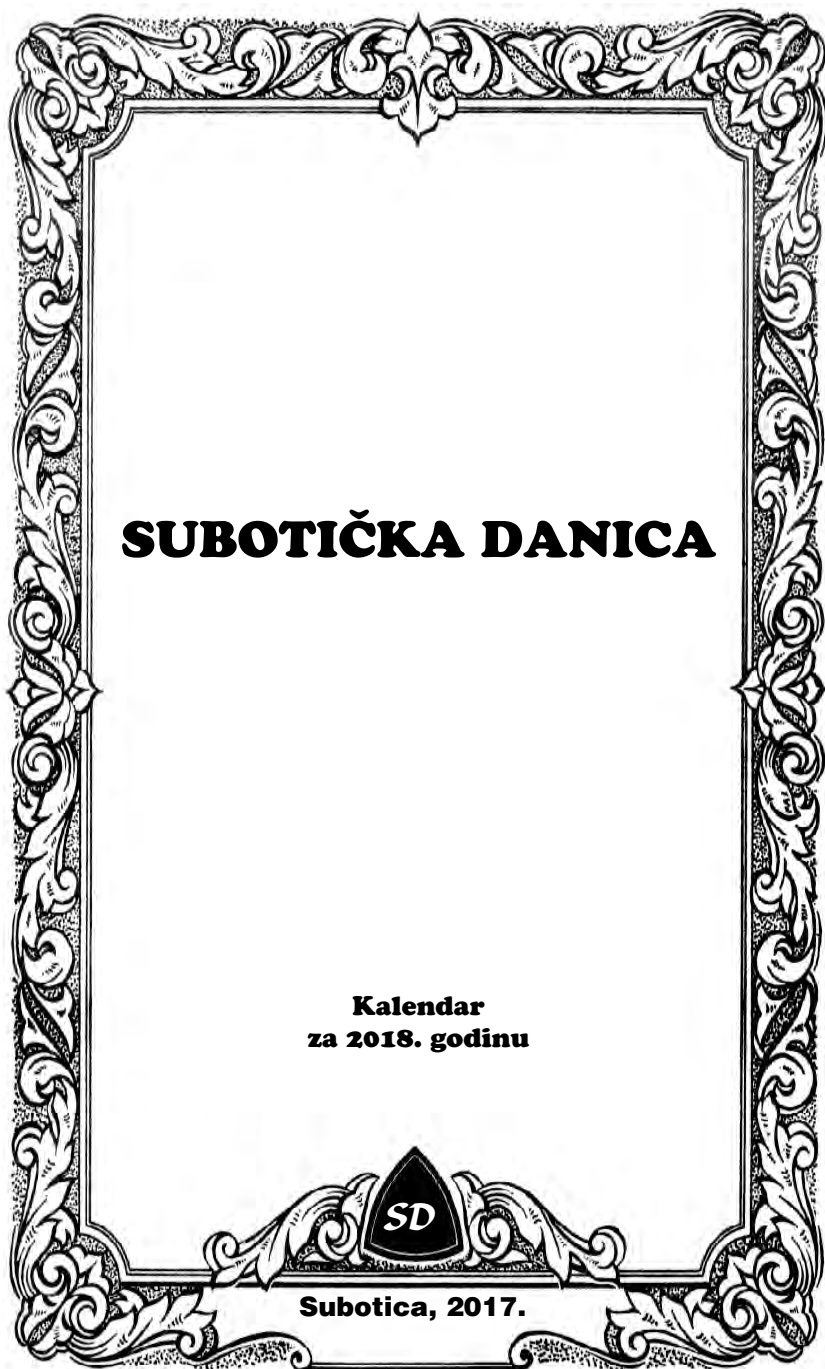

SUBOTIČKA DANICA
kalendar za 2018. godinu
godište XCVII.

Uredničko vijeće:

Josip Štefković, Stjepan Beretić, mr. sc. Ervin Čeliković,
Katarina Čeliković, Franjo Ivanković, Vesna Huska,
Dragan Muharem, mr. sc. Mirko Štefković i Željka Zelić

Objavljuje:

Katoličko društvo
„Ivan Antunović“, Subotica

Glavni i odgovorni urednik:

Stjepan Beretić
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Lektura:

Katarina Čeliković

Korektura:

Dragan Muharem

Tehnički urednik:

mr. sc. Ervin Čeliković

Tisak:

Štamparija „Printex“
24000 Subotica, Segedinski put 86

Subotica, 2017.

*Papa Franjo,
poglavar Katoličke crkve*

Siječanj – Januar

KATOLIČKI

P 1 NOVA GODINA, MARIJA BOGORODICA
 U 2 Bazilije, Grgur Nazijanski ○
 S 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija S.
 Č 4 Dafroza, Angela F., Borislava
 P 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
 S 6 **BOGOJAVLJENJE** (Tri kralja), Gašpar
N 7 KRŠTENJE GOSPODINOVO, Rajmund P.
 P 8 Gospa od brze pomoći, Severin, Teofil ○
 U 9 Julijan, Miodrag, Živko, Alix
 S 10 Agaton, Dobroslov, Grgur X.
 Č 11 Honorat, Neven, Higin
 P 12 Ernest, Tatjana Rimska
 S 13 Hilarije, Veronika, Radovan
N 14 2. N. K. G., Feliks, Srećko, Veco
 P 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
 U 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
 S 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav ●
 Č 18 Margareta Ug., Priska, Premila
 P 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
 S 20 Fabijan, Sebastijan
N 21 3. N. K. G., Agneza, Janja, Neža, Ines
 P 22 Vinko đakon, Anastazija, Irena R.
 U 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
 S 24 Franjo Saleški, Bogoslav ○
 Č 25 **OBRAČENJE SV. PAVLA ap., Ananija**
 P 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
 S 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
N 28 4. N. K. G., Toma Akvinski, Tomislav
 P 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
 U 30 Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
 S 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela ○

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	37	16	22
11.	07	35	16	32
21.	07	29	16	45
31.	07	19	17	00

PRAVOSLAVNI

JANUAR 2018. / DECEMBAR 2017. - pravoslavni

P 1 19 Sveti mučenik Bonifacije
 U 2 20 Sv. Ignjatije Bogonosac (Pretp. Rožd.)
 S 3 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski
 Č 4 22 Sv. velikomučenica Anastasija
 P 5 23 Sv. 10 m. Kritskih - Tucindan
 S 6 24 Sv. ppm. Evgenija - **Badnji dan**
N 7 25 31. po D. - Roždestvo Hristovo - BOŽIĆ
P 8 26 Sabor Presv. Bogorodice
U 9 27 Sv. prvomučenik i arhiđakon Stefan
 S 10 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
 Č 11 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejemskih
 P 12 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora Kesarijska
 S 13 31 Pp. Melanija (Odanije Roždestva)
N 14 1 JAN - 32. po D - Obrez. G. I. Hr., Nova god.
 P 15 2 Sv. Silvestar, (Pretpraz. Bogojavljenja)
 U 16 3 Sv. pr. Malahije, sv. m. Gordije
 S 17 4 Sabor 70 sv. ap., sv. Jevstatije
 Č 18 5 Sv. m. Teopempt i Teona - **Krstovdan**
P 19 6 Bogojavljenje
S 20 7 Sabor sv. Jovana Krstitelja - Jovanjdan
N 21 8 33. po D., Pp. Georgije Hozevit.
 P 22 9 Sv. m. Polievt, sv. Filip Moskovski
 U 23 10 Sv. Grigorije Niski, pp. Dometijan
 S 24 11 Pp. Teodosije V., pp. Mihailo
 Č 25 12 Sv. mučenica Tatijana
 P 26 13 Sv. m. Ermil (Odanije Bogojavljenja)
 S 27 14 Sv. Sava prvi arhiep. srpski - Savindan
N 28 15 O mitaru i fariseju - Pp. Pavle
 P 29 16 Časne verige ap. Petra
 U 30 17 Pp. Antonije Veliki
 S 31 18 Sv. Atanasije Veliki

Mjesečeve mijene u siječnju:

Dan:		h		m	
Uštap (pun mjes.):	2.	03	24		
Posljednja četvrt:	8.	23	25		
Mlađak:	17.	03	17		
Prva četvrt:	24.	23	21		
Uštap (pun mjes.):	31.	14	28		

BILJEŠKE

Siječanj:

Vrijeme: 1. siječnja zaručena zora donša nezgodno vrijeme. Kako je na 2. takav je rujan. Ako je obraćenje Pavlovo vedro, dobra se godina iščekiva.

U siječnju vode – vino nam ode!

/Ove narodne izreke o vremenu uzete su iz Subotičke Danice za 1932. godinu/

Veljača – Februar

KATOLIČKI

Č 1 Sever, Brigita, Miroslav
P 2 Prikazanje Gospodinovo, Marin, Marija
S 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
N 4 **5. N. K. G., Veronika Jeruz., Andrija Corsini**
P 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
U 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
S 7 Pio IX., Držislav, Rastimir
Č 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
P 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
S 10 **Alojzije Stepinac**, Skolastika
N 11 **6. N. K. G., Gospa Lurdska, Mirjana**
P 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
U 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
S 14 **Čista srijeda - Pepelnica**, Valentin, Zdravko
Č 15 **Klaudije Col., Georgija, Agapa**
P 16 Julijana, Miljenko, Đula
S 17 7 utemeljitelj Reda slugu BDM, Donat
N 18 **1. KORIZ. (Čista), Bernardica, Šimun, Gizela**
P 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
U 20 Leon, Lav, Lea
S 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir (*kvatre*)
Č 22 **Katedra sv. Petra**, Tvrtko, Izabela
P 23 Polikarp, Grozdan, Romana (*kvatre*)
S 24 Montan, Modest, Goran (*kvatre*)
N 25 **2. KORIZ. (Pačista), Viktorin, Valpurga, Hrvoje**
P 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
U 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
S 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	18	17	01
10.	07	06	17	14
20.	06	50	17	29
28.	06	36	17	41

PRAVOSLAVNI

FEBRUAR / JANUAR - pravoslavni

Č 1 19 Pp. Makarije Eglp., Sv. Marko Efeski
P 2 20 Pp. Jevtimije Veliki
S 3 21 Pp. Maksim Isp., sv. m. Neofit
N 4 **22 O bludnom sinu, Sv. ap. Timotej**
P 5 23 Sv. svm. Kliment Ankirski
U 6 24 Pp. Ksenija Rimljanka
S 7 25 Sv. Grigorije Bogoslov
Č 8 26 Pp. Ksenofont i Marija
P 9 27 Prenos mošt. sv. Jovana Zlatoustu
S 10 28 Pp. Jefrem Sirin (Zadušnice)
N 11 **29 Mesopusna, Pr. mošt. sv. Ignacija (Mes. pokl.)**
P 12 **30 Sveta Tri Jerarha**
U 13 31 Sv. besrebrenici Kir i Jovan
S 14 1 FEB - Sv. m. Trifun (Pretpraz. Sretenja)
Č 15 **2 Sretenije Gospodnje**
P 16 3 Sv. Simeon i Ana, sv. Jakov arhiepiskop
S 17 4 Pp. Isidor Pelusiot
N 18 **5 Siropusna, (Odan. Sretenja), (Bele poklade)**
P 19 6 Sv. Fotije i Vukola Smimski (Poč. posta)
U 20 7 Sv. Partenije Lampsakijski
S 21 8 Sv. Teodor Stratilat, sv. Sava II.
Č 22 9 Sv. mučenik Nikifor
P 23 10 Sv. svm. Haralampije
S 24 11 Sv. svm. Vlasije - Teodorova subota
N 25 **12 1. posta - Čista - Pravoslavlja, Sv. Meletije**
P 26 13 Prep. Simeon Mirotočivi
U 27 14 Pp. Avksentije
S 28 15 Sv. ap. Onisim i pp. Jevseviye

Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	7.	16	55
Mlađak:	15.	22	05
Prva četvrt:	23.	09	09

BILJEŠKE**Veljača:**

Vrijeme: Kad je Marindan vedar, dugačka će biti zima; ako pada i duše, proljeće se približava. Ako je na 22. – na Katedru sv. Petra hladno, trajat će zima dugo.

U veljači prašina znači: dobra ljetina.

Ožujak – Mart

KATOLIČKI

Č 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
 P 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil ○
 S 3 Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdan
N 4 3. KORIZ. (Bezimeni), Kazimir, Eugen, Natko
 P 5 Euzebij, Teofil, Vedran, Lucije
 U 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
 S 7 Perpetua i Felicita, Tereza
 Č 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
 P 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika ☾
 S 10 Emil, Makarije, Krunoslav
N 11 4. KORIZ. (Sredoposna), Eutimije, Kondid
 P 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard, Budislav
 U 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
 S 14 Matilda, Miljana, Borislava
 Č 15 Klement, Veljko, Vjekoslava
 P 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
 S 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda ●
N 18 5. KORIZ. (Gluha), Ćiril Jeruz., Cvetan
 P 19 JOSIP ZARUČNIK BDM, Joso, Josipa
 U 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
 S 21 Serapion, Vesna, Kristijan
 Č 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
 P 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
 S 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina ☾
N 25 CVJETNICA – Nedjelja muke Gospodnje
 P 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
 U 27 Lidija, Rupert, Lada
 S 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
 Č 29 Veliki četvrtak, Bertold, Jona
 P 30 Veliki petak, Kvirin, Viktor, Vlatko
 S 31 Velika subota, Benjamin, Amos ○

Sunce u ožujku:

(prema ljetnom računanju od 25. III.)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	35	17	42
11.	06	16	17	56
21.	05	57	18	09
31.	06	38	19	22

PRAVOSLAVNI

MART / FEBRUAR - pravoslavni

Č 1 16 Sv. m. Pamfil, Porfirije i drugih 12 m.
 P 2 17 Sv. vm. Teodor Tiron
 S 3 18 Sv. Lav Rimski, Sv. Flavijan Carigrad.
N 4 19 2. posta - Pačista, Sv. ap. Arhip. Filimon
 P 5 20 Sv. Lav Katanski
 U 6 21 Pp. Timotej, sv. Evstatije
 S 7 22 Sv. mučenici u Evgeniji
 Č 8 23 Sv. svm. Polikarp Smirski
 P 9 24 I. i II. obret. glave sv. Jovana Krstitelja
 S 10 25 Sv. Tarasije Carigradski
N 11 26 3. posta - Krstopoklona, Sv. Porfirije
 P 12 27 Pp. Prokopije Dekapolit
 U 13 28 Pp. Vasilije Ispovednik
 S 14 1 MAR - Sv. ppm. Evdokija
 Č 15 2 Sv. svm. Teodot Kirinejski
 P 16 3 Sv. m. Evtropije, Kleonik, Vasilisk
 S 17 4 Pp. Gerasim Jordanski
N 18 5 4. posta - Sredoposna, Sv. m. Konon
 P 19 6 Sv. 42 mučenika Amorejska
 U 20 7 Sv. 7 svm. Hersonskih
 S 21 8 Sv. Teofilakt Ispoved. (Prvo bdenije)
 Č 22 9 Sv. 40 m. sevastijskih - Mladenci
 P 23 10 Sv. muč. Kordat Korinski (Drugo bdenije)
 S 24 11 Sv. Sofronije Jerusalimski
N 25 12 5. posta - Gluvna, Sv. Grigorije Dvojeslov
 P 26 13 Prenos mošt. sv. Nikifora Carigradskog
 U 27 14 Pp. Venedikt Nursijski
 S 28 15 Sv. mučenik Agapije
 Č 29 16 Sv. Aristovul
 P 30 17 Pp. Aleksije - čovek Božji
 S 31 18 Sv. Kiril Jer. - Lazareva subota - Vrbica

Mjesečeve mijene u ožujku:

(prema ljetnom računanju od 25. III.)

	Dan:		
	h	m	
Uštap (pun mjes.):	2.	01	51
Posljednja četvrt:	9.	12	20
Mlađak:	17.	14	12
Prva četvrt:	24.	16	35
Uštap (pun mjes.):	31.	14	37

BILJEŠKE**Ožujak:**

Vrijeme: Ako je na Josipovo vedar dan, plodna se godina obećaje. Kako je vrijeme 10., na 40 mučenika, tako ostaje 40 dana.

Bolje da te majka bije, neg ožujsko sunce grije.

Travanj – April

KATOLIČKI

N 1 USKRS (VAZAM), Hugo, Teodora, Božica
P 2 Uskrsni ponedjeljak, Franjo Paulski
U 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
S 4 Izidor, Žiga, Strahimir
Č 5 Vinko Fer., Berislav, Mira
P 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
S 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela
N 8 2. USKRSNA (Bijela), Dionizije Korint. ☿
P 9 NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO, Marija Kleofina
U 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica
S 11 Stanislav, Stana, Radmila
Č 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
P 13 Martin I., Ida
S 14 Maksim, Tiberije, Valerijan, Celestina
N 15 3. USKRSNA, Damjan, Anastazija, Bosiljka
P 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica ●
U 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
S 18 Hermogen, Eusebije, Atanazija, Roman
Č 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
P 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
S 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
N 22 4. USKRSNA (Dobri Pastir), Soter i Kajo ☼
P 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurđica, Adalbert
U 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
S 25 Marko ev., Ervin, Maroje
Č 26 Kleto i Marcellin, Zorko
P 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadranin
S 28 Petar Chanel, Euzebij
N 29 5. USKRSNA, Katarina Sijenska, Kata
P 30 Pio V., Josip Benedikt Cottolengo ○

Sunce u travnju:
(prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	36	19	24
10.	06	19	19	35
20.	06	01	19	49
30.	05	45	20	02

PRAVOSLAVNI

APRIL / MART - pravoslavni

N 1 19 6. posta - Cvetna - Ulaz G. Isusa Hrista u Jer.
P 2 20 Pp. oci poubijani u manastiru Sv. Save
U 3 21 Pp. Jakov Ispovednik
S 4 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski
Č 5 23 Veliki četvrtak (Veliko bdenije)
P 6 24 Veliki petak
S 7 25 Velika subota - Blagovesti
N 8 26 Vaskrsanje Gosp. Isusua Hrista - VASKRS
P 9 27 Vaskrsni ponedjeljak
U 10 28 Vaskrsni utorak
S 11 29 Pp. Marko Areutski
Č 12 30 Pp. Jovan Lestvičnik
P 13 31 Sv. svm. Ignacije G. (Istočni petak)
S 14 1 APR - Pp. Marija Egipćanka
N 15 2 2. Vaskrsna - Tomina, Pp. Tit Čudotv.
P 16 3 Pp. Nikita Ispovednik (Pobusani pon.)
U 17 4 Pp Josif Himnograf
S 18 5 Sv. m. Agatopod, sv. Teodul
Č 19 6 Sv. Evthije Carigradski
P 20 7 Pp. Georgije Mitilinski
S 21 8 Sv. ap. Irodion, Agaf, Ruf
N 22 9 3. Vaskrsna - Mironosica, Sv. m. Evpsihije
P 23 10 Sv. m. Terentije, Pompije i dr.
U 24 11 Sv. svm. Antipa Pergamski
S 25 12 Pp. Vasilije Ispovednik
Č 26 13 Sv. svm. Artemon Loadikijski
P 27 14 Sv. Martin Ispovednik
S 28 15 Sv. ap. Aristarh, Pud i Trofim
N 29 16 4. Vaskrsna - Raslabljenog, Sv. m. Agapija
P 30 17 Pp. Simeon Persijski

Mjesečeve mijene u travnju:
(prema ljetnom računanju)

	Dan:		
	h	m	
Posljednja četvrt:	8.	09	18
Mlađak:	16.	03	57
Prva četvrt:	22.	23	46
Uštap (pun mjes.):	30.	02	58

BILJEŠKE

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Travanj:

Vrijeme: Ako žabe zapjevaju prije ožujka, štitit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslov. Kišovit travanj, rodna godina.

Vedri li se travanj noću, škodi vinu ko i voću.

Svibanj – Maj

KATOLIČKI

U 1 Josip radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
 S 2 Atanazije, Eugen, Boris
 Č 3 Filip i Jakov ap., Mladen
 P 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
 S 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
N 6 6. USKRŠNA, Dominik Savio, Dinko
 P 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
 U 8 BDM Posrednica milosti, Bratoljub
 S 9 Pahomije, Herma, Mirna
 Č 10 Uzašašće (Spasovo), Ivan Merz
 P 11 Mamerto, Franjo Hieronym
 S 12 Leopold Mandić, Bodgan, Pankracije
N 13 7. USKRŠNA, BDM Fatimska, Servacije
 P 14 Matija ap., Matko, Matiša, Bonifacije
 U 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
 S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
 Č 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara, Akvilin
 P 18 Ivan I., Venancije, Feliks, Srećko
 S 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
N 20 DUHOVI, Bernardin Sijenski. Zvezdan
 P 21 Marija Majka Crkve, Andrija B.
 U 22 Helena, Jagoda, Rita, Eugen
 S 23 Deziderije, Željko, Željka (kvatre)
 Č 24 BDM Pomoćnica, Suzana
 P 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban (kvatre)
 S 26 Filip Neri, Zdenko (kvatre)
N 27 PRESVETO TROJSTVO, Augustin Canterburyjski
 P 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
 U 29 Ervin, Euzebije, Polion
 S 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
Č 31 TIJELOVO (Brašančevo), Pohod BDM

Sunce u svibnju:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	43	20	03
11.	05	29	20	15
21.	05	18	20	27
31.	05	10	20	37

PRAVOSLAVNI

MAJ / APRIL - pravoslavni

U 1 18 Pp. Jovan
 S 2 19 Pp. Jovan Vethopeščernik (Prepolov.)
 Č 3 20 Pp. Teodor Trihina
 P 4 21 Sv. svm. Januarije
 S 5 22 Pp. Teodor Sikeot
N 6 23 5. Vaskrsna - Samarjanke - Đurdevdan
 P 7 24 Sv. Sava Stratilat
 U 8 25 Sv. ap. i jev. Marko - Markovdan
 S 9 26 Sv. svm. Vasilije A. (Odan. prepolov.)
 Č 10 27 Spaljiv. mošt. Sv. Save na Vračaru
 P 11 28 Sv. ap. Jason i Sosipatar
S 12 29 Sv. Vasilije Ostroški Čudotvorac
N 13 30 6. Vaskrsna - Slepoga, Sv. ap. Jakov Zev.
 P 14 1 MAJ - Sveti pr. Jeremija
 U 15 2 Sv. Atanasije Veliki, Sv. Mihail
 S 16 3 Sv. m. Timotej i Mavra (Odan. Vaskrsa)
Č 17 4 Vaznesenje Gospodnje - Spasovdan
 P 18 5 Sv. velikomučenica Irina
 S 19 6 Pravedni Jov, prenos mošt. Sv. Save
N 20 7 7. Vaskrsna - Svetih otaca
 P 21 8 Sv. apostol i jev. Jovan Bogoslov
 U 22 9 Prenos moštiju Sv. Nikole
 S 23 10 Sv. ap. Simon Zilot, pp Isidora
Č 24 11 Sv. Ćirilo i Metodije
 P 25 12 Sv. Epifanije, sv. German (Odan. Vaznes.)
 S 26 13 Sv. m. Glikerija – Zadušnice
N 27 14 DUHOVI - Pedesetnica - Trojice
P 28 15 Duhovski ponedjeljak
U 29 16 Duhovski utorak
 S 30 17 Sv. ap. Andronik i Junija
 Č 31 18 Sv. mučenik Teodor Ankirski

Mjesečeve mijene u svibnju:
 (prema ljetnom računanju)

	Dan:		
	h	m	
Posljednja četvrt:	8.	04	09
Mlađak:	15.	13	48
Prva četvrt:	22.	05	49
Uštap (pun mjes.):	29.	16	20

BILJEŠKE***Svibanj:***

Vrijeme: Spasovska kiša donosi dobru godinu. Ako Pankrac, Servac, Bonivad i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari puni. Suh svibanj, prazne vreće.

Kad u svibnju mnogo sijeva, zemljodjelac neka pjeva.

Lipanj – Juni

KATOLIČKI

P 1 Justin, Mladen
 S 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen
N 3 9. N. K. G., Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin
 P 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
 U 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
 S 6 Norbert, Neda, Paulina
 Č 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
 P 8 **PRESVETO SRCE ISUSOVO**, Medard
 S 9 Srce Marijino, Pelagija, Efrem, Ranko
N 10 10. N. K. G., Margareta, Greta, Biserka
 P 11 Barnaba ap., Borna, Borko
 U 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
 S 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
 Č 14 Rikard, Rufin, Elizej
 P 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
 S 16 Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
N 17 11. N. K. G., Emilija, Laura, Bratoljub
 P 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir, Grgur
 U 19 Romuald, Rajka, Bogdan
 S 20 Naum Ohridski, Goran, Margareta
 Č 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
 P 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
 S 23 Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
N 24 12. N. K. G., ROĐ. IVANA KRSTITELJA
 P 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
 U 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
 S 27 Ladislav Ug., Ćiril Aleks., Ema, Toma
 Č 28 Irenej, Mirko, Smiljan
 P 29 **PETAR I PAVAO AP.**, Krešimir, Beata
 S 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

Sunce u lipnju:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	09	20	38
10.	05	06	20	45
20.	05	05	20	49
30.	05	09	20	49

PRAVOSLAVNI

JUN / MAJ - pravoslavni

P 1 19 Sv. svm. Patrikije
 S 2 20 Sv. m. Talalej, pp. Stefan P. (Odan. Pedeset.)
N 3 21 1. po D., Sv. car Konstantin (Petrov. pokl.)
 P 4 22 Sv. m. Jovan Vladimir kralj srpski (Poč. posta)
 U 5 23 Pp. Mihailo Ispovednik
 S 6 24 Pp. Simeon Divnogorac
 Č 7 25 III. obretenje glave sv. Jovana Krstitelja
 P 8 26 Sv. apostol Karp i Alfej
 S 9 27 Sv. svm. Terapont
N 10 28 2. po D., Pp. Nikita Ispovednik
 P 11 29 Pp. m. Teodosija Tirska
 U 12 30 Pp. Isakije Dalmatski
 S 13 31 Sv. ap. Jerma i mučenik Ermije
 Č 14 1 JUN - Sv. m. Justin Filozof
 P 15 2 Sv. Nikifor, Sv. svm. Erazmo Ohridski
 S 16 3 Sv. m. Lukijan i drugi
N 17 4 3. po D., Sv. Mitrofan, sv. mir. Marta i Marija
 P 18 5 Sv. svm. Dorotej
 U 19 6 Pp. Visarion i Ilarion Novi
 S 20 7 Sv. svm. Teodot Ankirski
 Č 21 8 Sv. vm. Teodor Stratilat
 P 22 9 Sv. Kirilo Aleksandrijski
 S 23 10 Sv. svm. Timotej Bruski
N 24 11 4. po D., Sv. ap. Vartolomej i Varnava
 P 25 12 Pp. Onufrije Veliki i Petar Atonski
 U 26 13 Sv. m. Akilina, sv. Trifilije Kiparski
 S 27 14 Sv. prorok Jelisej
Č 28 15 Sv. vm. car Lazar - Vidovdan
 P 29 16 Sv. Tihon Amatuntski - Ćudotvorac
 S 30 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Mjesečeve mijene u lipnju:
 (prema ljetnom računanju)

	Dan:		
	h	m	
Posljednja četvrt:	6.	20	33
Mlađak:	13.	21	44
Prva četvrt:	20.	12	52
Uštap (pun mjes.):	28.	06	54

BILJEŠKE***Lipanj:***

Vrijeme: Kiša 8. na Medarda lako ne pristaje. Magla il kiša na sv. Vida štu-ravo će biti žito. Al ni u suši glada, ni u kiši blaga.

Hladan lipanj sve pokunji.

Srpanj – Juli

KATOLIČKI

N 1 13. N. K. G., Estera, Aron, Šimun, Predrag
P 2 Oton, Matinijan, Višnja, Bernardin
U 3 Toma ap., Tomo, Leon
S 4 Elizabeta Portug., Elza, Jelica, Neven
Č 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija
P 6 Marija Goretti, Bogomila
S 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
N 8 14. N. K. G., Akvila i Priscila, Hadrijan
P 9 Marija Petković, Augustin Zhao Rong
U 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
Č 12 Mohor, Suzana C., Ivan G.
P 13 Majka Božja Bistrička, Henrik, Hinko
S 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
N 15 15. N. K. G., Bonaventura, Vladimir K.
P 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
U 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
S 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
Č 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
P 20 Ilija prorok, Ilijo, Margareta
S 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
N 22 16. N. K. G., Marija Magdalena, Manda
P 23 Brigita Švedska, Apolinar, Ivan Kasijan
U 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
S 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto
Č 26 Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
P 27 Klement Ohridski i dr., Natalija
S 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
N 29 17. N. K. G., Marta, Flora, Blaženka
P 30 Petar Krizolog, Rufin, Anđa
U 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

Sunce u srpnju:
(prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	09	20	49
11.	05	17	20	45
21.	05	26	20	37
31.	05	37	20	26

PRAVOSLAVNI

JUL / JUN - pravoslavni

N 1 18 5. po D., Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
P 2 19 Sv. ap. Juda i pp. Pajsije Veliki
U 3 20 Sv. svm. Metodije, pp. Naum Ohridski
S 4 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
Č 5 22 Sv. svm. Jevseviye
P 6 23 Sv. m. Agripina
S 7 24 Rođenje sv. Jovana Krstitelja - Ivanjdan
N 8 25 6. po D., Sv. ppm. Fevronija
P 9 26 Pp. David Solunski
U 10 27 Pp. Sampson Stranoprimec
S 11 28 Prenos moštiju sv. Kira i Jovana
Č 12 29 Sv. ap. Petar i Pavle - Petrovdan
P 13 30 Sabor svetih 12 apostola - Pavlovdan
S 14 1 JUL - Sv. m. besrebr. Kozma i Damjan
N 15 2 7. po D., Polaganje rize Presv. Bogorodice
P 16 3 Sv. m. Jakint i pp. Anatolije
U 17 4 Sv. Andrej Kritski i pp. Marta
S 18 5 Pp. Atanasije Atonski
Č 19 6 Pp. Sisoje Veliki
P 20 7 Pp. Toma Malein, sv. m. Nedelja
S 21 8 Sv. vm. Prokopije
N 22 9 8. po D., Sv. svm. Pankratije, sv. Teodor
P 23 10 Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
U 24 11 Sv. vm. Evfimija i blažena Olga
S 25 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
Č 26 13 Sabor sv. Arhangela Gavriila
P 27 14 Sv. ap. Akila, Pp. Nikodim
S 28 15 sv. m. Kirik i Julita
N 29 16 9. po D., Sv. svm. Atinogen, sv. m. Julija
P 30 17 Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
U 31 18 Sv. m. Emilijan i Jakint

Mjesečeve mijene u srpnju:
(prema ljetnom računanju)

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	6.	09	51
Mlađak:	13.	04	48
Prva četvrt:	19.	21	52
Uštap (pun mjes.):	27.	22	20

BILJEŠKE**Srpanj:**

Vrijeme: Kakav je srpanj, takav je siječanj. Srpanj močvaran svačemu je kvaran.

Bijeli oblak pada, bit će kiše, hlada. Crni oblak leti, duga kiša prijeti.

Kolovoz – August

KATOLIČKI

S 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 Č 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
 P 3 *Augustin Kažotić*, Lidija, Aspren
 S 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
 N 5 18. N. K. G., Gospa Snježna, Nives
 P 6 Preobraženje Gospodinovo, Predrag
 U 7 Siksto II., Kajetan, Donat, Albert
 S 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 Č 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
 P 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
 S 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
 N 12 19. N. K. G., Anicet, Hilarija, Veselka
 P 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
 U 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebij, Alfred
 S 15 UZNESENJE BDM - (Velika Gospa)
 Č 16 Rok, Roko, Teodor, Rudolf
 P 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
 S 18 Jelena Križarica, Jelka
 N 19 20. N. K. G., Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla
 P 20 Stjepan kralj, Krunoslav
 U 21 Pio X., Hermogen, Anastazija
 S 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 Č 23 Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk, Klaudije
 P 24 Bartol ap., Miroslav Bulešić, Emilija
 S 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
 N 26 21. N. K. G., Bernard, Branimir
 P 27 Monika, Honorat, Časlav
 U 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
 S 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
 Č 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
 P 31 Josip iz Arimateje, Nikodem, Rajmund, Paula

Sunce u kolovozu:
 (prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	38	20	25
11.	05	50	20	10
21.	06	03	19	54
31.	06	15	19	36

PRAVOSLAVNI

AVGUST / JUL - pravoslavni

S 1 19 Sv. Stefan i pp. Evgenija
 Č 2 20 Sv. prorok Ilija - Ilindan
 P 3 21 Sv. prorok Jezekilj
 S 4 22 Sv. Marija Magdalena - Blaga Marija
 N 5 23 10. po D., Sv. m. Trofil, Teofil i dr.
 P 6 24 Sv. mučenika Hristina
 U 7 25 Uspenije sv. Ane
 S 8 26 Ppm. Paraskeva - Petka
 Č 9 27 Sv. vm. Pantelejmon
 P 10 28 Sv. Prohor i Nikanor
 S 11 29 Sv. m. Kalinik i Serafima
 N 12 30 11. po D., Sv. svm. Valentin, pp. Angelina
 P 13 31 Sv. Evdokim i sv. m. Julita (Gospoj. pokl.)
 U 14 1 AVG - Iznoš. Časnog Krsta (Početak posta)
 S 15 2 Prenos mošt. sv. pm. i arh. Stefana
 Č 16 3 Pp. Isakije, Dalmat i Faust
 P 17 4 Sv. 7 mučenika u Efesu
 S 18 5 Sv. m. Evsignije (Pretpraz. Preobraženja)
 N 19 6 12. po D. - Preobraženje Gospodnje
 P 20 7 Sv. ppm. Dometije, pp. Or
 U 21 8 Sv. Emilijan Ispovednik
 S 22 9 Sv. ap. Matija i sv. m. Antonije
 Č 23 10 Sv. m. arhiđakon Lavrentije
 P 24 11 Sv. m. i arhandel Evplo
 S 25 12 Sv. m. Fotije i Anikita i drugi s njima
 N 26 13 13. po D., Sv. m. Ipolit (Odan. Preobraž.)
 P 27 14 Sv. prorok Mihej (Pretp. Uspenija)
 U 28 15 Usp. Presvete Bogorodice - V. Gospojina
 S 29 16 Sv. Jevstatije, pp. Roman
 Č 30 17 Sv. m. Miron i Patroklo
 P 31 18 Sv. m. Flor, pp. Jovan Rilski

Mjesečeve mijene u kolovozu:
 (prema ljetnom računanju)

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	4.	20	18
Mladakt:	11.	11	58
Prva četvrt:	18.	09	49
Uštap (pun mjes.):	26.	13	56

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Vrijeme: Vedri i vrući dani oko Gospojine dozrijevaju jako vince. Rosa blaga, svakom draga.

19

Rujan – Septembar

KATOLIČKI

S 1 Egidije, Branimir, Tamara
N 2 22. N. K. G., Kalista, Maksima, Divna, Veljka
P 3 Grgur Veliki, Gordana
U 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
S 5 *Majka Terezija*, Lovro Just., Borko
Č 6 Zaharija, Boris, Davor
P 7 *Marko Križevčanin*, Blaženko
S 8 Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
N 9 23. N. K. G., Petar Claver, Strahimir ●
P 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
U 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
S 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
Č 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
P 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav
S 15 Gospa Žalosna, Melita, Dolores
N 16 24. N. K. G., Eufemija, Kornelije i Ciprijan D
P 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
U 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
S 19 Januarije, Suzana, Emilija (*kvatre*)
Č 20 Andrija Kim, Pavao Chong, Svjetlana
P 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato (*kvatre*)
S 22 Toma Vilanov., Mavro, Žarko (*kvatre*)
N 23 25. N. K. G., Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla
P 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko
U 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda ○
S 26 Kuzma i Damjan, Pavao VI., Justina
Č 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
P 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco
S 29 Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
N 30 26. N. K. G., Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

Sunce u rujnu:
(prema ljetnom računanju)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	16	19	34
10.	06	27	19	17
20.	06	40	18	58
30.	06	52	18	38

PRAVOSLAVNI

SEPTEMBAR / AVGUST - pravoslavni

S 1 19 Sv. m. Andrej Stratilat
N 2 20 14. po D., Sv. prorok i svm. Samuilo
P 3 21 Sv. ap. Tadej, sv. m. Vassa
U 4 22 Sv. mučenik Agatonik
S 5 23 Sv. svm. Irinej, m. Lup (Odan. Uspenija)
Č 6 24 Sv. svm. Evtihije, sv. m. Sara
P 7 25 Prenos moštiju Sv. ap. Vartolomeja
S 8 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
N 9 27 15. po D., Pp. Pimen Veliki
P 10 28 Pp. Mojsije Murin i Sava Pskovski
U 11 29 Usekovanje glave sv. Jovana Krstitelja
S 12 30 Prenos mošt. sv. Aleksandra Nevskog
Č 13 31 Polaganje pojasa Presvete Bogorodice
P 14 1 SEP - Pp. Simeon S. - Crkvena nova god.
S 15 2 Sv. m. Mamant, sv. Jovan Posnik
N 16 3 16. po D., Sv. svm. Antim, sv. Joanikije II.
P 17 4 Sv. svm. Vavila, sv. pr. Mojsej
U 18 5 Sv. pr. Zaharija i prav. Jelisaveta
S 19 6 Čudo sv. arhangela Mihaila
Č 20 7 Sv. m. Sozont (Pre. Rođ. Presv. Bogorod.)
P 21 8 Rođ. Presvete Bogorodice - M. Gospojina
S 22 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
N 23 10 17. po D., Sv. m. Minod., Mitrod. i Nimfod.
P 24 11 Pp. Teodora, Sergije i German
U 25 12 Sv. svm. Avtonom (Odan. Rođ. Presv. Bogorod.)
S 26 13 Sv. svm. Kornilije (Prepr. Vozdviženja)
Č 27 14 Vozdviženje Časnog Krsta - Krstovdan
P 28 15 Sv. velikučenik Nikita
S 29 16 Sv. vm. Jefimija, pp. Dorotej
N 30 17 18. po D., Sv. m. Vera, Nada i Ljubav

Mjesečeve mijene u rujnu:
(prema ljetnom računanju)

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	3.	04	37
Mlađak:	9.	20	01
Prva četvrt:	17.	01	15
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	25.	04	53

Listopad – Oktobar

KATOLIČKI

P 1 Terezija od Djeteta Isusa
 U 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka
 S 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
 Č 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
 P 5 Faustina Kowalska, Mauro, Miodrag
 S 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
N 7 27. N. K. G., BDM od Krunicе (Ružarija)
 P 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
 U 9 Dionizije Areop., Ivan Leon., Denis
 S 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
 Č 11 Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
 P 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
 S 13 Eduard, Hugolin, Hugo, Magdalena
N 14 28. N. K. G., Posveta subotičke katedrale
 P 15 Terezija Avilska, Zlata, Rezika
 U 16 Hedviga, Marija Margareta Alac.
 S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 Č 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
 P 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jog.
 S 20 Vendelin, Irena, Miroslava
N 21 29. N. K. G., Uršula, Zvezdan, Hilarija
 P 22 Ivan Pavao II., Marija Sal., Dražen
 U 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin
 S 24 Antun M. Claret, Jaroslav
 Č 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
 P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
 S 27 Sabina Avilska, Gordana
N 28 30. N. K. G., Šimun i Juda Tadej ap., Siniša
 P 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
 U 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
 S 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk

Sunce u listopadu:

(prema ljetnom računanju do 27. X.)

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	54	18	36
11.	07	07	18	17
21.	07	20	18	00
31.	06	34	16	44

PRAVOSLAVNI

OKTOBAR / SEPTEMBAR - pravoslavni

P 1 18 Sv. Evmenije Korintski i sv. m. Ariadna
 U 2 19 Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont
 S 3 20 Sv. vm. Jevstatije
 Č 4 21 Sv. ap. Kodrat (Odanije Vozdviženja)
 P 5 22 Sv. svm. Foka i sv. prorok Jona
 S 6 23 Začeće sv. Jovana Krstitelja - Zadušnice
N 7 24 19. po D., Sv. pm. Tekla
 P 8 25 Pp. Efrasinja, Sv. Sergije Radonješki
 U 9 26 Sv. ap. i jevandelist Jovan Bogoslov
 S 10 27 Sv. m. Kalistrat
 Č 11 28 Pp. Hariton Ispovednik
 P 12 29 Pp. Kirijak Otšelnik - Miholjdan
 S 13 30 Sv. svm. Grigorije i sv. Mihail
N 14 1 OKT - 20. Po D., Pokrov presv. Bogorodice
 P 15 2 Sv. svm. Kiprijan
 U 16 3 Sv. svm. Dionisije Areopagit
 S 17 4 Sv. Stefan i Jelena Štiljanović
 Č 18 5 Sv. m. Haritina i svm. Dionisije
 P 19 6 Sv. apostol Toma - Tomindan
 S 20 7 Sv. m. Sergije, Vakh - Srđevdan
N 21 8 21. po D., Pp. Pelagija, pp. Taisa
 P 22 9 Sv. ap. Jakov, sv. Stefan Slep
 U 23 10 Sv. m. Evlampije i Evlampija
 S 24 11 Sv. ap. Filip, sv. Teofan Načertani
 Č 25 12 Sv. m. Tarah, Prov i Andronik
 P 26 13 Sv. m. Karp, nm. Zlata Maglinska
S 27 14 Pp. mati Paraskeva - Sv. Petka
N 28 15 22. po D., Sv. svm. Lukijan, pp. Jevtimije
 P 29 16 Sv. m. Longin Sotnik
 U 30 17 Sv. prorok Osija, Ppm. Andrej Kritski
 S 31 18 Sv. ap. i jevandelist Luka

Mjesečeve mijene u listopadu:

(prema ljetnom računanju do 27. X.)

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	2.	11	45
Mlađak:	9.	05	47
Prva četvrt:	16.	20	02
Uštap (pun mjes.):	24.	18	45
Posljednja četvrt:	31.	17	40

BILJEŠKE

Listopad:

Vrijeme: Luki kišica, Petru pšenica. Kad listopadom puno magle pane, bit će zimi snijega na sve strane.

Kakvo sjeme, takav plod.

Studeni – Novembar

KATOLIČKI

Č 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto
 P 2 Dušni dan, Dušica, Duško
 S 3 Martin P., Hubert, Silvija
N 4 31. N. K. G., Karlo Boromejski, Dragutin
 P 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
 U 6 Leonard, Sever, Vedran
 S 7 Engelbert, Anđelko
 Č 8 *Gracija Kotorski*, Bogdan
 P 9 *Posveta Lateranske bazilike*, Vitomir, Vito
 S 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
N 11 32. N. K. G., Martin biskup, Davorin
 P 12 Jozafat, Emilijan, Milan
 U 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
 S 14 *Nikola Tavelić*, Ivan Trogirski, Zdenko
 Č 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
 P 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
 S 17 Salomeja Krakovska, Igor, Hilda
N 18 33. N. K. G., Posv. bazilike sv. Petra i Pavla
 P 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
 U 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
 S 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
 Č 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
 P 23 Klement, Milivoj, Blagoje
 S 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
N 25 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA
 P 26 Konrad, Leonard, Dubravko
 U 27 Maksim, Severin, Virgilije
 S 28 Sostan, Jakov Markijski, Držislav
 Č 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
 P 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	35	16	42
10.	06	48	16	30
20.	07	02	16	20
30.	07	15	16	13

PRAVOSLAVNI

NOVEMBAR / OKTOBAR - pravoslavni

Č 1 19 Sv. prorok Joil
 P 2 20 Sv. vm. Artemije
 S 3 21 pp. Ilarion Veliki - Zadušnice
N 4 22 23. po D., Sv. ravnoap. Averkije Jev.
 P 5 23 Sv. ap. Jakov, prvi episkop Jerusalmiski
 U 6 24 Sv. vm. Areta
 S 7 25 Sv. m. Markijan i Martirije
Č 8 26 Sv. vm. Dimitrije Solun - Mitrovdan
 P 9 27 Sv. mučenik Nestor
 S 10 28 Sv. m. Terentije
N 11 29 24. po D., Sv. Avramije, sv. Anastasija
 P 12 30 Sv. kralj Milutin, Teoktist i Jelena
 U 13 31 Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan i dr.
 S 14 1 NOV - Sv. Kozma i Damjan - Vračevi
 Č 15 2 Sv. m. Akindin, Pigasije i dr.
 P 16 3 *Obnovljenje hrama sv. Georgija - Đurđić*
 S 17 4 Pp. Joanikije V., sv. svm. Nikandar
N 18 5 25. po D., Sv. ppm. Galaktion i Epistima
 P 19 6 Sv. Pavle Ispovednik
 U 20 7 Sv. 33 m. u Melitini, pp. Lazar
S 21 8 Sabor sv. arh. Mihaila - Arandelovdan
 Č 22 9 Sv. m. Onisifor i Porfirije
 P 23 10 Sv. ap. Olimp, Erast Rodion i dr.
 S 24 11 Sv. kralj Stefan Dečanski
N 25 12 26. po D., Sv. Jovan Milostivi
 P 26 13 Sv. Jovan Zlatoust
 U 27 14 Sv. ap. Filip (Božićne poklade)
 S 28 15 Sv. m. Gurije (Početak posta)
 Č 29 16 Sv. ap. i jevanđelist Matej
 P 30 17 Sv. Grigorije Čudotvorac

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:	h	m
Mlađak:	7.	17	02
Prva četvrt:	15.	15	54
Uštap (pun mjes.):	23.	06	39
Posljednja četvrt:	30.	01	19

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

25

Prosinač – Decembar

KATOLIČKI

S 1 Elegije, Natalija, Božena
N 2 1. N. DOŠAŠČA (Godina C), Bibijana, Živka
P 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
U 4 Barbara, Ivan Damašč., Kristijan
S 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
Č 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
P 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
S 8 **BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM, Imakulata**
N 9 2. N. DOŠAŠČA, Valerija, Petar F., Zdravka
P 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
U 11 Damaz, Damir, Sabin
S 12 Ivana Franciska de Chantal (*kvatre*)
Č 13 Lucija, Jasna, Svjetlana
P 14 Ivan od Križa, Špiro (*kvatre*)
S 15 *Drinske muč.*, Kristijana G. (*kvatre*)
N 16 3. N. DOŠAŠČA - Materice, Adela, Etela
P 17 Lazar, Florijan, Zrinka
U 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
S 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
Č 20 Amon, Eugen i Makarije
P 21 Petar Kanizije, Snježana
S 22 Honorat, Časlav, Zenon
N 23 4. N. DOŠAŠČA - Oci, Ivan Krak., Viktorija
P 24 Badnjak, Adam i Eva, Irma
U 25 BOŽIC, Anastazija, Božidar
S 26 Stjepan Prvomučeničnik, Krunoslav
Č 27 Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
P 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
S 29 Toma B., Davor, David
N 30 SVETA OBITELJ, Trpimir, Sabin, Liberije
P 31 Silvestar I., Silvija, Donata

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	16	16	13
11.	07	26	16	11
21.	07	34	16	14
31.	07	37	16	20

PRAVOSLAVNI

DECEMBAR / NOVEMBAR - pravoslavni

S 1 18 Sv. m. Platon, Roman i Varul
N 2 19 27. po D., Sv. pr. Avdija, Sv. m. Varlaam
P 3 20 Pp. Grigorije (Pretpraz. Vavedenja)
U 4 21 Vavedenje Presvete Bogorodice
S 5 22 Sv. ap. Filimon, sv. m. Kikilija
Č 6 23 Sv. Amfilohije, sv. Grigorije
P 7 24 Sv. vm. Ekaterina
S 8 25 Sv. svm. Kliment (Odan. Vavedenja)
N 9 26 28. po D., Pp. Alimpije Stolpnik
P 10 27 Sv. mučenik Jakov Persijanac
U 11 28 Ppm. Stefan
S 12 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
Č 13 30 Sv. ap. Andrej Prvozvani
P 14 1 DEC - Sv. prorok Naum i sv. Filaret
S 15 2 Sv. p. Avakum, sv. car Uroš, pp. Joanikije
N 16 3 29. po D., Sv. prorok Sofonija
P 17 4 Sv. vm. Varvara, pp. Jovan Damask
U 18 5 Pp. Sava Osvećeni
S 19 6 Sv. Nikola - Nikoljdan
Č 20 7 Sv. Amvrosije, pp. Grigorije Gornjački
P 21 8 Pp. Patapije, sv. ap. Sosten, Apolos i dr.
S 22 9 Začće svete Ane (kada začće Bogorodicu)
N 23 10 30. po D., Sv. m. Mina (Detinjci)
P 24 11 Pp. Danilo Stolpnik
U 25 12 Pp. Spiridon Čudotvorac
S 26 13 Sv. m. Evstratija, sv. Gavriilo i Nikodim
Č 27 14 Sv. m. Tirs, Levkije, Filimon i dr.
P 28 15 Sv. svm. Elvterije, pp. Pavle
S 29 16 Sv. prorok Agej, sv. Teofanija carica
N 30 17 31. po D. - Materice, Sv. prorok Danilo
P 31 18 Sv. m. Sevastijan, sv. Modest i dr.

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:	h	m
Mlađak:	7.	08	20
Prva četvrt:	15.	12	49
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	22.	18	49
Posljednja četvrt:	29.	10	34

ASTRONOMSKI I VREMENSKI PODACI ZA 2018. GODINU

Proljeće počinje 20. ožujka (marta) u 17 sati i 15 minuta; **ljeto** 21. lipnja (juna) u 11 sati i 07 minuta; **jesen** 23. rujna (septembra) u 02 sata i 54 minute; a **zima** počinje 21. prosinca (decembra) u 23 sata i 22 minute.

*/Gustav Kren. Zvezdarnica ZAS, Danica 2018.,
hrvatski katolički kalendar/*

KAKVO ĆE VRIJEME BITI U 2018. GODINI

Kakvo će biti vrijeme u 2018. godini? Godina će, prema Stoljetnom kalendaru, biti više vlažna nego suha. Za pojedino godišnje doba Stoljetni kalendar predviđa:

Proljeće: blago, ali se kasno pojavljuje.

Ljeto: toplo i sparno (ako proljeće nije previše vlažno); na kišno proljeće dolazi suša i vruće ljeto.

Jesen: u početku lijepa i topla, ali poslije postaje hladna i vjetrovita.

Zima: u početku suha, a poslije vrlo vlažna.

VRIJEME PO MJESECIMA

Siječanj: od 1. do 7. studeno, 8. snijeg, od 9. do 15. hladno, 16. promjenljivo; od 17. do kraja mjeseca umjereno oblačno i blago.

Veljača: do 4. oblačno, 5. lijepo, 6. i 7. nevrijeme, od 8. do 12. jaka zima, 13. topla kiša, s mnogo vode, od 14. do 25. nestalno vrijeme, s postupnim zahlađenjem, od 27. do kraja mjeseca oštro, vjetrovito i snježno.

Ožujak: od 1. do 7 hladno i vjetrovito, do 8. do 17. vrlo hladno, 19. vjetar sa susnježicom, 20. i 21. kiša sa zahlađenjem, od 22. do 27. tmurno i oporo, od 28. do kraja mjeseca vrijeme se nešto proljepšava i dani postaju topliji.

Travanj: 1. i 2. vjetar i kiša, od 3. do 10. zahlađenje, vjetar s kišom i snijegom, od 10. do 13. promjenljivo, 14. i 15. lijepo, od 16. do 20. nestalno vrijeme s oborinama, 21. i 22. kiša s ostrim vjetrom i jače zahlađenje, što će potrajati do kraja mjeseca.

Svibanj: u početku lijepo i toplo, 7. grmljavina, a nadalje do 17. kiša, od 18. do 23. vedro, ali vjetrovito, od 23. do 29. oštro i ružno, 30. i 31. lijepo.

Lipanj: lijepo vrijeme s kraja prošloga mjeseca traje sve do 20., 21. promjenljivo, od 22. do kraja mjeseca svakoga dana grmljavina, s povremenom kišom.

Srpanj: od 1. do 3. oblačno, 4. vedro, a predvečer prolazna oluja, od 5. do 11. lijepo i sunčano, 12. promjenljivo, od 13. do 17. kišovito, od 18.

do kraja mjeseca lijepo, s jednim pogoršanjem i olujom u razdoblju od 25. do 27.

Kolovoz: do 9. kišovito, s jednim lijepim danom, 10. sunčano, od 11. do 15. ponovno kišovito, poslije toga lijepo i toplo do 25., a onda do kraja mjeseca opet kišovito.

Rujan: od 1. do 10. lijepo jesensko vrijeme, od 11. do 16. nestalno, od 17. do 25. oblačno, hladno i vlažno, a od tada do kraja mjeseca lijepo i toplo.

Listopad: 1. i 2. lijepo., 3. jaka grmljavina, a poslije neugodno i vlažno do 9., od 10. do 29. lijepo, 30. smrzavica sa snijegom, 31. oblačno.

Studen: oštro i oblačno traje do 5., od 6. do 8. lijepo i vedro, od 9. do 17. hladne kiše, 18. snijeg i prijelaz na pravo zimsko vrijeme. Posljednji dani u mjesecu bit će vrlo hladni, s mnogo snijega.

Prosinac: prva dva dana vrlo hladna, zatim snijeg, 8. jugo i kiša, 10. vedro i smrzavica, od 11. do 20. vedro s mrazom, od 21. do 25. neugodno, od 26. do kraja mjeseca zahlađenje.

To su predviđanja „Stoljetnog kalendara“ o vremenu u 2018. godini. Koliko su točna, moći ćemo se i sami uvjeriti. Živi bili pa vidjeli!

Stare jeronimske „Danice“ obično bi takva vremenska predviđanja popratile riječima: „Ovakvo *Stoljetni kalendar*, a kakvo će nam dragi Bog dati vrijeme, to je u Njegovoj svemožnoj ruci.“

ZAPOVIJEDANI BLAGDANI

Zapovijedani ili zapovjedeni blagdani su **sve nedjelje** u godini (ovamo, naravno, spadaju i **Uskrs** i **Duhovi**), **Tijelovo (Brašančevo)**, **Velika Gospa**, **Svi Sveti** i **Božić**. Više **nisu zapovijedani** blagdani: Sveta tri kralja (Bogojavljenje), Svijećnica, Sv. Josip, Blagovijest, Spasovo (Uzašašće), Sv. Petar i Pavao, Mala Gospa, Bezgrješno začeće BDM, drugi dan Uskrsa te Božića i Nova godina, ali katolici ih i dalje rado svetkuju.

OBVEZATNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati **post** i **nemrs** na **Pepelnicu** (Čistu srijedu) i na **Veliki petak**. **Zakon nemrsa** obvezuje i na **sve petke u godini**, osim onih kad bude svetkovina, ali u izvankorizmene petke može se umjesto nemrsa odabrati **drugo djelo pokore** ili **kakvo karitativno djelo**.

Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obvezuje sve vjernike koji su navršili **14 godina** pa **do konca života**, a **post** sve one koji su navršili **18 godina** i još nisu započeli **60. godinu**. *U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok.*

Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obveze posta ili nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU

Sjedište: GRAD VATIKAN (RIM)

PAPA FRANJO

Vodi Crkvu od 13. ožujka 2013.

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem, papom.

PRVI OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je 321. godine u Niceji. Posljednji opći koncil održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski koncil.

SINODA BISKUPA užu je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji, u kojoj oni združeno vrše svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

RIMSKA KURIJA

Papa je na čelu vrhovne uprave Katoličke crkve (Sveta Stolica).

Kardinali su najviši papini savjetnici. U svijetu ima više od 150 kardinala koji, kad papa umre, ako nisu navršili 80 godina, biraju njegova nasljednika.

Državni tajnik (kardinal Pietro Parolin) najbliži je papin suradnik. On vodi središnju ustanovu Svete Stolice – Državno tajništvo, koje ima dva odjela: I. Odjel za opće poslove i II. Odjel za odnose s državama.

DEVET STOŽERNIČKIH ZBOROVA (KONGREGACIJA)

1. Zbor za nauk vjere; u njezinu sastavu nalaze se Papinsko povjerenstvo „Crkva Božja“, Papinsko biblijsko povjerenstvo, Međunarodno teološko povjerenstvo i Papinsko povjerenstvo za Katekizam Katoličke crkve, a na čelu mu je pročelnik – Luis Francisco Ladaria Ferrer; 2. Zbor za istočne Crkve; 3. Zbor za bogoštovlje i stegu sakramenata; 4. Zbor za proglašavanje svetih i blaženih; 5. Zbor za evangelizaciju naroda; 6. Zbor za klerike; 7. Zbor za redovnike i svjetovne ustanove, 8. Zbor za katolički odgoj; 9. Zbor za biskupe.

PAPINA SUDIŠTA

1. Apostolska pokorničarna; 2. Vrhovno sudište apostolskog potpisa (signatura); 3. Sudište rimskoga kotača (rota).

PAPINSKA VIJEĆA

1. Vijeće za laike, obitelj i život; 2. Vijeće za promicanje jedinstva kršćana; 3. Vijeće za pravdu i mir; 4. Vijeće za karitativnu djelatnost (*Cor unum*); 5. Vijeće za pastoral selitelja i ljudi na putovanju; 6. Vijeće za pastoral osoblja u službi bolesnika; 7. Vijeće za tumačenje crkvenih zakona; 8. Vijeće za dijalog među religijama; 9. Vijeće za kulturu; 10. Vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja; 11. Vijeće za novi navještaj Evandjelja.

UREDI DOBARA

1. Apostolska zbornica (komora); 2. Vijeće za gospodarstvo; 3. Uprava dobrima Apostolske Stolice; 4. Prefektura za gospodarske poslove Svete Stolice.

OSTALA TIJELA I INSTITUCIJE RIMSKE KURIJE

Vatikanski tajni arhiv; Vatikanska apostolska knjižnica; Vatikanska tiskara; L'Osservatore Romano; Vatikanska izdavačka kuća; Radio Vatikan; Vatikansko televizijsko središte; Prefektura papinske kuće; Služba za papina liturgijska slavlja; Tiskovni ured Svete Stolice; Središnji statistički ured Crkve; i dr.

KATOLIČKA CRKVA U HRVATSKOJ

ZAGREBAČKA METROPOLIJA obuhvaća: Zagrebačku nadbiskupiju, Varaždinsku, Sisačku i Bjelovarsko-križevačku te Križevačku eparhiju. Zagrebački nadbiskup i metropolit: kardinal JOSIP BOZANIĆ; pomoćni biskupi: msgr. IVAN ŠAŠKO, msgr. MIJO GORSKI, umirovljeni msgr. VALENTIN POŽAIĆ. Varaždinski biskup: msgr. JOSIP MRZLJAK. Sisački biskup: msgr. VLADO KOŠIĆ. Bjelovarsko-križevački biskup: msgr. VJEKOSLAV HUZJAK. Vladika križevački: msgr. NIKOLA KEKIC.

ĐAKOVAČKO-OSJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Đakovačko-osječku nadbiskupiju, Srijemsku i Požešku biskupiju. Nadbiskup metropolit đakovačko-osječki: msgr. ĐURO HRANIĆ; nadbiskup u mirovini msgr. MARIN SRAKIĆ. Biskup srijemski: msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ (ujedno član Međunarodne BK sv. Ćirila i Metoda). Biskup požeški: msgr. ANTUN ŠKVORČEVIĆ.

SPLITSKA METROPOLIJA obuhvaća: Splitsko-makarsku nadbiskupiju, Dubrovačku, Hvarsku i Šibensku biskupiju. Nadbiskup metropolit splitski: msgr. MARIN BARIŠIĆ. Biskup dubrovački: msgr. MATE UZINIĆ. Biskup hvarski: msgr. SLOBODAN ŠTAMBUK. Biskup šibenski: msgr. TOMISLAV ROGIC; biskup u mirovini msgr. ANTE IVAS.

RIJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Riječku nadbiskupiju, Krčku, Porečko-pulsku i Gospičko-senjsku biskupiju. Nadbiskup metropolit riječki: msgr. IVAN DEVČIĆ. Biskup krčki: msgr. IVICA PETANJAK; biskup u mirovini msgr. VALTER ŽUPAN. Biskup porečko-pulski: msgr. DRAŽEN KUTLEŠA, biskup u mirovini: msgr. IVAN MILOVAN. Biskup gospičko-senjski: msgr. IVAN ZDENKO KRIŽIĆ; biskup u mirovini: msgr. MILE BOGOVIĆ.

ZADARSKA NADBISKUPIJA: msgr. ŽELIMIR PULJIĆ, nadbiskup zadarski.

VOJNI ORDINARIJ U RH: msgr. JURE BOGDAN, vojni biskup; biskup u mirovini msgr. JURAJ JEZERINAC.

CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI I MAKEDONIJI

VRHBOSANSKA METROPOLIJA obuhvaća: Vrhbosansku (Sarajevsku) nadbiskupiju, Banjalučku, Mostarsko-duvanjsku, Trebinjsko-mrkansku i Skopsko-prizrensku (*ad instar*) biskupiju. Kardinal VINKO PULJIĆ nadbiskup je i metropolit vrhbosanski; msgr. PERO SUDAR, pomoćni biskup. Biskup banjalučki: msgr. FRANJO KOMARICA; msgr. MARKO SEMREN, pomoćni biskup. Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski msgr. RATKO PERIĆ. Biskup skopski i egzarch za katolike istočnog obreda u Makedoniji: msgr. KIRO STOJANOV. Kosovska apostolska administratura: msgr. DODĚ GJERGJI. Egzarch za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori: dr. ĐURO DŽUDŽAR.

VOJNI ORDINARIJ U BIH: msgr. TOMO VUKŠIĆ, biskup.

CRKVA U CRNOJ GORI

BARSKA NADBISKUPIJA: msgr. RROK GJONLLESHAJ (Rok Đonlešaj), nadbiskup barski; nadbiskup u mirovini msgr. ZEF GASHI (Zef Gaši).

KOTORSKA BISKUPIJA: msgr. ILIJA JANJIĆ, biskup kotorski (Splitska metropolija) (ujedno član Međunarodne BK sv. Ćirila i Metoda).

CRKVA U SRBIJI

BEOGRADSKA METROPOLIJA

BEOGRADSKA NADBISKUPIJA: nadbiskup i metropolit msgr. STANISLAV HOČEVAR SDB.

SUBOTIČKA BISKUPIJA: msgr. JÁNOS PÉNZES.

ZRENJANINSKA BISKUPIJA: msgr. LADISLAV NÉMET SVD.

Međunarodna biskupska konferencija sv. Ćirila i Metoda (MBK) formirana je 22. prosinca 2004. godine. Ona je naslijedila Biskupsku konferenciju Srbije i Crne Gore – pri čemu joj je tada pridodana i Makedonija – a od 1997., kada je utemeljena, pa do 2003. godine djelovala je pod imenom Biskupska konferencija Savezne Republike Jugoslavije. Sjedište MBK je u Beogradu, mada Konferencija nema svoju zgradu.

Predsjednik je msgr. LADISLAV NĚMET SVD, biskup zrenjaninski, a potpredsjednik msgr. ĐURA DŽUDŽAR, egzarh za katolike istočnog obreda u Srbiji. Članovi su joj još: msgr. RROK GJONLLESHAJ (Rok Đonlešaj), nadbiskup barski, msgr. STANISLAV HOČEVAR SDB, nadbiskup beogradski, msgr. JÁNOS PÉNZEŠ, biskup subotički; msgr. ILIJA JANJIC, biskup kotorski; msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ, biskup srijemski; msgr. KIRO STOJANOV, biskup skopski i egzarh za katolike istočnog obreda u Makedoniji; msgr. DODĚ GJERGJI, apostolski upravitelj pri- zrenski;

Umirovljeni biskup: msgr. ZEF GASHI (Zef Gaši), umirovljeni nad- biskup barski.

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu je dr. TOMISLAV MARKIĆ.

Papa Ivan Pavao II. odobrio je Statut Hrvatske biskupske konferencije (HBK), u čijem su sastavu svi biskupi s područja Republike Hrvatske, dok biskupi s područja Bosne i Hercegovine imaju svoju biskupsku konferen- ciju. Predsjednik je Hrvatske biskupske konferencije msgr. Želimir Puljić, a bosanskohercegovačke msgr. Vinko Puljić.

APOSTOLSKE NUNCIJATURE

Apostolski nuncij (izaslanik Papin) u Srbiji i Crnoj Gori: nadbiskup msgr. LUCIANO SURIANI.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj: nadbiskup msgr. dr. JOSIP (GIU- SEPPE) PINTO.

Apostolski nuncij u Republici Bosni i Hercegovini i u Republici Crnoj Gori: msgr. ALOJZIJE (LUIGI) PEZZUTO.

BISKUPI HRVATI IZVAN DOMOVINE

Msgr. NIKOLA ETEROVIĆ, apostolski nuncij u Njemačkoj.

Msgr. PETAR RAJIĆ, apostolski nuncij u Angoli i Svetom Tomi i Prin- cipu.

Msgr. BERISLAV GRGIĆ, biskup u Tromsou (Norveška).

Msgr. MARTIN VIDOVIĆ, apostolski nuncij u Bjelorusiji.

Msgr. STANISLAV KARLIĆ, kardinal, umirovljeni nadbiskup grada Parana (Argentina).
 Msgr. EMILIO OGNJENović, umirovljeni nadbiskup u gradu Mercedesu (Argentina).
 Msgr. ALEKSANDAR GOIĆ KARMELIĆ, biskup u Rancague (Čile), predsjednik Čileanske biskupske konferencije.
 Msgr. TOMISLAV KOLJATIĆ-MAROEVIĆ, biskup Linareske biskupije (Čile).
 Msgr. PEDRO OSSANDON BULJEVIĆ, pomoćni biskup nadbiskupije Concepcion (Čile).
 Msgr. BLAŽ ĆUPIC, biskup u Rapid Cityju, nadbiskup Čikaga (SAD).
 Msgr. GERARD ŽERDIN, biskup u Peruu.
 Msgr. SALVADOR PINERIO-CALDERON NESANOVIĆ, vojni ordinarij države Perua.
 Msgr. JORGE CARRION PAVLIĆ, biskup u Punu (Peru, jezero Titicaca).
 Msgr. JOSE ANTONIO EGUREN BRESANI, nadbiskup grada Piure (Peru).

VAŽNIJI DATUMI IZ ŽIDOVSKOG KALENDARA

2018. godina = 5778./5779. židovska godina

PURIM (izbavljenje od pokolja u perzijskom zatočeništvu): ... 1. III.
 PASHA (izlazak iz egipatskog sužanjstva): 31. III. – 8. IV.
 JOM HAŠOA (spomen na holokaust): 12. IV.
 ŠAVUOT (Deset zapovijedi – njihova objava na Sinaju):... 20. i 21. V.
 ROŠ HAŠANA (Nova, 5779. godina): 10. i 11. IX.

ZNAČAJNIJI DATUMI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Obraćanje sv. Pavla:25. I. (Zaštitnik biskupije)
 Obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića16. III.
 Obljetnica smrti biskupa Matije Zvekanovića: .24. IV.
 Obljetnica posvete biskupa dr. Ivana Pézesa: .18. VI.
 Dan o. Gerarda Tome Stanića:24. VI. (Sombor – kameličani)
 Blagoslov svijeća od groma:26. VI. (Bač – Sombor)
 Dužijanica:12. VIII. (Subotica)
 Bunaričko proštenje:25. i 26. VIII.
 Hodočašće Majci Božjoj Bistričkoj:22. i 23. IX.
 Obljetnica posvete katedrale:14. X.
 Sv. Terezija Avilska – zaštitnica katedrale
 i grada Subotice:15. X.

KATOLIČKE NOVINE I ČASOPISI (izbor)

HKD SV. JERONIMA (sv. Ćirila i Metoda) izdaje dva časopisa:

- DANICA, hrvatski katolički kalendar (godišnjak)
- HKR „MARULIĆ“, dvomjesečnik za književnost i kulturu

Časopisi drugih hrvatskih nakladnika:

- BILTEN PETRA BARBARIĆA, list vicepostulature, Zagreb
- BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC, glasilo postulature, Zagreb
- BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ, povremeni vjesnik, Zagreb
- BOGOSLOVSKA SMOTRA, časopis Bogoslovnog fakulteta, Zagreb
- BOSNA FRANCISCANA, časopis Franjevačke teologije, Sarajevo
- BRAT FRANJO, dvomjesečnik, list franjevačkih zajednica, Zagreb
- CRKVA NA KAMENU, informativni list hercegovačkih biskupija, Mostar
- CRKVA U SVIJETU, časopis za vjersku kulturu, Split
- DIACOVENTIA, teološki prilozi, izd. KBF Sveučilišta J. J. Štrossmayer, Đakovo
- DOBRI OTAC ANTIĆ, list vicepostulature, Zagreb
- DON BOSCO DANAS, Zagreb
- GLAS KONCILA, katolički tjednik, Zagreb
- GLASNIK SRCA ISUSOVA I MARIJINA, mjesečnik, Zagreb
- GLASNIK SV. JOSIPA, izdaje Svetište sv. Josipa, Karlovac
- IKA - Bilten Informativne katoličke agencije, Zagreb
- IVAN MERZ, glasilo postulature, Zagreb
- KAČIĆ, zbornik, Split
- KANA, kršćanska obiteljska revija, Zagreb
- KATEHEZA, časopis za katehezu i pastoral, Zagreb
- KATOLIČKI TJEDNIK, Sarajevo
- KRIŽ, glasilo Velikoga križarskog bratstva, Zagreb
- KRŠNI ZAVIČAJ, hercegovački zbornik za vjerska i društvena pitanja, Drinovci
- LJUDIMA PRIJATELJ, list sv. Leopolda Mandića, izdaje Hr. kap. prov., Zagreb
- MALI KONCIL, mjesečnik „Glasa Koncila“ za djecu, Zagreb
- MARIJA, mjesečnik, Split
- MARIJIN TRSAT, Rijeka
- MI, list mladih, mjesečnik, Zagreb
- NADA, informativno-pastoralni list Srijemske biskupije
- NAŠA OGNJIŠTA, katolički mjesečnik, Tomislavgrad
- NOVI SVIJET, mjesečnik Pokreta fokolara
- OBNOVLJENI ŽIVOT, tromjesečnik, Zagreb
- OTAC GERARD, glasilo Vicepostulature za upoznavanje SB o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, izd. Hrvatske karmelske provincije sv. oca Josipa u Zagrebu, Sombor
- RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, Rijeka
- SVETA CECILIJA, časopis za sakralnu glazbu, izd. Institut za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“ KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
- SVJETLO RIJEČI, mjesečnik, izdaje franjevački provincijalat u Sarajevu
- VERITAS, mjesečnik, ZAGREB
- VJESNIK BISKUPA LANGA, Zagreb
- VJESNIK ĐAKOVAČKO-OSJEČKE NADBISKUPIJE I SRIJEMSKJE BISKUPIJE, Đakovo
- ZVONA, mjesečnik za kršćansku kulturu, Rijeka
- ZVONIK, katolički list (mjesečnik), Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Subotica
- ŽIVA ZAJEDNICA, izdaje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu
- ŽIVO VRELO, liturgijsko-pastoralni list, Zagreb

(Prema: Danica 2018. – hrvatski katolički kalendar, str. 43-50)

Msgr. dr. Ivan Péntzes, subotički biskup

Dragi Štioče!

Danica je radosna zvijezda zato što ona označava kraj mraka i svjetlo novoga dana. Takva je Danica na nebu. Neka takva bude i ova što više od stoljeća naviješta svjetlo i novi dan u našoj Bačkoj i gdje god se nađu ljudi što vole naše plodno međuriječje. Sa zapada i juga nas čuva Dunav, s istoka Tisa. To je bačka zemlja koju grije ratarsko srce. Ovu zemlju i pijesak čuvaju i voćari i vinogradari, o bačkoj zemlji pjevaju pjesnici i zvone tambure. Bačku zemlju njeguje i učitelj i pravnik i liječnik i majstor, svećenik redovnik i redovnica. Za nju moli bolesnik i nemoćan čovjek. Bačka je voljena zemlja.

Ovogodišnja *Danica* želi biti proslava Boga za zlatni jubilej Subotičke biskupije. Sjećamo se ove godine našega biskupa Lajče Budanovića koji je udario temelje Subotičkoj biskupiji. Sjećamo se i dobrog biskupa Matije Zvekanovića koji je ostvario želju svoga velikog prethodnika Lajče. Mislimo na blaženog papu Pavla VI. koji je na svetkovinu Obraćenja svetoga Pavla apostola 25. siječnja 1968. godine na području nekadašnje Kalačko-Bačke nadbiskupije ustanovio novu, Subotičku biskupiju. Tom je prilikom subotička župna crkva svete Terezije proglašenja stolnom crkvom nove biskupije. Prvim biskupom nove biskupije imenovan je 8. veljače 1968. godine dotađnji župnik župe svete Terezije u Subotici i apostolski upravitelj Bačke apostolske administrature Matija Zvekanović.

I ove godine otvaramo naš kalendar kako bismo pročitali što nam poručuje Sveti Otac Franjo kao hodočasnik mira i nade. Dobro je čuti što nam poručuje karmelićanka Elizabeta od Presvetog Trojstva, a doznat ćemo po koju zanimljivost o svetom Eugenu, čije se svete moći čuvaju u slavnoj futoškoj crkvi Presvetog Srca Isusova. I ove nam godine dobrotom o. Mate Miloša progovara naš kandidat za sveca – otac Gerard o kontemplaciji...

Antun Kesejić nam govori o betlemašima iz Bača. Marom bačkog župnika Josipa čitamo o betlemašima, ali tu su i pjesme koje su betlemaši pjevali obilazeći kuće po Baču. Tu je i zbirka molitava koje su se molile u Baču. Jesmo li zaboravili poslovice zabilježene u *Subotičkoj Danici* 1924.? *Danica* zna i o Stjepanu Bartoloviću...

Djeca su radost *Subotičke Danice*. U njoj djeca pronalaze svoje stranice. Čitat će djeca i odrasli kako se u Subotici završava, a kako se započinje školske godina. Posebnu pozornost zavrjeđuju kerske kraljice, pa susret ministranata u Tavankutu. Velik je doprinos vjeroučiteljica i vjeroučitelja što među djecom promiču veličinu sluge Božjega Gerarda. Na stotine djece se

okuplja svake godine na njegovu grobu u Somboru. Ove godine se djeca okupila u Somboru i na Zlatnu harfu. Mali Subotičani čuvaju slavlje dužijance u subotičkoj stolnoj bazilici na prvu nedjelju mjeseca srpnja. Govori *Danica* i o djeci na internetu, ali ima tu i šale za male i velike.

I mladi će doći na svoje čitajući *Danicu*. Kako su mladi Subotičke biskupije doživjeli Susret hrvatske katoličke mladeži u Vukovaru?

Za obitelj *Danica* ima svjedočanstvo jednog roditeljskog para: Koliko su dica rasla – toliko smo i mi rasli. Kako se živi u obitelji gdje su tri sina i jedna kći?

Za uskrсну, i ne samo uskrсну kuhinju...

Ana Gaković nam javlja o knjigama tiskanim 2017. godine. Subotičani su poznavali pjesnika Jakova Kopilovića. Da ga ne zaboravimo... Ima *Danica* ponešto i za trenutke odmora. Za tu rubriku piše karmelićanin otac Zlatko od svetoga Josipa, jedna Sonćanka i dvoje Somboraca.

Uz 50. obljetnicu Subotičke biskupije progovara nam župnik Josip Štefković i bogoslov Dražen Skenderović.

Dvije su zaslužne redovnice iz Družbe sestara Naše Gospe 2017. godine proslavile zlatni jubilej svojih zavjeta. Čestitarima se pridružuje i *Subotička Danica*.

Subotička Danica predstavlja jednog mladomisnika i jednog đakona.

Što *Danica* zna o pokojnom umirovljenom zrenjaninskom biskupu Huzsváru? U kakvoj je uspomeni ostao ugledni svećenik istočnog obreda i otac brojne obitelji Joakim Hološnjaj? Umrlo je Kata Ivanković, majka brojne obitelji, majka svećenika, redovnice i baka dvojice svećenika.

Pogledajte što je u kratkim crtama *Danica* registrirala u kronici prošle godine.

I na koncu zahvaljujem svećenicima koji su mi povjerili uređivanje *Subotičke Danice*, a zahvaljujem i svome nasljedniku, prečasnom gospodinu Josipu Štefkoviću, koji preuzima uređivanje *Danice* ubuduće. Neka *Subotička Danica* i dalje u svojim čitateljima budi nadu u bolje dane. Neka po zagovoru svetoga Pavla *Subotička* biskupija napreduje pod Gospinom zaštitom ne samo do svoje stoljetnice.

Dragi Štioče, uzmi i čitaj!

Papa govori Crkvi i svijetu

Sažetak Apostolskog pisma *Misericordia et misera*

Ovo je vrijeme milosrđa – istaknuo je papa Franjo u Apostolskom pismu *Milosrđe i bijedna* (*Misericordia et misera*) koje je objavljeno na završetku Jubileja. U Pismu su sadržane četiri važne odrednice: svi će svećenici moći dati odrješenje onima koji su počinili grijeh pobačaja; misionari milosrđa će nastaviti svoju službu; vjernici koji pohađaju bratstvo sveti Pio X. i nadalje će valjano primati sakramentalno odrješenje, i kao četvrta odrednica, ustanovljen je Svjetski dan siromaha.

Susret između bijednice i milosrđa

Kao sliku Jubileja Papa je odabrao susret između Isusa i preljubnice: Nije to apstraktni susret grijeha i suda, već grješnice i Spasitelja, a sveti Augustin veli „bijednice i milosrđa“.

MISERICORDIA ET MISERA

POPE FRANCIS

APOSTOLIC LETTER ON THE CONCLUSION OF THE
EXTRAORDINARY JUBILEE YEAR OF MERCY

U središte Mojsijeva zakona Isus stavlja ljubav

Farizeji i pismoznanci podsjećaju Isusa da Mojsijev zakon zapovijeda kamenovanje preljubnice. Isus pak – veli Papa – Mojsijevu zakonu vraća izvorni smisao. U središtu nije zakon i zakonska pravda, već Božja ljubav, koja poznaje tajne ljudskog srca i ima primat nad svime. Isus je gledao u oči preljubnicu, a u njezinu srcu je našao želju da ju se shvati, da joj se oprost, da ju se oslobodi. Ljubav je jača od grijeha i omogućuje drukčiji život – stoji u pismu.

Propedeutska vrijednost zakona

Boga ne može ništa spriječiti da zagrlj sina koji mu se vraća. Priznavati jedino zakon znači podcjenjivati vjeru i božansko milosrđe. Zakon ima propedeutsku vrijednost, a cilj mu je ljubav (usp. Gal 3,24; 1 Tim 1,5). Kršćanin je pozvan živjeti novinu Evanđelja, „zakon Duha, koji daje život u Kristu Isusu“ (Rim 8,2). Uvijek valja vjerovati u snagu božanske milosti – ustvrdio je Papa.

Nitko ne može uvjetovati Božje milosrđe

Nitko ne može uvjetovati Božje milosrđe, piše Sveti Otac, jer je besplatno, bezuvjetno i nezasluženo. Milosrđe je stvarna ljubav koja praštanjem preobražava i mijenja život. U kulturi kojom vlada tehnika, potrebni su svjedoci nade i prave radosti da rasprše varke koje obećavaju umjetne rajeve – primijetio je Sveti Otac.

Milosrđe izliveno na cijeli svijet

Slavili smo godinu milosrđa tijekom koje nam je darovano obilje milosrđa. Sada valja nastaviti taj hod, poslušni Duhu, koji otvara nove putove da se svima nosi spasonosno evanđelje. Papa podsjeća na središnjost milosrđa u euharistijskom slavlju i u Božjoj riječi, te poziva da se jedna nedjelja u liturgijskoj godini posveti produbljivanju Svetoga pisma.

Ispovjednici: gostoljubivi, jasni, velikodušni u praštanju

Papa veli da sakrament pomirbe treba zauzeti središnje mjesto u kršćanskom životu, jer po tom sakramentu ponovno bivamo djeca Božja. Sveti Otac stoga potiče svećenike da sa svima budu gostoljubivi, svjedoci očinske nježnosti unatoč težini grijeha, jasni u izlaganju moralnih načela, velikodušni u dijeljenju Božjega oprosta. Svaki ispovjednik treba biti svjestan da je grješnik i istodobno službenik milosrđa.

Obitelji u teškoći

Papa se obraća obiteljima u teškoći, pozivajući ih da „sve ljudske teškoće promatraju s ljubavlju Boga, koji se ne umara prihvaćati i pratiti“. Od svećenika zahtijeva „pozorno duhovno razlučivanje, duboko i dalekovidno, kako bi svatko mogao osjetiti da ga Bog ljubi te da može aktivno sudjelovati u životu zajednice i biti dio Božjega naroda.

Svjetski dan siromaha

Završava Jubilej, ali vrata milosrđa našega srca ostaju uvijek otvorena. Naučili smo da se Bog saginje nad nama (usp. Hoš 11,4), mi ga trebamo oponašati saginjući se nad našom braćom, osobito nad siromašnima i trpećima. Ne možemo zaboraviti siromašne – veli Papa i stoga određuje da se u cijeloj Crkvi na 33. nedjelju kroz godinu obilježava Svjetski dan siromaha. Ovo je trenutak da se da maha fantaziji milosrđa, koje svakodnevnim malenim gestama, konkretnim znakovima dobrote i nježnosti prema najslabijima, nezaštićenima i napuštenima može pokrenuti pravu kulturnu revoluciju u cijelom svijetu – stoji u zaključku apostolskoga pisma. /Radio Vatikan/

Ovo je vrijeme milosrđa

(Iz Apostolskog pisma *Milosrđe i bijednica*, pape Franje)

Ovo je vrijeme milosrđa. Svaki dan našega putovanja označen je prisutnošću Boga koji vodi naše korake snagom milosti koju Duh ulijeva u naše srce da ga oblikuje i osposobi za ljubav. Ovo je vrijeme milosrđa za sve i za svakoga, kako nitko ne bi pomislio da je istrnut iz Božje blizine i snage njegove nježnosti. Ovo je vrijeme milosrđa, kako bi slabi i ranjivi, oni koji su daleko i osamljeni, uzabili osjetiti prisutnost braće i sestara koji im pomažu u njihovim potrebama. Ovo je vrijeme milosrđa, kako bi siromašni osjetili pogled pun poštovanja i pozornosti onih koji, pobijedivši ravnodušnost, otkrivaju što je bitno u životu. Ovo je vrijeme milosrđa, kako se nijedan grješnik ne bi umorio tražiti oprostnje te kako bi svi mogli osjetiti Očevu ruku koja uvijek prihvaća i privija k sebi.

Tijekom „Jubileja društveno isključenih soba“, dok su se u svim katedralama i svetištima svijeta zatvarala Vrata milosrđa, javila mi se ideja da se, kao daljnji opipljiv znak ove Izvanredne svete godine, u cijeloj Crkvi na 33. nedjelju kroz godinu, slavi **Svjetski dan siromašnih**. Bit će to najdostojnija priprava za proslavu svetkovine Isusa Krista Kralja svega svijeta, koji se poistovjetio s malenima i siromašnima, i koji će nas suditi po djelima milosrđa (usp. Mt 25,31-46). Bit će to dan koji će zajednicama i svakomu kršteniku pomoći razmišljati o tome kako je siromaštvo u samome srcu evanđelja i o činjenici da sve dok Lazar bude ležao pred vratima naših kuća (usp. Lk 16,19-21) neće moći biti pravde ni društvenoga mira. Taj će Dan ujedno predstavljati istinski oblik nove evangelizacije (usp. Mt 11,5), koji može obnoviti lice Crkve u njezinome stalnom djelu pastoralnoga obraćenja da bi bila svjedokinja milosrđa. (21)

Hodočasnik mira i nade

Poruke pape Franje iz Fatime

Priredio: Andrija Anišić

Teško je u kratkim crtama sažeti sve ono što je Papa rekao za ona dva dana svog hodočašća u Fatimu. U ovom prikazu prenijet ćemo Papine riječi kako ih je prenio hrvatski program Radio Vatikana (www.hr.radiovaticana.va). Naravno da nećemo moći prenijeti kompletne govore nego samo poneku rečenicu iz svakog govora. Najveći dio će biti iz njegovog osvrta na hodočašće u Fatimu koji je izrekao prigodom molitve „Kraljice neba“ na Trgu sv. Petra u Rimu, u nedjelju po povratku iz Portugala.

Papine molitvene nakane o 100. obljetnici ukazanjā u Fatimi

Papa Franjo se navečer, 12. svibnja, molio u Kapelici ukazanjā u Fatimi. Među ostalim je molio za slogu među svim narodima; da Djevica Majka sve narode privuče u jednu ljudsku obitelj; da srušimo zidove i prijeđemo sve prepreke, dok idemo na periferije, obznajući Božju pravednost i Njegov mir; da poput nje budemo slika stupa svjetla koje rasvjetljava putove svijeta, očitujući Boga svima, pokazujući svima da On postoji, da prebiva usred svoga naroda: jučer, danas i u vječnosti. Nakon što je sebe, u zajedništvu sa svojom braćom i sestrama, povjerio Gospi od Bezgrješna Srca, pred Njezine je noge položio zlatnu ružu kao osobni dar.

Papa na molitvi i krunice i bdijenju sa svijećama

Papa Franjo je iste večeri, malo kasnije, sa stotinama tisuća vjernika i hodočasnika, molio radosna otajstva svete krunice. Papa je sjedio pred kipom Gospe Fatimske. U Fatimi se te noći moglo osjetiti jedno dublje jedinstvo duha. Stotine tisuća ljudi, koji su došli iz mnogih zemalja svijeta, molili su se Kraljici Neba da se zauzme za ljude i da od svoga božanskog Sina svijetu izmoli dar mira.

Papa je u svom nagovoru prije samoga bdijenja zahvalio okupljenom mnoštvu što su mu se pridružili na njegovu hodočašću nade i mira te ih je sve preporučio Gospodinu Isusu Kristu. Potom je na sve odbačene, isključene, siročad i žrtve nepravde zazvao blagoslov Boga koji se utjelovio u Isusu Kri-

stu: „Neka te blagoslovi Gospodin i neka te čuva! Neka te Gospodin licem svojim obasja, milostiv ti bude! Neka pogled svoj Gospodin svrati na te i mir ti donese!“ (Br 6,24-26), te dodao: „Taj se blagoslov ispunio u Djevici Mariji. Nijedno se drugo stvorenje nikada nije izložilo svjetlu Božjega lica kao što je to učinila Marija, a ona je zauzvrat dala ljudsko lice Sinu vječnoga Oca. I dok molimo kronicu, možemo ju promatrati u radosnim, svijetlim, žalosnim i slavnim trenucima njezina života“ – kazao je papa Franjo. „S Marijom i Isusom, prebivamo u Bogu. Želimo li biti kršćani, trebamo biti marijanski, odnosno trebamo priznati bitnu, životnu i providnosnu vezu koja sjedinjuje Gospu s Isusom, vezu koja nam otvara put k Njemu. Svaki put kada molimo kronicu, Evanđelje nanovo ulazi u život pojedinaca, obitelji, naroda i čitavog svijeta“ – napomenuo je Papa, te upozorio: „Božjoj se milosti čini velika nepravda kada god kažemo da se grijesi kažnjavaju po njegovu sudu, a da prvo ne kažemo – kao što to jasno čini Evanđelje – kako su oprošteni po njegovu milosrđu!...“

„Kada god usmjerimo svoj pogled prema Mariji, ponovno povjerujemo u revolucionarnu narav ljubavi i nježnosti. U njoj vidimo da poniznost i nježnost nisu vrline slabih nego jakih koji ne trebaju zlostavljati druge kako bi se osjećali važnima...“

Sv. Franjo i Jacinta

– primjer prevladavanja patnje i trpljenja

U svojoj propovijedi, na misi kanonizacije, papa Franjo je kazao kako Gospa nije došla ovdje da bismo je mogli vidjeti. Za to ćemo imati svu vječnost ako se spasimo.

„Gospa nam je unaprijed navijestila i upozorila nas na bezbožan način života koji Boga profanira, u njegovim stvorenjima. Takav život – često predložen i nametnut – riskira završiti u paklu. Marija nas je došla podsjetiti da u nama prebiva Božja svjetlost i štiti nas... Prema Lucijinu pripovijedaњу, troje je izabrane djece bilo okruženo Božjom svjetlošću koja je zračila iz Gospe. Obložila ih je plaštem svjetlosti koju joj je dao Bog“ – kazao je Sveti Otac... „Možemo uzeti za primjer svetog Franju i svetu Jacintu, koje je Djevica Marija upoznala s beskrajnim oceanom Božje svjetlosti i naučila ih da se klanjaju. To je bio izvor njihove snage u prevladavanju protivljenja i patnje“ – rekao je Papa.

„Hvala vam, braćo i sestre, što ste ovdje sa mnom! Nisam mogao ne doći ovdje i ne iskazati Djevici štovanje i povjeriti joj sve njezine sinove i kćeri. Pod njezinim plaštem oni nisu izgubljeni; iz njenog zagrljaja proizići će nada i mir koji traže, a molim i za svu svoju braću i sestre po krštenju i ljudskoj obitelji, posebno za bolesne, nemoćne, za zatvorenike i nezaposlene,

siromašne i napuštene. Molimo braćo i sestre; molimo Boga s nadom da će nas drugi čuti; i razgovarajmo s drugima u sigurnošću da će nam Bog pomoći“ – kazao je Papa. /.../

„Uz Marijinu zaštitu, budimo za ovaj svijet stražari zore, promatrajući istinsko lice Isusa Spasitelja, na Uskrs tako blistavo. Tako možemo ponovno otkriti mlado i lijepo lice Crkve, koje svijetli kad je ona misionarska, gostoljubiva, slobodna, vjerna, siromašna sredstvima, a bogata ljubavlju“ – kazao je na kraju propovijedi Sveti Otac.

Bolesnici – nemojte se sramiti biti dragocjeno blago Crkve

Na kraju mise slavljene u svetištu u Fatimi, papa Franjo je uputio posebni pozdrav svim nazočnim bolesnicima. „Ne sramite se biti dragocjeno blago Crkve“ – kazao im je Papa – „Računajte na molitve koje se sa svih strana uzdižu za vas i s vama. Bog je Otac i nikada vas neće zaboraviti... Isus zna što znači bol, razumije nas, tješi i daje nam snage, kao što je učinio i sa svetim Franjom i svetom Jacintom Marto, i sa svim svecima svih vremenâ i mjesta...

Djevica Marija danas svima nama ponavlja pitanje koje je uputila malim pastirima prije stotinu godina: ‘Želite li se prikazati Bogu?’ Odgovor ‘Da, želimo!’ daje nam mogućnost da shvatimo i nasljedujemo njihov život“ – rekao je papa Franjo, a potom potaknuo bolesnike da svoj život žive kao dar, te da se ne osjećaju samo primatelji solidarnosti, nego punopravni sudionici života Crkve. „Vaša tiha nazočnost, ali rječitija od mnogo riječi, vaša molitva, svakodnevni prinos vašega trpljenja, u jedinstvu s trpljenjem Isusa raspetoga za spas svijeta, te strpljivo, čak i radosno prihvaćanje vašega stanja, duhovno su

blago, baština svake kršćanske zajednice. Nemojte se sramiti biti dragocjeno blago Crkve“ – rekao je na kraju papa Franjo.

Papa o svom hodočašću u Fatimu **Molitva i pokora za okončanje ratova**

„Jučer navečer sam se vratio s hodočašća u Fatimu. Ondje sam uronio u molitvu svetog Božjeg naroda, koja na tome mjestu poput neke rijeke teče već stotinu godinu, i molio sam za Marijinu majčinsku zaštitu nad čitavim svijetom. Zahvaljujem Gospodinu koji mi je dopustio poći do nogu Djevice Marije kao hodočasnik nade i mira... Od samog početka, kad sam u Kapeli Ukazanja ostao dugo u šutnji, praćen molitvenom šutnjom svih hodočasnika, stvoreno je ozračje sabranosti i kontemplacije, u kojem su održana razna molitvena slavlja. A u središtu svega bio je i jest Uskrsli Gospodin, prisutan u svojem narodu u Riječi i Euharistiji, prisutan među mnogim bolesnicima, koji su protagonisti liturgijskog i pastoralnog života Fatime, kao i svakog marijanskog svetišta.

U Fatimi je Gospa izabrala nevino srce i jednostavnost malenih Franje, Jacinte i Lucije, kao čuvare njezine poruke. Ta djeca su je prihvatili na dostojan način, tako da su priznati kao pouzdani svjedoci njezinih ukazanja, i postali uzori kršćanskog života. Kanonizacijom Franje i Jacinte ponudio sam čitavoj Crkvi njihov primjer prianjanja uz Krista i evanđeoskog svjedočan-

stvo i ujedno sam htio predložiti čitavoj Crkvi da se brine za djecu. Njihova svetost nije posljedica ukazanja, nego vjernosti i žara kojim su odgovorili na tu povlasticu da mogu vidjeti Djevicu Mariju. Nakon susreta s 'lijepom Gospodom' – tako su je zvali – često su molili kronicu, vršili pokoru i prikazivali žrtve za okončanje rata i za duše kojima je najviše potrebno Božje milosrđe.

I danas su nam veoma potrebni molitva i pokora da bismo izmolili milost obraćenja, kako bi se izmolilo i završetak tolikih ratova koji se vode posvuda u svijetu i koji se sve više šire kao i okončanje apsurdnih velikih i malih sukoba, koji nagrđuju lice čovječanstva. Neka nas na našem putu vodi svjetlo koje dolazi iz Fatime. Neka Bezgrešno Srce Marijino bude uvijek naše utočište, naša utjeha i put koji nas vodi Kristu.“

KRISTOV KALEŽ

O Kaležu spasonosni, Dragocjenog sadržaja,
U svetom se krilu tvom nebo sa zemljom spaja.
Tako malen i neznatan, al Bogu ti vrijedan si,
Kada Život Božanski, u tvojoj nutrini vri.

U tvojim se dubinama uvijek Živi Bog sakriva
I ljubavlju žedna srca, svojom Krvlju nam zaliva.
Isusa ti budno čekaš, na Oltaru kada dođe,
Uskrsnuli i radostan, da iskaže milosrđe.

A kad cijelog sebe preda, opet prazan ti ostaješ,
Pa samoću svoju tiho Gospodinu svom daruješ.
Sad i moje srce želi Kristov živi Kalež biti,
Iz kojeg ću nesebično, ljubav s braćom podijeliti.

Katica Milosavljević, Futog

Elizabeta od Presvetog Trojstva,

svetica molitve šutnje i adoracije

Piše: o. Mato Miloš, OCD

Elizabeta iz Dijona, dok je još bila u svijetu, kao ljubiteljica dobre knjige rado je čitala knjigu, *Put savršenosti* sv. Terezije Avilske koja ju je veoma oduševila. U toj knjizi Terezija Avilska govori o svome iskustvu molitve i unutarnjem odreknuću od svega što nije Bog. Elizabeti je privlačan način na koji Terezija govori o kontemplativnoj molitvi u kojoj Bog *čini sve, a mi ništa, u kojoj On intimno sjedinjuje našu dušu sa sobom, da više ne živimo mi, nego Isus koji živi u nama* (Elizabeta iz Dijona, *Dnevnik*, 20. veljače 1899.). Dok je čitala 27. poglavlje knjige *Put savršenosti*, u kojoj Terezija tumači Gospodinovu molitvu „Oče naš“, Elizabeta otkriva svoje osobno zvanje: živjeti u savršenoj sabranosti „u nutрини“, „nebu svoje duše“. Ona je još u svijetu i dok obavlja svoje svjetovne poslove, već se povlači u nebo „svoje duše“: *Bože moj, konačno su došli dani povlačenja koje sam toliko iščekivala. Molim*

te blagoslovi te dane. Još ne mogu prekinuti sa svijetom i živjeti u tvojoj samoći, daj mi barem samoću srca, da mogu živjeti u intimnom sjedinjenju s tobom i da me ništa, ama baš ništa, ne odvрати od tebe. Želim da moj život bude neprestana molitva. Učitelju dobri, ti sam znaš kakvim slabim užicima sudjelujem u svjetovnim svečanostima i slavljima. Moja jedina utjeha jest da se saberem i uživam u tvojoj prisutnosti, jer te onda osjećam unutar sebe, o moja najveća Ljubavi! U svjetovnim stvarima ne nalazim misao na tebe, ali mi se čini da si ti sretan što te jedno jedno i siromašno srce kao što je moje, nikada ne zaboravlja. Učini od mene karmelićanku... Dođi mi u pomoć da postanem sveta. (Dnevnik, 23. siječnja 1900.).

Konačno je došlo vrijeme kada joj je mama dozvolila da uđe u Karmel u Dijonu. Srce joj je potpuno mirno. Sada može postupno ulaziti u dubinu otajstva Presvetog Trojstva koje stanuje u njezinoj duši. Karmel je ozračje sabranosti i šutnje u kojemu nalazi idealno mjesto svoga ostvarenja zvanja, molitve sabranosti i adoracije.

Karmel dio neba

U pismu svojoj sestri Margareti 1902., Elizabeta piše. *Kada bi znala kako je divan Karmel, ono „sama sa samim“, s Onim tko te ljubi! Da, to je anticipacija neba. Oh kako se divno osjećam u Karmelu! To je najljepša zemlja na svijetu i mogu reći da sam sretna kao riba u vodi“. Elizabeta je prepravljena Božjim svjetlom i njegovom ljubavnom prisutnošću: Ne možeš zamisliti da je Karmel dio neba! U šutnji i samoći ovdje se živi sama sa samim. Sve govori o Njemu, sve odzvanja i čini da se čuje njegova nazočnost. (Pismo gospođi Ambry, 26 rujna 1902.). Svojoj prijateljici piše: Život u Karmelu je zajedništvo s Bogom od jutra do večeri, i od večeri do jutra. Da nije On onaj koji ispunja sve naše ćelije i naš samostan kako bi sve bilo prazno.! A mi ga nalazimo u svemu jer ga nosimo u sebi i naš je život predokus neba. (Pismo prijateljici, 1902.).*

Duhovni put sv. Elizabete od Presvetog Trojstva, u pet godina kojeg je proživjela u Karmelu, postupni je rast u napredovanju ulaska u bezdan Božje šutnje. Malo prije no što će umrijeti opisuje stanje svoga života molitve, šutnje i adoracije: *Prije nego otputujem želim uputiti riječi mogega srca, poruku moje duše. Draga Antonijeta, u svjetlu vječnosti duša vidi sve stvari u pravom smislu. Oh, kako je sve prazno što nije stvoreno od Boga i s Bogom! Ah, molim te, sve potvrdi žigom ljubavi, to je ono što ostaje. Kako je divno da je život tako ozbiljna stvar. Svakog trenutka nam je dano da se „ukorijenimo“ još više u Bogu, prema učenju sv. Pavla, jer ćemo biti iznenađene sličnošću s našim božanskim Učiteljem, najintimnijim sjedinjenjem. Za ostvarenje toga ideala, koje je sam Bog, evo ti tajne: zaboravi sebe, povuci se, ne vodi brigu*

o sebi, gledaj na Učitelja, ne gledaj ništa drugo nego samo njega, na jednak način primaj njegovu ljubav ili patnju. To povezuje dušu s mirnim visinama. Moja ljubljena Antonijeta, ostavljam ti moju vjeru u Božju nazočnost, Boga ljubavi koji stanuje u našim dušama. Njemu se povjeravam, to je ona intimnost s njime „iznutra“ koja je divno sunce koje grije moj život, čineći moj život predokusom neba. (Pismo prijateljici Antonijeti, 1905.).

Za sv. Elizabetu, svetost i radost koja preobražava život, odnosi se na Božju prisutnost, usku povezanost i uranjanje u intimnost otajstva Boga, u šutljivoj molitvi i klanjanju. Elizabetina duhovnost stavlja na vidjelo pojedine božanske istine njoj tako drage, prisutne i najviše življene. Elizabetu nazivaju sveticom božanskog stanovanja. Njezino je zvanje biti „Laudem Gloriam“ i ono se uklapa u milost šutnje i unutarnje sabranosti. Bog joj se postupno objavljivao u punini svoga misterija, po kojemu Božja prisutnost, koja će osvijetliti čitav njezin život, jest prisutnost Presvetog Trojstva. Proučavajući duhovnost ove izvanredno nadarene duše, otkrit ćemo kako otajstvo Presvetog Trojstva postaje dominantna točka njezina života, a sve ostalo pomalo nestaje.

Moliti za sv. Elizabetu znači živjeti intimnost prisutnosti Presvetog Trojstva. Njezina su pisma prepuna opisivanja prisutnosti Božje. Prilagođeno osobama i okolnostima kome i kada piše, Elizabeta se neprestano vraća na istu misao. Pravi život je u nebu duše s Trojstvenim Bogom. Dovoljno je u dubini svoje duše živjeti ovu istinu da se može postati molitvena duša, sveta duša. Elizabetin nauk božanskog stanovanja, kao temelj svakog unutarnjeg života, općenito se odnosi na karmelićansku duhovnost u svjetlu nauka sv. Ivana od Križa, mističnog pisca sjedinjenja, kojeg je on sam, nakon dugog puta kroz „tamnu noć“ postigao u najintimnijem središtu svoje duše. Isti nauk nalazimo i kod sv. Terezije Avilske, gdje duša prelazi iz krasote u krasotu božanskog sjedinjenja, kroz razne etape duhovnog sazrijevanja, kojeg ona opisuje u knjizi *Zamak duše*. Elizabeta je upravo opojena tim naukom svetih Obnovitelja Karmela, i ovaj nauk postaje njezin život i poslanje. Bog je prisutan u duši po milosti. Pozorna duša koja zaboravlja samu sebe, kako bi mogla slušati unutarnji glas Riječi, predajući Njemu potpuno vladanje nad njom, kako bi se svi pokreti njezine duše sjedinili u intimnosti s Trima Božanskim osobama.

Opojena prisutnošću Božjom, Elizabeta nema druge riječi nego „nastanjena sam u Njemu“. Njezino ime Elizabeta znači „kuća Božja“. Uvijek je bila svjesna da je „hram Boga“, da je čitavo Trojstvo prisutno u njoj: *Kakvog li radosnog otajstva prisutnosti Božje u našoj nutrini, u intimnom svetištu naših duša, gdje ga uvijek možemo naći, pa i onda kada ga najmanje osjećamo. Tu, u dubini duše ljubim ga čekajući. Pobrinimo se da ga ne ostavimo sama i da naš život bude neprestana molitva.* (Pismo prijateljici,

1902.). Slično piše svojoj mami: *Draga mama! Živi s Njim! Ah, kako bih željela reći svim dušama kakve bi izvore snage mira i radosti mogle naći kada bi se oduševili živjeti tu intimnost! Ali one ne znaju čekati. Ako im se Bog ne daje na osjećajan način, napuštaju njegovu svetu prisutnost i kada on donosi sva svoja dobra ne nađe nikoga. Duša je na vani, u izvanjskim stvarima, ne stanuje više u vlastitoj intimi. Saberi se, mama, i tako ćeš biti najbliža svojoj Elizabeti.* (Pismo mami, 1902.). Prigodom krštenja kćerke njezine sestre, Elizabeta piše: *Za mene je prava radost klanjati se Presvetom Trojstvu u toj maloj dušici koja će na krštenju postati hram Božji. Kakvog li otajstva! Sva sam zahvaćena poštovanjem pred tim malim hramom Presvetog Trojstva. Da sam barem blizu, pokleknula bih i poklonila bih se Onome koji u njoj boravi.* (Pismo rođenoj sestri, 1903.).

Nebo duše

Uz Utjelovljenje Isusa Krista, boravak ili stanovanje Presvetog Trojstva u duši najčudesnija je nadnaravna stvarnost. Sakrament krštenja uspostavlja ovaj neizmjerljivi dragulj u najintimnijem središtu čovjekova srca. „Sakramentom krštenja ukopani smo u Isusa Krista“ (Rim 6, 5), te „nas zajedno s njim uskrisi i posadi na nebesima u Isusu Kristu da, u dobrohotnosti prema nama, u Isusu Kristu pokaže budućim vjekovima preobilno bogatstvo milosti svoje“ (Ef 2,6-7). Na drugom mjestu sv. Pavao piše: „Vi niste pridošlice nego ste sugrađani svetih, ukućani Božji“ (Ef 2,19). Trojstvo! Evo našeg doma, našeg „gnijezda“ očinske kuće iz koje ne moramo nikada izići. Učitelj je jednoga dana rekao: rob ne ostaje zauvijek u kući očevoj, ali sin zauvijek ostaje. Sinovi smo Božji! Nije li ovo čudesno, draga Gita? Naš je život na nebesima (Fil 3, 20). Oh, draga Gita, to nebo, ta kuća Očeva, u središtu je naše duše. To možeš naći kod sv. Ivana od Križa, kada smo u najdubljem središtu nas samih, mi smo u Bogu. (Pismo Giti i prijateljici Margareti, kolovoz 1905.).

U svakom kršteniku postoji jedna točka, jedno središte koje sadrži nebo naše duše, stan Trojstvenog Boga. Ako Bog stanuje u čitavom našem biću, ne može staviti svoju milost drugdje nego u najduhovniji dio naše duše, koja, budući da ima sposobnost ljubiti, može sama primati to sudjelovanje u božanskoj naravi. Bog se izravno priopćuje duši i susret s Njime zbiva se u biću, u njegovom najdubljem dijelu, u predjelima koji se čine prekoračenima u nutrini u najfinijem vršku. Milost je ucijepljena u dušu, dodiruje same korijene vrijednosti u kojima se temelje bogoslovne kreposti, vjera, nada i ljubav. U tim dubokim predjelima duša osjeća aktivnu Božju nazočnost, puninu njegova Trojstvenog otajstva. Putem tih dubina duša pronalazi put savršenog sjedinjenja s Njim. Susret Boga i čovjeka događa se u toj dubini

duše, u providnoj tajanstvenoj zoni, gdje se učvršćuje volja i razum i gdje naš „ja“ najintimnije pronalazi samoga sebe. U tim dubinama duha govori Bog. U intimnosti srca u kojemu On stvara susret s dušom koja ga traži.

Ušavši u središte samoga sebe, u duši se očituje božanski dar milosti primljene na krštenju, sa svim vrlinama koje sadrže otajstvo i koje cvjeta u svim pravcima. Cijeli naš duhovni život, od krštenja do blaženog gledanja, odvija se kao postupno silaženje, koje se ubrzano kreće prema dubinama šutnje. Krštenik, prije nego stigne do te točke, već se nalazi u Bogu, pa makar posjedovao i samo stupanj ljubavi, njegova duša je već u svome središtu. Kada ova ljubav postigne svoje savršenstvo, bit će sposobna prodrijeti u svoje najdublje središte, tu će biti preobražena tako da će postati jedno sa samim Bogom, uronjena u intimnost Trojstvenog života.

Put svakog autentičnog unutarnjeg života neizbježno vodi k središtu božanskog Učitelja. Ne može se naći niti jedna kršćanska duša koja bi to prešla bez osobite privlačnosti uzdižujuće nostalgije za tim. Dospjevši tu, ljubav i život duše kruže sve jače prema tom središtu svih svjetova i svih stvari. Dušu neprestano privlači vrh života, vrh samoga Boga. Što god duša činila, božanska prisutnost je uvijek tu, prodire u nju, tješi ju i preobražava. Samoća u kršćanskom smislu, samoća je u dvoje. Sama sa Samim. Za sv. Elizabetu riječ „prisutnost“ jest ono o čemu govori sv. Pavao: „predodređeni da budemo čisti i sveti u njegovoj prisutnosti u ljubavi“.

Oko duše, otvoreno svjetlu vjere, otkriva nazočnost Boga, koji u njoj živi. Na svoj način duša ostaje u trajnoj prisutnosti Njega, u divnoj jednostavnosti, Njega koji dušu ljubomorno štiti. (Elizabeta od Presvetog Trojstva, Djela,

Roma, 1963., str. 637). *Uzajamna prisutnost, oči u oči, srce sa srcem, u kojemu životno kucanje postaje neizmjernost ljubavi koja preplavljuje razlijevajući se na sve strane.* (Isto, str. 263.). Ova prisutnost je takva da ne da izlaska: *Osjećam se zapletena u otajstvo Kristove ljubavi, i kada pogledam unazad vidim kao neko božansko progonstvo koje hvata moju dušu. Kakve li ljubavi! Osjećam se kao zgnječena pod tim teretom. Tako se klanjam u šutnji. Duša je hram Božji u kojemu On po milosti stanuje. To je Pavlovo i Ivanovo stanovanje, uzajamno prodiranje Oca, Sina i Duha Svetoga, i sustanovanje Boga u duši u istom Duhu Svetom, to je središte kršćanske objave milosti. Bog u meni, ja u Njemu; to treba biti naša lozinka Reda. Što sve dobro čini ova prisutnost Božja u nama, u intimnom svetištu naših duša. Tu (Trojstvo) nalazimo uvijek makar i ne osjećali njihovu nazočnost; ali On je sam tu, još bliže.* (Isto, str. 121).

Duboka božanska šutnja

Susret Boga u nutrim duše ostvaruje se uz uvjete: odreći se samoga sebe, napustiti sve stvoreno, nas same i naša djela. Samo onaj koji izdrži ovu kušnju ognja i ostaje vjeran intimnom mučeništvu, može biti uveden u prisutnost živoga Boga. *Potrebno je odreći se svega kako bismo posjedovali Onoga koji je sve.* Elizabeta se neprestano poziva na potrebu askeze, odricanja kako bi se ušlo u „obećanu zemlju“: *Potrebno je da ljubav Božja bude tako jaka, da ugasi svaku ljubav prema nama samima.* Sv. Augustin uči, da u nama postoje dva grada, Božji grad i grad našega „ja“. *Božji grad treba u nama rasti, dok se grad našega „ja“ treba rušiti. To traži veliko odricanje, jer neprestano sjedinjenje s Njime traži potpuno darivanje.* (Isto, str. 470).

Elizabeta može svoj život nazivati „predokusom neba“, zato što zna i želi živjeti „iznad zemaljskih stvari i izvan same sebe“, u neprekidnom svakidašnjem umiranju. *Evo uvjeta. Treba umrijeti. Ako se to ne učini, ostaje se skriven u Bogu samo nekoliko sati i ne može se trajno živjeti u božanskom Bitku, jer osjećajnost, osobne želje i sve ostalo isključuje nas od Njega.* (Isto, str. 644). *Zakon umrijeti samima sebi, zakon je kršćanske duše.* (Isto, str. 470). *Svakog dana umirem. (1 Kor 15,31). Umanjujem se, svaki dan se odričem same sebe, da Krist raste i uzvisuje se u meni... i Otac nebeski saginjući se k meni može prepoznati sliku svoga ljubljenoga Sina u kojemu je sva milina (2 Pt 1,17).* (Isto, str. 613).

Dug je to put. Potrebno je prijeći suhi, žedni i bezvodni put, prije nego se stigne u „obećanu zemlju“. Put kojim se onamo stiže je šutnja. Božanska, djevičanska šutnja. Misterij Boga je velika i beskrajna šutnja. „Šutljivo Trojstvo“. *Sve je mir. Kako je sladak Božji mir! On kopa dubine*

u mojoj duši, dubine koje samo On može ispuniti. Zato me uvodi unutar duboke šutnje koja želi odcjepljenje, ogoljenje, odricanje. Ova šutnja je „odjek Božje šutnje, neprestana molitva, pozorna sabranost, pohvala Slave, neopisivo klanjanje“. (Isto, str. 453; 259, 285). Mi smo slabi, grešni ljudi, ali nas Bog prihvaća takve kakvi jesmo, ako se kajemo za svoje grijehe i propuste. I sami trebamo biti zahvalni Bogu što nam se takvim grešnim ljudima približava i nudi svoje darove. *Na kakvu smo dubinu slave pozvani! Dobro shvaćam šutnju, sabranost svetih koji više nisu mogli izići iz kontemplacije. Zato ih je Gospodin mogao povesti u božanske visine u kojima se vrši sjedinjenje između Njega i duše koja postaje zaručnica u mističnom smislu riječi. Sveti naš o. Ivan od Križa kaže, da Duh Sveti takve duše poziva na čudesne vrhunce da postanu sposobni učiniti Bogu ono nadisanje ljubavi kojom Otac ljubi Sina i Sin Oca. Nadisanje koje nije drugo doli sam Duh Sveti. Bog nas po našem pozivu poziva da živimo u tim čarima svetih. Kakvog li klanjateljskog otajstva ljubavi! Želim poput Gospe prolaziti ovim svijetom čuvajući u svom srcu sve te događaje, pokopati se u dno duše moje, izgubiti se u Trojstvu koji stanuje ondje, da me preobrazi u sebe.* (Isto, str. 278).

Sveto stanovanje i sabranost Elizabetu uvodi u svetu šutnju. Samoća i šutnja putovi su koje je prešla kako bi doprla do kontemplacije Božjih otajstava i uživala njegovu posvećujuću prisutnost. Put šutnje je žarka pješčana pustinja, unutarnje ogoljenje, put ljubavi u noći kušnje, koja vodi do jednostavnosti, jedinstva, djevičanstva srca, u kojoj je moguće izgovoriti posljednju molitvu kao preludij za vječnost. U Elizabetinim „Posljednjim duhovnim vježbama“, sve je usmjereno tome otajstvu sjedinjenja i šutnje. „Gospodin reče Ocu: za tebe ću sačuvati moju snagu“ (Ps 58,10). Moje Pravilo mi kaže: „U šutnji će biti vaša jakost“. Čini mi se da sačuvati vlastitu jakost za Gospodina znači, stvarati u čitavom svome biću jedinstvo putem unutarnje šutnje, sabirući sve svoje snage kako bi se usmjerile na tu vježbu ljubavi, imati jednostavno oko koje dozvoljava ulazak u to. Duša koja raspravlja sa svojom osjetljivošću, nepotrebnim mislima, svakojakih želja, troši svoje snage i nije potrebna Boga. Njezina harfa nije jedinstveno uštimana, kada ju dotakne njezin Učitelj ne može čuti božanske zvukove. Ima još puno toga ljudskoga i nema skladnog tona. Duša koja u svojem unutarnjem dijelu čuva nešto za sebe, ne stavlja svu svoju snagu u Boga, ne može postati savršena pohvala Slave, jer u njoj još ne vlada potpuno jedinstvo. Kada duša sve ovo svlada u svetoj jednostavnosti, ako se trsi uskladiti sve svoje žice raspršene posvuda, postiže skladnost s Ljubljenim. Koliko je potrebno ovo unutarnje jedinstvo za dušu koja želi živjeti ovdje na svijetu život blaženih, jednostavnih duhovnih bića. (Isto, str. 636).

Askeza šutnje

Vježba šutnje izravno dodiruje pročišćenje duha. Naš uzvišeni duhovni život po askezi šutnje biva pročišćen i raspoloživ za Božje prosvjetljenje, putem askeze uma i čistoće srca. Razum treba ušutkati u sebi svaku buku i ljudski nesklad. Svaku nepotrebnu pomisao koja ne odgovara Božjoj slavi, treba muževnom snagom ukloniti. O tome govori sv. Ivan od Križa i sv. Terezija Avilska.

Za pročišćenje i vježbanje u šutnji potrebno je imati jaku volju i odluku. Sveti Ivan od Križa uči da jaka volja u tim posljednjim fazama pročišćenja pripravlja dušu za sjedinjenje s Bogom. Valja se osloboditi svake osobne neuredne sklonosti, posebno vlastitih tjelesnih, pa čak i duhovnih uživanja, u potpunom ogoljenju svoga „ja“, kako bi naša volja prihvatila samo ono što je Bog. Potrebno je doći do ove točke ideala naše šutnje i potpune samoće, u kojoj se postiže sloboda duha, potpuno odcjepljenje od onoga što nije Bog. U svim vanjskim događajima kao i u intimnom životu, šutljiva duša jednako ostaje mirna. Sve nadilazi kako bi počivala iznad svega u srcu samoga Boga. Ova šutnja je svjetlost jer je postavljena u Božjem nebu. Božanska šutnja, zemaljski predokus neba.

Osjećam kako ljubav prodire u moju dušu! To je kao ocean u kojega uranjam, to je moje viđenje na zemlji u iščekivanju onoga gledanja licem u lice. On je u meni, ja sam u Njemu. Ne mogu drugo, nego ljubiti ga, dati se ljubiti čitavo vrijeme putem svih stvari. Buditi se u ljubavi, kretati se u ljubavi, zaspiti u ljubavi, s dušom u Njegovoj duši, srcem u Njegovu srcu. (Isto, str. 263). Duša putem jednoga pogleda s kojim gleda svoj božanski objekt, osjeća se odvojenom od svega što ju okružuje, odijeljena i od same sebe. Samo tako ona zasja spoznajom Božjega ognja (2 Kor 4,6), jer dozvoljava božanskom Bitku da odsijeva u njoj i potpuno ju obuzme. (Isto, str. 639).

Ova vrsta šutnje se ne sastoji u odsutnosti materijalnih riječi, već u neopisivom miru duše, koja pobijedivši svijet i samu sebe, sluša i razumije sada samo Božju Riječ, riječ koja odzvanja u vječnoj šutnji. Šutnja našega srca nije nešto negativno, to je iznad svega slika Boga, njegovo jasno lice. To je sam Bog! Nije potrebno čekati da Bog osobno prekine tu šutnju u nama putem riječi, misli i slika. Naprotiv, sama Božja šutnja reći će nam sve. Sveti Ivan od Križa je vrlo duboko zapisao. *Otac nema drugo nego samo Riječ, svoju Riječ, koju je izgovorio u potpunoj šutnji, i u šutnji ju duša sluša. Ovo slušanje traži dušu koja je sva uronjena u šutnju samoga Presvetog Trojstva. Tu se Bog i duša motre u najuzvišenijoj šutnji (Sveta Terezija Avilska, Zamak duše, 7. Odaje, pogl. 3, 11). Riječi koje se rađaju iz ove božanske šutnje, prosvjetljuju, hrabre i preobražavaju dušu.*

U Kristovoj šutnji

Elizabeta od Presvetog Trojstva živi u ozračju potpune šutnje u kojoj se kreće Isusova duša. Isusova molitva izvire iz potpune šutnje njegove duše i širi se u otajstvenoj i jedinstvenoj samoći. Kada Isus moli, potpuno izlazi iz ljudskog okvira koji ga okružuje, kako bi na potpuni način uronio u životno ozračje svoga Oca. Isusova molitva je jedinstvena, jer je u sabranosti Sina u Ocu. Jedinstvena Isusova šutnja i samoća, njegovo potpuno djevičanstvo ne dozvoljava ni trunka onoga što je zemaljsko. Molitelj koji moli u dubini svoje duše odražava na van ovu božansku šutnju i samoću. *Sveci zaboravljaju sami sebe, potpuno se izgube u Onome koga ljube tako da mogu sa sv. Pavlom reći: „Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni“ (Gal 2, 20)“.* (Elizabeta od Presvetog Trojstva, *Djela*, str. 273).

Trojstveni život krštenika razvija se posredstvom Krista. Unutarnji život je neprestano otvaranje i proširenje božanskog prostora u duši, to je hod srca u otajstvo Boga što ga izvodi Duh Sveti koji asimilira dušu molitelja u dušu Kristovu. K Bogu ne možemo doći drukčije, nego preko Krista. Kršćanska molitva od samog svoga početka do mističnog uzvišenja, prema sv. Pavlu, je sudjelovanje u Kristovoj molitvi koju upravlja Ocu u Duhu Svetom. Kršćanska molitva je molitva čovjeka koji je uzdignut u nadnaravni red i koji je uveden u Božju obitelj. Preobražen u Krista, kršćanski molitelj motri Oca i Sina, biva prihvaćen u krilo života koje se odvija između božanskih osoba u otajstvenoj anticipaciji vječnosti. Sveti Pavao uči da se svi vjernici mogu *uzdići k Ocu u jednom te istom Duhu* (Ef 2,18). *Sjedinjujući se s Njime, duša ulazi u pokrete njegova božanskog Duha, te ima kao jedini ideal, ostvariti volju Očevu.* (Isto, str. 218).

Tumačeći redak (Iv 15,4) *Boravite u meni*, Elizabeta piše. *To je Riječ Božja, koja daje ovu naredbu da izrazi ovu volju. Boravite u meni ne samo neko vrijeme, koji sat koji će proći, nego boravite u meni na trajan način. Boravite u meni, molite u meni, klanjaj te se u meni, ljubite u meni, trpite u meni, radite, djelujte u meni. Boravite u meni da budete nazočni u svakoj osobi i u svakoj stvari. Sve dublje prodirite u tu dubinu. To je uistinu samoća u koju Bog želi privući dušu da joj progovori. Za razumijevanje ovih otajstvenih riječi, ne treba se zaustaviti na površini, treba uvijek sve dublje ulaziti u Božanski Bitak preko sabranosti.* (Isto, str. 610).

Zaključno, Isus nas poziva da živimo u Njemu. Ne samo prigodice, već neprestano u neprekidnoj molitvi. Kako bi se to postiglo, potrebna je istinska sabranost i šutnja. Sveta Elizabeta od Presvetog Trojstva je duša šutnje i njezino poslanje je uvoditi duše u veliku šutnju, unutarnju sabranost, koja dozvoljava Bogu da nam se očituje. Elizabetina poruka ne samo da ima ljepotu izražavanja, nego je privlačna snaga življenog iskustva. Kontemplativni

način života u Karmelu, omogućio joj je živjeti potpunu sabranost i molitvu u šutnji. To ne znači da i mi koji živimo u svijetu, koji se bavimo različitim poslovima svoga zvanja, ne bismo mogli naći u svome životu barem malo vremena za sabranost i šutnju, kako bismo putem razgovora s Bogom u molitvi, iskusili blizinu Božju i njegovo stanovanje u našoj duši. Potrebno nam je ozračje sabranosti i šutnje u trci s vremenom kako bismo našli mir i spokoj u Bogu, poručuje nam sv. Elizabeta od Presvetog Trojstva. Molimo se ovoj svetici, čije je poslanje uvoditi duše u veliku šutnju molitve, da nam izmoli tu milost.

Bože moj, Trojstvo kojemu se klanjam, pomози mi potpuno se zaboraviti kako bih se nastanila u tebi, nepomična i smirena, kao da mi je duša već u vječnosti...

Presveta Trojice, moje Sve, moje Blaženstvo, beskrajna Samoćo, Neizmjernosti u kojoj se gubim, predajem vam se poput plijena...

Ova molitva Elizabete od Trojstva, poznata u čitavome svijetu, nalik je na sažetak njena dubokoga života.

Relikvija sv. Eugena u Futogu

Piše: Antun Kopilović

Ove su godine vjernici u Futogu proslavili 240. godišnjicu darovane relikvije prvokršćanskog mučenika sv. Eugena. Ipak, malo je prolaznika kroz Futog, pa i vjernika naše biskupije, koji su imali priliku otkriti i upoznati relikviju mučenika sv. Eugena koja se nalazi i časti u župnoj crkvi u Futogu.

U poslijeratnim godinama, zbog odlaska glavnice futoških vjernika – Nijemaca, svi drugi župljani koji su pristigli iz raznih krajeva (bivše) Jugoslavije, ponajviše iz Bosne, nisu bili upoznati sa štovanjem ovog sveca i tako je ova relikvija polako pala u zaborav.

U Jubilarnoj godini Otkupljenja 2000-toj, polako izlazi u javnost postojanje i čašćenje ovog sveca, a biskupovom odlukom je ponovno uveden blagdan sv. Eugena u direktorij naše biskupije i to na dan 2. svibnja svake godine.

Ovu relikviju je u 18. stoljeću darovao papa Pio VI. s nakanom „da bude poticaj vjernicima na okupljanje i hodočašće, javno štovanje i postizanje potpunog oprosta“, jer je nakon turskih ratova, južna Bačka ostala pusta: Futog je tako u 1767. g. godini imao samo 214 katolika i oko 800 pravoslavaca, a zatim je grof Hadik započeo kolonizaciju – Nijemaca, Mađara, Slovaka, Srba, Bugara itd.

Za vrijeme prvoga župnika Adalberta Vojnića, uz pomoć patrona Futoga kao i župne crkve – grofa Andrije Hadika, papa Pio

VI. odobrio je 3. VII. 1777. prijenos ove relikvije u novosagrađenu crkvu Presvetog Trojstva. Papina darovnica govori: *Svi vjernici, koji iskreno raskajani, ispovjedeni i pričešćeni, pobožno posjete spomenutu župnu crkvu, prilikom svetkovine sv. Eugena mučenika, na dan određen od mjesnog biskupa, postižu potpuni oprost. Neka ova Milost ostane važeća za sva buduća vremena!* (usp. Župna spomenica, str. 24).

Tijelo ovog mučenika počivalo je u Rimskim katakombama sv. Cyriaka, i odande po svetoj Kongregaciji za Indulgencije ekshumirano, opremljeno u svećanu odoru i pohranjeno u stakleni sarkofag. U lijevoj ruci drži palmu, a u desnoj mali stakleni kalež sa spužvom natopljenom njegovom krvlju. Relikvija se danas nalazi ispod desnog bočnog oltara s ulazne strane u sadašnju crkvu.

Unatoč dugogodišnje prisutnosti u Futogu i pismene korespodencije koja je zavedena u župnoj spomenici, ipak su postojale određene sumnje u autentičnost ove relikvije. Zaslugom našeg mladog svećenika dr. Tibora Szöllősiya, koji je bio na studiju u Rimu, istraženi su arhivski zapisi i pronađen je zapis o mučeništvu majke ovog mučenika – sv. Simforoze i njegove braće. Ovdje donosim kratki izvadak:

– Kada je car Hadrian sagradio palaču, i kada je nju htio posvetiti poganskim obredom, započeo je žrtvu idolima i demonima, tražeći od njih da odgovore. Oni su pak ovako odgovorili: „Simforoza sa svojih sedam sinova nas mrcvari svaki dan, prizivajući ime svoga Boga. Kada ona sa svojih sedam sinova bude žrtvovala nama, mi obećavamo da ćemo sve ispuniti što tražiš.“ Tada je Hadrian nju, s mladim sinovima, umiljatim riječima nagovarao da pristaju na žrtvovanje idolima.

Blažena Simforoza je odgovorila: „Moj muž, Getulius, s bratom svojim Amicijem, kada su bili tvoji tribuni, zbog Kristovog imena pretrpjeli su različite muke, i nisu pristali na žrtvovanje idolima, nego kao dobri atleti, umirući su pobijedili tvoje demone. Prije su izabrali da im odrube glave nego da žive, i podnijeli su smrt zbog Kristovog imena. Među ljudima je to rodilo samo privremeni prezir, a među Božjim anđelima čast i slavu vječnu. I primili su nagradu za svoje patnje: u nebu uživaju vječni život, zajedno s Kraljem vječnosti.“

Car Hadrijan je na to rekao sv. Simforози: „Ili ćeš sa svojim sinovima žrtvovati svemogućim božanstvima, ili ću tebe samu, s tvojim sinovima učiniti žrtvom.“ Blažena Simforoza je odgovorila: „Odakle meni tolika milost da zaslužim sa svojim sinovima prikazati sebe kao žrtvu Bogu?“ Car Hadrijan je rekao: „Ja ću tebe učiniti žrtvom za moja božanstva!“ Blažena Simforoza je odgovorila: „Tvoja božanstva ne mogu mene primiti kao žrtvu. Nego, ako je za ime Krista, onda ću biti tamjan za Boga moga, i ova tvoja božanstva ću

spaliti.“ Car Hadrijan je rekao: „Izaberi sebi od ove dvije mogućnosti: Ili ćeš žrtvovati mojim božanstvima, ili ćeš opakom smrću propasti!“

Ali kada nije mogao nju s nikakvim razlozima, niti s kakvom strahotom njezinu dobru odluku promijeniti, naredio je zavezati joj veliki kamen o vrat, i tako ju baciti u vatru. Drugoga dana car Hadrijan je zapovjedio da dovedu pred njega njezinih sedam sinova, koje je pozvao na žrtvovanje svojim idolima. Kada je vidio da nikakav dogovor ne može postići s njima, ni s prijetnjom, ni sa strahom, zapovjedio je oko Herkulovog svetišta postaviti sedam jakih stupova, i ondje ih je razapeo pomoću kotura.

Prvo je zapovjedio Krescenciju presjeći grlo, zatim drugome, Julianu probosti prsa; trećem, Nemesiju probosti srce; četvrtom, Primitivu rasjeći trbuh; petom, Justinianu, savijenom unazad zabiti mač; šestom, Strakteju zadati udarac u bok, i sedmog, Eugena rasjeći od glave do pete. Rođenje Kristovih mučenika, blažene Simforoze, i sedam njezinih sinova, slavi se 15. dana mjeseca kolovoza. Njihova tijela počivaju uz Tiburtinski put, na osmoj milji od Grada Rima. Naš Gospodin Isus Krist vlada, i njemu je čast i slava u sve vijeke vjekova. Amen.

Ova opremljena relikvija u staklenom sarkofagu donesena je preko Beča i odande Dunavom pristigla u Futog 2. X 1779. g., a svečanost PRIJENOSA RELIKVIJE proslavljena je u župnoj crkvi 18. X. 1779. g. Tadašnji nadbiskup Kalačko-bački Adam Patačić odredio je da se slavi kao „Festum Locale sancti Eugenii Martyris“ na nedjelju u okviru Velike Gospe, a sadašnji biskup

Ivan Penzeš, kako već rekoh, odredio je spomendan 2. svibnja. Od Jubilarne 2000. godine, župljani intenzivnije osjećaju zagovor sv. Eugena, jer je baš na spomendan u kalendaru, 2. svibnja 2001. prvi puta misionar Willi Klein održao pučke Misijske za župljane i vjernike iz okolice – nakon punih 70 godina. U okviru proslave stogodišnjice ove crkve, 2. svibnja 2008., pozvan je ponovno misionar Willi Klein te je održao duhovnu obnovu za svećenike a poslije i za vjernike.

Prilikom posvete novog oltara, na blagdan Srca Isusova (30. svibnja 2008.) ugrađena je čestica moći sv. Eugena u novi oltar, a jedna čestica ostavljena je za moćnik s kojim će se dijeliti pojedinačni blagoslov. Od 2011. godine spomendan sv. Eugena mučenika je, po odredbi mjesnog biskupa Ivana Penzeša, ponovno uzdignut na rang „Mjesne svetkovine“. Tako ovaj svetac, mučenik Eugen, polako izlazi iz zaborava, pomažući duhovni napredak vjernika župe Futog i evangelizaciju lokalne crkve.

Fotografije: Miloš Pavkov

DAROVANO PROLJETNO JUTRO

Pogledah kroz prozor i gle čuda.
Procvjetala prva
Proljetna,
Roze boje ruža!

Prekrasna, na njoj svježije kapi rose
Obasjane toplinom sunca
A biserne dugine boje
Razlijevaju se krasotom, na sve strane!

U blizini čuje se pjesma slavuja,
Mirisni povjetarac proljetnog jutra!
Oče, što li se zbiva u mojoj duši?
Osjetih blizinu neba.

Gospodinu rekoh: Tvoja sam sitna kapljica rose,
Ne znam koje boje, al osjetih Tvoj zov blizine i kličem:
Od danas nebo je moje!
Vodi me i čuvaj, Gospode,
Od danas sam dijete Tvoje!
16. 5. 1958.

s. Karmela Kovačević

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin

Svi smo pozvani na kontemplaciju

Piše: o. Mato Miloš, OCD, vicepostulator

Riječi su to sv. Terezije Avilske koje je sluga Božji o. Gerard, ustrajnom vježbom u svom životu ostvario i koje preporuča svakom kršćaninu. *Stoga sad kažem, premda smo sve mi koje nosimo ovu svetu odjeću Karmela pozvane na molitvu i kontemplaciju (jer to je naše polazište, iz toga roda dolazimo, od onih naših svetih otaca s gore Karmel, koji su u tako velikoj samoći i uz toliko preziranje ovoga svijeta tražili ovo blago, ovaj dragocjeni biser o kojem govorimo), malo nas se pripravi da nam ga Gospodin razotkrije.* (Sveta Terezija Avilska, *Zamak duše*, 5. odaje, 1. pogl., 2). Ključne riječi ove Terezijine misli koje je o. Gerard usvojio i velikodušnim hodom za Kristom dopro do kontemplacije jesu: *poziv na molitvu i kontemplaciju, svijest karizme kojoj pripada, samoća, poniznost, prijezir svijeta, dragocjeni biser, priprava.*

Što je kontemplacija? Latinska riječ *contemplatio* znači: *duhovno gledanje, unutarnja molitva u kojoj se molitelj u mislima spontano usredotočuje na božanske stvari; čista molitva „molitva srca“.* U povijesti kršćanske duhovnosti kontemplacija je pretposljednji stupanj mističnog jedinstva. Meditacija ili razmatranje prethodi kontemplaciji i više je sustavna i metodična. U duhovnoj teologiji razlikuje se *stečena kontemplacija* i *ulivena kontemplacija*. Prva se stječe duševnim naporom i vježbom, druga je dar božanske milosti. Prema duhovnim učiteljima (Ivan od Križa, Terezija Avilska) kontemplaciju katkad prati „duhovna suhoća“ i prolazak kroz „tamnu noć“, stanja kad izostaje djelovanje diskurzivnih i analitičkih duševnih moći i duševnih čuvsta-

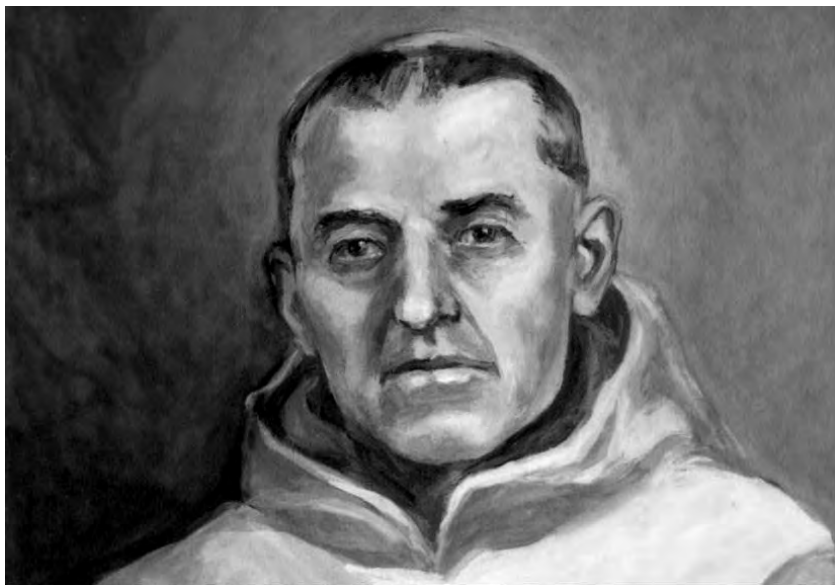
va. (*Opći religijski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2002., str. 467).

Dar kontemplacije nije nešto što je privilegirano samo pojedinim odbačanim dušama. Taj dar je svima ponuđen i ovisi o svakom pojedincu kako se pripravi *da nam ga Gospodin razotkrije*. Prema učenju sv. Terezije Avilske, priprava za kontemplaciju iziskuje ljubav i volju za molitvom koja je prijateljski razgovor s onim za koga znamo da nas ljubi, sabranošću, postupnim i ustrajnim rastom u krepostima, osobito bogoslovnim krepostima: vjere, nade i ljubavi, te poniznošću i ljubavlju prema bližnjemu. Onaj tko započinje molitvu, prijateljski razgovor s Bogom, *mora paziti na to da počinje praviti vrt na jako neplodnoj zemlji, koja je obrasla vrlo zlim travama, zato da bi se naslađivao Gospodin. Njegovo Veličanstvo čupa zle trave i sadi dobre. Računajmo dakle da je to već učinjeno kada se neka duša odluči posvetiti molitvi, pa ju je počela obavljati. A uz pomoć Božju moramo nastojati, kao dobri vrtlari, da rastu te sadnice i brinuti se da ih zalijevamo zato da ne propadnu, već da procvjetaju cvjetovima koji će iz sebe ispuštati tako jak miris da bi pružali nasladu ovom našem Gospodinu, pa da se često puta dođe naslađivati u ovaj vrt i uživati među ovim krepostima*. (Sveta Terezija Avilska, *Moj život*, 11. pogl., 6). Ovakva molitva, uz ustrajni rad na krepostima, put je prema „stečenoj“ kontemplaciji. „Ulivena“ kontemplacija je čisti dar Božji kojeg nam *Gospodin razotkriva*, kako uči sv. Terezija Avilska.

Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić i kontemplacija

U okviru moderne epohe duhovnosti, čini se da nijedan Red nije toliko bio obdaren posebnim milostima karaktera „poslanja“ kao Karmel, milostima koje predstavljaju neosporno jednu opomenu i jednu ravnotežu sadašnjim tekovinama u Crkvi i u modernom svijetu. (Hans Urs von Balthasar, *Sestre u duhu*, KIZ, Zagreb, 2009, str. 340). Poslanje Karmela u ovom nemirnom i odbojnom svijetu prema svemu što je „mistično“, je u prakticiranju pounutarnjenja, molitve, sabranosti, kontemplaciji. Karmelićanski život po svome pozivu i poslanju jest život molitve i sjedinjenja s Bogom. Molitva, šutnja, sjedinjenje s Bogom, sadrže ideal i dušu Karmela. Središnja točka oko koje se sve odigrava, oganj iz kojega izžarava sva poznata aktivnost Karmela je meditacija i kontemplacija. Molitva je žila kucavica Karmela. To nije samo izvanjska forma ili neka izvanjska djelatnost, već neprekidni i živi izražaj ljubavi, koji se ne sastoji u *mnogo misliti, nego mnogo ljubiti* (Sveta Terezija Avilska, *Zamak duše*, 4. Odaje, pogl. 1, 7).

Karakteristika molitve Karmela, kao životni odnos između zaljubljene duše, o čemu govori sv. Terezija Avilska, ostat će neprekidna u karmelićanskoj duhovnosti, sve do sv. Male Terezije kojoj je molitva *zanos srca*,

jednostavni pogled usmjeren na nebo, jedan krik priznanja i ljubavi kako u kušnjama tako i u radostima (Sveta Terezija od Djeteta Isusa, *Povijest jedne duše*). Reći sve Gospodinu, ako je moguće i bez knjiga, bez posebnih metoda, osim ponizne i jake ljubavi, to je karmelićanska molitva koju slijedi naš sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić. Duhovni rast i napredak prema kontemplaciji potpuno se uklapa u život o. Gerarda kako je ovdje navedeno. Život u Karmelu je tako uređen da čini asketskog i kontemplativnog života nisu stvarnosti svaka za sebe, već zahtijevaju jedno drugo. Garancija kontemplativnog života se nalazi u gorljivosti askeze. Jednako tako gorljivost askeze osigurava kontemplativnu plodnost. Ulaziti u otajstvo života koje se očituje u raspetome, u otajstvu otkupljenja po Križu. To uključuje put teškog i bolnog hoda, što je askeza, kako bismo bili uključeni u blaženo gledanje, a to je isto što i kontemplacija, sjedinjenje s Bogom kao anticipacija neba. (usp. Anastasio Ballestrero, *Alla fonte del Carmelo*, Torino, 1996., str. 200).

Nadovezujući se na misli sv. Terezije Avilske o molitelju koji počinje praviti vrt na jako neplodnoj zemlji, obrasloj *zlim travama*, otac Gerard piše: *Isus je vrtlar. Duh Sveti je sakupljač plodova i djelitelj... Tako Isus dijeli milosti koje je nabavio po Duhu Svetome. Isus je sv. Tereziji dao na znanje da je sve laž što se njemu ne dopada. Što se Isusu dopada o tome će nas naučiti Duh Sveti. Duh Sveti ne govori samo utješno, nego i strogo, ako ne činimo ono što je Isusu milo.* (Otac Gerard, *Blago duše*, 008286). Gerardov stav i raspoloženje prema molitvi je u ovome: *Oku je mila lijepa stvar i uživa kad*

na lijepu stvar gleda... Slatko je razmatranje i isto tako ispunjenje vlastitih dužnosti. Božje pak djelo je svako dobro djelo, svako stvorenje. Sve je to posljedica pobožnog razmatranja. (Otac Gerard, *Biser mišljenja*, 004562). U meditativno kontemplativnoj molitvi o. Gerard upire svoj pogled na Isusa: *Isuse, kada na Tebe u molitvi pomislim odmah se spašavam. Ta, Ti si put, istina i život. Tvoje uzorno ponašanje je kao zrakoplov, dakle put. Tvoje učenje istina kako bih dao Bogu Božje a čovjeku ono što pripada čovjeku. Tvoja je ljubav život i pokretač života. Moja molitva tada postaje kao krila za letenje, moja ljubav gorivo, moja djela slatka jela. Dakle, dobivam sve što treba putniku.* (Otac Gerard, *Theologia pastoralis*, str. 561). Ustrajna molitva sve svladava, čisti čovjeka iznutra od zlih trava, hrani i jača dušu, veže ju uz Boga. Na početku sav ovaj rad čupanja zlih trava na gredici vrta duše, dugo traje, osjećamo kao da je Bog daleko od nas. Ali kada se popnemo na vrh molitve, dođe Isus nama sasvim blizu, dođe u naše srce, i jednako tako od radosti osjećamo živo raspoloženje, sve krivice ne samo ispovijedati i u toj mjeri, (poput Zakeja) pripravnici biti četiri puta toliko činiti, nego što smo činili. (Otac Gerard, *Put blaženstva*, 003604). Trnoviti put molitve, čupanja zlih trava s gredice svoje duše o. Gerard je prošao i kada je ušao u luku molitve mira zahvaljuje Isusu: *Hvala Ti, Isuse, da si me podigao na vočku molitve; ostat ću ipak mali i ponizan da ne padnem u slučaju oluje s ove vočke molitve, nego da se još čvršće uhvatim za tu vočku, pa ako nema na njoj zrelog voća, slatkog voća, ja ću silom jedan zeleni plod otkinuti pa prema nebeskom Suncu Isusu okrenuti, pa neka ga grije i žeže, da sazrije i tako se s tim zrelim plodom nasitim. Dakle, neka čujem Isusov poziv kao Zakej: „Danas ću k tebi navratiti i s tobom uvijek ostati“. (Isto).*

Otac Gerard ponizni vršitelj volje Božje

U meditaciji nad evanđeoskim odlomkom „Očenaša“, osobito onog retka: *Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji*, o. Gerard zapisuje: *Tko se odaje molitvi, neka se prilagodi Božjoj volji.* (Otac Gerard, *Blago duše*, 008663). Zašto? Želiš li sjedinjenje s Bogom po molitvi, znaj da je to *podvrgavanje* Bogu zapisuje Gerard (Otac Gerard, *Theologia pastoralis*, 003285). On će te još jače izreći. Svoju volju u Božjoj volji skuhati (Isto, 003409). Ovo kuhanje volje molitelja u Božjoj volji postiže pozitivni učinak. Naime, kada ljudska volja izvjetri, duša molitelja postaje slobodna, dozvoljava Bogu da svoje milosti upiše na samom dnu moliteljeve duše (Isto). Na upit što učiniti kako bismo se u molitvi Isusu svidjeli, o. Gerard odgovara da to treba biti *neprestana tema meditacije molitelja, u svakoj poteškoći koja je vezana uz život, kako se ne bi nikada protivio volji Božjoj* (Samostanski somborski ljetopis, 19. siječnja 1925.). Uz to dodaje: *To je jasna istina, a ne misticizam.* Gerardova molitva objedinjuje

cijeli njegov život prema bogoslovnim krepostima: vjere, nade i ljubavi. Kada vjerom prihvatimo svetu volju Božju, postajemo kao *orgulje Božje svete volje, koje ili sviraju, ili ako sviraju, sviraju po Božjoj volji* (Otac Gerard, *Biser mišljenja*, 004424). Molitva koja izvire iz vjere prati pomoć kreposti nade po kojoj *molitva dobiva dimenziju prebivanja u nebu* (Otac Gerard, *Theologia pastoralis*, 002736). Vjera je u molitvi *svjetlost, a ljubav početak nebeske gozbe, nada je sretno trgovanje, razmjena zemaljske za nebesku stvarnost* (Isto).

Volja Božja i ljubav prema Bogu nespojive su sa sebičnošću. Sebična molitva je egoistična molitva u kojoj molitelj traži sebe a ne Boga kojega nam je Isus objavio kao Ljubav. U molitvi je potrebna samozataja kako bi ona bila istinska molitva: *Potpora molitvi je samozataja, a molitva je cvijeće. Jedno bez drugoga ne mogu biti.* (Otac Gerard, *Put k Isusu*, 004828). Molitelj u svojoj nutрини duše treba načiniti reda, pročistiti svoja sjetila: *Tko hoće nutarnju molitvu vršiti, mora vanjska sjetila zatvoriti.* (Otac Gerard, *Theologia pastoralis*, 003169). To znači da je za molitvu potrebna čista savjest, poštenje, sloboda od sebičnosti i poniznost: *Poniznost je istinito vrednovanje samoga sebe.* (Otac Gerard, *Put k Isusu*, 004804). Ne možemo se osloboditi zlih trava na našoj gredici duše, bez Isusove milosti i pomoći kao i ljubavi prema bližnjemu. *Prije nego je Isus sv. Petru povjerio najuzvišeniju službu, a to je da lovi ljude, pokazao mu je da bez Njega ne može ništa učiniti. Hoćemo li da nam u dušu Isus ulazi, budimo kao mreža kojom je sv. Petar mnoge ribe ulovio na Isusovu zapovijed. Zato sve što vidimo neka nam bude kao mreža, po kojoj nas Isus u svoju mrežu hvata, ali i mi budimo mreža za svakoga: okom, uhom, rukom, i svom dušom da i druge ulovimo.* (Otac Gerard, *Theologia pastoralis*, 003180). Molitva nije intimistička stvarnost. Dok molitelj voli Boga u Isusu Kristu, djelatno voli sve ljude za koje je Isus umro.

Meditativna molitva, priprava za kontemplativnu molitvu

Definiciju meditativne molitve, o. Gerard preuzima od sv. Terezije Avilske: *Meditacija je najveće dobro, koje ipak ne stoji u tom da na Boga samo mislimo, nego da Ga ljubimo.* (Isto, 002751). Naglasak se stavlja na ljubav, prijateljstvo s osobom za koju znamo da nas ljubi. *Bog ne traži da se mučimo pod meditacijom, nego jednostavno pomislimo (posvijestimo): sad ću razgovarati s Bogom o ovoj ili onoj istini. Što je? Kako je? Kakav sam dosad bio, kakav ću od sada biti u pogledu određene istine. Isusu zahvaliti za razmatranje, milost prositi, da se poboljšamo. Što zaboravim, ako nije kasno, gledati popraviti. Ako ne mogu ja, molit ću Isusa. Pitajući Njega moliti, s Njime se družiti. Što više na Njega pazim i više na Njega gledam, već nebo uživam, visoku kontemplaciju imam.* (Isto, 002772).

Otac Gerard ne vrši meditaciju samo za svoj osobni duhovni rast u ljubavi prema Bogu, nego i za rast u ljubavi prema bližnjemu. Za Gerarda je molitva *disanje duše*. *Disanje*: za sve vikanje, da svima pomognete, Isuse i Marijo. *Moram vikati duhom na sav glas, da ne propadne duša spas*. (Isto, 002820). Gerardova meditativna molitva obuhvaća sve *grešnike i one koji pate* (Isto, 003383). Svjestan svoga karmelićanskog zvanja i poslanja zapisuje. *Bez razmatranja ništa. Razmatranje: disanje... Razmatrati mora svaki. Razmatranje mora biti preludij svakoga djela i slijediti iza svakog djela*. (Isto, 002859). Meditativna molitva je dinamična stvarnost koja nas uvodi u kontemplativnu molitvu, u mistiku. *Molitva motrenja (kontemplacije): kad stanu naše sile, a sam Bog govori istine, a duša gori od ljubavi*. (Otac Gerard, *korizmena propovijed*, 1935., 007266). Dinamiku meditativne molitve o. Gerard ovako opisuje: *Razmatranje: Bogu putovanje, s Bogom razgovaranje, Boga traženje, dokle god ne postignemo sjedinjenje (motrenje), sada po vjeri, a poslije u slavi i ljubavi. Sadašnje sjedinjenje (to jest motrenje na zemlji): je duše uživanje, slađe nego tijela naslađivanje*. (Otac Gerard, *Razgovor s Isusom i Majkom*, 004157). Za kontemplaciju se pripremamo tako da očistimo dušu, prije molitve, vjerujemo da je Isus uz nas. *Barem letimično uprimo oči na Isusa*. (Otac Gerard, *Razgovor s Isusom i Majkom*, 004157). Kada nas Gospodin uvede u kontemplativnu molitvu, *onda već nećemo morati misliti, razmatrati, jer naše razmatranje, naša duša, sa svojom slabom snagom, tada je nemoćna biti dostojna u odnosu na te izvanredne slasti. Sve je logično kao što je i logična činjenica da majka može nešto bolje dati svome djetetu nego za čime dijete pruža ruku; dat će mu nešto boljega. Tako činiš ti, Isuse. Tko hoće živjeti neće sebe bosti u srce, jednako tako tko želi da mu duša živi, neće zanemariti Isusa*. (Ulomci iz rukopisa o. Gerarda: *Razgovor s Isusom*, 004014, 004016; *Theologia pastoralis*, 003791).

Otac Gerard potiče vjernike na dublji kršćanski život kontemplativne molitve

Kroz mjesečne duhovne obnove i korizmene propovijedi, o. Gerard potiče i poučava vjernike na meditativno kontemplativnu molitvu. *Najbolja priprava za kontemplaciju je stjecanje kreposti po djelatnom životu ali, kao prvotno, važna je molitva motrenja, mrtvenje i unutarinja samoća. Najprikladnija priprava za duhovnu ženidbu je sv. Pričest. Suglasje s voljom Božjom (s Providnošću) je najbolji lijek za tijelo i za dušu. Poniznost je potrebna za duhovni napredak i kako bi se oduprli taštini zbog učinjenog djela. Onaj koji je odcijepljen od vremenitih stvari, dostojan je Božjeg prijateljstva. Takav prijatelj je dobro izgrađen i uvijek sluša Učitelja Malog Isusa. Slijedi njegovo učiteljstvo. To je život radosti u (Bogu), iznad (ljudske) radosti. Mistična*

teologija je svidjeti se Malom Isusu i ponašati se prema njegovom mišljenju i mišljenju poglavara.

Dok vjernike poučava i potiče na dublju kontemplativnu molitvu, o. Gerard je svjestan da on sam i njegova redovnička zajednica, trebaju biti živi primjer kontemplativne molitve vjernicima koji su u velikom broju dolazili u karmelićansku crkvu u Somboru na mjesečne duhovne obnove i na korizmene propovijedi. Ispravno opisuje odnos kontemplacije i djelatnosti prema karmelićanskom pozivu: *Najbolji dio za karmelićanina je kontemplacija, dobar dio je djelatnost. Znači da ono što je najbolje u povezanosti onim što je dobro, postaje izvrsno. Ono što je pak Isusu po volji to je iznad svega dobro i izvrsno. Dakle, koliko nam snage dopuštaju moramo Isusovoj volji udovoljiti. U izboru dakle oblika života u konkretnosti karmelske duše treba biti radije razmatranje nego djelovanje, ali (karmelska duša) treba biti pripravna djelovati onako kako poslušnost odredi. (Ako tako postupa) tada plodove razmatranja s drugima dijeli. Dakle, što karmelićanin duhom čini u samoći, to treba iz poslušnosti činiti riječju i djelom. Što je čuo od Isusa (u kontemplaciji), to treba priopćiti drugima.* (Kronika somborskog samostana, 001829).

Duhovnost se o. Gerarda temelji na učenju sv. Terezije Avilske, sv. Ivana od Križa, na komentarima karmelićanskog Pravila i konstitucija Reda. On je u tome vrlo dosljedan u svome vlastitom životu. Na to potiče sve redovnike svoje zajednice i vjernike koje poučava izvrsnosti unutarnje kontemplativne molitve. Sebi, redovnicima i vjernicima poručuje: *Po nauku sv. Ilije (koji je duhovni nadahnitelj Karmela), nije slobodno šepati, nego moramo u Boga živoga vjerovati. Mi moramo sa sv. Ivanom od Križa samo Bogu služiti, pa se naša duša neće nikome tužiti. Njoj (duši) je dosta znati da samo tako može sveto živjeti.* (Otac Gerard, *Razgovor s Isusom*, 003841). Gerardova askeza i kontemplacija nije bila zatvorena u samu sebe. Ona mu je postala otvoreni put u mistiku i izgradnju vlastite osobnosti.

Kršćaninu je potrebna kontemplacija i mistika

Danas su nam potrebni kontemplativci i mistici, zreli kršćani, koji kušaju Božju blizinu i po tome postaju bliski ljudima, kao što je bio o. Gerard, koji zapisuje: *Mističnim životom živi duša koja je psihički zdrava, koja je ponizna, koja živi živom vjerom, pod Isusovim vodstvom.* (Otac Gerard, *Theologia pastoralis*, 003501-02). Treba biti ustrajan u molitvi i radu na krepovima, za dar kontemplacije i mistike. *Isusu se sviđa ustrajnost kojom molimo (za dar mistike), jer kao što djeca dobivaju hranu dobit će (ovu milost) koji je prose. Ako netko učini nešto što je do njega, Bog mu neće uskratiti milost.* (Isto). Kontemplativac i mistik prema o. Gerardu nije onaj koji ima mistične fenomene, viđenja, elevacije, objave, već onaj čija je kontemplacija izraz

žive vjere u hodu za Kristom. I on mora na neki način proći iskustvo *tamnih noći*, aktivnog i pasivnog čišćenja. Služeći se mislima sv. Terezije Avilske, iz petih odaja *Zamka duše*, o. Gerard zapisuje: *Mistika je kao mekani vosak, u kojem se utiskuje Mali Isus, ali dok to ne postigne, mora podnijeti čišćenja mnoge muke! Svaka je pogreška trun, zbog koje Isuska obraz ne može biti pun, (ravan, rumen). Isusak najprije vodi po trnju da izbode dušu, da isteče iz nje, što za njegov stan ne dolikuje. Tvrd vosak izmrvi, sa suzama ga umekša, s milošću sastavi i tako ga zgotovi. Kad je Isusak u dušu užglibljen (utisnut), onda je čovjek s njim sjedinjen. Čovjek gleda, čuje, radi, s očima i rukama Isusovim. Dakle, dok ovo ne postignemo, vrijedno je dati sebe smrviti, istrijebiti, sastaviti. Dokle ne dobijemo ovo zarobljenje, neka nam je marljivošću zarobljeno mišljenje. Marljivost je vrućina od koje se boji paklena muha (sotona i njegovi apostoli i sve strasti).* (Otac Gerard, *Biser mišljenja*, 004281). Put aktivnog i pasivnog čišćenja vodi molitelja dubljem ucjepljenju na Krista koji preobražava cijelo čovjekovo biće. Ustrajni hod za Kristom, upiranje pogleda na Krista, uvelo je o. Gerarda u kontemplaciju i mistiku, koja ga je dovela ne samo do savršenog kršćanina, redovnika, nego i duhovno zrelog čovjeka. Na taj način on je postao prijatelj ljudi, zauzet za ljude.

Zaključno, Gerardova duhovnost kontemplacije i mistike ovdje iznesena i danas ima svoju vrijednost na našim prostorima Crkve i društva. Iz iskustva kontemplacije i mistike o. Gerarda, može se svaki kršćanski laik odvažiti na avanturu ustrajnog hoda za Kristom, putem vjere, nade i ljubavi. Kršćanski laik živi u svijetu i ne mora doslovno provoditi život kako ga je provodio o. Gerard, redovnik i svećenik. Svatko je po svome krštenju pozvan na put savršenosti i svetosti prema svome zvanju i poslanju u svijetu. Ako slijedimo Isusa na svome vlastitom laičkom kršćanskom putu, On će nam dati milosti koje zaslužujemo. Ima i danas kontemplativaca i mistika u svijetu koje ne primjećujemo, ali oni su tu. Oni preobražavaju ovaj svijet na bolje, čovječnije i Božje. Osobno iskustvo Boga nikada se ne zatvara u sebe. Ono je uvijek otvoreno kao dar drugima. Besplatno primiste, besplatno dajte!

Betlemaši

Među narodnim običajima u Baču, kojih je nekada bilo veoma mnogo, ljudima su nekako najdraži bili božićni običaji. Među božićnim običajima najpoznatiji su oni iz predvečerja uoči Božića, odnosno večeri na Badnjak. Sudionici tih običaja bila su djeca, najčešće od 6 do 12 godina starosti. Gотово sva djeca Bača su te večeri išla selom, neka uz diskretnu pratnju starijih (roditelji, braća i dr. koji nisu ulazili s „pivačima“ u kuće) i pjevala po kućama. Mogli bismo ih podijeliti u tri grupe: 1. U samce ili manju grupu djece koja su ili sami ili u grupi pjevala jednu pjesmu (najčešće „Divica Marija sinka porodila“); 2. U grupu od tri djevojčice koje su nosile kolijevku i u kući zajedno pjevale, obično božićnu pjesmu „Veselje ti navišćujem“; i 3. u grupu od četiri dječaka koji su nosili „betlem“ i pjevali po kućama, a narod ih je zvao „Betlemaši“. O njima ću napisati nekoliko redaka.

Izvjesno vrijeme prije Božića, četiri dječaka bi se dogovorili da će ići na Badnjak zajedno „pivati“ i nositi „betlem“. Obično su bili stari od 10 do 12 godina. Sastajali su se u kući od bilo koga od njih i uvježbavali „nastup“, a dogovorili su se tko će od njih ili njihovih prijatelja, možda i roditelja, a često i neki majstor, napraviti „betlem“. On je obično bio od kartona, učvršćen nekom daskom, i nije bilo pravila kako će izgledati. U njemu je bila mala kolijevka u kojoj je na sijenu ležao Isus, pored kolijevke su stajali ili sjedili Marija i Josip, letio je neki anđeo, klečao neki pastir s torbom, nalazile se neke životinje kao ovce, golub, magarac, krava, a gorgela je i lampica. Sve je to moglo biti u nekoj špilji, među planinama, a zavisilo je od mogućnosti betlemaša i umješnosti majstora. Od ta četiri dječaka, tri su bila pastiri a jedan anđeo. Anđeo je imao na sebi dugu, bijelu košulju, sličnu ili istu kao ministrantska, na glavi je imao kapu od papira omotanu bijelim krep papirom, a na krep papiru je bio prilijepljen križ, obično od papira i ofarban zlatom. U ruci je nosio sablju, a oko prsiju mu je visjela kutija za novac. Kutija je obično bila od kartona, omotana krep papirom, s otvorom za novac. Pastiri

su imali na sebi kraće čobanske kabanice ili naopako obučene pršnjake, a na glavi šubare. „Betlem“ su nosila dva pastira, treći je nosio torbu u koju su se stavljali darovi. Kad bi pastiri došli pred kućna vrata, jedan od njih bi upitao: „Oćete pustiti ‘betlem’“ (Ili: „Je l’ slobodno betlem“). Ako je odgovor bio potvrđan, a on je gotovo uvijek bio, pastiri i anđeo bi ulazeći u kuću zapjevali:

*Ajmo braćo da idemo, da darove poneseemo,
Malenome kraljiću, našem dragom Božiću.
(Ili mjesto „našem dragom Božiću“ – „božanstvenom ditiću“).*

Kad su unišli u sobu, „betlem“ su stavili na astal, tri pastira su legla pod stol, s lijeve strane Jakob, u sredini Mata, s desne Ivan, a anđeo je stajao pored njih i sam on zapjevao:

*Oj Betleme, grade slavni od Boga, najveći si ti od grada svakoga.
Jer iz tebe nam izađe vojvoda, Isus dragi Davidova poroda.
Marija ga čista Diva porodi, i u jasje ona njega položi.
Dostojno se ona njemu poklanja, i s veseljem srca svoga pozdravlja.
Zdrav mi bio sinak dragi i mili, premda majka od uboštva sva cvili.
Ti si nada i ufanje sveg svita, ti si sinak oca višnjeg od vika.*

Tada anđeo zapita: „Brate Jakobe šta si sanjo?“
Jakob (ležeći) odgovori:

*Ja sam sanjo, slatko spavo, da mi domaćica dala jednu kobasicu i tri put
sam se opaso i još mi je, kraj visio do zemlje.*

Tada anđeo upita Matu:

Brate Mato šta si sanjo?

*Ja sam sanjo, slatko spavo, da mi domaćica dala jedan dukat, da ga
nisam mogao u džep strpat.*

Tada anđeo upita Ivana:

Brate Ivane, šta si sanjo?

Ivan odgovori:

*Ja sam sanjo, slatko spavo, da su tice kukavice u Betlemu pivale: kukuk,
kukuk, kukuk.*

Anđeo tada zapjeva:

*Ustajte pastiri, Jakobe, Mato, Ivane, Ivane,
a pastiri ustaju i pjevaju:*

Šta vičeš na nas, spavat nam ne daš, Stipane, Stipane.

Tada sva četvorica zajedno zapjevaju:

*Jošte zora nije, puštat ovce vrime, još nije, još nije,
De pogledaj Marko, na sunašce jarko, kako sja, kako sja.
Kako lipo sjaju, zvizdice igraju, po svu noć, po svu noć,
Pitajte Petra, di mu je sestra Marija, Marija.
Nek donese gljiva i suvi' šljiva Isusu, Isusu.*

Zatim Jakob ode „Betlemu“, pokloni se Isusu i kaže:

*Klanjam ti se, o Isuse, evo sam ti dono dar, u ćupici mlika, u rešetu sira,
da to primiš na dar, amen.*

Poslije njega ode do „betlema“ Mata, pokloni se Isusu i kaže:

*Klanjam ti se, o Isuse, evo sam ti dono dar, jedno jagnje, da to primiš
na dar, amen.*

Poslije Mate ode do „betlema“ Ivan. Pokloni se i kaže:

*Klanjam ti se, o Isuse, evo sam ti dono dar, u košnici meda, da to primiš
na dar, amen.*

Onda svi zapjevaju:

*Kad se digo i otido viditi, smotriti, ko to govori,
Kad ja vidim sjajno nebo kano da gori,
Kod Betlema jošte mnoge od anđela tu naloge,
Pivaše, klečaše, i mir puku svemu navješćivaše.*

Onda betlemaši čestitaju ukućanima „Sritan Badnjak Adam i Eva“, ukućani razgledaju „betlem“ i dadnu betlemašima darove: novac, jabuke, smokve, „oraške“, šećera (nekada se to kazivalo za bombone) i sl. Betlemaši se zahvale, uzmu „betlem“ i odlazeći zapjevaju:

*Fala vam, vami, koji ste nam dali, sad vami, sad vami,
I za onu pelenicu, daćemo vam kabanicu, Isusu, Isusu.*

Kada završe obilazak kuća u kojima su željeli „pivati“, betlemaši odu kući jednog od njih, podijele darove na iste dijelove i odu na ponoćku.

Bač, 1994.

Kazivao **Pava Bartolović (Fratin)**

Zapisao **Antun Kesejić**

/Rukopis se nalazi među ostavštinom prof. Bele Gabrića
u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ u Subotici./

Ajmo braćo

Aj - mo bra - ćo da i - de - mo, da da - ro - ve
po - ne - se - mo, ma - le - no - me kra - lji - ću
na - še dra - gom Bo - ži - ću.
ili: bo - žan - stve - nom di - ti - ću.

Fala vam, vami

Fa - la vam, va - mi ko - ji ste nam da - li,
sad va - mi, sad va - mi.
I za o - vu pe - le - ni - cu da - će - mo vam
ka - ba - ni - cu, I - su - su, I - su - su.

Kad se digo

Kad se di - go i o - ti - do vi - di - ti,
smo - tri - ti ko to go - vo - ri. Kad ja vi - dim
sjaj - no ne - bo ka - no da go - ri. Kod Be - tle - ma
još - te mno - ge od an - đe - la tu na - lo - ge. Pi - va - še,
kle - ča - še i mir pu - ku sve - mu na - viš - či - va - še.

O Betleme

1. Oj Be - tle - me gra - de sla - vni od Bo - ga,
naj - ve - či si ti od gra - da sva - ko - ga.

2. Jer iz tebe nam izade vojvoda, *
Isus dragi Davidova poroda.
3. Marija ga čista Diva porodi, *
i u jasje ona njega položi.
4. Dostojno se ona njemu poklanja, *
i s veseljem srca svoga pozdravlja.

5. Zdrav mi bio sinak dragi i mili, *
premda majka od uboštva sva cvi
6. Ti si nada i ufanje sveg sveta, *
ti si sinak oca višnjeg od vika.

Stare šokačke molitve iz Bača

Molitve, koje su molile Bačlije, mogle bi se na neki način podijeliti na one „službene“, koje su se uglavnom molile u crkvi ili u prisutnosti gospodina župnika, i na one „neslužbene“, koje su pojedinci sami stvorili i molili, ili su ih od drugih naučili, odnosno koje su prenesene s pokoljenja na pokoljenje. Neke od tih „neslužbenih“ molitava ja sam zapisao, ali za njih nisam uspio saznati tko ih je stvorio. Onaj koji mi ih je kazivao, za njih mi je rekao da ih je naučio od starijih. Neki od onih, koji su mi molitve kazivali nisu znali niti cilj molitve, niti značaj nekih riječi (na pr. riječi „saklami“). Ranije je molitava bilo mnogo više nego danas, i gotovo se nije moglo ništa važnije dogoditi bez molitve, odnosno, molitve su se i molile da se nešto dogodi ili ne dogodi (na pr. laka smrt, vatra, led i sl.). Ja sam zapisao relativno mali broj molitava. Većina molitava je zaboravljena. Poneki mi nisu htjeli izdiktirati molitve, da ne izgube svoju moć. Molitve mi je kazivao veći broj ljudi. Međutim, nijedna od molitava s istim naslovom (na pr. svetoj Kati), nije bila istovjetna. Ili su izostavljene neke riječi, ili kitice, ili čitavi odlomci molitava. Čak su pojedinci i dijelove jednih molitava stavljali u druge.

Molitve iz Bača zapisivao je i pokojni profesor Stjepan Bartolović. Neke od njih našao sam u Klasju naših ravni iz godine 1944.

Sljedeće molitve zapisao sam god. 1948. Izdiktirali su mi ih pokojni dida Đuka Kasač i njegova supruga Manda.

Na prvi dan Uskrsa ujutro, okrene se raširenih ruku prema suncu, izmoli se tripot Anđeo Gospodnji, a zatim isto tripot ova molitva:

Faljen Isus, o Divo Marijo,
Tvoj je sinak uskrsnuo
Na današnji dan.
Daj ti meni raj, na umrli dan, amen.

Ne Veliki četvrtak navečer, odlazi se na kalvariju, gdje se izmoli 100 Očenaša, 100 Zdravomarija, 100 Slava Ocu. Iza svakog Slava Ocu se doda:

O dušice grišna, ti si Bogu kripka,
Kada pođeš s ovoga svita na onaj,
Tisnim putem, krutim lancem,
Suskobi te duh nečisti.

Kuda ideš grišna dušo?
Idi od mene duh nečisti,
Ne bojim te se.
Izmolila sam, isprosila sam,
Lip dar na blagdan, na Veliki petak.
Sto Očenaša, sto Zdravomarija, sto Jezuša Kristuša
I sto znamenitih križeva. Amen.
(Jezuš Kristuš = Slava Ocu a Znameniti Križ = prekrižiti se)

Kada se ide na Brašančevo brati trava i cvijeće, koje će se kasnije bacati
pred sakrament ili nositi kao vijenac u ruci, berući se moli:

Sveti Petar bašću gradi, a Marija cvijeće sadi.
Majka mila travu brala, i sa sobom druge zvala:
Ajte druge mile, da travu beremo,
Da Isusove rane operemo.
Lik bio, kom je dala, živa i zdrava bila, koja ga brala, amen.

Prije se ložilo na ognjištu, a kuće su bile pokrivene trskom. Da ne bude
„vatre“, moli se:

Leti, leti golubak, na glavi mu korunak,
Iz korunka hoštija, iz hoštije Marija.
Marija progovori: ko bi mene leluvo,
Ja bi tog sačuvo, od vatre žežeći,
Od vode topeći, od bila duga sna,
I od bisna psa. Amen.
(Od vatre žežeći i vode topeći = od požara i poplave)

Prije polaska na spavanje prekriži se rukom jastuk i kaže:

Krstom se krstim, na krstu ležim.
Krst me čuva do ponoći, a Marija od ponoći.
Isus do svita, sam Bog dovika. Amen.

Na prvi dan Uskrsa, ali i u ostale dane u godini, ujutro se moli:

Sunce slatko izlazi,
Isus slatki na muke dolazi.
Pitaše ga Žudije: „O Isuse, šta ti je?
Je l' muka, je l' groznica?“

„Nit‘ mi je muka, nit‘ groznica,
Već pomišljam moju muku,
Što sam na križu podnosio. Amen.

U večer ali i u jutro, moli se:

Sveti Vido, vidi mene, sveta Gospo, krili mene,
Svi anđeli čuvajte me, da mi tilo otpočine,
A dušica ne pogine, amen.

Kad se čovjek boji od „vištica“, prije polaska na spavanje moli ovo:

Oj ti vilo mora, lezi kod svog doma,
Od Boga prokleta, od svetog Petra sapeta,
Ne mogla mi doći, dok ne izbrojila:
Na moru piska, na nebu zvizda,
Na kurjaku dlake, na pitlu perja,
Na gori trave zelene. Amen.

Sljedeće molitve sakupio sam godine 1994. Prvih šest molitava kazivala mi je Marta Šamanović rođ. Šušterić.

Anđeo Božji, čuvar moj, ja te molim, sluga tvoj,
I duhovi za pokoj, Bog je meni tebe dao,
Za čuvara odabrao. Za to molim, ti pomози,
Moju volju Bogu nosi.
Neka budu dila moja, i za vazda slava tvoja, amen.

* * *

Fala Bogu prođe danak, i dolazi slatki sanak.
Prije neg što legnem spavati, Bože tebe ću sazvati,
Da mi budeš u pomoći, u svakoj teškoći, amen.

* * *

Anđele Božji, čuvaru moj, danas i uvik uz mene stoji.
Ruku mi pruži, vodi me ti, ti me od zala sačuvaj svi.

* * *

Anđele, čuvare, čuvaj me i brani ovu noć, amen.

* * *

Leti, leti golubak, na glavi mu korunak.
U korunku Marija. Al‘ govori Marija:
Ko bi mene leluvo, ja bi toga sačuvo,
Od vode topeći, od vatre goreći i od bisna psa.

* * *

Mora legla doma, ne mogla doć oma,
Dok ne izbrojim u moru piska,
Na gori liska, na kurjaku dlaka,
Na petlu perja, saklami. Amen.

* * *

Anica Šamanović rođ. Kovačević kazivala mi je sljedeće molitve:

Idem spati, Boga zvati, Mariju milovati.
Marija je Božja mati, koja će me zadivati.
Anđele Božji, čuvaru moj, čuvaj me dan i noć.
Isuse moj, laku noć.

* * *

Anđele čuvaru, čuvaj me i brani me
Od svakoga zla i svakoga stra,
Bide nevidovne, smrti nepripravne.
Kraljice mira, moli Boga za nas.
Sveti Antune, budi u pomoći.

* * *

Da se „sritno“ vrati s puta:
Svi zli s puta, svi dobri na put.
Anđeli oko mene, a draga Gospa prid mene.

* * *

Kad se bere trava za čaj (na pr. sitni čičak), moli se:

Sveti Petar bašću gradi, a Marija cviće sadi.
Majka Božja travu brala, i za sobom druge zvala.
Ajte druge da travu beremo, da Isusu rane operemo.
Ko brao živ bio, kom dao lik bio.

* * *

Na kućnim vratima kad se odlazi iz kuće:

Isuse, upravi korake moje, putem milosti tvoje.
Ne daj da skrenem s puta tvoji‘ zapovidi.

* * *

Na vratima pri povratku kući:

Isuse, daj da ulazim u rajske dvore, kao što sad u ovu kuću.

* * *

ZLATNI OČENAŠ

Uvod: Ova se molitva moli u velikoj nedilji. U napomeni se vidi koje se molitve u koji dan toj molitvi dodaju, kao i zašto.

Mučno je pripovijdat i mučno je pomisliti kako su se Bog i Blažena Divica Marija u ljubavi i trpljenju uzajamno rastali.

Pridragi moj sine, Isuse: Šta ćeš ti da činiš na Cvitnu nedilju?

Ljubljena moja mila majko, to ću ti odma kazat. Ja ću veliki kralj postati i slavom ovinčan u Jeruzalem s pukom unić oću. Onda ću učiti i svitovati narod na pravu viru Oca moga, di ću navišćivat zakon i trpljenje naroda čovičanskog.

Pridragi moj sine, Isuse, šta ćeš ti da učiniš na onaj sveti Veliki ponediljak?

Ljubljena moja majko, to ću ti odma kazat. Ja ću slab i bolestan biti. Neće mene niko poštivati, niti me oće kogod slidit u pohađanju svete crkve.

Pridragi moj sine, Isuse, šta ćeš ti da učiniš na onaj Veliki utorak?

Ljubljena mila majko, to ću ti odma kazat. Ja ću siroma i ubog putnik postati, iz jedne varoši u drugu ću ići i neću imati na konaku moje umorno tilo uspokojiti i glavu na san prignuti!

Pridragi moj sine, Isuse, šta ćeš ti da učiniš na onu Veliku sridu?

Primila ljubljena majko moja, to ćeš odma čuti. San mi od stra neće na oči doći. Bit ću praćen od jednog suca do drugoga, od Ane da Kaife, od Hiruda do Pilata.

Pridragi moj sine, Isuse, šta ćeš ti da učiniš na onaj sveti Veliki zeleni četvrtak?

Mila moja majko, oću odma da ti kažem: onaj himbeni Juda oće mene da proda za trideset srebrnika.

Pridragi moj sine, Isuse, šta ćeš ti da učiniš na onaj sveti Veliki petak?

Ljubljena moja majko mila, i to ću ti odma kazat. Ja ću biti razapet na drvo križa sa pristrašna tri velika čavla, koji ćedu biti kroz moje noge i ruke skroz protirani i doći će jedan delija koji će s kopljem moja prsa probosti. Iz prsiju će moji krv i voda teći. Tu će mi nebeski Otac poslat dva dvorjanika, to jest svetog Ivana i svetog Josipa, koji će me s pritužnoga križa skiniti i tebi, žalosna majko, u krilo položiti, di ćeš me, pritužna majko, svojim svetim očima gledati i s tvojim suzama i s tvojim svetim vlasima oćeš moje izranjeno i krvavo tilo brisati. Ja ću pako mrtav ležati do subotnjeg večernjeg doba, kao spavajuće čedo u svojoj kolivki.

Pridragi moj sine Isuse, šta ćeš učiniti na Veliku subotu?

Milosrdna, slatka moja majko, to ću ti odma kazat. Ja ću u jednoj dubokoj grobnici ležat do uskrsnulog danku, kroz koje vrime siću nad pakao i

tamo na moje uskrsnuće čekajuće duše oču oslobodit. Uskrsnuvši pako oču ih odnet u kraljevstvo moga Oca. Nek pisama jek uvijek ječi u kori nebeski.

Reče na to prečista blažena divica Marija: svaki onaj koji je smrti podložen, koji bude iz ovi sveti proročanstava jedan zlatni ili više Očenaša izmolio i uvijek se bude spomenuo ovi moji sedam žalosti i na muku premilog sina, taj neće zaboravljen biti u kraljevstvu nebeskom i što za života prosio bude sve će mu nadoneseno biti odma, amen.

Bogoljubivi kršćani, pristojte se da velika nedilja, koja nam svake godine pristavlja one dane u koje je naš premilostivi Gospodin Isukrst, spasitelj i otkupitelj svita veliko i čudnovato dilo našeg otkupljenja dokončavao, sa osobitim bogoljubstvom posvetimo i provedemo i da slidimo naši stari hvaleridan običaj, koji ovako slidi:

Na Cvitnu nedilju izmoli se 40 Očenaša i Zdravomarija na slavu i uspomenu 40-dnevnog posta Gospodina našega Isukrsta.

Na Veliki ponediljak izmoli se 33 Očenaša i Zdravomarija na slavu i u spomen 33 godine Gospodina našega Isukrsta, koje je na zemlji proveo.

Na Veliki utorak izmoli se 30 Očenaša i Zdravomarija na slavu i poštenje Gospodina našega Isukrsta za 30 srebrnjaka prodanog.

Na Veliku sridu izmoli se 15 Očenaša i Zdravomarija na slavu Gospodina našega Isukrsta na uspomenu 15 oštri trnja s kojim prisveta glava njegova izranjena bijaše.

Na Veliki četvrtak izmoli se 12 Očenaša i Zdravomarija na slavu Gospodina našega Isukrsta i poštenje 12 sveti apostola s kojima je poslidnju večeru večerao.

Na Veliki petak izmoli se 5 Očenaša i Zdravomarija na slavu i poštenje prisveti 5 rana Gospodina našega Isukrsta.

Na Veliku subotu izmoli se 36 Očenaša i Zdravomarija na slavu i poštenje Gospodina našega Isukrsta, koji je 36 sati u prisvetom grobu noćivao s tiлом. Osim toga izmoli se 7 Očenaša i Zdravomarija na slavu i poštenje sedam žalosti Blažene Divice Marije i za dušu virnim mrtvima.

Na Uskrs još izmoli 40 Očenaša i Zdravomarija na slavu Ocu za one bogoljubne žene, koje su Isusa tražile u grobu.

Na prvi dan Uskrsa rano ujutro izađe se pod vedro nebo, raširi ruke, digne u vis i kaže: Faljen Isus, Divo Marijo, tvoj je sinak uskrsnuo na današnji dan, da isprosiš meni raj, na umrli dan.

MOLITVA MAJCI BOŽJOJ

O prisveta severnice, koja budiš pokornice, da ustanu na krunice. Kad je zvono zazvonilo, svako je svoje izmolio, anđeo se s neba spusti, i krunice

sve skupi. On ih bere ko ružice, pa ih niže na grančice, pa ih nosi u nebo, gore prid nebeskog Oca Isusa, sina svoga, i prid licem odvitnice, naše majke i divice. Al govori sveta Diva, Isusova majka mila: Vidi sinko, srce naše, kako nama falu daše, kako su nas proslavili, i s krunicom pozdravili. Blagoslovi te krunice, vodi majko, ustajte te dušice. O Isuse budi faljen, u sve vike, vikom, amen. Kraljice prisvete krunice i mira, moli Boga za nas.

(Napomena: ta se molitva moli obično posli krunice, al' uvijek prije šest sati ujutro, dakle prije pozdravljenja.)

MOLITVA PRIJE SPAVANJA

O Prisveta Trojice, Oče, Sine, Duše Sveti, jedan Bože, klanjam ti se u hramu moga ljudskog bića prisutnome. Hvalim te i slavim u zajedništvu sa svim ljudima čitavog svita, po Kristu i s Kristom i u Kristu Gospodinu našem.

* * *

Sljedeće molitve kazivala mi je baka Monika Vorgić, rođ. Ivković-Ivandečić.

Bogo draga, budi mi u pomoći u danu i noći, da živi i zdravi osvanemo.
Daj Bože, da moj tata i moja mama budu živi i zdravi.

* * *

Bogo draga, čuvaj mene, budi meni u pomoći
I u danu i u noći, i u svakoj poteškoći.

* * *

Bože blagoslovi ovo jilo, neka kripi moje tilo.

* * *

Ko će stati, Boga zvati, Bog se diže svi pobiže,
Moje misto pokrstiše.
Krstom se krstim, na krstu ležim,
Krst me čuva do ponoći, a anđeli od ponoći, amen.

* * *

MOLITVA SVETOJ KATI

Sveta Kate, Katarina, prva Božja mučenice, koja si se mučila dvanajst ponediljaka, trinaest utoraka, šibom šibovana, bičom bičovana, naokolo vitana, anđela pitana. Pitali je anđeli: Sveta Kate, Katarina, bolu l' tebe rane tvoje? Ne bolu me rane moje, već me boli srce moje, na Isusa gledajući, di Isusa provodiše, zlatnu krunu skidaše, trnovu navijaše, crna krvca kapljaše, na zemlju padaše. Anđeli s neba dođoše, u kalež pokupiše, prid Boga nosiše.

Sam Bog govoriše: ko bi ovu molitvicu izmolio uveče ligajuć, ujutro ustajuć, daću mu bili raj u umrli dan.

(Napomena: kazivačica je ovu molitvu naučila oko god. 1930. u Bajmaku, od bake, koja je rođena u Đurđinu.)

* * *

Ivka Ognjanov (Mirkin) izdiktirala mi je sljedeću molitvu:

Fala Bogu, ja idem spavati, mene vode četrnajst anđela:
Dva čelo glave, dva čelo nogu, dva s desna strane, dva s live strane,
Dva me bude, dva me pokrivaju, dva me čuvaju.
Dva nek me vode u nebesko kraljevstvo, amen.

* * *

Baka Marija Filipović rođ. Filipović (Šerić), kazivala mi je sljedeće molitve:

Fala Bogu, ja idem spavati. Mene vode četrnajst anđela:
Dva čelo glave, dva čelo nogu, dva s desne strane, dva s live strane,
Dva cilu noć nek me pokrivaju, dva me čuvaju,
Dva nek me vode u kraljevstvo nebesko, amen.

MOLITVA ZA LAKO UMIRANJE

Oj, Ivanu Krstitelju, dragog Boga prijatelju,
Moli Boga, moli za me, u potrebi pomози me.
Kad ja stanem umirati, ovu gorku čašu piti,
Pomози mi ju ispiti i rajska vrata otvoriti,
I moju dušu u kraljevstvo nebesko primiti.
Sveti Vide, vidi mene, sveti Vide, čuvaj mene,
Kad ja stanem umirati i ovu gorku čašu piti,
Pomози mi ju ispiti i rajska vrata otvoriti,
I moju dušu u kraljevstvo nebesko primiti.

PRIJE SPAVANJA

Idem spati, Boga zvati, i Mariju milovati.
Marija je Božja mati, koja će nas uvijek sazivati.
Božja zvona zazvoniše, sve dive ogлуviše.
Osta Diva okrunjena, vodi Sina spasitelja.
Spasi dušu moju, moga oca i majke,
I svega roda familije moje.

Sljedeću molitvu su pivali pivači na Badnjak:

Sinoć stiže tužna majka u grad Betlem bez konaka.
Nju ne tiše niko primiti, ni konaka njoj udilit.
Biše ona sirotica, našla sebi kolibicu
U kojoj će prinočiti, sinka svoga poroditi.
To se zgodi u ponoći, kad ga diva, majka rodi.
O Isuse željo moja, tužna ti je majka tvoja,
Kad te vidim u povoju.

Slidiću pismu pivali smo kad smo išli na proštenje. Ja sam tako šest puta
bila na Mariji Bistrici:

Sveta Marijo u crkvi stojiš,
Malog Isusa na ruci držiš.
Mi ti ruke pružamo, srcem te pozdravljamo:
Zdravo, zdravo Marijo.

* * *

Baka Marija Šimudvarac rođ. Vorgić, kazivala mi je sljedeće pjesme:

Leti, leti golubak, na glavi mu korunak.
Iz korunka hostija, iz hostije Marija,
Progovara Marija: ko bi mene ovu noć sačuvo,
Od vode topeći, od vatre žežeći,
Od bila, duga sna, i od bisna psa.

Oj ti vilo roma, idi lezi doma,
Ne mogla mi ništa dok ne izbrojiš:
Na petlu perje, na kurjaku dlake,
Na nebu zvizdice, na zemlji travice,
Na moru piska, na gori liska.

MOLITVA SVETOJ KATI

Sveta Kate, Katarina, prva Božja mučenica, Isusova zaručnica, sveta
Boga moljaše, sam glas do neba, zlatne kose do ramena. Susreo je sveti Petar:
Kuda ideš sveta Kate? Imala sam Isusa, Isukrsta, zaručnika moga. Židovi ga
oteše, na priteški križ propeše, iz nokata krvca kapljaše. Sam je Bog govorio:
ko bi ovu molitvicu izmolio, uveče ležuć, ujutro ustajuć, ukazao bi mu se
anđeo za četrnajst dana. Opravljaj se putniče moj pa ćeš sa mnom putovati, s
anđelima prebivati, s apostolima uživati, u sve vike vika.

Sljedeće molitve kazivala mi je Marija Krempatić (Prajzova):

MOLITVA SVETOJ KATI

Sveta Kato, Katarina, prva Božja mučenice, koja si se mučila dvanaest ponediljaka, trinaest utoraka, šibom šibana, britvom britvana, zlatna kosa do ramena. Susrio je sveti Petar: Kuda ideš, sveta Kato? Imala sam ja Isusa, Isukrsta, Židovi ga uhvatiše, čavlim ruke pripinjaše. Svi anđeli poletiše i tu krvcu pokupiše. Sam Bog govoraše: ko bi ovu molitvicu izmolio, uveče ležuć, ujutro ustajuć, dobio bi potpuno oprostjenje.

Dvije prije spavanja i jedna prije „jila“ (dječje):

Anđele, čuvaru moj, brani me u borbi toj.
Čuvaj mene dan i noć, svladaj pakla silnu moć,
Kad životu dođe kraj, ti me vodi tad u raj, amen.

* * *

Bože, blagoslovi ovo misto di ću se ja položiti i moje tilo odmoriti.

* * *

Bože, pomози i blagoslovi ovo jilo, nek mi bude sito blagoslovito.

MOLITVA POSLI JILA

Fala Bogu koji me naranio i napojio i to jilo blagoslovio.

KAD ZVONO ZVONI U PODNE

Oče nebeski, molimo te u ime Isusovo, po zagovoru nebeske majke Marije, za mir u svitu, za mir u domovini, za mir u srcima ljudi, za obraćanje grišnika, za sve ono što bi Isus molio, da je na našem mistu. Majko nebeska, obraćamo se tebi.

Sljedeće molitve mi je kazivala Marija Šimudvarac (Brdar):

PRIJE SPAVANJA

Leti križ priko kuće. Nije križ već je bran.
Brani, Bože nas, i tu kuću više nas.
U ime Božje idem spavati, sa mnom idu četrnajst anđela.

Dva čelo glave, dva čelo nogu, dva s live strane, dva s desne strane,
Dva me bude, dva me pokrivaju, dva me nose u kraljevstvo nebesko,
amen.

PRIJE SPAVANJA

Prije spavanja prekriži se jastuk i moli:

Krstom se krstim, na krstu ležim,
Krst me čuva do ponoći a Marija od ponoći.
Svi anđeli do svita, sam Bog do vika, amen.

PRIJE SPAVANJA

Tri puta se ova molitva izmoli i tri puta se prekrsti. Kako idu pokreti ruku, tako se moli. Kad se stavi prst na čelo: Krstom se krstim. Kad se stavi prst na sredinu prsiju: Isusovom bradom. Na livu stranu prsiju: Gospinim mlikom. Na desnu stranu: Božićnom misom. Sredinu prsiju: I velikim petkom.

Dakle: Krstom se krstim, Isusovom bradom, Gospinim mlikom, Božićnom misom, Velikim petkom.

Sljedeće tri molitve kazivala mi je Ivka Bartolović (Dragana):

Faljen Isus, Marijo, faljen Isus, Divice, faljen Isus ti radosna naša Gospođo. Došli smo te pozdraviti i iz srca proslaviti. Budi nam majka od radosti, milost nam isprosi. Moli za nas ti Boga i Isusa dragoga, moli i Duha svetoga, za puka svoga.

* * *

Sveta Marijo svud svoj miomiris širiš, zavađena srca miriš.
Daj sačuvaj mir mi pravi i raj vični nam pribavi.

* * *

Divna kraljice, budi meni, molim te žarko, majka kao Božjem Ditetu i ljupka učiteljica na putu približavanja Presvetom Trojstvu, amen.

Sljedeće molitve kazivala mi je baka Matija Rožić, 84 god. (Ul. D. Đerđa):

Svukosmo se valja leći, dokle moje tilo spava,
Dragom Bogu višnja slava.

I sljedeće tri molitve mole se prije spavanja:

Sveti Vide, vidi mene, svi anđeli čuvajte me,
Da mi tilo otpočine, da mi duša ne pogine.

* * *

Ja uligam u ložnicu, kao Isus u grobnicu,
Da mi tilo otpočine, da mi duša ne pogine.
Krstom se krstim, na krstu ležim,
Isus me čuva do ponoći, a Marija od ponoći.
Svi anđeli do svita, sam Bog do vika, amen.

* * *

Sveti moj anđeo čuvaru, čuvaj me cilu noć, budi mi u pomoći, u svakoj
teškoći. Sačuvaj me od svakog zla, od nagle smrti i od teške bolesti. Sveti
moj anđeo čuvaru, daj mi dobar sanak i lak uranak.

* * *

Ova molitva, kaže baka, može nemoćnoj osobi zaminiti sakramente:

Virujem, Isuse, da si u prisvetom sakramentu. Ljubim te, želim te, dođi
mi u srce, grlim te i nemoj me nigdi ostaviti.

Sljedeće dvije molitve kazivala mi je baka Kata Jakić (r. Čubrik):

Fala Bogu prošo je danak i dolazi slatki sanak
Svaka bida minu i životu sinu.
Zasjat ćemo u bilini, slaveć Boga na visini.
Slava Ocu nebeskomu i Sinu mu jedinomu,
I Duhu Svetomu, koji me posvetio.

* * *

Anđeo Božji, čuvaru moj, i u duhu vaš pokoj,
Bog je mene tebi dao, za čuvara odabrao.
Zato molim Boga moga, i čuvara tog dobroga,
Čim ću danas učiniti, čim ću Boga pohvaliti?
Nek mu budu dila moja, i za vazda slava tvoja.
Slava Ocu nebeskomu i Sinu jedinomu,
I Duhu svetomu, koji me posvetio.

U Baču, kolovoza 1994.

Molitve sakupio: Antun Kesejić, profesor u mirovini

/Rukopis se nalazi među ostavštinom prof. Bele Gabrića u Bunje-
vačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ u Subotici./

Narodne poslovice

Zabilježio Ive Prčić – objavljeno
u Subotičkoj Danicu za 1924. godinu

Kom kuća gori taj bunu pravi (al ko je zapalio taj ćuti).

Starije je jutro od večera.

Da je kuća dobra i kurjak bi pravio.

Pozna se tica po perju.

Teže, priteže.

Čuvaj dok imaš, kad nestane ne možeš.

Svaki je posli vašara mudriji.

Prkos kola tare.

Ko šta čini sebi čini.

Pridnje vrane natrag padaje.

Prvi komšija najbliži rod.

Svaki ciganin svog konja hvali.

Teć će voda kad je tekla, takoj' naša mati rekla.

Daj, pa se kaj.

Pod noć tikve cvataju.

Kaki dar, onako i uzdarje.

Sveta Kata, snig za vrata.

Bolje jedna lipa (rič), neg' sto ružnih.

Krpež kuću drži.

Ko je bliže vatre, taj se bolje grije.

Bolje se iz daljeg paziti, neg' iz bliza mrziti.

Vračala baba, da ne bude mraza, a kad ujtru sniga do kolina.

Što je gusto, to ni pusto.

Jesen prava Gospojina mala.

Lako je gotovom ditetu otac biti.

Nema malog, što dosta nije, a ni tušta što potrošit ne mož.

STJEPAN BARTOLOVIĆ

11. veljače 2017. godine navršilo se 25 godina od smrti Stjepana Bartolovića. Ta je obljetnica prošla gotovo neopaženo. Razlog tomu je, smatram, što život i djelo ovog velikana našega naroda slabo tko poznaje. Nema o njemu tko govoriti. U redcima koji slijede predstaviti će nam se sam Stjepan Bartolović tekstom koji je šezdesetih godina XX. stoljeća napisao po molbi dr. Ivana Esiha za Leksikon pisaca Jugoslavije koji je objavljen u Novom Sadu u izdanju Matice srpske, ali ovo nije tiskano. /Priredio: Josip Štefković/

1. BARTOLOVIĆ STJEPAN

2. Pisao sam uvijek pod punim imenom i prezimenom.

3. Rođen sam 23. XI. 1909. god. u mjestu Bač, bivši kotar Odžaci, okrug Sombor, AP Vojvodina, SR Srbija.

4. Roditelji su mi bili Vinko Bartolović s nadimkom Marcin, rođen u Baču 1860. god. a majka mi je rodnom iz Bukina, sela na Dunavu, nekada potpuno šokačkog sela, između dva rata gotovo potpuno ponijemčenog mjesta. Napominjem Vam da je Bukin rodno mjesto i najvećeg šokačkog živućeg književnika i glazbenika dr. Josipa Andrića (Zagreb, Podolje 16).

Bukin je poslije Drugog svjetskog rata nakon odlaska Nijemaca koloniziran Bosancima.

Djevojačko ime moje majke je Elizabeta (Liza) Džanić. Otac mi je rođen 1860. u Baču, a umro je 1950. god. u Baču, dakle živio je 90 godina. Bio je seljak s 20 jutara zemlje, dakle srednje situiran, tako da je zbog velike obitelji morao svake godine uzimati tuđu zemlju pod arendu, ili je „napola“ obrađivati.

Otac mi je bio vrlo napredan i uzoran gospodar pa je u toku svoga života često biran za „Eškuta“ ili odbornika u mjesnu općinu. Po prirodi je bio obdaren lijepim pričanjem, a znao je mnogo narodnih pjesama napamet.

Majka je bila iz porodice bukinskog vodeničara. Moj pokojni djed po majci Mata Džanić bio je na Dunavu pored Bukina vodeničar i još dobro pamtim da sam kao dijete išao s ocem u njegovu vodenicu žito mljeti. Sjećam se njegovih „suvih štuka“ koje nam je davao na poklon da ih nosimo kao „milošću“ mojoj mami, a njegovoj kćeri Lizi.

Moja majka je rođena u Bukinu 1869. god. a umrla je u Baču 1944. god. Bila je dva puta udana. Prvi put za Josipa Andrića iz Bukina s kojim je imala 4 djece, ali su joj sva pomrla osim najstarije kćeri Lize.

Drugi put se udala za mog oca Vinka Bartolovića iz Bača. Moj otac je bio u to vrijeme udovac s petero djece. Kad mu je moja majka dovela svoju najstariju kćer Lizu, bilo je šestero djece u kući. Iz tog drugog braka rodio sam se i ja kad su mi roditelji bili već u poodmakloj dobi. Tako nas je bilo sedmero djece u kući. Moja polubraća se nisu veselila mojem rođenju, jer se imetak nakon očeve smrti trebao dijeliti na tri „tala“ – dijela. Samo muška djeca su dobivala dio zemlje, a ženska su se isplaćivala nakon udaje.

Moja pokojna majka bila je uzor žena u svakom pogledu. Ona je očevu djecu iz prvog braka prigrllila kao svoje, tako da se nije znalo, ni vidjelo da im je ona maćeha. Ja sam bio suvišan na selu. Dobro sam učio pa me je majka dala „na škole“ i tako sam otišao u bijeli svijet, gdje se nalazim i danas. Sva moja polubraća i polusestre ostali su u Baču i obrađivali su našu zemlju.

Kada su se rodila moja polubraća i polusestre, nije mi točno poznato.

Umrli su svi, a živa je samo polusestra Matija i ja.

5. Osnovnu školu (4 razreda) pohađao sam u Baču, svojem rodnom mjestu, i to tri godine na mađarskom jeziku. Na nagovor pokojnog Ivana Evetovića, narodnog zastupnika Bunjevačko-šokačke stranke u Narodnoj skupštini u Beogradu i župnika u Baču, brata bunjevačkog pjesnika Ante Evetovića Miroljuba, župnika u Valpovu, upisao me je pokojni otac u osječku klasičnu gimnaziju šk. god. 1920./21.

Prve dvije godine stanovao sam u Biskupskom konviktu u Osijeku, u Tvrđi. U trećem razredu, odmah na početku šk. god. razbolio sam se od trbušnog tifusa tako da sam nakon ozdravljenja pauzirao jednu godinu dana. Sljedeće šk. god. ponovo sam se upisao u treći razred, ali sam stanovao kod prof. dr. Ljudevita Enderlea u Cvjetkovoj ul. br. 88. U domu toga vrlor i rodoljubivog profesora dobio sam osnove svog odgoja i obrazovanja. U Osijeku sam završio 4 razreda i položio malu maturu. Od 5. do 7. razreda gimnazije polagao sam u subotičkoj gimnaziji i bio sam pitomac biskupskog sjemeništa koje je u Baču osnovao tadašnji subotički biskup Lajčo Budanović. Na početku 8. razreda gimnazije prebacio je biskup L. Budanović cijelo bačko sjemenište u Travnik te sam tako i ja došao u Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju koju su vodili isusovci. Tamo sam maturirao 1929. god. kao vrlo dobar đak. Imao sam u Travniku zbilja odlične profesore i pedagoge. Evo nekih: prof. Mato Filipović za povijest, prof. Ivo Filipović za latinski jezik, prof. dr. Kamilo Zabeo za grčki jezik, (kasnije je napisao grčku vježbenicu s direktnom metodom poučavanja), Jean Delanney, Francuz iz Francuske za francuski jezik, prof. Karlo Stejskal za matematiku, dr. prof. Stjepan Jambrekić i drugi.

Nakon mature otišao sam u bogosloviju u Đakovu, ali sam je napustio nakon godinu dana, ne osjećajući volje i zvanja za taj poziv. Pod jesen 1930. god. odlučio sam da studiram farmaciju, ali nisam ostao na tom fakultetu,

nego sam se 1931. god. upisao na Filozofski fakultet u Zagrebu i to na XIV. grupu (hrvatski jezik sa staroslavenskim, južnoslavenska književnost s teorijom književnosti, njemački jezik, nacionalna povijest i ruski jezik). Fakultet sam završio 1936. god. Profesori su mi bili dr. prof. Stjepan Ivšić, koji je naročito na mene utjecao da zavolim svoju struku, a naročito hrvatske dialekte, tj. dialektologiju, prof. dr. Franjo Fancev, prof. dr. Stjepan Tropach za njemački jezik, prof. Vladimir Rozov za ruski jezik, prof. Ferdo Šišić za povijest.

6. Još od 5. razreda gimnazije sakupljam riječi i izraze među bačkim Šokcima (Hrvatima) u mjestima: Bač, Vajska, Bođani, Plavna, Sonta i dr. a naročito proučavam jezik, običaje i život mog naroda u rodnom mjestu u kojem se isprepliću utjecaji na naš jezik (njemački, mađarski, slovački i srpski (ekavica, akcenti i izgovor vokala).

7. Vladam mađarskim, njemačkim i donekle francuskim jezikom.

8. Putovao sam kao turista između dva svjetska rata u Češku i Austriju, a poslije drugog svjet. rata u Grčku, Italiju i Austriju u više navrata, ali uvijek o svom trošku i privatno u svrhu upoznavanja tih zemalja i njihove kulture.

9. Vojsku sam služio u Sarajevu, ali sam otpušten kao nesposoban zbog bolesti srca.

10. Oženio sam se 21. decembra 1938. u Dubrovniku s prof. Marijom Kelez, rodnom iz Dubrovnika.

11. U braku nemamo djece.

12. Prvo namještenje imao sam u Zagrebu u svojstvu prefekta u zagrebačkom srednjoškolskom internatu „Tomislav“ koji je vodila supruga prof. Ante Hikeca, gđa Jelena Hikec. Internat se nalazio na Tomislavovu trgu u bivšem Seljačkom domu, a kasnije u Gajevoj ul. br. 57 i to od 1933. do 1936. god. Od 1936. do 1939. god. čekao sam državno mjesto. Kroz to vrijeme osnovao sam s nekim kolegama u Karlovcu, a kasnije u Splitu srednjoškolske korepetitorije „Lopašić“ i „Gimnasium“ u kojima sam radio sve do 1939. god. kad sam dobio napokon državno mjesto u Sinju, gdje sam ostao samo jednu godinu, jer sam 1940. god. premješten u Dubrovnik, a 1941. god. u Zagreb, gdje ostajem do kraja rata.

Poslije rata službujem u rodnom mjestu Baču, gdje s mještanima učestvujem u otvaranju Progimnazije na kojoj sam sa suprugom Marijom predavao jednu godinu. Nakon godine dana premješten sam po potrebi službe u Suboticu na Državnu žensku gimnaziju, zatim na Ekonomsku školu, a od 1955. god. nalazim se u Rijeci, najprije na Tehničkoj brodograđevnoj školi, a zatim od 1960. god. do danas na Građevinskoj tehničkoj školi.

13. Nesposoban za vojsku, nisam sudjelovao u ratu.

14. Prvi štampani rad objavio sam u travničkom „Smilju“ 1929. god.

15. Sjećam se radova koje sam objelodanio u ovim časopisima i novinama (Za mnoge radove ne znam).

Radove sam poredao prema alfabetu časopisa ili novina:

- „Hrvati Bačke i Baranje i njihovo pitanje“.
(Hrvatski glasnik, Split, 13. travnja 1940.)
- „Doktor filozofije Marka Čovića“
(Hrvatski dnevnik, 6. studenog 1937.)
- „Bibliografija o Šokcima i Bunjevcima i njihovo kulturno i političko mjesto u Bačkoj, Baranji i Banatu“.
(Hrvatski dnevnik, Zagreb, 22. IX. 1940.)
- „O starim svatovskim običajima kod šokačkih Hrvata u Baču“ (I. i II. dio).
(Hrvatski narod, Zagreb, 14. IX. 1941. br. 212. i 28. IX. 1941. br. 226.)
- „Hrvati u Rumunjskoj“
(Hrvatski krugoval, Zagreb, 7. II. 1943. god. III. br. 6.)
- „Mate Miloradić Meršić“ (Povodom 10 godina smrti pjesnika „Izabranih jački“)
(Hrvatski narod, Zagreb, 18. II. 1944. god. VI. br. 963.)
- „Borba za književni jezik i pravopis kod Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj i Baranji“.
(Hrvatski narod, Zagreb, 21. III. 1944. god. VI. br. 990.)
- „Božićni običaji kod Hrvata u Baču“
(Klasje naših ravni, Zagreb, br. I. travanj 1942. str. 12-20)
- „Ocjena knjige dr. B. Bukinca „De activitate franciscanorum in migrationibus populi Croatici saeculis XVI et XVII.“, Zagreb, 1941.“
(Klasje naših ravni, Zagreb, travanj 1942. br. I. str. 60-64)
- „Bunjevačke groktalice u izdanju Matice hrvatske“
(Klasje naših ravni, Zagreb, prosinac 1943. br. I. str. 61-65)
- „Stari svatovski običaji u Baču“ (svatovske pjesme, osvrt na jezik i neke plesove).
(Klasje naših ravni, Zagreb, prosinac 1944. br. I-II. str. 21-37)
- „Kazalište i književni jezik“
(Naša pozornica, Subotica, 1952-1953. br. III-IV.)

- „O bačkim narodnim nošnjama“
(Obzor, Zagreb, 10. X. 1933.)
- „Nešto o bibliografiji Bunjevaca i Šokaca“
(Obzor, Zagreb, 10. I. 1933.)
- „Bunjevačko-šokačka omladina na djelu“
(Obitelj, Zagreb, 23. X. 1932.)
- „Šokačka nošnja iz Bača“
(Svijet, Zagreb, 9. VII., 19. VII. 1933.)
- „Kako je nastala crkvice kod sv. Antuna u Baču“ (legenda u nastavcima)
(Subotičke novine, Subotica, 14. III. 1931.)
- „Klasje naših ravni“ (reportaža)
(Svijet, Zagreb, 25. V. 1935, br. 22. god. X.)

Radovi u rukopisu:

- „Prilog leksičkoj geografiji“ (neki romanski elementi u bunjevačkom i šokačkom govoru u Bačkoj)
- „Nešto o osobinama bunjevačkog govora u Bačkoj“
- „Bački šokački govor“ (nacrt za doktorsku disertaciju s rječnikom)

Između dva rata bio sam dopisnik i suradnik zagrebačkih novina „Jutarnji list“ i „Obzor“ i časopisa „Svijet“. U tim sam časopisima i novinama objavljivao kraće članke iz raznih oblasti društvenog i javnog života u južnoj Bačkoj (kulturna i dnevna kronika itd.)

Poslije Drugog svjetskog rata povremeno sam surađivao jedno kraće vrijeme u „Subotičkim novinama“ i u listu „Naša pozornica“ (1952./53.)

U svojim radovima pretežno sam se bavio prikazivanjem i proučavanjem života i običaja Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj. U radovima, koje još nisam štampao, proučavam jezik bačkih Šokaca iz mjesta Bača, Vajske, Bođana, Plavne, Sonte, Bačkog Brijega, Bačkog Monoštora i Bukina (danas su Hrvati skoro sasvim nestali u tom mjestu) kao i utjecaje mađarskog i njemačkog jezika na nas i obratno. Dakle, bavim se uglavnom etnografijom, jezikom i kulturnom prošlošću, bačkih Hrvata.

/Rukopis se nalazi među ostavštinom prof. Bele Gabrića
u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ u Subotici./

BEZ SIĆANJA

Lipa si Šokadijo moja...
lipa, najlipša, svugdi, uvik svakako
i ujutru rano i uveče kasno,
i kad zvoni podne i kad zvoni pozdravljenje
i kad kažeš Faljen Isus, i kad kažeš Amenovik
i kad moliš i kad pcuješ, i kad radiš, kad blaguješ
i na njivi i salašu, i u kujni, u vajatu
i kad oreš i kad kopaš, i kad siješ i kad vršiš
i kad melješ i kad misiš
i kad pivaš, kad bekrijaš, kad bogaraš i kad orcaš
kad bečariš, kad tuguješ.

Lipa si, Šokadijo moja...

i na misi i večernji, na zornici, na ponoćki,
na kirbaju, u bircuzu,
u svatova, na ukopu
i na konjma, i na kola, u sonica i pišice.

Lipa si, Šokadijo moja...

u čižama i u klompa, u pepula, u papuča,
u šeširu, u šubari, opakliji i kožuvu
u reklici i prusluku, i u gaća, u čakšira
i u skuti i u svili, u copova i u konđi
u brundžuku i u vincu, s dukatima i krunama...

Lipa si uvik, svugdi i svakako
Lipa si – bila,
a di si sad, Šokadijo moja?

Di su čižme i pepule, di su gaće i čakšire
di šeširi i šubare, opaklije i kožuvi
di je prusluk i reklica, di su skute i marama,
di su konđe i copovi, di su krune i dukati
di su pisme i bečari, di svatovi i gajdaši...

di su njive i salaši, di plugovi i čilaši
di su kuće i ognjišta, di avlije i vajati...
di su crkve i svetišta, di je Gospa naša Majka
di je kirbaj... Rajska Divo?

Di si ti, Šokadijo moja?

Čižme su ti poarane, klompe su ti naložite
gaće su ti poderane, skute su ti prodane
kuće su ti puste, crkve su ti prazne
njive su ti tuđe... a salaša nema...
ni kirbaja, ni Rajska Divo, ni Gospe Radosne!
Ništa više nema....

A ima l' tebe, Šokadijo moja?
Ima l' te makar malo?
Ima l' te makar tol'ko da se zna da si tu kadgod bila?
Ima l' te da se zna da si se tu rađala,
da si tu disala, dicu tranila,
da si tu divanila... šokački!
Kažu mi – ima te još...
Pa di si?
Zovem te, al' se ne odazivaš,
tražim te, al' te ne mogu nać',
u čijem ruvu sad paradiraš kad te ne pripoznajem?
Čijim divanom sad divaniš kad te ne razumim?
Čije pisme sad pivaš kad te ne čujem?

Je l' baš ništa nisi sačuvati mogla, Šokadijo moja?
Pa barem sićanja...
al' izgleda da ni to nisi.

Jel nisi mogla, jel nisi smila, jel nisi tila?
Biće da je ovo poslidnje!

Bač, 2017.

(Najbolja pjesma na Šokačkoj večeri u Sonti 2017.)

Stanka Čoban

MALA DANICA

Uredila: Katarina Čeliković

SAMO TRENUTAK!

Želim ti reći: VOLIM TE!

**Gledajte koliku nam je ljubav darovao Otac:
djeca se Božja zovemo, i jesmo. (1 Iv 3,1)**

**Molim te, dijete, pogledaj nebo i zemlju i sve
što je na njima i znaj da je sve to Bog načinio ni od
čega i da je tako nastao i ljudski rod. (2 Mak 7,28)**

Djeca Subotičke biskupije 2017. godine

Slavili Boga, zahvaljivali,

Misa zahvalnica

Sveta misa zahvalnica za proteklu školsku i vjeronaučnu godinu slavljenja je 27. svibnja u franjevačkoj crkvi. Sv. misu je predvodio mons. Stjepan Beretić, katedralni župnik u zajedništvu s preč. Franjom Ivankovićem, dr. Marinkom Stantićem i Draženom Dulićem, a nekoliko je svećenika bilo na raspolaganju za sv. ispovijed.

Svečano u novu školsku i vjeronaučnu 2017./2018. godinu

U subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije, 9. rujna, oko 800 djece molilo je blagoslov i zapjevalo Himan Duhu Svetomu, moleći njegovo svjetlo i vodstvo u novoj školskoj godini. Svetu misu je predvodio mons. Stjepan Beretić, katedralni župnik u zajedništvu s vlč. Draganom Muharemom dok su neki svećenici bili na raspolaganju za ispovijed.

molili, igrali se i radovali!

Kerske kraljice

I ove su godine Kerske kraljice – vjerne čuvarice Duhovskog običaja – pod vodstvom s. Silvane Milan „ljeljale“ u župi sv. Roka.

Susret ministranata Subotičke biskupije

Redoviti godišnji skup ministranata Subotičke biskupije hrvatskoga govornog područja održan je 17. lipnja u župi Presvetoga Srca Isusova u Tavankutu. Na susretu je sudjelovalo 12 župa, a ministrante su predvodili njihovi župnici i katehete. Susret je počeo misom koju je predvodio vlč. Goran Vilov, župnik u Monoštoru. Nakon misnoga slavlja, već po običaju, uslijedio je ministrantski kviz znanja. Ovogodišnji pobjednik je bio predstavnik iz župe Presvetog Trojstva iz Selenče. Najatraktivniji dio programa bile su no-

gometne utakmice između župa. Pobjednik svake skupine osvojio je pehar, a ove godine nositelji pehara bili su ministranti župe Marije Majke Crkve iz Aleksandrova (starija i srednja skupina) te župa sv. Roka iz Subotice (najmlađa skupina).

Gerardovo 2017.

LJUBAVI NAM DAJ, PA SE ZA NAS NE STARAJ!

Dan sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića svečano je proslavljen 24. lipnja u somborskom karmelićanskom samostanu.

Karmelićanski samostan u Somboru, Vicepostulatura sluge Božjega o. Tome Gerarda Stantića i Katehetski ured raspisali su za prošlu školsku godinu likovni natječaj na temu: Euharistija. Tim vjeroučitelja i povjerenstvo u sastavu: Katarina Čeliković, Zorica Svirčev i Erzsébet Pölhe odabrali su najbolje radove koji su se našli na izložbi, a autori su dobili vrijedne nagrade. Na natječaj je pristiglo više od 700 radova djece hrvatskoga i mađarskoga jezičnoga područja iz Subotice, Sombora, Novog Sada, Đurđina, Male Bosne, Palića, Selenče, Plavne, Sonte, Bikova i Vajske.

Poslije dodjela nagrada bio je prigodni program za djecu. Pjevanje je predvodio dječji zbor iz župe sv. Lovre u Sonti pod ravnanjem vjeroučiteljice Emine Krstin Lukić, a na klavijaturi je svirala Klaudija Lukić. Igrokaz „Sunce moje duše“, koji je prema riječima o. Gerarda sastavila Katarina Čeliković,

izvela su djeca katedralne župe, a pripremile su ih Katarina Čeliković i vjeroučiteljica Nevena Gabrić. Rekvizite za igrokaz je izradila vjeroučiteljica Emina Kujundžić.

Svečanu sv. misu o 61. obljetnici smrti o. Gerarda predvodio je subotički biskup, mons. Ivan Pénzes s petnaestak svećenika, koji su hodočastili sa svojim vjernicima.

Dužijanca malenih

U okviru Dužijance malenih, 2. srpnja, djeca su slavila sv. misu zahvalnicu u katedrali sv. Terezije Avilske. Misu je predvodio katedralni župnik msgr. Stjepan Beretić, a koncelebrirali su dr. Andrija Anišić i Lazar Novaković. Poslije mise je bila procesija oko crkve, a u parku ispred katedrale

razvilo se veliko kolo. Ovogodišnji mali bandaš i bandašica su Martin Vukov i Martina Dulić. Bila je ovo deseta po redu Dužijanca malenih koja je imala više programa, a prvoga dana (1. srpnja) bile su Risarske igre brez granica, nastup folklornih skupina, likovna i slamarska radionica. Organizator je bio Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“.

BOŽIĆ U SRCU

Pahulje bile
pokrile striju,
nove sa neba
još jače vijū.

Ponoć se bliži
u zimskoj noći,
zvona se glase
da triba poći.

Čeljad sokakom
prtine prati,
u crkvi svitlo,
Isus i Mati.

Kad krene pisma
šire se grudi,
Božansko dite
odagna studi.

Božić već kroči
u moj skromni dom,
a ja sam sritan
što j' u srcu mom.

Josip Dumendžić Meštar

Održana Zlatna harfa u Somboru

Susret dječjih zborova Subotičke biskupije, Zlatna harfa, održan je 14. listopada kod karmelićana u Somboru. Susret je u crkvi sv. Stjepana Kralja okupio 11 zborova iz Subotice, Tavankuta, Đurđina, Monoštora, Sonte, Plavne, Vajske-Bođana i Selenče. Ovogodišnja tema bile su božićne pjesme, a susret je bio 31. po redu.

Dječji župni zbor župe sv. Lovre iz Sonte

Dječji župni zbor župe sv. Roka iz Subotice

Pogodi tko sam!

1. Bio sam i u Betlehemu i u Jeruzalemu i u Egiptu... O meni piše u Svetom pismu. Bio sam prisutan kad se Isus rodio, ali i kad je išao u Jeruzalem. Moje ime često koriste kako bi nekoga uvrijedili. Kažu da sam tvrdoglav. Ljudi me često iskorištavaju. Imam duge uši.

2. Nipošto nisam najmanji među kneževstvima Judinim. Gradić sam blizu važnoga grada Jeruzalema. Možda me nitko ne bi dugo spominjao da se u jednoj od špilja na mom teritoriju nije rodio najpoznatiji dječak na svijetu i da se najsajnija nebeska zvijezda nije nada mnom zaustavila.

3. Ja sam blagdan. Katolici me slave 6. siječnja. Tada se sjećaju dolaska Melhiora, Gašpara i Baltazara u grad Betlehem.

4. Bog mi je povjerio mnoge važne zadatke. Jedan od najdražih bio mi je posjet prekrasnoj mladoj ženi iz grada Nazareta. Donio sam joj vijest da će postati majka Božja.

5. Moje ime ima devet slova. Prilično je rijetko u hrvatskom narodu. Željela sam kao i druge udane žene imati dijete. Bog mi je dao sina kad sam već bila stara žena. Muž mi je Zaharija. Bio je hramski svećenik. Njega ne poznajete dovoljno, ali zato dobro poznajete moju rođakinju Mariju.

6. Razmišljao sam puno o svojim susjedima. Svi su htjeli dobar život, a nitko da se Bogu moli i zahvali mu za ono što ima. Ni Božić nisu slavili kako treba. Doveo sam vola, magarca i nekoliko ovčica u špilju iznad grada. Susjedima sam rekao da ih u špilji čeka iznenađenje. Došli su, počeli su se moliti Bogu i razmišljati o Božiću. Drago mi je da mnogi danas u svojim domovima rade male jaslice i mali Betlehem ispod bora prema toj mojoj ideji. Inače sam zaštitnik životinja. A osnovao sam i jednu redovničku zajednicu.

7. Na nebeskom svodu bilo je uvijek neobičnih pojava. Neki ljudi vjeruju da im je sudbina zapisana u zvijezdama. Smiješnih li Božjih stvorenja i praznovjernih. Često gledaju u nebo i prebrojavaju meteorite. Kad neki padne oni zažele želju i misle da će im se ostvariti. Rekoh da su smiješno praznovjerni. Kad sam se ja pojavila na zemaljskom nebu, Bog je trojici mudrih ljudi podario razum da me slijede. I odvela sam ih njihovu cilju. Ja sam najzanimljivije nebesko tijelo.

8. Na mojim granama vise razne šiške i ukrasi, trake i trakice. Na šiškama se odražavaju slike Betlehema kojega ljudi naprave ispod mojih grana. Inače, ja sam vazda zeleno stablo.

9. Rodio sam se u krajnjem siromaštvu. Siromasi su me prvi došli vidjeti i pozdraviti. Siromasi, ali poštene i vrijedni ljudi koji su se bavili stočarstvom. Nakon njih su došli i mudraci s bogatim darovima. Kad je to čuo kralj, izdao je naredbu da me odmah ubiju, ali moj nebeski otac je poslao anđela da upozori na opasnost.

10. Čudni događaji su mi se dogodili. Nadam se da ćete mi vjerovati kad vam kažem da me posjetio anđeo i razgovarao sa mnom. Rekao mi je da ga je sam Bog poslao da mi javi kako ću postati Majka Božja.

Ako nisi znao odgovor, on se krije ovdje: BOR-JELKA, MAGARAC, MARIJA, ANĐEO GABRIJEL, BOGOJAVLJENJE, ZVIJEZDA REPATICA, ELIZABETA, BETLEHEM, ISUS, SV. FRANJO.

/Posuđeno: katehetski-nadbiskupija-split.net/

Djeco, budite sigurni na Internetu!

– Na internetu se trebaš predstaviti nadimkom, ne otkrivajući svoje prave osobne podatke. Nikada ne otkrivaj svoje pravo ime i prezime bez dopuštenja roditelja!

– Samo na osnovu tvojeg imena i prezimena, o tebi se mogu doznati i drugi tvoji osobni podaci; gdje stanuješ, u koju školu ideš, broj telefona i drugo.

– Ne šalji i ne objavljuj svoje fotografije i fotografije svojih prijatelja putem mobitela i interneta. Jednom kada pošalješ ili objaviš fotografiju, nad njom više nemaš kontrolu, ne znaš što se dalje s njom događa. Uz malo vještine i s osnovnim grafičkim

programima moguće su razne fotomontaže.

– Ako netko na internetu od tebe zatraži da o vašem dopisivanju ne govoriš roditeljima, takva osoba ima skrivene namjere i ti trebaš o tome obavijestiti roditelje, staratelje ili nastavnika.

– Ako primiš e-mail od nepoznate osobe, takav e-mail trebaš obrisati. On može sadržavati uznemirujuće sadržaje ili viruse koji ti mogu oštetiti računalo.

– Ukoliko se želiš susresti s osobom koju već duže vrijeme poznaješ preko interneta, OBAVEZNO sa sobom povedi roditelja ili drugu odraslu osobu koja brine o tebi. Na internetu se ljudi često lažno predstavljaju! Budi oprezan!

– Ako se na nekoj web stranici potrebno registrirati, nikad to nemoj činiti bez znanja roditelja. Prilikom registracije se unose osobni podaci i roditelji trebaju odlučiti koje osobne podatke možeš otkriti.

– Da bi se mogli sigurno služiti internetom, moramo biti informirani o mogućim opasnostima, trebamo razgovarati s roditeljima i nastavnicima i biti oprezni.

– Ako te roditelji ne puštaju na internet, porazgovaraj s njima,

zajedno pročitajte upute o sigurnom korištenju internetom i onda donesite odluku.

– Ako ti osoba koju već duže vrijeme poznaješ preko interneta, počne postavljati pitanja zbog kojih se osjećaš nelagodno i uznemireno, **OBAVEZNO** o tome porazgovaraj s roditeljima, nastavnikom ili drugom odraslom osobom iz tvojeg užeg kruga. Uznemiravanje i zloupotrebu interneta i ugrožavanje sigurnosti djece na internetu možeš prijaviti na broj telefona **198-33**, slanjem e-maila na adresu **bit@mtt.gov.rs** ili putem elektronske prijave na portalu **www.pametnoibezbedno.gov.rs**.

Osoba koja te dovodi u takvu neugodnu situaciju, bez obzira koliko dugo se dopisujete, može biti netko tko se lažno predstavio i tko ima loše namjere.

– Ukoliko se, dok surfaš internetom, pojavi prozorčić s neprikladnim i uznemirujućim sadržajem, stranicu na kojoj se nalaziš trebaš odmah napustiti.

– Ako počneš dobivati uvredljive ili prijeteće e-maileve ili poruke na mobilni ili Facebook od nepoznatih osoba ili osoba koje poznaješ iz škole, kvarta ili slično, nemoj se sramiti, šutjeti i nadati se da će to proći. Radi se o zlostavljanju putem interneta! Na poruke nemoj odgovarati, ali ih nemoj niti brisati (one mogu biti dokaz na policiji).

Takvo zlostavljanje možeš zaustaviti jedino razgovorom s roditeljima, nastavnikom ili drugom odraslom osobom kojoj vjeruješ!

Budi fer:

– Ne šalji zlonamjerne sms ili e-mail poruke. Prije nego što klikneš „Pošalji“ zapitaj se kako bi se ti osjećao da primiš tu poruku.

– Pozorno pročitaj sms i e-mail poruku prije negoli je proslijediš dalje. Nemoj proslijeđivati poruke koje vrijeđaju i uznemiruju druge. Nemoj se uključivati

u ankete, rasprave i chatove koji nekog izruguju, ocrnjuju ili ogovaraju.

– Ne snimaj i ne proslijeđuj fotografije i snimke koje mogu druge dovesti u neugodnu situaciju, osramotiti ih ili izložiti ismijavanju i vrijeđanju.

/Prema tekstu na: Lukin portal za djecu i obitelj/

Malo se šalimo

☺ Imaš li Facebook? – DA
MSN? – DA
Skype? – DA
Twitter? – DA
A mozak? – Imam i njega ali sam
zaboravio lozinku.

☺ Nakon ispita pita učenik profesora:
– Za koliko sam odgovorio, profesore?
– Za deset. Pišem jedan, pamtim nula!

☺ Dođe Ivica kući i kaže tati:
– Danas sam dobio 5!
– Bravo, sine! A iz čega?
– 4 iz tjelesnog i 1 iz matematike.

☺ – Mama, učiteljica je pitala imam li mlađeg brata ili sestru.
– I što je rekla kad si kazao da si jedinac?
– Rekla je: HVALA BOGU!

☺ Pita mama sina:
– Kako je bilo na testu?
– Dobro.
– Što ćeš dobiti?
– Neopravdani.

☺ – Perice, što ste danas radili u školi?
– Pa, na kemiji smo učili o eksplozivnim elementima.
– A što ćete sutra raditi u školi?
– U kojoj školi?!?

☺ Pita učiteljica Pericu:
– Je li ti tata još uvijek pomaže s domaćom zadaćom?
– Ne više. Ona zadnja jedinica ga je totalno slomila!

☹ Perici se nije išlo u školu pa je nazvao razrednika:

- Dobar dan, moj sin ima temperaturu i danas neće doći u školu.
- U redu je, ali s kim razgovaram?
- S mojim tatom.

☹ Ivica upita Pericu nakon završenog školskog rada:

- Kako si napisao?
- Nisam imao pojma, predao sam prazan list.
- O, ne! I ja isto. Učiteljica će misliti da smo prepisivali.

☹ Na satu vjeronauka.

- Koji su grijesi propusta?
- Oni koje smo zaboravili učiniti!

☹ Ivica piše pisanu provjeru znanja.

UČITELJICA: Ivice, nadam se da te ovaj put neće uhvatiti kako prepisuješ?

IVICA: Učiteljice, i ja se nadam.

☹ – Perice, voliš li ići u školu?

– Lijepo je ići u školu, lijepo je vraćati se iz škole, samo mi se ne sviđa ono između.

☺ Na vjenčanju

– Pristaje li mladoženja promijeniti status u oženjen? – Da.

– Pristaje li mlada promijeniti status veze u udana? – Da.

– Molim kumove da lajkaju.

☺ – Jesi li čuo da postoji život izvan neta?

– Šališ se? Daj link!

☺ Profesor: Perice, kaži prezent glagola hodati!

Perica: Ja hodam... ti hodaš... on hoda...

Profesor: Malo brže!

Učenik: Mi trčimo, vi trčite, oni trče!

☺ Vuk pita Crvenkapicu:

– A gdje ti živi baka? Koja joj je adresa?

Crvenkapica: www.baka.com

☺ – Tata, ti si nogometaš pa ćeš me sigurno razumjeti.

– Kaži, sine.

– Produžio sam ugovor s petim razredom na još godinu dana.

☺ Molitva informatičara:

– U ime Oca, i Sina i Duha Svetoga. ENTER!

Tko je najveći u kraljevstvu nebeskom?

Zapitamo li se ponekad tko je najveći u kraljevstvu nebeskom? Živimo li i mi život dostojan vječne gozbe s Bogom? Ili i dalje lutamo tražeći smjernice, pravi put u nebo?

Isus je i sišao na zemlju ne bi li nas naučio kako živjeti. Trebamo se obratiti i postati kao djeca kako bismo ušli u kraljevstvo nebesko. Kao djeca biti maleni, otvoreni, iskreni, ponizni...

Tko hoće biti najveći, svima treba biti poslužitelj. Tko hoće biti prvi, treba biti sluga.

Djela, a ne samo riječi! Ali ta djela ne moramo činiti tako da ih ljudi vide. Ne moramo sjediti u prvom redu u crkvi, biti uključeni u sve aktivnosti kako bi nas ljudi cijenili. Ne hvaliti se postignutim. Bog vidi i on će nam uzvratiti. Tko se god uzvisuje, bit će ponižen, a tko se ponizuje, bit će uzvišen (Mt 23,12).

Sjetimo se vjere rimskog satnika. Iako je bio na visokom položaju u društvu, državi, nije bio ohol, bahat, grub. Molio je Isusa da dođe ozdraviti njegovog slugu. Ponizio se, zamolio i smatrao sebe nedostojnim da mu Isus uđe u kuću. A vjerovao je da samo jedna Isusova riječ može pomoći, ozdraviti.

Evangelje je objavljeno jednostavnima (Lk 10,21)! Objavljeno je malenima, a ne mudrima i umnima! Onima koji su čista srca, ponizni, a ne oholi, bahati. Što vrijedi čista vanjština ako nam je nutrina puna grabeži i pakosti?! Postali smo licemjerni! Izvana sjajimo, a iznutra smo truli! Pohlepni smo, i u smislu materijalnog i u smislu pohvala. Samo da budemo primijećeni! I, često, nekad nesvjesno, živimo i takve osobe držimo uz sebe. Osobe koje su materijalno osigurane (jer nam mogu priskočiti u pomoć), ali i one koje su na visokom položaju u društvu. Jesu li liječnik, psiholog, profesor iznad krojača,

frizera, stolara?! Isus je bio stolar. Njegov zemaljski otac je bio stolar. Bio je jednostavan. Jer, jednostavni, obični ljudi najlakše pronalaze put do drugih, do nečijeg srca, duše. Bitna je pristupačnost, jednostavnost, poniznost, a ne oholost, bahatost.

Nemojmo se uhvatiti u zamku Zloga, da nas zavedu sjaj i raskoš, titule i obrazovanje. Bitno je znati mudro živjeti, težiti i ići k nebesima, a ne imati sve znanje ovoga svijeta. Takve osobe će nam više pomoći na našem putu ka kraljevstvu nebeskom. Takvi će nas jačati u vjeri i neće sprječavati naše posvećenje. Isus je bio poslužitelj. Onda možemo i mi biti takvi. Tko je najveći u kraljevstvu nebeskom? Tko je najmanji među vama svima, taj je velik (Lk 9,48)!

Jelena Pinter

Jutro je. Magla na mostu. Vreva iz javnog prijevoza gubi se u oblacima, rijeku i ne vidiš, a ispod tebe je, i s lijeva i s desna. Ne vidiš ni drugi kraj mosta, samo čekaš da se ukažu obrisi Keja.

Osjetim na licu zimu. Pravu onu zimu. Ljudi užurbano hode da se susretne sa svakodnevnicom.

Ovaj grad je najbolji mogući sudac, stoji u vremenu, a to isto vrijeme kao da čeka proći kroz njega, a on se otima i bori sa sobom samim. K'o žuto sanduče u olujnoj noći, svjestan prolaznosti, gledam njegovo svitanje. Hladno je.

Psi stražare nad njegovim ulicama. Bijesni psi i tužni psi. Nijedna životinja ne može biti tužna kao pas, lualica. On tumara k'o zadnji siromah, odbačen i napušten. Ovog jutra opet prepozna u čovjeku ono dobro, pa ono surovo, pa opet dobro i opet surovo, pa tako ukруг, beskonačno.

Otkrivenje ili samootkrivenje, ne znam. Mio si mi, grade što nisi od svijeta.

Grade jutra.

Ivan Dodig

Tko je uistinu siromašan?

Jednoga dana povede otac svoga sina na selo kako bi vidio da na svijetu ima mnogo siromašnih ljudi. Njihova obitelj bila je vrlo bogata i dječak je mogao imati sve što je poželio. Proveli su dan i noć na farmi na kojoj su živjeli vrlo siromašni ljudi.

Kada su se vratili kući, otac je upitao sina:

– Kako ti se svidio izlet?

– Bilo je jako dobro.

– A jesi li vidio kako ljudi mogu biti siromašni? – nastavio je otac.

– Da!

– I, što si naučio? – nije odustajao otac.

– Vidio sam da mi imamo jednog psa, a oni četiri. Mi imamo bazen koji se prostire do pola dvorišta, a oni imaju potok koji nema kraja. Mi imamo uvozne svjetiljke u vrtu, oni imaju zvijezde. Mi imamo vidik do ograde, a oni imaju čitavo obzorje, sve planine i doline.

Kada je dječak završio, otac nije znao što bi rekao. Ostao je bez riječi, a sin je samo nastavio:

– Hvala ti, oče, što si mi pokazao koliko smo siromašni!

*Nepoznati autor
(bitno.net)*

Mormoni

Mormonstvo ili Crkva Isusa Krista posljednjih dana

Mormonstvo je jedan od religioznih pokreta koji posljednjih godina bilježi najbrži porast svojih članova na svijetu. Usprkos nekim pogrešnim shvaćanjima, zbog sličnih nadimaka i stereotipa, mormoni nisu ni na koji način povezani s kvekerima (članovi Društva prijatelja), menonitima, amišima ili Jehovinim svjedocima. Mormonizam je nastao zasebno od ovih grupa te je izrazito različit po kulturi, običajima, teologiji i bogoštovlju.

Mormon je naziv koji se koristi za sljedbenika, privrženika ili pristašu Mormonizma. Naziv se najčešće odnosi na članove Crkve Isusa Krista sveta-ca posljednjih dana koju se često naziva „Mormonska crkva“. Crkva pak smatra da bi se naziv trebao koristiti isključivo za članove crkve. Međutim, u širem smislu često se koristi za bilo koju osobu ili skupinu ljudi koja vjeruje

u Mormonovu knjigu. Prema Mormonovoj knjizi, Mormon je ime proroka koji je sazeo sveti spis poznat kao Mormonova knjiga. Mormonsku je crkvu utemeljio Joseph Smith Mlađi, poljoprivredni radnik, rođen 1805. godine u američkom gradu Vermontu. Mormoni smatraju da je Katolička Crkva đavolska krivotvorina izvorne kršćanske Crkve!

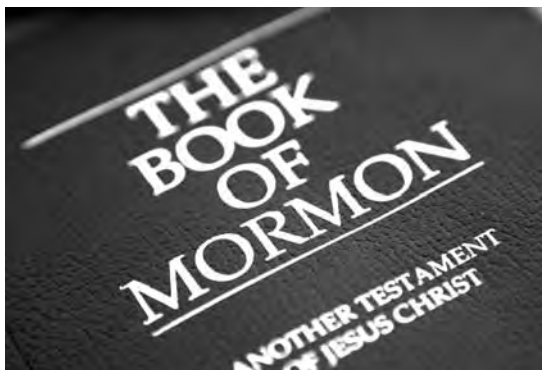
Mormonova knjiga

Sljedbenici pokreta Svetaca posljednjih dana vjeruju da je knjiga povijesni zapis Božjeg djelovanja među trima civilizacijama na američkom kontinentu od 2700 pr. Kr. do 420. godine i da su ju napisali proroci i sljedbenici Isusa Krista. Knjiga sadržava učenja Isusa Krista koja su objavljena narodima na američkom kontinentu i izvještaj o Kristovu službeništvu među Nefijskim narodom nakon njegova uskrsnuća. Mormoni vjeruju da je Mormonova knjiga još jedno svjedočanstvo o Isusu Kristu koje je usporedivo s Biblijom za koju također vjeruju da je „Riječ Božja u onoj mjeri u kojoj je ispravno prevedena“.

Službeni naziv crkve čije je sjedište u Salt Lake Cityju, u američkoj saveznoj državi Utah, je Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana. I dok je naziv „Mormonska crkva“ dugo pridodavan crkvi kao njezin nadimak, on nije službeni niti crkva potiče njegovu upotrebu iako se sam naziv „mormon“ ne smatra uvredljivim te je uobičajen među članovima. Crkveni vođe potiču svoje članove da koriste puni naziv crkve kako bi se naglasila usredotočenost crkve na Isusa Krista.

Beskonačan broj ljudi-božanstava

Mormoni naučavaju da je Bog nekada bio čovjek i živio na planeti jednoga drugog Sunčeva sustava. Bio je izabran od svojega boga kao dostojan da on sam postane božanstvo. Također je i njegov bog nekada bio čovjek koji je živio na drugom planetu, i njegov ga je bog također prosudio dostojnim da postane božanstvo. Ukratko, postoji jedan beskonačan broj božanstava koji rađaju ljudska bića i koji postaju bogovi i to ide neprestanim tokom. Mormoni vjeruju da je Bog Otac jednostavno karika jednoga lanca. Njemu je dan planet Zemlja, i njemu bi dopušteno napućiiti je vlastitim sinovima. Prvi korak, prije nego bi tko došao na Zemlju, nazvan je „predsmrtno postojanje“. Mormoni kažu da je u tome prvobitnom postojanju Bog Otac, sa svojim mnogim ženama, proizveo fizički sve duše ljudi koji su živjeli ili će živjeti na Zemlji. Tako bijaše velik broj prvobitnih duša, gotovo sličnih duhovima. Bog Otac je sazvao sjednicu na kojoj je objavio da započinje sa slanjem ljudi na Zemlju da tamo uzmu tijelo. Bijaše to nužan korak jer oni koji bijahu mrtvi sada mogu postati bogovi njihovih vlastitih planeta. Nadalje, Bog je rekao da na Zemlju šalje prve Adama i Evu te da oni trebaju počiniti istočni grijeh.

Ali oni nisu imali izbora. Morali su to učiniti jer je želio poslati spasitelja. Bog je zapitao narod u skupštini koga da pošalje, Isus je ustao i Lucifer, koji je bio kao jedan od nas. Pošto je Isus izabran za spasitelja, izbio je rat na nebu. Demonu su poraženi odmetnici raja, i nije im bilo dopušteno uzeti tijelo i živjeti

na Zemlji. Ostali su zauvijek zatvoreni u nemogućnosti da postanu bogovi. Među sudionicima u ratu na nebu, Mormonska crkva drži da je među njima postajala jedna skupina mlitavaca koji se nisu borili za Krista previše hrabro i oni su postali prokleti jer su se rodili crni i potomak su Kajinov. Biblija uči da je, nakon što je Abel ubijen, Kajin bio označen od Boga i poslan u izgnanstvo. Mormonska crkva ističe da je pečat dan Kajinu bio taj da se pretvorio u Afrikanca. Bog je to napravio kako se bijelci ne bi ženili Kajinovim potomstvom.

Cilj mormona

Svi muški mormoni mogu biti izabrani da postanu bogovi njihovih planeta i mormonski misionar zapravo kuca na vrata jer će tako postići svoje spasenje. Priskrbivši obraćenja, pomoći će sebi samome postati, nakon smrti, jedno još više božanstvo. Mormonstvo ne kaže da ćemo jednoga dana biti s Bogom, ali uči da, ako ispunimo neke norme, postat ćemo bog. Moraju se, dakle, ispuniti pravila kako bi ljudi postali bogovi. To je religija usmjerena na same sebe. U tim se pitanjima vidi egoizam u srcu tog učenja. Mormonstvo je, u svojoj posljednjoj instanci, religija poganske naravi zato što sve svodi na materiju. Također je i duh jedan oblik pročišćene materije. Mormonstvo snižava Boga na razinu čovjeka i uzdiže čovjeka na razinu Boga. Tako, poradi svoga mnogoboštva i nedostatka autentičnoga shvaćanja Kristova božanstva, nije kršćanska religija. Prelazeći na mormonstvo, čovjek prihvaća religiju koja se ustvari klanja čovjeku, a ne Bogu.

Mormonstvo uči svoje sljedbenike o rasizmu, egoizmu, sebičnosti, mnogoboštvu, poistovjećuje čovjeka s Bogom i demonima i napada Rimokatoličku Crkvu.

Priredio: Silvester Pelhe

Mladi Subotičke biskupije sudjelovali na SHKM 2017. u Vukovaru

Trideset tisuća sudionika okupilo se na jubilarnom, desetom po redu susretu hrvatske katoličke mladeži koji je održan u gradu Vukovaru.

„Krist, Nada naša“ (1 Tim 1,1) bilo je geslo susreta, ali također bila je to i životna istina, koju su svojim sudjelovanjem potvrdili ovi mladi vjernici.

Prvi puta u povijesti susreta mladi koji su došli iz raznih krajeva Hrvatske i drugih zemalja, već u subotu 29. travnja, dočekani su u nadbiskupijskim župama gdje je za sudionike bio upriličen bogat duhovni i zabavni program.

Mlade Subotičke biskupije ugostili su dobri župljani župe „Dobrog pastira“ u Đakovu. Glavnu organizaciju odlaska na susret vodio je vlč. Patrik Tvorek u funkciji biskupijskog povjerenika za mlade te svećenici vlč. dr. Marinko Stantić i fra Daniel Maljur.

Drugoga dana susreta, u nedjelju, upriličen je glavni događaj susreta – sveta misa. Svečano euharistijsko slavlje predslavio je đakovačko-osječki nadbiskup msgr. Đuro Hranić, dok su svetoj misi nazočili i drugi biskupi iz Hrvatske te okolnih zemalja, među kojima su bili i biskupi Subotičke i Srijemske biskupije, te beogradski nadbiskup.

Kao i svaki puta do sada, na kraju slavlja, zadarski nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije msgr. Želimir Puljić najavio je sljedeći, jedanaesti susret koji će se održati u Zagrebu.

Mladi domaćini jubilarnog desetog susreta predali su križ susreta mladima Zagrebačke nadbiskupije, a zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, uputio je mladima radosnu dobrodošlicu na susret 2020. godine.

O susretu...

– Kao povjerenik za pastoral mladih u našoj biskupiji mogu reći da mi je bila iznimna čast voditi grupu od naših 75 mladih u Đakovo i Vukovar.

Već u Đakovu se pokazalo da imam na koga biti ponosan. Iako smo bili manjina u sportskoj dvorani gdje je 18 animatora vodilo radionicu pod nazivom „Zašto je Krist naša nada?“, mladi Subotičke biskupije aktivno su sudjelovali ili vodili 13 grupa. Sami domaćini su više puta iskazali svoje zadovoljstvo njima što puno znači.

U Vukovaru na svetoj misi naša biskupija je bila jedna od dviju koja je uz košaricu plodova naših polja prinijela i svijeću koja je bila simbol naše bi-

skupije. Košaricu s plodovima prinijeli su Matiša Dulić i Gordana Cvijin dok je svijeću prinijela Jasmina Milodanović. Košaricu kao i svijeću napravila je Vedrana Cvijin, koja nije bila prisutna ali nam je svojim trudom omogućila još ljepši doživljaj sudjelovanja u svetoj misi.

Na kraju zahvaljujem kolegama koji su žrtvovali svoje vrijeme i pomogli u organizaciji ovog divnog susreta. Napose dr. Marinku Stantiću, fra Danijelu Maljuru kao i preč. opatu Robertu Erhardu na financijskoj pomoći. Hvala i svim našim mladima koji su me obradovali svojim zalaganjem i pomoću, ali i onima koji su bili s nama u molitvama. – vlč. Patrik Tvorek

– Za Vukovar sam se prvenstveno prijavila zbog druženja a i zbog posjeta mjestu na kojem nisam bila. Sve mi se svidjelo i lijepo sam se provela. Najljepše mi je bilo vidjeti toliko mladih vjernika na jednom mjestu koji su došli slaviti Isusa i širiti vjeru. Vukovar ću uvijek pamtiti. – Maja Antunović, Subotica

– Ovo je bio moj prvi odlazak na Susret hrvatske katoličke mladeži, na kojem sam bila sa svojim prijateljima i drugim mladima iz naše biskupije. Prvi dan susreta, odsjeli smo u Đakovu koje nas je ugostilo s velikom i toplom dobrodošlicom. Imali smo prilike posjetiti veličanstvenu katedralu sv. Petra i čuti nešto više o njoj i o samom Đakovu. Duhovni dio prvoga dana je započeo kada smo otišli na župu „Dobri Pastir“, ondje su se nalazili naši domaćini iz Đakova 2. Kroz zajedničku radionicu smo se svi upoznali i pripravili za sutrašnju Misu. No, vrhunac prvoga dana bio je kada smo se svi, smješteni na toj župi, okupili na zajedničko klanjanje. Za vrijeme klanjanja zbilja smo osjetili milost Božje prisutnosti u kojoj smo svi izrekli zajedničke i osobne molitve za sve potrebite i sve one koji vjeruju ili su na putu spoznaje

vjere. Zajedničkom pjesmom i zahvalom zapečatili smo taj dan i, smješteni u domovima vjernika te župe, završen je naš posjet Đakovu. Već u ranim jutarnjim satima uputili smo se k centru našeg susreta, Vukovaru – gradu heroju. Prije svete Mise, fra Danijel nas je odveo na župu sv. Filipa i Jakova, čuvši događaje koji su se ondje dogodili, izišli smo i divili se pogledima na Vukovar. Napokon, počela je svečana sveta Misa sa svim mladima koji su se odazvali na SHKM. Jednim glasom, tisuće nas odgovaralo je i pjevalo, osmijeha nije nestajalo, svi smo mogli osjetiti prisutnost Duha Svetoga, i pomolivši se za naše domaćine, nas i naše bližnje, sveta Misa bližila se kraju. Nakon svete Mise imali smo slobodno vrijeme, prije povratka našim domovima. Zbilja, Vukovar jest grad heroj, grad koji je proživio razaranje i, uz Božju pomoć, ponovnu obnovu. Ne mogu ni zamisliti kako je onima koji su ondje živjeli i onda kada je Vukovaru bilo najteže, a koji nisu jaki u vjeri, jer ako bolje razmislimo, što je zadržalo branitelje i same stanovnike Vukovara u tim teškim trenucima, što ih je guralo naprijed? Nada. S vjerom, u nadi da će spasiti svoj narod, svoje obitelji, krenuli su naprijed u nadi da će uspjeti. Drago mi je da sam ovaj, moj prvi susret mladih provela upravo u Vukovaru, jer sada, kada sam primila Duha Svetog, sada počinje vrijeme moga djelovanja. Kao mladi kršćani mi idemo s ciljem da probudimo vjeru u ljudima, da koračajući ovim svijetom, u nadi da ćemo uspjeti ostvariti svoj cilj, u nadi da ćemo se u potpunosti predati volji Božjoj, uspijemo pobijediti zlo. Ljudi koji nemaju spoznaju vjere i dalje imaju neke ciljeve u životu, nekoga tko im znači i, nadaju se boljemu. Nada, ona nas povezuje – kršćani ili ne, i dalje se nadamo upotpuniti svoje živote, nadamo se pronaći smisao življenja i nadamo se pronaći vječnu ljubav. Gospodnja je ljubav vječna, ona je jedina istinska, čista i vječna. Ali nismo je svi svjesni i do konca našega zemaljskog života živjet ćemo u nadi da ćemo ju jednoga dana spoznati. Na ovaj način sam ja protumačila temu ovoga susreta, „Krist, nada naša!“ I zbilja, jest tako, Krist je uvijek uz nas, sve nam oprašta, On je naša nada! – Regina Dulić, Đurđin

– Prije samog odlaska u Vukovar ugostili su nas župljani „Dobrog Pastira“ iz Đakova. Ljudi koji su nas primili bili su domaćini u pravom smislu te riječi i zaista sam se osjećala kao kod kuće. Uvijek ću se sjećati Đakova s posebnom radošću i lijepim uspomenama. Sljedećeg dana pošli smo u Vukovar. Iako je grad imao ožiljke rata, ipak se pokazalo da i nakon najstrašnijih i beznadežnih dana postoji nada. Nada se ogledala u stotinama mladih koji su toga dana bili u Vukovaru i koji su se skupili sa svih strana. Bilo je izvanredno biti dio mladih koji su pokazali da nada postoji. Jedva čekam sljedeći susret u Zagrebu. – Jelena Bajić, Subotica

Stipan Jurić i Dario Marton

Putnik namjernik

Putnik namjernik ima oči umorne
i ljubav za svijet cijeli.

Život mu je rijeka, život mu pruga
i radosti i tuge
s dalekoga juga.

Dušom mu pušu
hladni vjetri sjevera,
srcem daleki, ružmarinom
začinjeni,
naziru se s revera.

Raduju ga,
riječi, dani, razgovori
proljeća i jeseni,
hrast i slatki bademi.

U košulji i kaputu
stazama dugim se sprema,
pod suncem il' oblacima,
njemu je spokoj poema.

Ivan Dodig

Duhovna abeceda svetog Ivana don Bosca

A

Andeo čuvar. U napasti zazovi svoga anđela čuvara. On ima jaču želju da ti pomogne nego što ti želiš da to učini.

B

Blagost. Tvoj govor neka je uvijek začinjen blagošću. Blagost u govoru, u djelovanju, u opominjanju osvaja sve i svakoga.

C

Crkva. Svaki je napor malen kad se radi o Crkvi i o Papi.

Č

Čednost. Nerađ i čednost ne mogu živjeti zajedno. Stoga izbjegavaj nerađ pa ćeš pobijediti i iskušenja protiv čednosti.

D

Djeca. Prva je sreća djeteta kad osjeti da ga drugi voli. Osjećaj zahvalnosti u djece predokus je sretne budućnosti. Djeca su Božja radost.

Dvoličnost. Priznati se kršćaninom, a ne raditi kao kršćanin velika je dvoličnost.

E

Ekonomija. Ekonomija – da – ali i mnogo ljubavi!

F

Financije. Siromasi neka budu vaši blagajnici i vaši bankari, a Gospa će biti jamac vaših investicija. Pohranite svoj novac u Gospinu banku i velik će biti vaš plod u vječnosti.

G

Govor. Svaka riječ treba biti prožeta ljubavlju.

I

Igre. Najljepša šetnja i najljepša igra koja bi me razonodila bila bi da dovedem deset tisuća mladih u raj.

Iskustvo. Izvucimo pouku iz svega onoga što nam se dogodi.

Iskušenje. Trnje koje nas ubode dok živimo u ovom vremenu bit će cvijeće za vječnost.

Ispovijed. Ispovijedajte se svakih osam dana pa makar ne imali ništa teško na savjesti. Ispovijed je najugodniji čin poniznosti pred Gospodinom.

J

Jakost. Budimo uvjereni u svoju vjeru i u svoje osobno uvjerenje i ništa nas na svijetu neće smesti.

K

Križ. Svi trebamo nositi križ kao Isus. Naši su križevi patnje koje susrećemo u životu.

L

Lijenost. Tko je lijen u životu, plakat će na samrti za izgubljenim vremenom. Raj nije stvoren za lijenčine.

Lj

Ljubav. Nije potrebno samo ljubiti mlade nego je nužno da oni i osjete kako ih ljubimo. Ljubav uvijek trijumfira. Gdje vlada ljubav, vlada sreća. Gospodin nas je dao na svijet za druge.

M

Male stvari. Želimo li napredovati mnogo u svetosti i doći u raj? Budimo onda vjerni i u malim stvarima.

Milostinja. Milostinja je dužnost ljubavi. Živjeh među siromasima, ali sam također imao prilike posjećivati bogate. Općenito uzevši, ustanovio sam da se daje malo milostinje i da mnoga gospoda slabo koriste svoje bogatstvo.

Mirnoća. Nemoj se uznemirivati, Bog je uz nas. Strpljivost i molitva.

Molitva. Kad molite, iz dva zrna koja sijete narast će četiri klasa. Tko moli, sličan je čovjeku koji ide kralju.

Mrtvljenje. Tko ne želi trpjeti s Kristom na zemlji, neće biti s njime ni proslavljen u nebu.

N

Nepostojani. Došao sam do zaključka da nepostojani, koji lako mijenjaju odluke bez opravdanih razloga, slabo uspijevaju u svemu.

Neumjerenost. Neumjerenost skraćuje život sladokuscima. Tko ne zna biti umjeren, nije čovjek. I proždrljivost je majka tisuću mana.

Neprijatelj. Tri su čovjekova neprijatelja: smrt (koja ga iznenadi), vrijeme (koje mu izmiče), Sotona (koji razapinje svoje zamke).

O

Obitelj. Kad neko dijete ostavi svoje roditelje i slijedi Božji poziv, njegovo mjesto u obitelji zauzme Isus Krist.

Odgojitelj. Gledaj da te mladi zavole, pa će te onda rado slušati. U svakom mladiću, pa i u onom najnesretnijem, postoji točka pristupačna dobru, i prva je dužnost odgojitelja pronaći tu točku, taj osjetljivi konop, uže srca – da ga po njemu pridobije.

Odgojni sustav. Moj odgojni sustav? Veoma je jednostavan: pustiti mladima potpunu slobodu raditi ono što im se najviše sviđa. Zatim treba u njima otkriti klice njihovih dobrih sklonosti i nastojati da se one razvijaju. Budući da svatko rado radi ono što zna da može postići, držim se toga načela. Zato moji pitomci rade ne samo iz dužnosti nego i iz ljubavi.

Odluke. Održavanje odluka stvorenih u svetoj ispovijedi zadaje najviše zla Sotoni i on se toga najviše boji.

Odricanje. Poslije smrti želio bih da ne posjedujem ništa svoje osim odijela na sebi. Naše srce neka ne bude u stvorenim stvarima, neka se ne blati u prljavštini ove zemlje, već neka je uprto u nebo.

Opomena. Kako bi opomena donijela plod, nikad se ne smije davati pred drugima.

Optimizam. Sijmo i zatim postupajmo kao seljak koji strpljivo čeka vrijeme žetve. Dok beremo ruže, budu nas; ali uz trnje uvijek su i ruže.

P

Pakao. Velika je manjkavost suvremene pedagogije što u odgoju ne želi govoriti o posljednjim stvarima, napose o smrti i paklu.

Politika. Moja je politika ona iz „Očenaša“.

Posjet euharistijskome Isusu. Želite li da vam Gospodin udijeli mnoge milosti? Često ga posjećujte. Želite li da vam udijeli malo? Posjećujte ga rijetko. Želite li da vas Sotona napastuje? Posjećujte rijetko euharistijskog Spasitelja. Želite li da od vas bježi? Posjećujte često Isusa. Želite li pobijediti Sotonu? Nađite se češće kod Isusovih nogu. Želite li da vas Sotona pobijedi? Nemojte posjećivati Isusa. Dragi moji! Posjet euharistijskom Spasitelju neophodno je potreban kako bi se svladao Sotona. Posjećujte, dakle, često Isusa, i Sotona vas nikada neće nadvladati.

Poslušnost. Gospodin uvijek blagoslivlja one koji su poslušni njegovim zapovijedima. Budi poslušan i bit ćeš svet.

Post. Postoji post koji svi možete činiti: čuvajte svoje srce i svoja osjetila.

Prigovaranja. Prigovaranje rashlađuje srce. Najgora je kuga prigovaranje.

Primjer. Mnogo bi se duša moglo spasiti dobrim primjerom!

R

Raj. U raju ću imati vremena za odmor. Put u raj ne vodi kroz užitke. U raju će se sve naplatiti.

Razgovori. U razgovoru se ponašaj tako da svi oni s kojima razgovaraš postanu tvoji prijatelji.

S

Sakrament. Dva su krila kojima se leti u nebo: ispovijed i pričest.

Savjest. Tko u sebi nosi mirnu savjest, posjeduje sve.

Smrt. Pomislite svake večeri. ako biste morali umrijeti ove noći, kakva bi bila vaša vječnost? U trenutku smrti sabiremo sve što smo cijeli svoj život sijali.

Spasenje. Imamo samo jednu dušu i, spasimo li nju, spasili smo sve.

Srdžba. Najsigurnije je sredstvo protiv srdžbe – ne iskaliti je odmah.

Sreća. Bogatstvo ne usređuje ljude. Beskorisno je tražiti ruže na ovoj zemlji. Poniznost i ljubav jesu kreposti koje će te usrećiti u vremenu i u vječnosti.

Strasti. Strasti su kao razbješnjeli psi kojima nitko ne može udovoljiti; što im više udovoljavaš, jače se raspaljuju.

Svećenik. Svećenik treba živjeti gorljivim unutrašnjim životom kako bi mogao rasvijetliti ljude oko sebe.

Š

Štovanje Gospe. Gajite veliku, nježnu, istinsku i postojanu pobožnost prema Mariji. Kada biste znali koliku važnost ima ta pobožnost, ne biste je zamijenili za sve zlato svijeta.

T

Tijelo. Tijelo treba kako bi pomoglo duši činiti dobro, štoviše, mora joj služiti.

U

Uvreda Boga. Kad netko vrijeđa Boga, vičite poput vukova.

Užici. Radosti ovoga svijeta nestaju poput bljeska.

V

Vjera. Kako bi se izdržalo najokrutnija iskušenja, potrebna je velika vjera u Boga. Vjera može izvesti sve.

Z

Zabava. Nemojte nazivati zabavom onaj dan koji u vašem srcu ostavlja grižnju savjesti.

Zavist. Progonimo zavist; dobro jednoga, mora biti dobro svih.

Znanost. Imajte na umu kako je znanost bez savjesti samo na propast duše.

Zvanje. Najveći dar koji Bog može udijeliti obitelji jest svećeničko zvanje sina.

Ž

Život. Naš je život prekratak. Učinimo hitno ono što se može prije no što nas zadesi smrt. Ovdje je svijet kao prizor u kazalištu: prođe u jednome trenutku.

/Bitno.net/

7 lijepih navika sretnoga braka

1. Drugoga razveseljavati

Sretan bračni par su jedan za drugoga dar i onda kada jedan drugome čine male, sitne radosti, a ne brigu i bol. To zvuči jednostavno, ali u praksi se pokazuje teškim. Je li ono što ja činim ili govorim radost za drugoga? Tako se ostvaruje „amor benevolentiae“, ljubav dobrohotnosti „ljubav koja veseleli“. Pažnja prema drugome je ključ do njegova srca. Jedan mladić je svojoj zaručnici svakog dana slao neko pismo, mali sitni poklon: bombon, šlake, ručnik, maramicu... neku dobru knjigu, dok je bio na svjetskom kongresu mladih u Australiji. Svaki dan jedan mali poklon. Ovdje može svatko pustiti svojoj mašti na volju. Tko se ovoga bude držao cijeloga života, doživjet će ogromnu količinu ljubavi.

2. Gajiti običaje i obrede koji čine dobro ljubavi i prijateljstvu

Običaji, obredi, geste učinjene iz ljubavi i u ljubavi jačaju veze u odnosu, jer bude osjećaje i potvrđuju pretpostavke. To počinje već načinom i oblikom pozdrava. Ako netko, navečer, dođe kući, najprije pozdravlja psa, onda uključujući kompjutor i televizor, a onda pozdravlja ženu sa „što ima danas za jesti, trebam brzo pojesti, jer još imam jedan sastanak!“, takvo pozdravljanje sigurno neće voditi dubljem prijateljstvu i ljubavi. Ako promatramo pozdravni ceremonijal nekog bračnog para s gledišta psa, njega se uvijek tako lijepo pozdravljalo da skače u vis od radosti. Tako su se oni na početku „skakućući“ pozdravljali kako bi pokazali svoju radost na veselje njihove djece. Postoji čitav svijet simbola koji se može stvarati, koji uvijek mogu voditi iz vidljivih gesta do nutarnje ljubavi i nju na takav način izražavati. Tome pripadaju i ceremonije poput komplimenata, svaki dan telefonirati, slaviti rođendane i imendane...

3. Otvoreno i iskreno međusobno razgovarati

Sretni bračni parovi će stvoriti siguran prostor gdje oni smiju biti onakvi kakvi jesu, gdje će bez straha reći svoje osjećaje, želje, očekivanja, gdje će

razgovarati o problemima, frustracijama, o svemu što im leži na srcu. Kakva je to milost biti prihvaćen od drugoga u svojoj krhkosti i lomljivosti! Jedan bračni par koji je slavio srebrni jubilej mi je povjerio što im je bilo najteže i najljepše u tih 25 godina. Najljepše: da je svaki od njih po drugome našao sebe i sve više je to postajao. A najteže je bila askeza: ono što si znao o slabosti, krhkosti drugoga, ne upotrijebiti da ga raniš ili povrijediš. To učvršćuje brak. K običaju lijepih riječi spadaju i obećanja koje se daju i koja se održavaju, ona jačaju međusobno povjerenje. Održano obećanje daje osjećaj: „Mogu se na tvoju riječ osloniti. Mogu na tebe računati.“

4. U teškim okolnostima biti u komunikaciji oprezan i lukav

Upravo u škakljivim trenucima pronalaze sretni bračni partneri prave putove kako će u (svađi) razgovoru sve moći kazati i biti saslušani i tada stvari zajednički rješavati. Kod baš „vrućih tema“ može se držati u rukama, zajednički, neki predmet (npr. štap) što tada znači „sada govori jedan, a drugi sluša“, a nakon nekog vremena se izmijene strane. Poznajem jedan bračni par koji na svojim noćnim ormarićima imaju svijeću. Kada netko ima nešto što je drugom teško izreći, tada zapali svoju svijeću i to je znak za partnera da ima nešto o čemu je teško govoriti. I to onda olakšava razgovor o „vrućim“ temama. Komunikacija bez nasilja je najpravičniji put k duhovnom obraćenju.

5. Neprestano imati brigu jedan za drugoga

Ovo bi se, suvremenim jezikom, moglo reći: uvijek biti za drugoga *on line* i nikada se ne okrenuti jedan od drugoga. Sretni brakovi će uvijek naći načina i sredstava da emocionalno ostanu povezani. Ovo će stvariti pravu intimnost: pogledi, geste, djela – pokazuju da drugoga prihvaćamo ozbiljno i stvarno. Radi se o kvaliteti prisutnosti: „Ti si za mene između svega broj 1“. Onda iz toga slijedi želja zajedno učiniti neke stvari koje vesele oboje: zajedno kuhati i jesti, piti kavu, čašicu vina na večer ispijati zajedno, zajedno šetati, filozofirati, zajedno čitati Sveto pismo... Tako se ostaje okrenut jedno prema drugom. Nešto lijepo učinjeno približava. Ostavljanje nečega privlači drugoga prema nama. Sloboda pažljivog prihvaćanja veže jedno uz drugo, veže u savez i u tome je bit bračne ljubavi.

6. Zajednički život nadahnjivati zajedničkim vizijama

Sretni bračni parovi će obogaćivati svoj odnos i zajedničkim kovanjem planova. Zajedno sanjati neke veće planove i zajednički se usmjeravati prema istom cilju. Na ikoni Presvetog Trojstva Andreja Rubljova vide se tri osobe koje su okrenute, s puno ljubavi, jedna prema drugoj, kao u nekom važnom razgovoru. Razgovor Presvetog Trojstva je spasenje svijeta. O tome bi trebalo razgovarati među kršćanskim bračnim drugovima, a onda, na tom planu, i nešto učiniti. U tom smislu se mogu njegovati i djela milosrđa, posjećivati bolesni, biti uz neku ožalošćenu obitelj, kuhati za mladu majku na-

kon prvog poroda... Ako bračni drugovi imaju jake doživljaje međusobnog dijeljenja, posebno onog za kraljevstvo Božje, jačat će se i njihova nutarnja veza. Možemo to reći s Titom: Pojavila se doista milost Božja, spasiteljica svih ljudi; odgojila nas da se odreknemo bezbožnosti i svjetovnih požuda te razumno, pravedno i pobožno živimo u sadašnjem svijetu, iščekujući blaženu nadu i pojavak slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista. On sebe dade za nas da nas otkupi od svakoga bezakonja i očisti sebi Narod izabrani koji revnuje oko dobrih djela. (Tit 2,11-14).

Kultura nedjelje i blagdana je pravilan slobodan prostor da se obnove i ostvare velike vizije. Želio bih reći s Marijom: Što god vam rekne, učinite!... (Iv 2,5).

7. Ustrajati u zajedničkoj molitvi

Molitva povezuje s Bogom i međusobno. U molitvi se otvaramo uvijek većem Bogu i pokazuje nam se da odnos prema drugom nije sve: sretni bračni parovi su svjesni nadnaravnog kojim su okruženi i to onda čini podnošljivim kako ograničenosti svijeta, tako i ograničenosti njihova odnosa. Doživljaj granica u ljubavi može postati čak odskočna daska kojom ćemo otkriti onu ljubav koja je neograničena, koja uvijek postoji, koja sve podnosi, jer je vječna. „Ljubav cilja na vječnost.“ Da, ljubav je „ekstaza“, ali ne ekstaza u smislu opijenosti nekog trenutka. Nego „ekstaza“ kao stalni put na kojem zatvoreni JA postaje davanje SEBE i tako se dolazi do pronalaska samog sebe, pronalaska samog Boga. Tko želi spasiti svoj život izgubit će ga, a tko izgubi svoj život, spasit će ga. (Lk 17,33) (papa Benedikt XVI, enciklika *Deus caritas est*). Knjiga Tobijina nam govori kako su Tobija i Sara (Tob 8,1-9) molili prije nego su se tjelesno združili. To je prekrasna molitva za dar jedno drugom, za veličanstvenu Božju ideju stvaranja muškarca i žene. Intimnost s Bogom vodi k intimnosti srca drugog partnera, a to se opet očituje i u seksualnom predanju. To je pravo povezivanje duhovnoga i seksualnosti u bračnoj ljubavi. Bog nije rival, nego izvor radosti i temelj plodnosti. Bračni par koji zajedno moli, ostaje združen i dobiva od Boga obilje potrebnih milosti. Tko moli makar jednu deseticu krunice za drugoga, doživjet će da će Marija bdjeti nad jedinstvom srca – i u kriznim trenucima.

(Pater Johannes
Lechner CSJ)

Obitelj Željke i Tomislava Vukov – kad ljubav pjeva

Tomislav Vukov, roditelji Stipan (pokojni) i Marija Vukov, (pokojni) brat Grgo ima dva sina. Rođen je 10. studenog 1971., završio je školu za strojariskog tehničara, ali ga znamo kao vrsnog glazbenika, tekstopisca, skladatelja...

Željka Vukov (rođena Cvijanov), roditelji Blaško i Blaženka Cvijanov, tri starije sestre: Gordana, Nevenka i Anđelka. Sve tri su udane i imaju po troje djece. Rođena je 28. srpnja 1981., završila je Višu školu za obrazovanje odgajatelja u Subotici, a radi kao novinarka. Nema neki poseban hobi (samo – peglanje, spremanje, kuhanje, kako sama uz smijeh priča...)

Vjenčali su se 12. lipnja 2004. godine u župi Isusova Uskrsnuća. Već deset godina aktivni su u župi svete Terezije Avilske. Imaju četvero djece.

Lucija ima 12 godina, ide u OŠ „Matko Vuković“, 6. je razred u nastavi na hrvatskom jeziku. Pohađa i nižu Muzičku školu i svira flautu, te se bavi folklorom u HKC „Bunjevačko kolo“, voli pjevati...

Martin ima 10 godina, ide u OŠ „Matko Vuković“, 4. je razred u nastavi na hrvatskom jeziku. Također pohađa nižu Muzičku školu, svira harmoniku i pleše u folklornoj sekciji u HKC „Bunjevačko kolo“. Voli pomagati vani tati i mami u kuhinji.

Jakov ima 6 godina, predškolac je, gledajući brata i sestru i on voli plešati folklor, slagati lego kockice, igrati nogomet i košarku.

Ivan ima 2 godine i on je sada glavna maza. Glavni „hobi“ mu je razbacivanje igračaka...

☛ Ispričajte nam priču o vašoj ljubavi...

Tomislav: Željku sam znao iz orkestra (Subotički tamburaški orkestar), tamo smo se ponekad vidali, ali samo posli nekih koncerata, jer smo mi kao ansambl „Hajo“ svirali svakodnevno u restoranu Majur. Kada je Željka nas-tradala u saobraćajnoj nesrići i ležala u kući skoro nepokretna, onda sam je ja zivko telefonom i stalno joj pričo da se mora oporaviti i da je onda „pravi daso“ (to sam mislio na sebe) vodi u život. To se i desilo kad je ona prvi put posli „saobraćajke“ izišla u grad na igranku u „Bunjevačko kolo“. Mi smo tamo svirali i pošto su svi bili oženjeni u bandi, stalno su me „zezali“ za cure. Ja sam im reko: „S kojom curom tu večer zaplešem, to je ta prava“. I pojavi se Željka! Tu večer sam je prvi put vidio posli „saobraćajke“. Ostavim har-moniku, siđem sa bine, pozdravim je i oma zamolim za ples. Ona je pristala i tako je to krenilo... Posli sam odlazio po nju u vrtić „Marija Petković“ i tamo sam imo svu naklonost dice, odgajateljica i svih naših zajedničkih poznanika. Posli godinu dana od te igranke, bile su naše zaruke, a oma posli i svatovi.

Željka: Poznavali smo se godinama prije naše „veze“. No, ja sam ga često „nudila“ mojim najboljim prijateljicama, kao eto on je baš dobar deran, lip... ali ni jedna se nije „upecala“. Nikad ga nisam gledala za sebe, jer je stariji od mene i malo niži (hihihi). Poslije moje prometne nezgode, dok sam ležala u krevetu tri mjeseca, Tomislav me zvao, između ostalog, da mi čestita Božić, u pozadini je svirala pjesma Olivera Dragojevića „Magdalena“ (kao da je to nekome bitno, ali ja kad čujem tu pjesmu osjećam nešto posebno!). Obćao mi je, kada stanem na noge, da me on vodi u „život“. Mislila sam – u provod, ne da će me stvarno povesti u život. Nakon našeg plesa, koji je Tome spomenuo, počeli smo više razgovarati i upoznavati jedno drugog. Vidjeli smo kako o pojedinim stvarima razmišljamo na isti način, kako su nam iste stvari bitne... Poslije puno kava, pa čak i one najbolje na svijetu (koju Tome pravi), shvatili smo da smo jedno za drugo. Sljedeće godine, u subotu pred Mladi Uskrs su bile zaruke, a 12. lipnja smo se vjenčali. Inače Tome me je zaprosio ispred kipa sv. Antuna kod franjevacu. Htio je ispred Betlehema, ali je bila zaključana crkva (hahaha) i zato smo i datum vjenčanja odabrali subotu pred sv. Antuna.

☛ Onda su došla djeca...

Tomislav: Lucija se rodila 2005. godine, prvo dite i normalno – sve oči uprte u nju. Martin se rodio 2007., onda smo se priselili iz stana u našu kuću. Jakov je rođen 2011. i onda su Lucija i Martin već pazili na njega, udešavali ga... Ivan je rođen 2015. i on je imo veliku seku i dva velika brata, pravu ekipu. Svi su rođeni carskim rezom.

Željka: Svoj djeci smo se jako veselili! Točno se sjećam Tomine reak-cije kada sam mu prvi puta rekla da će biti tata. Sačekala sam ga da dođe s

posla (s Majura) i negdje ujutro oko pola tri mu saopćila divnu vijest, plakao je od radosti. Dvije godine kasnije stigao je Martin, opasan dečko koji nam nije baš dao da se odmaramo. No, Lucija je oduvijek imala ulogu velike sestre koju je zbilja ozbiljno shvatila, pa tako i danas, s tim da ih ima trojicu mlađih. Martin još nije prespavao noć, a Jakov je došao na svijet. Još jedna divna beba... Sada je Lucija već čekala sestru, no Božji planovi su bili drugačiji. Martin se veselio bratu, da ima s kime igrati nogomet. Oboje starijih su sudjelovali u kupanju i svakodnevnim obvezama s bebom, svi bi htjeli kupati Jakova, tako da su imali određeno tko smije prati noge, tko trbuh, a tata i ja smo samo pazili da ne bude vode po cijeloj kući. Jakov je sada glavni Martinov asistent za razne popravke, ideje, pravljenje sefova, raznih kutija za alat... No, kada nešto oko „dogovora“ krene pogrešnim putem, tu je sestra Lucija, Jakovu za podršku i utjehu... Prije dvije godine je stigao i naš Ivan. Rekla bih glavna maza za sve. No, isto tako, često dobije „crveni karton“ od sestre i braće jer nešto „čačka“ što nije dozvoljeno.

Sa svakim djetetom sam se sve više divila Božjoj savršenosti, kako je to Bog sve divno posložio da mama ima mlijeka za svoje dijete, da se djeca međusobno nadopunjuju i pomažu... Često sam za vrijeme podoja znala gledati te male prstiće, rukice, trepavice, kosu... kako je samo tako divno, nježno, mekano... zaista, mislim da je samo Bogu tako nešto moguće. Sa svakim djetetom sam više zahvaljivala Bogu za darove naše ljubavi!

☞ Jesu li četvero djece prevelika obveza i odricanje, kako danas ljudi često misle?

Tomislav: Sve je stvar u glavi, prvo – volimo oboje dicu, nikad nismo razmišljali o njima kao o obavezama, jesmo se odriicali i sad se odričemo za dicu, ali to i jest uloga roditelja, da se stara i odriče za svoju dicu.

Željka: Jest velika obveza i prije svega rekla bih odgovornost izvesti ih na pravi put, da budu dobri, poštteni i moralni ljudi, ali i

velika čast da to možemo biti baš mi. Da nam je Gospodin darovao njih četvero! Još kao momak i cura smo razgovarali kako bismo voljeli jednoga dana imati barem troje djece... Bog nam je dao četvero (za sad) i hvala Mu na tome. Čak smo rekli da ako ne budemo mogli imati djecu da ćemo ih usvojiti, ali hvala Bogu na ovome divnom daru. Što se tiče odricanja, rekla bih da je to sastavni dio braka, i bez djece se u braku moraš nečega odreći što si imao kao momak ili cura, ali ovo odricanje ima veću dimenziju.

🗨 **Kako ste živjeli svoju vjeru kao „momak i divojka“, a kako sada živite vjeru svaki dan, vas dvoje kao muž i žena i kao roditelji, s vašom djecom?**

Tomislav: Mislim da smo oboje iz takvih obitelji di se držala vira, i mi, kao momak i divojka, a i sad kao muž i žena i kao roditelji živimo i držimo viru onako kako su nam je usadili naši roditelji i mi tako odgajamo našu dicu i živimo svakodnevno sa virom.

Željka: Vjera je sastavni dio naših života. U tome smo oboje od malih nogu. Tome je bio ministrant u svojoj župi, a ja sam u mojoj također bila aktivna i po pitanju pjevanja i čitanja i po pitanju spremanja crkve. To nam je bila radost. Imala sam divno društvo na župi i to je bio dodatni poticaj svima. Najviše sam voljela kada bismo skupa otišli na svetu misu. Uvijek sam željela imati dečka s kojim ću moći otići u crkvu, koji neće samo sjediti pored mene, nego biti vjernik. Jednu devetnicu svetome Josipu sam molila na tu nakanu. Točnije da mi Bog po zagovoru sv. Josipa pošalje onog pravog. Ubrzo poslije devetnice je sve počelo s Tomom. Danas tu vjeru pokušavamo prenijeti na našu djecu, no kao što svi znamo, djeca najbolje uče iz svakodnevnog primjera, tj. ono što žive roditelji s djecom. Stoga se i mi trudimo živjeti onako kako bismo voljeli da i oni jednog dana žive. Najdraže su mi one dječje molitve, iskrene i iz srca, kada sklapaš one male ručice i učiš ih nekoj molitvici, kada oni sami nauče nešto izgovoriti često puta i ne onako kako treba, ali vidiš da oni to rade iz srca.

☛ Odnos sa Vašim roditeljima?

Tomislav: Sa našim roditeljima imamo jako dobre odnose, pune poštivanja nas mladih prema starijima, pomažemo i mi njima i oni nama na razne načine i imamo njihovu podršku.

Željka: Hvala Bogu na njima, jer da njih nema ne bi bilo ni nas. Zahvalni smo na našim roditeljima, poštujemo ih i tome učimo i našu djecu. Iz godine u godinu vidimo kako je sve teže biti roditelj, a također ni našim roditeljima nije bilo lako s nama.

☛ Kako biti kršćanin u svijetu – u novinarskom svijetu, kao „svirac“? Uspijevate li svugdje živjeti svoju vjeru?

Tomislav: Ako si kršćanin, onda si kršćanin i u kući i u svitu. Nas naši poznanici i prijatelji takve prihvataju jer znaju da mi držimo do svoje vire i da tako živimo.

Željka: Ja bi rekla da je ponekad (što dalje sve više) teško biti kršćanin u svijetu, ali nastojim biti ono što jesam i mislim da to ljudi poštuju. Mi imamo sreću da smo u takvom okruženju da su naši prijatelji također vjernici koji imaju isto ili slično mišljenje kao mi. Na poslu ili na nekim drugim mjestima je to teže, ali i Bogu draže. Znala sam biti prozivana kao vjernica i znali su ljudi svašta komentirati, no i sami su poslije shvatili da nisam poput njih i da neću nasjedati ili se svađati zbog nekih gluposti, ali isto tako da neću dozvoliti da se (bar ne u mojoj prisutnosti) gazi Bog ili dostojanstvo čovjeka.

☛ Pomislite li ili osjetite nekad da ste u odgoju pogriješili i kako se odnosite prema tome?

Tomislav: To je kušnja, triba strpljenja, mada neki put ne bude lako, ali se uzdamo jedno u drugo i u dragog Boga i nadamo se da nećemo pogrišiti, odnosno da ćemo pravilno odgovoriti našu dicu.

Željka: Uh... skoro svaki dan. Često si postavim pitanje: „Bože, gdje griješim?“ No, naša djeca su još mala i uvijek mislim da će me to pitanje tek sustići. Mislim da bi svaki roditelj htio odgojiti svoje dijete kao najbolje, ali ne ide to baš uvijek tako. Na nama kao roditeljima, po mome mišljenju, je da damo najbolje od sebe, da ih odgajamo i ono najvažnije – da molimo za

njih. Mislim da molitvom možemo postići ono što ne možemo svakodnevnim riječima i djelima. Mi smo u procesu odgajanja i nadam se da nećemo pogriješiti, ali to ćemo tek vidjeti.

🗨 **Kao roditelji brojne obitelji, doživljavate li kritiku i osude ili podršku i odobravanje?**

Tomislav: Najviše je onih dobronamirnih ljudi koji daju podršku i odobravanje, kritika i osuda nema. Možda i ima, ali mi ne znamo i ne marimo za njih, jer nam je najvažnija naša obitelj.

Željka: Ono najvažnije – od naših najbližih imamo ogromnu podršku, manje su bitna mišljenja ljudi s kojima nismo često i koji su „usputni prolaznici“. Kada sam bila trudna s četvrtim djetetom, a vodila sa sobom i ostale, znalo je biti raznih komentara, tipa „Vi ste baš hrabri...“ (čitaj, jer je to ono što misle – ljudi) ili „U ovo vrijeme imati toliko djece?“... Najgore komentare sam čula u pretporodajnoj sobi, ali znam da nisam jedina. To me u tom trenutku zaboljelo, ali već poslije tri sata, kada sam vidjela ono malo divno stvorenje, nisu me interesirali nikakvi, ničiji komentari. Najvažnije nam je bilo da dođemo doma i uživamo u našoj djeci, da se sve četvero „uvuku“ u naš bračni krevet. Milina... to su najljepša jutra.

🗨 **Imate li vremena jedno za drugo? Kako osvježavate vašu bračnu ljubav? Kako se odnosite prema bračnim krizama – kod vas samih ili kod prijatelja?**

Tomislav: Vremena jedno za drugo imamo, ne kao kad smo bili bez dice ili sa jednim, dvoje dice, ali imamo. Bračnu ljubav osvježavamo ljubav-

lju, razumijevanjem, podrškom, molitvom, zajedništvom... Kad je kriza, onda ljubavi, razumijevanja, molitve treba još više i – biti hladne glave.

Željka: Ih... vremena jedno za drugo... Nije baš da nema, ali ja bi voljela još više. Voljela bih da uspijemo pobjeći negdje samo nas dvoje u šetnju, pa na kavu... Mada, kada pogledamo realno, djeca su mala i glavni problem je kod naših dečki što loše spavaju. Onda smo i mi izmoreni i, navečer, kada bismo mogli razgovarati u miru, popiti čaj, ako kojim slučajem svi spavaju, onda i mi „popadamo“ od umora ☺. Za koju godinu će to već biti bolje... Bračnu ljubav osvježavamo svakodnevnim sitnicama jedno za drugo, ljubavlju, molitvom, jednostavnim „volim te“. Teško je to baš sve opisati. Kriza, hvala Bogu i nismo imali, mislim nekih većih. Nismo oni koji će se svađati non stop, ne kažem da se nismo razišli u mišljenju, ali to je samo mišljenje, koje ne umanjuje našu ljubav. Uvijek nekako netko zna stati, povući „ručnu“, neki puta Tome, neki ja... Možda češće on (hihihi). Male „krize“ mogu doći i brzo proći. Zajedno smo puno jači, pa onda bolje da se tako i držimo. Radije učimo iz tuđih kriza i trudimo se da ih zaobiđemo, obraz uz obraz, ruku pod ruku...

O SVOJIM ŽIVOTNIM CILJEVIMA KAŽU...

Tomislav: Samo da bude zdravlja, onda može biti i ciljeva, ništa pritirano, jedan normalan život.

Željka: Životni ciljevi... teško je to sve sročiti, ali nisam neka osoba koja „vija karijeru“ ili sam si sama na prvom mjestu, radije volim ugađati i raditi za druge, no ono što mi je kao mami najvažniji cilj, kojem težim, jest djecu odgojiti kako treba, izvesti ih na pravi put. Mislim da je to teži put i da će na njemu biti još puno kamenja i trnja, ali uz molitvu i Božju pomoć vjerujem da to skupa i možemo.

O AKTIVNOSTIMA U CRKVI KAŽU...

Tomislav: Pošto imam službu staratelja katedrale, aktivan sam u našoj Katedrali. Kad god su neki poslovi, spremanje, raspoređivanje i sve drugo što je potrebno, uvijek sam na raspolaganju.

Željka: Trenutno baš i nisam aktivna. Volim čitati i prije sam znala pomagati oko nekih aktivnosti no, sad s malom djecom – ništa od toga. Djeca često s tatom idu na spremanje ili neke radne akcije. Volim i pjevati i pošto sam nekada bila i članica zbora, veliku većinu pjesama znam napamet, pa rado pjevam na misi, ali to je sada jedina aktivnost.

JEDNO O DRUGOM KAŽU...

Tomislav: Neki put kažem Željki da se nisam prije oženio njom, sad bi. Mislim da imam divnu ženu, divnu majku i da mi je dragi Bog dao dobrog suputnika. Našoj duci želim da sebi nađu osobu poput svoje majke, jer onda znam da će bit sritni i zadovoljni baš kao što sam ja sritan, zadovoljan i ispunjen.

Željka: Ne zato što sam ga ja birala, ali najbolji je! (hihihi). Tomislav, ili kako ga ja rado zovem, Tome, moj Tome, je divna osoba. Najbolji suprug na svijetu, a ujedno je divan otac. Uživam gledati ga kako se zna igrati s djecom. Nekada se s Lucijom igrao „barbikama“ i oblačio bebe, onako nespretno, ali je ona bila jako sretna, a danas s dečkima, kada se igraju majstora ili autima, traktorima... Jako je brižan i suprug i otac, uvijek je tu i ne znam da li ga je ikada mrzilo nešto uraditi za nas. Znam da ga danas, poslije 13,5 godina braka volim više nego prvog dana.

🖤 **Željka, ti si kao djevojka doživjela jako teške trenutke zbog prometne nezgode. Možeš li podijeliti s nama svoje iskustvo – kako si to doživjela, kako je to utjecalo na tvoj i sada Vaš život?**

Željka: Hm... da... imala sam prometnu nezgodu 11. studenoga 2002. godine. Tada sam radila u vrtiću i imala ekipu oko mene koja me redovito posjećivala, hrabrila i bodrila. Naravno, na prvome mjestu je moja obitelj, ali i posjete djece, koja su bila zabrinuta, puno su mi značile. U principu nisam niti razmišljala o tome da neću moći više hodati; jesam imala povredu kralježnice, ali sam osjetila noge. Nisam ih mogla micati, ali su bile tu.

Sada, kada se svega sjećam, nakon 15 godina, vidim puno više nego tada. Mislim da se moja mama najviše bojala da neću stati na noge, ali dragi Bog je sve to lijepo namjestio i eto, hvala Mu, ja hodam. I ne samo to! Ležala sam nepokretna tri mjeseca, i za to vrijeme, skoro svaki dan me je posjećivao vlč. Marko Forgić koji mi je donosio svetu pričest, (i čokoladice) kako bih lakše sve podnijela i zaista je tako i bilo. Teško je bilo prihvatiti da me, s mojih 21 godinu, mama hrani, kupa, presvlači, da si nemoćan... ali to je bila samo jedna kušnja, rekla bih podsjetnik, da mi ljudi često previše mislimo i lomimo se u životu oko nebitnih stvari. Sjećam se dobro, bila je Nova godina i razni ljudi su mi željeli sve najbolje, slali čestitke... U jednom momentu sam rekla mami: „Zar mi nitko nije poželio da sama odem do toaleta?“ Tada mi je to bila jedina želja...

Danas mogu reći da je sve to bio dar od Boga, primila sam puno milosti zahvaljujući toj nezgodi... Iako ni dan danas ne zna što se dogodilo i tko me je „pokupio“ autom, rekla bih da je to bio teži put do onog bitnog. Upravo zbog te neizvjesnosti smo Tome i ja, kada smo bili momak i cura, razmišljali da – ukoliko ne budemo mogli imati djecu – da ćemo ih usvojiti. Moram priznati da smo u prvoj trudnoći svi bili zabrinuti, kako će i što biti. Rodila sam ih četvero, carskim rezom upravo zbog kralježnice, ali niti u jednoj trudnoći nisam popila niti jedan lijek protiv bolova, a izvan trudnoće sam ih morala piti. Zaista je to blagoslovljeno stanje i mislim da to može samo dragi Bog.

Tijekom mog ležanja, Tome me je zivkao da vidi kako sam, pa smo tako počeli i više pričati i na kraju krajeva misliti jedno na drugo. Naš sin Martin

je i dobio ime po sv. Martinu koji se obilježava na taj datum, datum nezgode koja je bolno i divno obilježila moj i naš život.

O OBITELJSKIM PUTOVANJIMA...

Tomislav: Za razliku od obitelji, ja sam često na putu, to je dio mog posla, sviramo na sve strane i dosta vremena provodimo putujući. S obitelji odemo na more, neki put na bazen i to bude svima nama uzbudljivo od samog iščekivanja, pa do samog putovanja. Uživam u tome i volio bih da možemo još više i češće putovati, obiteljski.

Željka: Nismo baš previše putovali, nije da ne bismo htjeli, nego kako ja imam običaj reći, „fale nam sponzori“. Ove godine smo

bili na moru i gledamo da bar svaku drugu, treću godinu odemo malo na odmor. Put je zanimljiv, to jest pakiranje, no kad se Ivan rodio, kupili smo veći auto, sa 7 sjedala, pa je lakše. Ne ostane previše mjesta za stvari, ali nosimo samo bitno. Ono najvažnije – dica dobro podnose put, a čim sjednemo u auto zamolimo Boga da nas čuva i prati na našem putu. Sami smo posljednji put putovali na medeni mjesec (hihihi). Ovako nam bar nije dosadno!

ZAPOSLENA MAMA I ČETVERO DJECE...

Tomislav: Mislim da je srića da se bavim ovim poslom i da nisam vezan za radno vreme, jer ovako mogu biti više s dicom. Teško će biti sve uskladiti kad Željka počne raditi (pošto uskoro počinje poslije dvi godine porođiljnog), ali uz dobru organizaciju i razumijevanje može se sve dobro namistiti.

Željka: Sve se može kad se hoće... a, neki puta i ne! Jednostavno dobra organizacija i prioriteti. Zapravo, još ni ne znam kako je raditi s četvero djece, jer sam na porodiljnom još koji dan (mada mislim da nije neka velika razlika u odnosu na troje). Nekako ni ne razmišljam o tome kako ćemo sve sustići i uspjeti... Zapravo, sve stavljam Bogu u ruke, pa kako bude, morat ćemo vladati situacijom. Neki puta je teško uskladiti sve obveze, ali to je sastavni dio života.

O OTVORENOSTI ŽIVOTU...

Tomislav: Moram priznati da sam uvijek volio dicu i jako sam želio da imam više dice. Uvijek sam molio Boga da imamo više dice, iako znam da su svi rođeni carskim rezom i znam kako nam je bilo kad je Željka ulazila na porođaj Jakova i Ivana, ja sam ostajao kod kuće s Lucijom i Martinom, poslije i sa Jakovom i vidio sam i njihove reakcije, strahove, zabrinutost, ali i radost zbog dolaska novog člana obitelji. Uvijek smo večeri posvetili zajedničkoj molitvi za mamu i bebu, a dolazak iz bolnice je bila prava radost i uvijek su sestra i brat ili braća nosili bebu kući iz bolnice. Te osjećaje vredi doživjeti i to je nešto čega se čovjek uvijek sića, a da ne

spominjem kada dođe vrijeme blagdana kakva je onda atmosfera u kući – to je meni neprocjenjivo. Uvijek zahvaljujem dragom Bogu što mi je dao da imamo više dice.

Željka: Mi smo, kako sam već rekla, željeli imati više djece, od starta. Već kada su mi rekli da moram imati carski rez, odmah sam pitala doktora: „A kako ću dalje, pa ja ne želim samo jedno dijete?“ Sva djeca su rođena na isti način i nekada se ljudi čude tome, pa i liječnici nisu bili oduševljeni, no mišljenja sam da ako nam Bog daruje dijete da će se postarati i sve izvesti na dobro. Naravno da mi nije svejedno ostaviti troje doma i ići „pod nož“, ali kako je moja prijateljica rekla, imala sam „vojsku molitelja“. Takvog sam stala i sada, ako Bog želi da mi imamo još djece, onda će to tako i biti. Nikada niti sam, niti hoću pomisliti na nešto drugo. Kada se rodio Jakov, Vi ste (obitelj Huska, op. a.) imali šestero, onda je Tome rekao, sad smo na pola puta do obitelji Huska!

DOTJERIVANJE – ZA SUPRUGU/SUPRUGA...

Tomislav: Da budem iskren, kad sam bio momak više sam se dotiravo, sad su dica na prvom mistu, a mi koliko stignemo.

Željka: Uh... u posljednje vrijeme užas! Nikako da stignem da sve bude sređeno, svi obučeni i ja dotjerana i našminkana. Volim se šminkati, ali ne stignem uvijek. Znam da i djeca to vole. Jednom prilikom, dok smo išli na svetu misu, a ja se našminkala (za promjenu), Jakov je prokomentirao: „Spusti samo ono ogledalo da vidim kako si lijepa“ (imao je oko 3,5 godine!).

O ODGOJU MOMAKA I CURE...

Tomislav: Mislim da tu nema neke posebne razlike, zna se red i to se mora poštivati, a dica su sama po sebi različita, ali pravila se svi pridržavaju. Nastojim se postaviti jednako prema svakom djetetu i prema njihovim godinama.

Željka: Princip je isti, sve su ostalo nijanse. Ne znam koliko tu ima razlike, rekla bih da je svako dijete za sebe posebna priča i da svatko traži

svoj dio pažnje, ljubavi, i način na koji možemo razgovarati. Jakov je sada u sredini i nekada se „glupira“ kako bi bio u centru pažnje ili još bolje – broji koliko puta sam toga dana poljubila Ivana. Neki dan je rekao, a bilo je tek podne: „Ej, pa Ivana si već puno ljubila, mene samo jednom danas“. Sve oni vide i broje! Neki puta mislim da smo previše konzervativni (točnije, to vjerojatno djeca misle), a s druge strane kada gledam, mi smo imali puno manje. Imaju dosta obveza, pa se često izvuku oko kućnih poslova. Ne tražimo puno, ali osnovno moraju znati, moramo ih osposobiti za život.

O KUĆANSKIM POSLOVIMA...

Tomislav: Mi tako funkcioniramo da svatko sve radi, od spremanja, kuhanja... Kao momak živio sam sâm i nije mi bilo strano spremanje, kuhanje i ostale stvari, pa tako i danas u braku nema nikakve razlike u poslovima.

Željka: Od prvog dana našeg braka nema podjele na „muške i ženske“ poslove. Tome mi zaista puno pomaže u kući, nije mu problem niti usisati, staviti rublje da se pere... Mislim da je to odlično, jer dobro funkcioniramo. Tako i djecu odgajamo – Lucija, Martin i Jakov također pomažu u kuhinji. Pomaže i Ivan, ali u raznošenju stvari i pravljenju dodatnog kaosa... ☺

OBITELJSKO VRIJEME...

Željka: Nemamo neki naš poseban ritual ili vrijeme samo za nas (bar ne za sada dok su djeca mala), jer Tome najviše radi navečer i noću. Često puta se dogodilo, i kad smo bili momak i cura, da taman izađemo u grad, a njega zovu – mora na svirku... Toga bude i danas.

Kod nas je uvijek doma veselo, ili Tome svira, ili djeca vježbaju ili netko od manjih plače... Često puta gledamo tatu (Tomu) na TV ekranima i svi, ma što radili, dolete u dnevnu sobu da ga vide. Poslije njihovog nastupa slijede komentari što je bilo dobro, a što ne. S obzirom na to da Tome piše i pjesme i svira, a mi redovito pratimo njegov rad, mogu reći da kod kuće ima ozbiljne kritičare, dobronamjerne, ali često puta nemilosrdne.

DJECA VUKOV O SVOJOJ OBITELJI

Moju obitelj čine mama Željka, tata Tomislav, braća Martin, Jakov i Ivan. Uvijek se osjećam sretno kad sam u njihovoj blizini. Najviše volim kada se svi slažemo, poštujemo i ne svađamo. Ne volim kada je neki član obitelji tužan ili neraspoložen. Mi smo glazbena obitelj, svi volimo glazbu i to je nešto što nas spaja na poseban način. Sretna sam što imam tako divnu obitelj. Voljela bih uvijek uživati sa svojom obitelji. – Lucija

Zovem se Martin, volim svima pomagati. Tati volim pomagati oko pravljenja, pilanja i cijepanja drva. Mami volim pomoći oko kuhanja, spremanja i oko malog brata. Sa svojom sestrom i braćom se volim igrati svega i svačega. Tako živim sa svojom obitelji i sve ih jako puno volim. – Martin

Volim igrati nogomet i košarku, a s Ivanom se igrati kockama. Moja obitelj je dobra, najviše volim kada se svi zajedno igramo. Volim s mamom kuvati čorbu i pohati šnicle, a s tatom se ušuškam u krevet. S mamom se volim maziti. Volim kad svi putujemo negdi! – Jakov

Kada je Ivan progovorio među prvim riječima mu je bila i „Jaki“ – tako je prozvao Jakova s kojim se najviše igra. A sada, kad je bisan, onda više „Jakove!“. Ivan je rođen 9. prosinca i te 2015., smo imali pravi Božić, imali smo malog Isusa. To je bio jedan od najljepših Božića, svi smo se uživali i radovali se životu. O svojoj obitelji Ivan će tek pričati. (mama Željka u Ivanovo ime)

Crtež Lucijin – to je kako je ona nazvala crtež „Mamina želja“. Za Dužijancu i bilo koju drugu priliku rado se svi oblačimo u nošnju i kroz razgovor sam jednom prilikom spomenula kako je moja neostvarena želja da se svi obuče u nošnju za Dužijan-

cu kao obitelj i idemo skupa u povorci... Obično ili tata radi (svira i pjeva) ili ja (vodim program)... I jesmo svi obučeni, ali raštrkani na razne strane. Tada još nismo imali Ivana i onda je Lucija nacrtala „Maminu želju“.

Obitelji Vukov želimo i molimo obilje blagoslova od dragog Boga za svaki čas!

Razgovarali: Vesna i Ladislav Huska

OSTALA JE SAMO PISMA NAŠA

Kao malo dite brojao sam dane
kad ću ić' u goste ja kod moje nane
na taj salaš stari di mi srce osta,
tih bezbrižnih dana meni nikad dosta.
Još se sićam, nane, ko juče je bilo,
kad sam Tebi prašnjav trčao u krilo.
Tvoja blaga ruka prođe mi po kosi,
ni slutio nisam šta mi život nosi.

Prođu lipi dani, nek ih vrime nosi,
već polako inje pada mi po kosi.
Nema šora, nema ni salaša,
ostala je, nane, samo pisma naša.

Neko čudno vrime gazi moje dane,
u mislima svratim na salaš kod nane.
Kad pomislim samo i grlo se steže
i što vrime ide, biće mi sve teže.
Znam da ova pisma za svakoga nije,
možda ona samo moju čežnju krije,
na ditinjstvo moje i te dane sriće
i na jedno vrime što se vratit neće.

Ni ptice ne lete u tom lipom kraju,
sve je manje ljudi što mi priču znaju.
Nema šora, nema ni salaša,
ostala je, nane, samo pisma naša.

Muzika i tekst: Tomislav Vukov
Aranžman: T. Vukov – M. Piuković

Koliko su dica rasla, toliko smo i mi rasli

U organizaciji Katoličkog društva „Ivan Antunović“ 10. kolovoza u svečanoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ održana je tradicionalna Književna večer u okviru Dužijance 2017. Tom je prigodom Društvo dodijelilo priznanja za iznimne zasluge u njegovanju i očuvanju kulture, povijesti i duhovnosti Hrvata u Bačkoj te promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu i sredini u kojoj živimo. Priznanje za brojnu obitelj pripalo je obitelji Marinka i Jasne Kujundžić, a ovako je obrazloženo:

Priznanje namijenjeno obitelji Društvo ove godine dodjeljuje obitelji Marinka i Jasne Kujundžić iz župe „Uznesenja BDM“ s Bikova. U obitelji rastu četiri sestre, Iva i Mila su već naveliko u osnovnoj školi i pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Rado nastupaju u različitim priredbama i radionicama. Mlađe sestre su Marija koja ima 6 godina i Klara koja je napunila jednu godinu. Obitelj živi na salašu na Čantavirskom putu i vrlo je aktivna u vjerskom i kulturnom životu, a takav duh nastoje prenijeti i na svoje kćeri.

Upoznajmo ovu obitelj kroz djecu i roditelje, njihov svakodnevni život, njihove radosti i zajedništvo – kršćansku obitelj koju su utemeljili Marinko i Jasna rođ. Dulić sakramentom ženidbe prije petnaest godina, 7. rujna 2002. godine.

Kratko se predstavite (djeci):

Iva: Zovem se Iva, idem u peti razred na hrvatskom jeziku u OŠ „Ivan Milutinović“, i sada u petom razredu je malo drugačije, počeli smo imati nastavnike za svaki predmet zasebno. Dobro se snalazim u razredu, sada nas je malo više nego ranije, ima nas desetero!

Iva predstavlja svoje sestre: Mila ide u sedmi razred iste škole na hrvatskom jeziku, a Marija ide u vrtić „Marija Petković“, dok je Klara godinu i pol dana i još uvijek je na salašu!

U kojim izvanškolskim aktivnostima sudjelujete, što volite raditi u slobodno vrijeme?

Mama Jasna: Marija se dobro snalazi u glumi, već je sa svojom vrtićkom grupom glumila u predstavi Dica lipog Jerka u okviru programa Sunčana jesen života, potom na Danima Balinta Vujkova.

Marija: Predstavu smo izveli već dva puta, a nadam se i trećem u Gradskoj kući. Igrala sam ulogu babe (majke) plećkuše i baš mi je bilo lipo. Nas tri igramo tu ulogu... Volim glumiti!

Marija, što te je predodredilo za tu ulogu?

Marija: Puno pričam! Evo sad ću vam i prepričati: Te tri majke side isprid kuće i divane... Bila su i tri dide tamo, tamo je bio i Jerko, pa bačo. Imali smo i tri svirca...

Mama mi za sada ne da da idem na još neku sekciju, kad krenem u prvi razred, onda ću krenuti na folklor, a kada narastem volila bih biti slikarka.

I drugi hobiji...

Tata Marinko: Marija voli slikati, redovito pratimo emisiju Kreativni kutak, i to se gleda bez daha... to je uvek inspiracija i ne propušta se.

Iva i Mila: Mi idemo na folklor u Bunjevačko kolo, a krenule smo kada je Mila bila treći, a Iva prvi razred. Idemo i na engleski, ali više volimo ići na folklor, a na engleski da ne moramo, ne bismo išle.

Mama Jasna: One kažu da bi nešto izbacile, a ja im kažem da izbace folklor.

Iva i Mila: Neeeeeeeeeeee!

Jeste li vas dvije učlanjene u Gradsku knjižnicu?

Mila: Sve tri smo učlanjene, i Marija je. Mama joj čita priče. Sada čitam tri knjige, nakon toga ćemo s nastavnicom hrvatskog analizirati i raditi test za natjecanje Čitam i skitam!

Marija: Mi imamo i biblioteku u vrtiću. Otvara se svakog petka, pa od petka do petka posuđujemo knjige.

Iva: Sada čitam knjigu „One misle da su male“. Dvije su autorice knjige, od kojih jedna liječnica i piše onoj drugoj koja se bori protiv raka dojke. Dopisuju se i pomažu jedna drugoj!

Mama Jasna: Mila po tri puta pročita lektiru za školu dok ne dođe na red na satu u školi.

Kako je to izgledalo kad su mama i tata kazali da će se Klara roditi?

Sve tri sestre u glas: To je bilo dan pred školu!

Iva: Sićam se da smo prije toga išli na more i meni je bilo loše zbog putovanja, a i mami je bilo loše. Taj dan kad su nam kazali, mi smo bile u sobi, a mama i tata su bili u kujni i zatvorili vrata, to nam je bilo jako sumnjivo.

Marija: Svi smo čekali što će nam reći. Kad smo to čuli, onda smo trčali kod nane.

Mama: Sutradan su svi znali, u školi, na engleskom, na folkloru...

A kako je bilo kada se Marija trebala roditi?

Mila: Toga se ne sićamo, bile smo još male, 5 i 7 godina. Sićam se samo da je mama sidila na krevetu malo duže i tu noć je onda otišla u bolnicu.

Tko se najviše brine oko Klare, osim mame naravno? U čemu najviše pomažete mami?

Mama Jasna: Svi redom, jedino kad Marija čuva Klaru tad je potreban nadzor treće osobe.

Iva: Mila se najviše brine oko Klare, a ja joj prisvlačim pelene. Mila se dobro snalazi s kolačima, ali ostavi prljave sude za sobom, pa ja moram sređivati.

Sve sestre: Pomažemo u kuhinji, usisavamo, u svemu pomalo, u pravljenju kolača, čuvanju Klare...

Kako se družite s nanom (bakom), tko je najviše voli?

Sve sestre: Odemo svaki dan kod nje, a najviše volimo kada spavamo na tatinom starom krevetu na perni, to nam je posebno iskustvo. Malo nam je čudno od kako nana živi u drugoj kući, jer smo navikli na nju...

Mila: Nana obično ujutro dođe prvo do nas da nas vidi, dođe po kruv...

Tata Marinko: Cure posli toga odu kod nane po porez a to znači po čokoladu, što je stara rič još od kada je Mila bila mala... Marija se posebno specijalizirala u traženju skrivene čokolade kod nane, u špajcu, i po loncima, jednom mi je trebalo dva sata da nađem novo misto u špajcu di je skrivena čokolada...

Sve sestre: Volimo otići i kod majke u varoši, ona je blizu škole, pa kad imamo prazan sat, navratimo do nje! Majka jako dobro kuva, pa nas uvijek nahrani.

Što vam je najljepše kada odete kod majke ili nane u goste, što možete naučiti od njih?

Mila: Najviše volim kad slušam od njih što su one radile kada su bile male kao mi, kad mi nana divani kako je kadgod bilo. Tako mi je nana divanila da, kada su oni bili mali, obično su njeni roditelji išli na 7 sati u crkvu, a oni su kao dica ostajali na salašu, pa bi pravili pogaču s makom.

Iva: Iz povijesti smo imali zadatak opisati stare običaje i temu iz prirode i društva Igra nekad i sad, pa mi je tu nana pomogla. Zanimljivo mi je čuti kako je njihova majka znala često uveče zvati dicu: Dico, ajte 7 i 15 je, počinje crtati. Divanila je i kako je čuvala svinje...

Je li vam teško ići sa salaša u školu, u crkvu?

Mila: Nije nam teško, mi se malo ranije spremimo pa krenemo, samo što se često kasno spremimo, napose kada nas tata vozi u škulu...

Je li vam lijepo živjeti na salašu? Kako vam se čini kada gledate vaše društvo koje živi u varoši?

Sve sestre u glas: Bolje je na salašu, ima više mista! Volimo se sigirati blatom, prikрупom...

Mama: Čini mi se da činjenica kako svi njihovi drugari vole doći na rođendan na salaš, govori za sebe! Uvijek gledamo da rođendan bude kad je lipo vrime, pa mogu biti vani. Sada kad je bio Ivin rođendan, baš je duv'o viter, al' tri sata su bili napolju. Zvala sam ih stalno unutra, ali nisu tili... sigranje od mrvljenja kuruza, slaganje kule od čutaka...

Mila: Na salašu smo se sigrali blatom, pravili tortu...

Kako su mama i tata reagirali kada se Marija trebala roditi, je li vam to bilo iznenađenje?

Mama Jasna: Nema tu puno tajne... Imam osjećaj kada uđeš u taj način života, prihvatiš to tako i ne predstavlja ti nešto posebno veliko i teško! Neki su kazali, kada se Klara rodila, kako sada triba ponovno ustajati, plače... ali to uopće nije najvažnije te čovjek o tom više ne razmišlja. Negdje sam pročitala da žena koja rodi troje, može dalje koliko hoće! Djelomično je to stvarno istina. Poslije trećeg se više ne razmišlja što će i kako će biti, hoće li biti teško, ili će biti problem...

Tata Marinko: Ide to svojim putem. Ako je Bog dao da se rodi, sigurno će dati i da se othrani! S tim se i budimo i ležimo, danas je ovaj problem, sutra je drugi, ali ako je problem došao, može se i riješiti. I što je dalje vrime prolazilo, što nas je bilo više, shvaćaš da Bog mora biti na prvom mistu, jer ako to nije tako, onda se sve raspada. Zapravo, sada ćemo ponovno ustajati, ali ne zbog Klare, nego zbog Mile, kada uskoro dođe vrime pa počne izlaziti... Bit će i tu briga!

Što su vas vaša dica naučila?

Mama Jasna: Sa svakim djetetom se rađa i mama. Koliko su dica rasla, toliko smo i mi rasli. Kad gledaš unazad, misliš da nikad nećeš moći ovo ili ono, ali kasnije vidiš da nije to tako nepremostivo, više se ne razmišlja je li se stiže ili ne... S Marijom je sve bilo drugačije!

Iva: Naopačke se rodila! (Smijeh)

Mama Jasna: S Marijom mislim da smo sve nepoznanice prebrodili, i da je bilo sve drugačije, počevši od samog porođaja. Tu smo, čini mi se, svi sazreli i shvatili da ništa ne znamo i da je sve moguće. No, od kako sam ostala trudna, bila je uz nas četa moliteljica... I kada sam krenula u bolnicu, samo je porukom tribalo javiti i svi su molili.

Tata Marinko: I nas dvoje, prije nego što smo krenili u bolnicu, smo se pomolili! U takvim situacijama kušnje možeš opipati da je tu Isus!

Mama Jasna: Shvatiš da bi se tribo i češće ponašat i razmišljat kao dica. Na primjer, kod Marije je sve jednostavnije, opuštenije... a mi odrasli zapravo život vrlo kompliciramo.

A što je Ivina životna mudrost?

Mama Jasna: Iva je posebna! Kada te Iva opomene, onda tu nema dodatnog komentara, ostiś samo znak pitanja na čelu. Iva je vrlo realna, vrlo prizemna, i kad nešto kaže, onda to ima razloga.

Tata Marinko: Iva dobro pamti, uporna je, ima dobru moć zapažanja. Vrlo često te zna bratski opomenuti, kada se najmanje nadaš... Bila je situacija, pošto nažalost ne molimo baś često zajedno, ali je Iva nedavno rekla: „Ajmo moliti dvī krunice!“

A što je Milina životna mudrost? Što te povrijedi, što ne voliš?

Mila: Ne volim kada me povridi drugarica i ne volim ogovaranje!

Volite li zajedno moliti, jesu li vam to lijepi trenuci?

Sestre: Da... Put križa, molitva krunice, listopadska pobožnost!

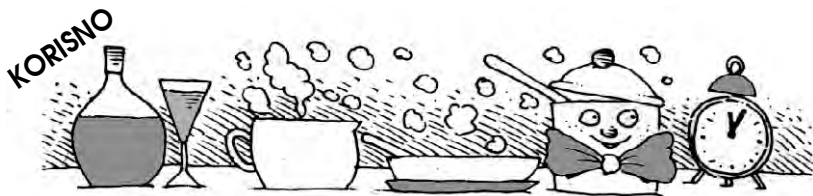
Marija: Ja čitam TISKANA slova! :-)

Sestre zaključuju: Nedilja nam je najlipša, idemo u crkvu, kad se vratimo iz crkve, tada pomognemo mami završit užnu...

To je pogled na obitelj iznutra – Bog blagoslovio svaki dan i svako djelo, na korist njihovu i onih koje susreću!

*Razgovarao:
Ivica Ivanković Radak*

EVO NEKOLIKO VELIKIH TAJNI ZA USKRSNU KUHINJU

/Ovi su savjeti dobri i za ostale prilike/

Kad kuhate jaja, pomoći će vam SODA BIKARBONA!

Stručnjaci kažu kako su **jaja** stara između 7 i 10 dana idealna za kuhanje i najlakše ih je oljuštiti. Sigurno ste primijetili kako neka jaja oljuštite bez problema, a druga, iako su bila u istoj kutiji, zadaju vam velike muke.

Kako biste izbjegli takva neprijatna iznenađenja, dok se kuhaju, u vodu dodajte žlicu soda bikarbone. Starija jaja se ljušte lakše, ali kod svježih je obrnuto. Ljuska se teže skida. Soda bikarbona će povećati vlažnost, pa ćete ih kasnije lakše oljuštiti.

Još neke tajne za savršeno kuhana jaja:

* Ako ne znate koliko su jaja stara, pokušajte ovaj trik – stavite ih u vodu i pogledajte kako se ponašaju. Ako potonu na stranu (u vodoravnom položaju), tada su vrlo svježja. Ukoliko potonu, ali stoje okomito – tada su savršena za kuhanje. Jaja koja isplivaju su stara.

* Zagrijavanje jaja prije stavljanja u vruću vodu dobar je trik protiv pucanja. To možete napraviti na dva načina – tako da ih izvadite iz hladnjaka i ostavite da postignu sobnu temperaturu ili ih stavite u toplu vodu iz slavine na nekoliko minuta. Naime, ekstremna promjena temperature glavni je uzrok pucanja ljuske kod kuhanja.

* Ako želite dobiti tvrdo kuhana jaja, najsigurnije ih je staviti u hladnu vodu i tek tada početi kuhati. Šanse za pucanje ljuske tada su vrlo male.

* Ako želite dobiti jaja s mekanim žumanjkom unutra, tada ih žlicom polako stavljajte u vruću vodu i mjerite vrijeme. Zavisno od veličine jaja, bit će vam potrebno oko tri minute.

* Pazite da su sva jaja potopljena u vodu kada ih kuhate jer inače neće biti jednako kuhana. Također, ako jaja prekuhate, tada će ona oko žumanjka biti zelenkaste boje, a bjelanjak će biti kao guma.

* Nakon kuhanja ubacite jaja u hladnu kupku – u hladnu vodu ili u hladnu vodu u koju ste stavili kockice leda. I to pomaže kasnijem lakšem ljuštenju.

* Ako želite dobiti kajganu u ljusci, tada jaja dobro promućkajte prije kuhanja. Ovu metodu pripreme zovu i „zlatnim jajetom“ jer unutrašnjost ima jednoličnu žutu boju.

(Skandalozno.rs, Izvor: kurir.rs)

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2016. – 2017.

Piše: Ana Gaković

U odnosu na prošlu godinu knjiška se produkcija prema kvantiteti može procijeniti uspješnijom. Broji ukupno 30 knjiga (za razliku od prošlogodišnjih 26) i 16 naslova periodike među kojima se većina njih odlikuje kontinuitetom.

Među objavljenim djelima, kao i prethodnih godina, prevladava poezija (10 naslova i jedan prijevod). Primjetan je porast broja izdanja knjiga poezije nakladnika Hrvatskog kulturno-umjetničko-prosvjetnog društva „Stanislav Preprek“ iz Novog Sada. Od knjiga poezije koje održavaju tradiciju, i ove se godine javlja zbirka *Lira naiva 2017.* u nakladi *Hrvatske čitaonice* i Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ Subotica. Po-

trebno je istaknuti i knjigu *U beskrajima zemlje i neba : antologija pjesništva Hrvata u Vojvodini na prijelazu tisućljeća*, koju je uredio Tomislav Žigmanov, a izašla je u nakladi NIU Hrvatska riječ. Pjesništvo kao najplodnije područje stvaralaštva vojvođanskih Hrvata, kako na standardnom jeziku, tako i dijalektu, zaslužuje posebnu pozornost. Antologije tome daju svoj doprinos u izboru najkvalitetnijih djela. Također, pružaju nam uvid u tematiku i obilježja koja prevladavaju u djelima koja se u njima nalaze.

Za razliku od poezije, prozno stvaralaštvo nije toliko opsežno. U analizama knjiške produkcije prethodnih godina već je uočena tendencija objavljivanja kraćih djela. Time se djelomice objašnjava i prevlast poezije nad ostalim književnim rodovima, a sve se to povezivalo s modernim vremenom i potragom čitatelja (a i pisaca) za kratkim formama. Ukoliko se složimo s tim razlozima, neće nas iznenaditi činjenica da je u proznoj produkciji kratka priča najčešći žanr objavljen u trima zbirkama, a objavljen je i jedan roman Otići nekamo, Miroslava Mikovića, u nakladi Matice hrvatske.

Drama, kao i prethodnih godina, zaostaje. No, iako nema nijednog novog djela, objavljena su *Izabrana djela : Izabrane drame i dječja književnost III*. Miroslava Slavka Mađera u sunakladništvu Društva hrvatskih književnika i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ovaj nas naslov povezuje i s dječjom književnošću čija se produkcija ove godine može pohvaliti i spisateljicom Vesnom Huska koja je autorica *Dnevnika jedne cure i jednog dečka*, proze namijenjene tinejdžerima. Dječju je književnost ove godine obogatila i zbirka Bajke 1, u kojoj su sabrane bajke iz ostavštine Balinta Vujkova. Iako se bajke najčešće svrstavaju u dječju književnost, neke od ovih bajki zanimljive su zbog različitih slojeva značenja i razumijevanja što i odrasle čini potencijalnim čitateljima ove zbirke. Dječja književnost ne obuhvaća samo književnost namijenjenu djeci, nego i književnost koju stvaraju sama djeca. Zbornik radova *Bogatstvo različitosti 2013-2017* ujedinjuje odabrane radove s literarno-novinskih natječaja Osnovne škole *Matija Gubec* u Tavankutu.

Iz područja teologije važno je istaknuti knjigu *S Malim Isusom do mislike : ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića* u kojoj su sabrani tekstovi koje je Ante Stantić, vicepostulator kauze sl. Božjega o. Gerarda Tome Stantića objavljivao u katoličkom mjesečniku *Zvonik* od 1996. do 2013. godine. Znanstvene publikacije također sadrže kvalitetna izdanja, a pokrivaju područja filozofije, etnografije, povijesti, glazbe. *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* nastavlja kontinuitet objavljivanja i ove je godine objavljen 13. svezak.

Dugo očekivana i prijeko potrebna izdanja udžbenika na hrvatskom jeziku namijenjenih obrazovanju u Srbiji, ove su godine imala i svoja prva autorska izdanja. Riječ je o udžbenicima od prvog do sedmog razreda za glazbenu kulturu, *Glazbena škrinjica* čiji su autori Mira Temunović, Vojislav Temunović, Tamara Štricki Seg i Margareta Uršal. Naizgled mali korak, što i jest u odnosu na dugogodišnju potrebu, početak izdavanja autorskih (ali i prijevođa) udžbenika na hrvatskom jeziku jedna je od značajnijih točaka u knjiškoj produkciji protekle godine. Naravno, ostat će značajna ukoliko se nastavi i dovrši u okviru planiranog razdoblja i što prije ostvari svoju svrhu u nastavi.

Već je spomenuto kako neki od nakladnika ove godine imaju veći broj izdanja dok, s druge strane, NIU „Hrvatska riječ“ bilježi smanjenu produkciju. Kao što smo mogli primijetiti i prethodnih godina, sunakladništva nisu iznimka nego se može uočiti sustavna suradnja među nakladnicima koja produkciju Hrvata u Vojvodini čine dostupnom i u širem prostoru.

Može se zaključiti da je ova godina po kvantiteti produkcije prosječna. Kvalitetu bismo trebali prosuđivati prema više kriterija. No, književne kritike i analize samo su jedan vid procjene vrijednosti književnosti. S druge se strane nalaze osobni čitateljski dojmovi i preferencije. Koliko je knjiga čitana i koliko je zaživjela u rukama čitatelja, pokazat će vrijeme. Ipak, put od knjige do čitatelja popraćen je mnogim čimbenicima, grafičkom obradom, financijskom pozadinom, dostupnošću knjiga i mnogim nepredvidivim okolnostima.

I. Književnost

a) Poezija

1. *Dumendžić, Josip, Svitanje ri(je)či : pjesme*, Zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije, Vinkovci, 2016., 129 str. – naklada 300.

2. *U beskrajima zemlje i neba : antologija pjesništva Hrvata u Vojvodini na prijelazu tisućljeća*, [priredio Tomislav Žigmanov], Hrvatska riječ, Subotica, 2016., 137 str. – naklada 500..

3. *Riječi za nebo : Lira naiva 2017.*, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Hrvatska čitaonica, Subotica, 2017., 127 str. – naklada 500.

4. *Preprekovo proljeće 2016 : zbirka pjesama*, [uredništvo Dragana V. Todoreskov ... et al.], Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2016., 152 str. – naklada 300.

5. Dačević, Branka, *Gdje je moj dom : pjesme*, Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2017., 79 str. – naklada 150.

6. Radović, Ljerka, *Refleksija nutrine : pjesme*, Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2017., 91 str. – naklada 150.

7. Rudić, Blaženka, *Povratak iskonu*, 2. izd., Katoličko društvo „Ivan Antunović“ i sestre dominikanke, Kongregacija svetih anđela čuvara, Subotica, 2017., 62 str. – naklada 300.

8. Žigmanov, Tomislav, *O čuj, puče, hai(=j)ku(=a) o viri s piska*, Bujevački put križa, Subotica, 2017., 36 str. – naklada 1.000.

9. Okrugić Srijemac, Ilija, *Lirika*, [priređila i pogovor napisala Jasna Melvinger], Zajednica Hrvata Zemuna, Zemun, 2017., 201 str. – naklada 400.

10. Branimir Miroslav Tomlekin, *Pjesme koje treba spaliti*, Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2017., 154 str. – naklada 150. – Pravo ime autora: Miroslav Cakić.

11. Brguljan, Vladimir, *Elfelejtett öböl*, preveo Mátyás Molcer, Matica hrvatska, Subotica, 2016. /prijevod/

b) Drame

12. Mader, Miroslav Slavko, *Izabrana djela : Izabrane drame i dječja književnost III.*, Društvo hrvatskih književnika – Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Osijek-Subotica, 2017., 471 str. – naklada 500.

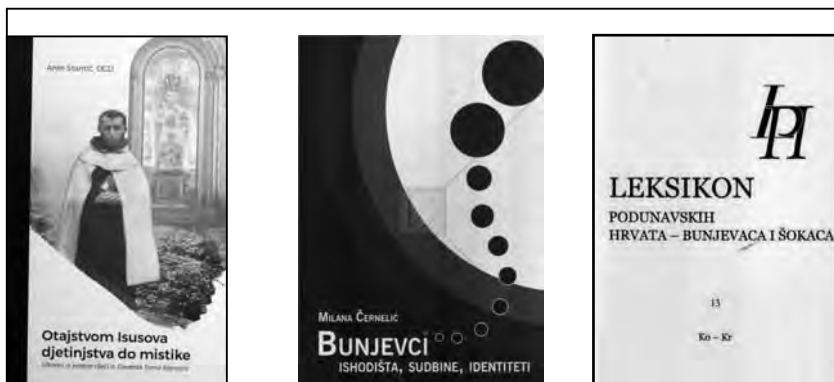
c) Proza

Kratke priče

13. *Preprekova jesen 2016 : zbirka kratkih priča* [uredništvo Dragana V. Todoskov ... et al.], HKUPD „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2016., 79 str. – naklada 300.

14. Vidak, Ivan, *Ugljik na suncu : zbirka priča*, Književna radionica Rašić, Beograd 2017., 107 str. ; 20 cm. – naklada 300.

15. Perušić, Lajčo, *Vrijeme u pokretu : kratke priče*, vlastita naklada, Zagreb, 2017., 20 cm.

Roman

16. Miković, Milovan, *Otići nekamo*, Matica hrvatska, Subotica, 2017., 189 str. ; 21 cm. – naklada 400.

d) Književnost za djecu i mlade

17. Huska, Vesna, *Dnevnik jedne cure i jednog dečka*, Hrvatska riječ, Subotica 2017., 95 str. : ilustr. ; Edicija Vjeverica : proza za mladež ; knj. 2. – naklada 300.

18. Vujkov, Balint, *Bajke 1*, Hrvatska čitaonica i Zavod za kulturu voždovanskih Hrvata, Subotica, 2017., 512 str. – naklada 600

19. *Zbornik radova Bogatstvo različitosti 2013-2017. : likovno-literarno-novinski natječaj* / [Bogatstvo različitosti, Tavankut, 28. 04. 2017. ; glavni urednik Sanjin Ivašić]. - Tavankut : Osnovna škola „Matija Gubec“, 2017 (Subotica : Čikoš). - 99 str. : ilustr. ; 25 cm. – naklada 500.

II. Teologija

20. Stantić, Ante, *S Malim Isusom do mistike : ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića*, Karmelska izdanja : Katoličko društvo „Ivan Antunović“ : Vicepostulatura sl. Božjega o. Gerarda Tome Stantića, Zagreb – Subotica, 2016., 367 str. ; 20 cm. – naklada 1.000.

III. Povijest, etnografija i leksikografija

21. Misaona popudbina Tome Vereša : zbornik radova s međunarodnog filozofsko-znanstvenog skupa : (14. - 16. prosinca 2012.) / [urednik Tomislav

Žigmanov]. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2016., 239 str. : fotogr. ; 23 cm. – naklada 500.

22. Černelić, Milana, *Bunjevci – ishodišta, sudbine, identiteti*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica, 2016., 264 str. – naklada 500.

23. Šeremešić, Marija i Martin, *Monoštor u povijesti : do polovice XX. stoljeća*, Udruženje građana „Urbani Šokci“ : Gradska biblioteka „Karlo Bi-jelicki“, Sombor 2016., 126 str. – naklada 500.

24. Kuntić, Kalman, *Pravni fakultet u Subotici : 1920-1941*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2016., 120 str. – naklada 500.

25. *Josip Andrić*, Hrvatsko kulturno-umjetničko prosvjetno društvo „Matoš“ i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Plavna – Subotica, 2017., 8 str. – naklada 300.

26. *Zbornik radova Stručne tribine o životu i delu Tumbas Pere Haje*, Subotica, [28. 6. 2016.] / [urednik Marinko Piuković ; predgovor Stipan Jaramazović]. - Subotica : Subotički tamburaški orkestar, 2017 (Subotica : Printeks). - 71 str. : ilustr. ; 23 cm. - Radovi na hrv. i srp. (ćir. i lat.) jeziku. – naklada 100.

IV. Znanost, publicistika

27. *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. [Knj.] 13, Ko-Kr / [glavni urednik Slaven Bačić]*. - Subotica : Hrvatsko akademsko društvo, 2017 (Subotica : Printex). - IV, 162 str. – naklada 1.500.

28. *Dani Balinta Vujkova : dani hrvatske knjige i riječi : zbornik radova sa znanstvenih skupova 2015. i 2016. / zbornik uredila Katarina Čeliković*. - Hrvatska čitaonica, Subotica 2017., 240 str. – naklada 300.

V. Umjetnost

29. *60 godina slikarstva Ruže Tumbas : Galerija Otvorenog sveučilišta Subotica, 08 - 14. svibnja / maja 2017.* / [tekst Branimir Kopilović ; fotograf Nikola Tumbas], Hrvatska likovna udruga Croart, Subotica, 2017. – naklada 30.

30. *CROART & KRUPART : likovne udruge 2011-2016* / [fotografije Radivoj Paroški]. - Subotica : Galerija „Dr Vinko Perčić“, 2017 (Subotica : Printex). - 34 str. : ilustr. ; 14 x 21 cm. – naklada 120.

VI. Udžbenici

Glazbena škrinjica 7 : glazbena kultura za sedmi razred osnovne škole / Mira Temunović ... [et al.]. - 1. izd., Zavod za udžbenike Beograd, 2017. – naklada 130.

PUBLIKACIJE NA SRPSKOM JEZIKU

1. * Tomlekin, Branimir, *Kako nastaju anđeli*, Alfagraf, Petrovaradin, 2017., 191 str. – naklada 300.

2. * Tomlekin, Branimir, *Srem na vetrometini istorije*, Alfagraf, Petrovaradin, 2016., 240 str. – naklada 200.

Periodika

Časopisi

1. *Subotička Danica (nova): Kalendar za 2017.*, godišnjak, Župni ured sv. Terezije, Subotica, 2016., str. 264.

2. *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata*, br. 8, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2016., str. 317 + XXXII.

3. *Nova riječ : časopis za književnost i umjetnost*, 1-2 (dvobroj), Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, 2016., str. 378.

4. *Klasje naših ravni*, Matica hrvatska Subotica, Subotica, (1-4).

5. *Revija Dužijanca: ilustrirani časopis Udruge Bunjevačkih Hrvata Dužijanca za kulturu življenja*, Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca, Subotica, 2017.

Novine i listovi

6. *Hrvatska riječ*, tjednik, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 56.

7. *Hrcko*, mjesečnik, dječji podlistak „Hrvatske riječi“, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 24.

8. *Kužiš*, mjesečnik, list za mladež, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 24.

9. *Zvonik*, mjesečnik, Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Trg Svete Terezije Avilske 3, Subotica, redovito izlazio, str. 52.

10. *Bunarić : list marijanskog svetišta Subotičke biskupije*, dva puta godišnje, redovito izlazio, str. 16.

11. *Hrvatske novine . kultura – povijest – znanost – društvo*, mjesečnik, Udruga Hrvatska nezavisna lista, Subotica, str. 24.

12. *Nada* : informativno-pastoralni list Srijemske biskupije, tromjesečnik.

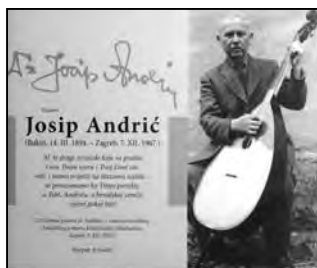
13. *Zov Srijema*, tromjesečnik, Glasilo Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb.

14. *Miroljub*, tromjesečnik, glasilo Hrvatskog kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora, Sombor, redovito izlazio, str. 20.

15. *Otac Gerard*, dva puta godišnje, Hrvatska karmelska provincija Svetog oca Josipa, Sombor, Glasilo Vicepostulature za upoznavanje Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, str. 52.

16. *Gupčevi školarci* : časopis učenika, učitelja i nastavnika Osnovne škole „Matija Gubec“ Tavankut, izlazi dva puta godišnje. Glavni urednik Sanjin Ivašić, str. 32.

Vitez hrvatskoga pjesništva u Vojvodini Jakov – Jašo Kopilović

(9. VII. 1918. – 18. XI. 1996.)

Ususret stotoj obljetnici rođenja pjesnika Jakova Kopilovića, *Subotička Danica* se sjeća njegovih sjajnih trenutaka u kojima će uvijek ostati živ i podsjeća na one teške s kojima se viteški borio tijekom cijeloga života. Njegova bogata knjižnica i rukopisi darovani su Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ Katoličkog društva „Ivan Antunović“ u Subotici. Pjesme mu je rado objavljivala i *Subotička Danica*. (op. K. Čeliković).

Školovanje i rad

Pjesnik, atletičar kulturni i sportski djelatnik Jakov – Jašo Kopilović rođen je 9. srpnja 1918. godine u Subotici, u siromašnoj radničkoj obitelji Stipana i Marije, rođ. Knapec. Djetinjstvo i mladost proveo u subotičkom kvartu Ker, gdje je polazio osnovnu školu. Završio je niže razrede gimnazije i malu maturu, ali je zbog teškog materijalnog stanja morao prekinuti školovanje. Uzdržavao se fizičkim poslovima, među ostalim i kao kondukter subotičkoga tramvaja, a školovao otežano polazući privatno razredne ispite u subotičkoj

gimnaziji. Nakon uspostave mađarske vlasti u Subotici 1941. izbjegao je u Zagreb, gdje mu je iste godine priznata matura. Studirao je pedagogiju i filozofiju i poslije slavistiku na Filozofskome fakultetu, no tek je 1954. diplomirao jugoslavistiku, ruski i francuski jezik. Odmah nakon povlačenja mađarske vojske iz Subotice 1944. sa skupinom subotičkih izbjeglica pješice se vratio u rodni kraj. U Subotici je od 1945. predavao u gimnaziji, bio obnašatelj dužnosti ravnatelja tzv. *Golubove škole* (danas: OŠ *Matko Vuković*) 1950.-53., poučavao u više škola 1954.-68. te od 1968. do umirovljenja zbog teške bolesti 1971. obnašao dužnost ravnatelja Gradske knjižnice. Bio je djelatna kulturni aktivist subotičkih Hrvata, redoviti suradnik lista *Bačko klasje*, kalendara *Subotička Danica* te član Književnog kluba *Miroљjub* pri Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost (danas Katoličkom društvu) *Ivan Antunović*.

Pjesnik

Prvu pjesmu *San* objavio 1938. u subotičkome časopisu *Klasje naših ravni*, a nastavio je surađivati u njemu i kada je časopis tijekom Drugoga svjetskog rata (1942.-44.) izlazio u Zagrebu. Objavljivao je pjesme i u drugim subotičkim časopisima i novinama: *Glas* (1939.), *Subotičke novine* (1940., 1968., 1970.), *Hrvatska riječ* (1953.), *Rukovet* (1955.-60., 1962., 1964.-65., 1967., 1969.-71.), *Bačko klasje* (1988.-93), u zagrebačkoj periodici: *Obitelj* (1942.-43.), *Hrvatska misao* (1945.), *Hrvatski narod* (1945.) i *Marulić* (1984.-94.) te kalendarima *Subotička Danica* (1938.-41., 1946., 1971.-72., 1984.-1997., 1999.-2002.) i *Danica* (1942.-45.).

Jakov Kopilović s mamom, tatom i bratom

Prvu zbirku nostalgично intoniranih pjesama *Daleko od zavičaja* tiskao je 1944. u Zagrebu, a posljednju zbirku izabranih pjesama *Moja dužijanica* 1994. u

Subotici. U 18 za života objavljenih pjesničkih zbirka prožetih domoljubnim motivima pokazao se kao liričar bogata raspona raspoloženja s izrazitim osjećajem za detalj. Slike i zvukove idiličnoga bačkoga krajolika spretno pretače u metafore, postižući višeslojnost pjesničke poruke (*Na njivi, Pjesma đerma, Ja i jablan*). Uz zaokupljenost socijalnim temama, tj. životima salašara nadničara (*U brazdi rođen, Arendaš, Moja baka, Salašar*) i radničke gradske sirotinje s periferije (*Skretničar, Konduktar broj 32, Mladost na tramvajskim kolima*, ciklus pjesama), s osobitom ljubavlju pjeva i o secesijskome tornju subotičke Gradske kuće, kao simbolu urbanoga ponosa, bogatstva i sigurnosti (*Toranj Gradske kuće*, ciklus pjesama). Isprva piše vezanim stihom, najčešće sonete, a poslije se služi stihom s kraćim reduciranim rimama ili slobodnim stihom naglašene ritmičnosti pa su mu mnoge pjesme uglazbljene (*Ti odlaziš, Pisma o kosi, Prelo*, uglazbio P. Bačić; *Tamburica kad zaplače, Domovina, Subotica*, uglazbio M. Asić). Od spomenutih 18 pjesničkih zbirka dvije su nastale u suautorstvu: *Mozaik*, 1967. (suautori P. Bačić, B. Bede, M. Molcer) i *Istom ulicom*, 1968. (suautor L. Ludas) koju je potpisao pseudonimom Janko Labuka. Pjesme su mu uvrštene u više antologija (*Antologija poezije bunjevačkih Hrvata*, prir. G. Kikić, Zagreb, 1971; *Duša duše hrvatske : novija hrvatska marijanska lirika*, prir. N. Jurica i B. Petrač, Mostar, 1988; *Mila si nam ti jedina : hrvatsko rodoljubno pjesništvo od Bašćanske ploče do danas*, prir. J. Bratulić, S. Damjanović, V. Brešić i B. Petrač, Zagreb, 1998. i dr.). Posmrtno mu je u Subotici 2012., u izboru Milovana Mikovića, objav-

Jakov Kopilović s obitelji

ljena knjiga *Molitve vremena sadašnjeg : izabrane pjesme*. Više pjesničkih zbirka u rukopisu pohranjeno je u njegovoj obitelji.

Sportaš

Značajne uspjehe ostvario je kao sportaš, u atletici. Natjecateljsku karijeru započeo je u Jugoslavenskom atletičkom društvu *Bačka* iz Subotice (od 1939. Hrvatski športski klub *Bačka*). Trenirao je pod vodstvom Ljudevita Vujkovića Lamića – Moce. Prve uspjehe ostvario je na srednjim prugama. Pobjedio je na mitingu novoosnovanog *Subotičkog lakoatletskog kluba* (SLAK) 1938. na 1.500 i 3.000 m. Iako je nakon osnivanja SLAK-a većina atletičara prešla u novi klub, on ostaje član *Bačke* i okuplja oko sebe grupu juniora u želji da ponovno oživi atletsku aktivnost u društvu. Nakon preseljenja u Zagreb 1941. postaje članom Hrvatskog športskog kluba *Concordia* za koji nastupa do 1944. Najbolji pojedinačni rezultat postigao je 1942. – drugo mjesto na Prvenstvu Zagreba na 10.000 m (iza Franje Mihalića koji je postigao rekord Hrvatske) te na Prvenstvu Hrvatske u Zagrebu. Kao član *Concordije* osvojio je ekipno Prvenstvo Hrvatske 1944., Pokal Hrvatskog atletskog saveza (HAS) 1943. i 1944. te ekipno Prvenstvo Hrvatske u šumskom trčanju 1943. Na godišnjim tablicama najboljih rezultata HAS-a, 1942. zauzeo je 3. mjesto na 10.000 m i 10. mjesto na 5.000 m 1942. a 1943. – 8. mjesto.

U rujnu 1945. nastupio je kao član reprezentacije Vojvodine na prvom poslijeratnom Prvenstvu Jugoslavije u Zagrebu i na 10.000 m i zauzeo 8. mjesto. Povratkom u Suboticu ponovno je postao član *Bačke*, koja je po nalogu vlasti 1945. kratko djelovala pod nazivom Hrvatsko fiskulturno društvo *Građanski*, a od kraja iste godine kao Fiskulturno društvo *Sloboda*. U atletskoj sekciji bio je natjecatelj i trener uz Lj. Vujkovića Lamića – Mocu. Oni su kao treneri zaslužni za velike uspjehe *Slobode* 1947.-48., kada su pobjednici na prvenstvima Srbije i Jugoslavije u seniorskoj i juniorskoj konkurenciji postali Terezija Ivanković – Cuca, Tomo Malagurski, Marija Skenderović, Eta Krmpotić, Pirika Kolar, Lajčo Rajčić i dr. Usporedno je nastavio i natjecateljsku karijeru. Za reprezentaciju Vojvodine nastupio je 1948. na susretu protiv Južnog Banata iz Rumunjske.

Kada je nakon odluke o gašenju svih fiskulturnih društava u državi *Sloboda* 1949. prestala s radom, postao je član Atletskog kluba željezničara *Spartak*. U svojoj glavnoj disciplini na 10.000 m bio je peti na državnom prvenstvu 1951. u Beogradu i sedmi 1952. u Subotici. Najbolje rezultate ostvario je u ekipnoj konkurenciji na natjecanjima u krosu i partizanskom maršu. Bio

je član kros ekipe *Spartaka* (uz Pavla Skenderovića, Silvestera Čovića i Grgu Budimčevića) koja je 1959. u Zagrebu osvojila državni naslov. U partizanskom maršu koji se tradicionalno održavao u Kumrovcu na 26 km s ekipom *Spartaka* (uz Skenderovića, Budimčevića i Antuna Toldija) bio je prvak Jugoslavije 1959. i 1961. a pojedinačno bio deveti 1959. i deseti 1961. Bavio se i maratonom te sportskim hodanjem. Na prvenstvima Jugoslavije u maratonu bio je sedmi 1959. u Beogradu i 1960. u Zagrebu, a u hodanju na 20 km peti 1966. u Sarajevu i 1968. u Celju i šesti 1963. u Ljubljani. Aktivno se natjecao sve do 1970.

Jakov Kopilović i dugogodišnji prijatelj Bela Gabrić

U *Spartaku* je nastavio djelovati i kao amaterski atletski trener. Njegov učenik Vince Čović postao je u brzom hodanju državni prvak i reprezentativac. Kao sportski djelatnik bio je dugogodišnji predsjednik AKŽ *Spartak* te član tijela Atletskog saveza Vojvodine. Bio je i atletski sudac te je stekao najviše zvanje – međunarodni sudac s više od 600 suđenja. Istaknuo se i u organizaciji mnogih atletskih natjecanja. Jedan je od najzaslužnijih pojedinaca u povijesti subotičke atletike.

Priznanja

Odlikovan je Ordenom zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom SFRJ. Dobitnik je Zlatnih plaketa Atletskog saveza Jugoslavije i Atletskog saveza Srbije.

Djela: *Daleko od zavičaja*, Zagreb, 1944; *Tisuću i jedna noć*, Subotica, 1946; *Soneti*, Subotica, 1953; *U dolu jablan*, Subotica, 1964; *Radosti*, Subotica, 1966; *Medaljoni*, Subotica, 1967. (madž. prijevod: *Medáliák*,

Subotica, 1971); *Mozaik* (suautori: P. Bačić, B. Bede, M. Molcer), Subotica, 1967; *Sjeverna jesen*, Subotica, 1967; *Istom ulicom* (pseud. Janko Labuka, suautor L. Ludas), Vrbas, 1968; *Njiva patnje*, Subotica, 1968; *Žedan deram*, Subotica, 1968; *Plava vaza dana*, Subotica, 1969; *Grlica na grani*, Subotica, 1970; *Skretnice*, Subotica, 1971; *Đerdan* (bibliofilsko izd.), Tavankut – Subotica – Novi Vinodolski, 1979; *Cesta pod suncem*, Vinkovci, 1983; *U brazdi rođen* (književni prilog *Bačkoga klasja* br. 47-48), Subotica, 1988; *Moja dužijanca* (izbor), Subotica, 1994; *Molitve vremena sadašnjeg : izabrane pjesme*, Subotica, 2012.

/Priredila K. Čeliković, prema: *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, sv. 13, Ko-Kr, Subotica 2017./

J. Ivančić, E. Hemar

ĐERDAN PJESAMA JAKOVA KOPILOVIĆA

SAN

Rumene su ruže u njezinoj kosi
ispletene s puno poezije, bola,
na njedrima čistim bijele ruže nosi
oko glave ima vijenac oreola.

Oči su joj pune rubinova sjaja
i mekane slutnje ispod trepavica
koje čeznu, s bolom, u zjenici spaja
i tone u rumen djevojačkog lica.

U pogledu njenom pitanje se krije:
kuda pođe mladosti? gdje će ona biti
kad uvenu s grudi ove ruže dvije,
kad otpočne sudba sjaj rubina piti.

Rumene su ruže u svilenoj kosi
i spokojna svaka razvila je late
ispletene čežnjom, rumen lica nosi
i svakoja ruža podsjeća me na te!

(prva objavljena pjesma)

/Klasje naših ravni, Subotica, 1938./

KOD OVOG KRIŽA

Kod ovoga križa, kad smo išli s puta,
mnogi su od mojih pokleknuli tude
i mnogo oko vrh neba zaluta
i ja sam reko: „Neka tako bude.“

I klečeći dugo, mislio sam tada,
ko u tome grobu počiva u miru
kad toliko puta na koljena pada
Bunjevac umoran vraćajući se viru.

Al križ stari bio, ne vide se slova;
u tužnome groblju vrba ga pokriva,
zelena mu trava načinila krova
da tiho u miru navj' eke počiva.

I jučer mi otac govorio tako:
„O, moj sine, tamo gdje vrba sjen baca,
tu sam i ja klečeć dugo, dugo plako.
Tu počiva čežnja tvojih Bunjevaca.“

/Subotička Danica, kalendar, 1939./

SUNCE JE PRIPEKLO

Sunce je pripeklo...
žeže,
žeže...
I svakim korakom je teže
risarima kositi,
risarušama snositi
povaljeno žito
pokošeno žito.

Peče... znoj se lije...
lije,
lije...
Suha ga zemlja pije.
Odavno oni su znani:
od lani, od preklani,
iz doba bogate sjetve,
iz doba bogate žetve.

Sijeva srebrna kosa...
kosi, kosi...
Strnjiku gazi bosa
curica ko cvijet.
Njezin je cio svijet...
sunce joj u kosi
dok snopove snosi.

BUNJEVAC

(Beli Gabriću)

Moj Bunjevac nije odvaljen od stine,
on je mekan, trošan ko od grudve zemlje
oranice ove, što nas kruvom hrani;
izniko iz brazde koja zna i zime,
i pod žrvnjom dana svoju snagu melje,
dok okopni u njive ko snig obasjani.

I ko Ante j jak je na toj Grudvi,
zamišljen, a očit kad joj tuđin priđe;
tih je ko vode što ravnicom hode.
Ali, nevirične, na oprezu budi!...
Ako mrginj priđeš, i ti ćeš umriti.
U jedrome klasju blista Kruv Slobode.

KAD MENE VIŠE NE BUDE

Kad mene ne bude više
kao cvijeće kad izdiše,
šapućite tiho, tiše,
stih do stiha moje duše.

Kao travke što se suše
s cvjetovima kad se združe,
moja pjesma nek miriše.

GROB PJESNIKA

Bit ću opet zora
četiri godišnja doba,
bremenite trešnje kora
u brazdi umjesto groba.

Bit ću opet večer
četiri neradna dana,
kad sunce više ne peče
žuljeve njiva ko rana.

Bit ću opet, bit ću...
u vama za vječnost spasen,
u vama živjet ću –
u biću
zdravog zrna u brazdu bačen.

PUT U VJEČNOST

Nikada umrijeti neću.
Smrti me nije strah.
Živjet ću u cvijeću,
postat ću brazda prah

i sokaka sjaj. Česma.
Đeram. Bosonogi deran.
Djevojačka i momačka pjesma,
na bijelim prsima đerdan.

Samo će bolest tijelo mi strt.
Neka. Živjet će svemir.
U srce se uvlači smrt,
u dušu jesenski nemir.

UMJESTO TESTAMENTA

Salaši mili i njive,
vama pjevam za zbogom.

Šta mogu ja bez bašte?
Šta mogu bez sokaka?
Kad nestane vašeg Jaše,
ostat će još momaka.

I tamburice nek se čuju,
svirajte, tamburaši,
srcima kad boluju,
i vašem pokojnom Jaši.

Štivo za trenutke odmora

Svjetlo istinsko

Piše: o. Zlatko od sv. Josipa, OCD (Žuvela)

Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet... (Iv 1,9) riječi su apostola Svjetla i Ljubavi, sv. Ivana evanđeliste kojima on predstavlja svoga Boga. Želeći što bolje izreći Neizrecivog u svojem Evanđelju i u svojim poslanicama koje će se čitati vjekovima, sve do kraja vremena, na različitim mjestima i među različitim narodima, Ivan koristi izraze koje svi mogu razumjeti: Bog je Svjetlo, Bog je Ljubav.

Jednostavnost je također jedna od Božjih odlika. Iako je On Stvoritelj neba i zemlje s tako brojnim, raznovrsnim, složenim oblicima života, ipak voli biti jednostavan tako da ga svi mogu prepoznati, prihvatiti, uzljubiti. Zato je On sam, po Duhu Svetom, nadahnuo svoga najmilijeg učenika da ga tako predstavi; kao Svjetlo, kao Ljubav.

Kad god slavimo rođenje našega Boga i Spasitelja, s pravom možemo ponoviti da je Svjetlo došlo na svijet. I prije svoga dolaska, prije svoga Utjelovljenja, to je Svjetlo davalo ljudima znakove svoga prijateljstva kao i veliku želju da im daruje svoje čari i boravi s njima. Ono je prosvjetljavao sve svete duše Staroga zavjeta i od njih učinilo Božje prijatelje i proroke. Zato veli Pavao da je više puta i na više načina Bog govorio ocima po prorocima (usp. Heb 1,1). Drevni patrijarsi, pravednici, proroci ponavljali su riječi kojima ih je božansko Svjetlo nadahnjivalo iščekujući u nadi njegov pojavak. Svi su oni bili postavljeni kao svjedoci za Svjetlo, sve do Ivana Krstitelja, koji je živi, vjerni, neposredni svjedok toga Svjetla koje je sišlo na zemlju. Jedinorođeni Sin Božji, Onaj za koga ispovijedamo u Vjerovanju da je Bog od Boga, da je Svjetlo od Svjetla, da je pravi Bog od pravoga Boga, On sam je došao na zemlju.

Narav je svakoga svjetla da obasjava sve naokolo. I što je svjetlo jače, to može više obuhvatiti svojim zrakama. U prirodi ima mnogo svjetlila.

Mnogim prijašnjim narodima svjetlo je uvijek bilo nešto posebno tako kod brojnih drevnih civilizacija susrećemo kultove bilo sunca, bilo mjeseca, bilo zvijezda, pa čak i štovanje vatre, munja itd. Ljudima je sve to izgledalo zagonetno, misteriozno, neprotumačivo te su od toga napravili božanstvo ne poznajući Tvorca svega toga. Ako su ta prirodna svjetla toliko jaka, kakvo li tek mora biti Svjetlo koje je sve to stvorilo. I kao što sva ta malena svjetla šire okolo svoje zrake tako i Bog kao neizmjereno Svjetlo širi svoje božanske zrake. *Jer prema veličini i ljepoti stvorova možemo, po sličnosti, razmišljati o njihovoj Tvorcu* (Mudr 13,5).

Svjetlo istinsko svojim božanskim zrakama prosvjetljuje svakog čovjeka. Da, baš svakog čovjeka. Bog je naš Bog jedini. On je sve stvorio, i svim ljudima jedino On daje dušu. Da Bog uistinu prosvjetljuje sve ljude, pokazuje nam i svetkovina Bogojavljenja koju slavimo nedugo nakon Božića. Tri mudraca koja su primijetila neobično svjetlo nisu bili Židovi, nisu bili pripadnici izabranog naroda, pa ipak ih Bog nije zapustio. Budući da su oni iskreno tražili svoga Stvoritelja, neizmjereno Biće za koje su osjećali da postoji, Svjetlo koje ih je prosvjetlilo konačno ih je dovelo do samoga izvora svjetla, do Isusa kome su se poklonili i koga su počastili kao Sina Svevišnjega.

Zato Ivan s pravom može reći da je naš Isus svjetlo koje prosvjetljuje sve ljude. On prosvjetljuje na taj način što svima daje svrhu i smisao života, tj. govori od koga su ljudi stvoreni, za što su stvoreni, za koju namjenu, od koga su pomagani za postignuće te blažene namjere, tko jamči za ispunjenje te namjere. Bog daje volju za život, za pravi život, njegov blaženi život, život koji ne prestaje smrću tijela. To je život koji se provodi u njegovom Zakonu, u njegovoj ljubavi. Svrha za koju je čovjek stvoren može se promatrati kao neposredna i konačna, kao vremenita i vječna. Neposredna ili vremenita je ljubiti Boga i služiti mu za vrijeme zemaljskog života tj. istinski ga poznavati, a vječna svrha ili konačna: uživati Boga u Nebu. Kada se u tim okvirima postavi sav svoj život, koliko se onda drugačije promatra ovaj svijet i koliko se drugačije živi u njemu.

Mnogi su nesretni, bezvoljni jer ne vide više smisao svoga života. Mnogima je nestalo toga Svjetla što ga samo Bog može dati. Odatle ta pomutnja u ljudskom mišljenju, govoru, djelovanju. Kada čovjek ne mari za Svjetlo istinsko, upada u tamu. I što je veći nemar, tj. nevjera, nepouzdanje i poimanjanje u ljubavi prema Svjetlu i Ljubavi Božjoj, tama u duši je veća. *Bez božanstva tvojega, čovjek je bez ičega, tone sav u crnom zlu*, stihovi su iz himna na čast treće božanske osobe, Duha Svetoga.

Zato je potrebno, uvijek iznova, obnavljati svoju vjeru, učvršćivati pouzdanje i nadasve umnažati ljubav prema Svjetlu koje nas je stvorilo, koje nas je otkupilo i koje nas želi posvema posvetiti i učiniti dionicima svoga Kraljevstva Svjetlosti. Kako veli jedan drugi Ivan, sv. Ivan od Križa, karme-

lićanin i crkveni naučitelj, na to ćemo biti uvijek potaknuti od Duha Svetoga koji je glavni djelatelj, vođa i pokretač duša, i koji nikada ne napušta brigu o dušama. (*Živi plamen ljubavi*, III., 46.). Po Njegovoj milosti duša biva sposobna sjećati se Boga i oslobađati se od svakovrsnih zamračenja koje obavijaju jasnoću duša, stvorenih od Boga da se raduju duhovnom vidu i spoznaji. On u svijetu djelo Kristovo dovršava i izvršava svako posvećenje.

Otvorimo stoga svoju dušu Svjetlu istinskomu. Otvorimo je Duhu Svetomu, nutarnjem Učitelju života po Kristu, milom gostu i prijatelju koji nadahnjuje, vodi, ispravlja i utvrđuje taj život. Duh Božji rasvjetljuje i otkriva toliko više koliko više može prebivati u čistom duhu, očišćenom od raznih „ništa“ koja ispunjaju neduhovna čovjeka.

Kad čovjek oslobodi svoje Ja od zemaljskih i prolaznih stvari, onda Bog tu prazninu ispuni Sobom, i čovjek koji je postao čist, još bolje ako se očuvao takvim, razumski vidi i shvaća Boga, na tajanstven ga način posjeduje kao što Bog posjeduje njega, a posjeduje ga, koliko to može biti dok je čovjek još u svom progonstvu, po žarkoj želji, kojoj odgovara Božja želja da posjeduje svoju djecu. To stvara mali raj na zemlji, početak vječnoga i potpunoga blaženstva u nebu.

PROŠLOST

Još prid Božić zima zemlju stegne,
injem okite se grane,
priko njiva deb'o snig tad legne,
a salaši puni dice nasmijane.
Uj'tru bačo namirio josag,
priko đerma navuko je vode,
a nana propalila u peć
da ladnoća iz sobe njim ode.
Iz zapečka starac uvik mudar savit dili,
pita dicu jesu se naili,
kad kroz pendžer vidi momka
što na sankama luta,
sakriven ispod opaklije
i striganskog kaputa...

Sve je to bilo još kad je moj dida bio mlad,
a naši stihovi, samo o tome, govore i sad.
Šta se desilo? Di smo to zastali?
Zašto smo tako u davnini zaspali?
Pa koristimo bunjevačke riči
samo kad se kogod sićanjem diči.
Znamo da dukati već odavno nisu valuta,
i konji vrani više ne pasu pored puta.
A naše pisme još uvik ne podnose struju,
one se isključivo za tambure kuju.
Od budućih generacija tražićemo oprost
što smo postali sinonim za prošlost.

(najbolja pisma Velikoga prela 2017.)

Nikola Kujundžić

Kokoš

Piše: Ruža Silađev

Kažu ljudi – Svud pojdi, al doma dojdi. Sad u starosti vidim da mi puno znači što sam doma. Ako sam usamita, radosna, jel žalosna, dovoljno je izajt na vraca od sokaka. Niko uvijek projde, upita ti i kaže, utiši, jel oraduje. U svojemu nisi nikad sam.

U zadnje vrime, voljim otit na etno sekciju. Sastanemo se nas nekoliko žena i mlađi i stariji. Koja štrika ljope, koja šlinga, koja mota vunu. Mene je doma dosta rada sa očima, pa onda mogu pomoć štogoda krupno. Mogu motat vunu, jel kuvat kafu, ponuditi sok, servirat ako je kojagod donela kaka kolača, jel peretaka, jel oprat sude. Mogu izdivanit kaku pripovijčku, jel izdeklat movat koju pismu. Svi se tu poznajemo jako dobro. Ni čudo! Od male maloči se trefimo u selu, u škole, kod doktora, u svatova, na sarana... U isto vrime smo sprovodile ditinjstvo u sigrama, u isto vrime išle u škulu, na ver'nauk, na misu... U isto vrime se divojčile, rastajale, sastajale, dicama na roditeljke sastanke išle, u vojsku, u škole i u tuđi svit ispraćale. U ista vrime na liti na ramena motike nosile. U stariji godina roditelje n'onaj svit ispraćale, za njima tugovale, jel se bar jedna druge požalile. Da, znamo se i poznajemo! Znamo naše vrline i mane. Znamo se nasmijati na svoj, a i na tuđi račun. Sve u svemu, lipo nam je ka'se sastanemo u 've tmurne zimske dane, koji o'ma postanu nikako svitlji i lipši.

– Faljnis i zdravo! – ulazim zadnja u sobicu iza Mesne, a moje druge mi pogledu priko očala i otpozdravlju.

– Evo, ja! – kažem.

– Pa, dobro! Bolje ikad neg' nikad. – niko odgovara dok se rasprimljam.

Višam kinesku bundu i šepu na rafu. Sidam za'stal, gledam ji, smeškam se i oglašavam:

– Kuvala, prala i eto zakasnila. – konstatujem.

– Nisi vada Bečku šniclu pravila? – pita Jaga. – Jesi ti znala za Bečku šniclu do petoga razreda? Ja nisam. Možda je 'na što kaže da je, je otac bijo kogod, znala, a ja bome nisam.

– Pa, znala si za šokačku, Bečku šniclu. – kažem. – Kad mater skuva nediljom supu od kokoše, ako kokoše ne pocrku od kuge, jel kolere, pa meso iz supe uvalja u posolito i popaprito brašno i zapeče na masti. Ako je bilo

jaja, onda je još znala umočiti u razmutito jajce i uvaljat u krušne mrvice. E...! Onda je to već bila gozba!

– A sićaš se ti kako nas je nastavnica Olgica naučila peč Bečku šniclu i kuvat čušpajz od španata? Ajoj, što je to mene bilo lipo! Ščim je došlo bolje vrime i ja sam se bacila na Bečku... – nastavlja Jaga.

– Jeste, jeste, Olgica Švabica nas je svašta naučila! – dodajem.

– Samo znaš kako je bilo prija. Ni bilo kokoša koliko oš i kad oš! – kaže Marta.

Ostavljamo radila, gledamo se priko očala, klimamo glavama i bacamo se u študir odprila. Posli par minuta kažem:

– Bože dragi, samo ka' se sitim kako je to bilo. Išla sam već u prvi razred, a struju još nismo imali. Ako po danu ne završim domaći, onda moram po krmeljivomu lampošu pisat do niko doba noći. I jedampt se prono glas da dolazi majstorica, električarka iz Stapara uvađat struju po selu. Puno se svita prijavilo. Jedni su uvađali samo za jedno sijalično misto, drugi za dva, treći za tri, a 'ni što su za četiri mista uvađali, to su bili već malo bolji! Mo-gućniji! Ta, ni se meto ni šalter za peglu! Ni onda još bilo pegli na struju. Ubrzo kroz koju godinu, kad su pegle došle u modu, nikako su prikachili gore na sijalicu gajtan od pegle i tako na'stalu, koji je bijo uvik ispod sijalice, peglali. Za uvađanje struje u kuću prvo su se svi pisali u opštinu, pa i mi. Mislim moj otac i mater. I jednoga dana je došo red i na nas, na uvađanje struje u našu kuću. Mater mi ni bila doma. Ošla je u Sombor na pijac di se prodaje starež, kupit astal za pridnju sobu. Jadna moja majčica! Samo kad se sitim! – suze mi zapinju u grlu... – I ona je tila bit ko drugi svit, to jest da i mi imamo pridnju ekstra sobu. Pošto je kuća bila istom dvi godine nabita, samo u kujne smo imali prava nova vrata i lipi veliki trokrilni pender. Još i sad je baš taj pender tamo na kuće. Pridnja soba, što je tribala bit ekstra soba, imala je izbušito u trokut dva penderića u koje su bila uglavita stakla i taki penderi se nisu mogli otvarat. Na vrati prama kujne visila je buba, jel pokrovac, ne sićam se više tačno! Mater i otac su bili jako srićni što imamo našu kuću. U kujne je bijo zidani špojer i zidana peč sa bankom. Na jedne strane je bijo krevet uredit sa novom ponjavom i čilimom, što je mater ot-kala, a na druge strane je bijo krevet – stoličice. Upolak je bijo astal i dva stolca. Dok se jilo, ja sam sidila za'stalom na staromu burencetu, a mater je sestru držala na krilu.

– Šta su to stoličice? – javlja se Liza.

– A, da! Ti si malo bolje fajte, pa niste možda ni imali stoličice?! – pi-tam.

– To ti jen Lizo, jedna vrst kreveta! Ima dvi ko forme skele, znaš 'ne za zidare, al' su to male, niske skele ko što je visina kreveta. Na nji se metale daske, a priko dasaka perina i već redovno namisti se krevet! – pojašnjava nena Kaja.

– Ka’ su naše matere bile cure i divojke, onda se noto još produžile uvis četiri letve, priko nji se pribacila ponjava i ćilim. To se zvalo SOMBOR – KREVET. U njemu su spavali mladi bračni parovi, dica, a po potrebe se i žene babile. Ni bilo prija ABALANTA, jel porodilište! – kažem.

– Deder, onda sad neka zaboravit tvoje, neg nastavi! To sa strujom. Šta je posli bilo? – obraća mi se Marta.

– Aha! Rič je bila od ekstre! Mater ko i svaka žena zapela za ekstru, a nema ni vankuše ni dunje, nit ima perja, osim ni na kojima spavamo. Al, ima navlake za sve i za drvenice! Napuni ti ona ljuskama od kukuruza perine, a sinom vankuše i dunje. Namisti ti ona krevete i na nji metne nove ponjave i ćilime. Dole na omazanu zemlju kravckom balegom, dabome, tako se to u ’no vrime radilo, pa posli ka’ se osuši još i krečom pride.

– Au! Al’ je to kadgoda bila ’igijena! – kaže Liza. – Ko u plemenske zajednice!

– Vidila si da ljudi u plemenima Afrike gradu kuće od kravcke balege. Ćuti, i mi smo još u niki segmenata na tomu nivou! Tamo se bar zna šta je poštenje i čast, a dilovi civiliziranoga čovečanstva k’o da nikad nisu, ni čuli zoto! – kažem i nastavljam.

– Poreda šarene papire, nake što su se metali i nu’zid, da se ne istriše kreč na zidu, ako se kogod otare. Od roditelja je dobila šifoner, drvenice za dva kreveta i dva stolca, al’ je falijo astal! Sa tako kojikakima stvarima sirotinja se snabdivala sa stareži, sa pijaca iz Sombora. I eto kako će se desit, mater mi je baš taj dan, kad je iznenada došla majstorica Staparka uvađat struju, ošla u Sombor kupit astal.

– Smijete se jel?! Samo se vi smijte! Tako je to bilo! I neKate zaboravit da je to pedestšesta prošloga vika. Posliratne godine! A, sad vam ni dobro, a imate sve. Ej, ta ka’ se ’panak podpapuči! – kažem, a one brezobrazno dobacivu i smiju se. Ne, ne ismijavu se one! Znadu one da je sve tako bilo. I one su „u tu kašu kašiku zamakale“.

– Ajde, de nastavi! – rabru mi kroz smi.

– Sićate se ’ne majstorice-električarke iz Stapara, što je po selu sa šegrtima sprovedala struju? – pitam.

Klimu glavama i tiru mi da divanim šta je dalje bilo.

– Pa, eto stigla Staparka. Sićam se da je bila jesen i da je kiša padala. Majstorica je sa još tri šegrti radila, a ja sam jim se nuz noge šmundala. Malo, malo, pa majstorica veli mojemu ocu:

– E, gazda, danas ima da častiš! Mora da padne paprikaš! Još večeras će struja da ti zasvetli!

– Ta, ne mogu ja to, majstorice! Ne znam ja kuvat – laže otac, a ja gledim u naši pet kokoša na po dvora. Čeprku siromaške po đubretu, po

kiše. Vada jim je i ladno! Repovi se svisili naki mokri, a i krila baš nisu u najboljem stanju. Gledim u nji i mislim se koju će otac žrtvovat i unaprid mi ž'o i skoro mi suze idu na oči. Koju ćedu zaklat? Nu bilu? Baš je lipa i ima lipa krila ko anđel! Crvenu? A, ta ima jako crveno perje. Potsića mi na cvit dragoljub! Kad smo se mi dica utecavali ko ima najlipšu kokoš i iznašali na sokak svako po jednu (dok su očevi i matere na poslu), ja sam uvijek iznašala crvenu. Skoro je uvijek pobeđivala, jel zauzimala drugo misto. Graorku? Mater je jako volji. Uvijek kaže da je ona snela jajce. Pepeljivu? Taku lipu farbu ima ko golub! Crnu? Sjaji je se perje, ko da si je viksom za cipele namazo! Ajd, dobro, kažem sebe. Reću ocu da nju zakolje! Ako baš mora!

– Gazda, ja ću i da zakoljem i da skuvam, nemaj brige! – navaljiva debela majstorica, a mene sve stra i mislim kako će skobačit tima ručerdama naku malu kokoš!

– Ta, ne bi majstorice! Ni mi ni žena doma! – odgrebava se otac.

– Bogamu, ko je gazda u kući!? Ti, jel žena? – veli Staparka i podboči se naka ogromna skoro ko naša vrata i okrene prama ocu.

Pridveče je struja bila uvedena i paprikaš je bijo gotov. Otac je nevoljno uvatijo crnu kokoš i ugrijo vodu. „Vištica“ je poparila, očupala i skuvala paprikaš. Al! Paprikaš smo jedva pojili, jel je bijo gorak. Prožučila! E, to ti je Bog pokaro, pomislila sam. A šta će bit kad mater dojde, to ćemo istom vidit! Toliko sam razumila da se kokoš ne kolje makar kad. U posleni dan! A, i nema kokoša!

Samo što je otac isplatijo Staparku, evo stiže i mater vozim iz Sombora. Sva srićna što je kupila astal i već je i stigo! Eno ga na stanice futuraš Klema čuva, dok ona ne dojde sa kolicma.

– Ajoj, pa kod vas ima novoga! Šta li je, kako li je, brže bolje uvela struju? – smije se mat još na vraci od sokaka.

– Ajde, ajde, da vidiš samo kako lipo svitli! – veselo otac pokaziva i pali sijalice u kujne, ekstra sobe i u ganku.

Mater mi od dragosti ljubi, a otac diže uvis što najviše može. Divanu se koliko je koštalo, taman imu novaca još od mojega dičjega dodatka do prvoga.

– Fala Bogu – kaže mater – eto i mi smo ko drugi svitl! Jel, Ružice, naša kuća sad svitli ko u Raju!

– Jili smo i paprikaša od crne kokoše. – kažem matere – Eno ostalo je i za te!

– Kakoga paprikaša!?! Od kake crne kokoše!?! – okreće se mater prama ocu, sva iznemirita.

– Pa, eto, majstorica mi navalila... Moro sam... – muca otac.

– Uuuu! – vata se mater za glavu – oca je prefriganoga! – Zaludila ti

krmača debela! Zaklat kokoš!!! Makarkad! No! No! Ko da sam dite ostavila doma?! Ta, sad da si dite dobijo bi batina. Istukla bi ti ko staru kantu! Kokoš zaklat! Makarkad!

– De, ženo, umiri se. Pa, vada će bit još kokoša. Ima više dana neg ko-basica! – tiši je otac.

– Ti to mene zaluđivaš? Ko da sam 'vaka! – pokaziva na me. – Ka' će bit kokoša?! Na godinu? I to ako se te četiri što su ostale raskvocu kako triba i ako pilići ne pokrepu!

– Vada će dat Bog! – kaže otac.

– Avjak! Pa, ta mi je sad opipala i vankuše i dunje u ekstreme sobe! Ta, sa'će mi cili Stapar i polak Sonte znat da nemam perja! Joj, joj! Kap će mi na srce!

Bome, jedva je otac umirijo mater. Ni ona ni okusila paprikaša i dugo je spominjala kako ga je Staparka zaludila.

– Smijete se jel?! Smešno je, al imam i ja pripovičku od kokoše. – kaže Jaga i triše oči od suza zbog silnoga smijanja.

– A mi jel, Božemprosti, računamo se u bolju familiju. Eto, imamo nasleditu kuću, imamo konje i kola, nikoliko lanaca, a i mene jedinicu. Blago nomu u to doba ko je imo jedinicu jel jedinca! Al, ta jedinica, bi i vo i no, ko i sva druga dica. Prvo mi zabolijo zub, pa danjom i noćom sam se mučila. Ni spavat, ni sigrat. Otac i mater velu projće to ko na keru. Di ćeš u 'no vrime nosit dite doktoru?! Triba platit, a gladno proliće, nema posla, pa onda nema ni novaca di zaradit. Kad sam već otekla ko bundiva turkinja, okupa mi mater, opere glavu, navuče u čisto, lati za ruku i pojdemo kod doktora Racića. Taj je sve bolesti ličijo i zube vadijo, a po potrebe je priskako u pomoć i kuršmitu. Taman smo se, ja i mater smistile u čekaonicu, umal' se nisam zagušila od joda, kraulinai drugi doktorcki likova, izajde medecinska sestra, debela Krista i kaže:

– Danas doktor ne radi. Možete doći sutra.

Mater mi lati za ruku i ajd mi sokakom. Šćim smo skrenile za čoš, udari nam na fina saga od kobasica, urki, švargli... iz mesare Pište mesara. Vada se mater i pokajala što je skrenila iza čoša, a sad će još morat i blecnit u mesaru. Stale smo na vrata od mesare. Ništa okolo ni bilo, ni visilo sa plafona, samo jedan komat urke.

– Prodali smo sve prija korizme. – kaže mesar Pišta – evo ostalo je još 'vaj komat urke i malo škvaraka.

– Gledim ja uvis u tu urku, ala meriše, nevolja jedna!

– Kupi mi mamo, urke! Ja bi jila, makar je i korizma.

– Kupiću ti, zoto što si bolesna! – kaže mi mater.

Kupi mater urku, mesar je zamota u masni papir i metne u materinu košaricu. Idemo putim, a urka meriše, a ja se uvatila za košaricu, te Bož

pomažem nosit, a sve gledim i unaprid uživam kako ću se osladit sa urkom.

Došle smo doma, mater razmotala čaršap sa'stala, na daske izrizala urku i nagvanjila luka crna. U slast sam se najila mesarcke urke i napila friške vode.

– Jago, ne boli ti zub? Ništa ne kažeš? – pita mater.

– Mmm! Ne, ne boli mi sad. – odgovorila sam. Stvarno zbog čega, jel kako i zašto je mene pristo bolit zub, to ne znam. Evo vaj! – ziva Jaga, sad je stara šezdesetpet godina, i pokazuje kutnjak što je bolijo kad je imala šest, sedam godina. Urka ga izličila!

– Pa, dobro, ti si rekla da ćeš divanit od kokoše! – kaže Kaja.

– Ajoj! Pa, da! To je isto bilo ka' sam bila mala. Ne znam koliko sam imala godina. Pojavila se u selu kokošja kuga, kolera, šta li! – nastavlja Jaga. – Ošle nam sve kokoše. Pocrkale. Nema supe nediljom... A, ja bi baš supe! Skolećem mater iz dana u dan. Ka'ćemo kuvat kokošje supe? Bilo je na pijacu kokoša, al nema u kuće novaca! Ta, moja jadna mater vada se živa pojila! Jedinicu ima, a nemož je ispunit jednu, jedinu želju. Al, snašla se! Komšinice sa ćoša čudom ostale kokoše! I udesu ti se one!

– Kako? – pitam.

– Eto kako! Mater je te zime tkala torbica, ćilima, šta li i reskira jednu torbićicu i da komšinice, a ona nama kokoš! Prominjile se! Sad ka' se sitim! Sad mi žo više neg ikada! Mater mi je za tu balavu supu morala ćoretat dva dana da otk a torbicu! – završava Jaga. Triše suze, a i mi jel se prisićamo naši vridni matera.

– Ej, ta man'te se žaljenja! Sve što je bilo moralo je tako bit! Njoje ni bilo teško da izdovolji curu. – kaže Marta.

– Pa, i tako je! – kaže Kaja.

– Kajo, imaš li i ti pripovičku od kokoše? – pita Liza.

– Kako ne bi imala! Još kako! – odgovara Kaja. – Eto ko što ste i rekle otrani mater kokoše, pa kad pocrku, kad ostanu žive... A, znala je otranit pun dvor ka'smo planirali nabijat kuću. Latili se šporovat za kuću odasvud. Ako pomuze kravu, gleda da što više proda mlika, ako ima maka, jel oraja, proda...Samo da bi dinar skupila i saćuvala za kuću... Idem nediljom s mise, a no meriše kokošja supa, al ne kod nas! Ne možeš imat kuću ako od usti ne oduzimaš! E, ništa! Dojde jedne subote majstorica, berberova žena, kupit za nedilju kokoš. Mater je na dvoru uvalila i nosi na kantar što visi na ganku i miri. Ja sidim na šturcu od ganka, gledim i radujem se. Sad kad mater prodaje kokoš, onda ćemo cigurno i mi sutra zaklat! Biće lipe nedeljne kokošje supe! Sutradan idem s mise i merišem. Ta, jeste! Meriše supa i kod nas! Što bliže kuće, a no ko da sve jače meriše. Otvorim vraca sa s'kaka i ope merišem. Jeste, meriše, al ko da malo manje neg' na sokaku. Uletim u kujnu i vidim poklopac na loncu, di se kuva. Pa, supa se ne poklopi baš pravoga,

a ta je baš pravoga poklopita! Otklopim... A, no, privrću se suve kosti sa gravom!

– Et’ ti, Kajo! Supe bi?! Koj’ vidijo klat kokoše za ručak ka’ se kuća pravi! – dodajem i sve se smijemo.

– Ajde, onda ka’ ste već zapele za kokoš, moram i ja izdivanit štogoda. – kaže Marta.

– Pa, jel ti kogod zabranjiva? – pita Jaga.

– Eto znaš ka’ smo se odselili u našu novu kuću, nabijaču, dabome, mater i otac su od mame (*očeva mater*) i dade (*očev otac*) dobili dvi kokoše i pitla od bake i dide, ko pomoć!

– Što bi se reklo dar za useljenje! – kaže Liza.

– Idi! Kaki dar?! Ko je komu darovo svaki čas štogoda?! – veli Jaga.

– Ja nisam ni znala kad mi je rođendan, niti je to bilo ko i spominjo da je to štogoda, a kamoli da sam dar dobila! Mater, jel otac bi rekli, eto na današnji dan si se rodila, curo. I to je bilo sve. Ni mi niko ni poljubijo, ni čestito. – kažem.

– Ta, pa, čestito se samo imendan! – kaže nena Kaja.

– I to brez cmakanja! Ni, mi niko, nikad ni ljubijo! – veli Marta.

Klimamo glavama u znak odobravanja. Smijemo se. Stvarno je tako bilo, al’ to ne znači da nas roditelji nisu voljili... Komentarišemo, a Marta nastavlja.

– Otac i mater, taki srićni što imu kokoše i sve se utecavu ko će ji iza-jutra, jel uveće naranit. Brinu se za nji i po zime jim griju vode i u gnjizde nadopunjavu slamu, da jim bude što vrućije. Otac uvijek nikako izajutra izajde prvi napolje i narani ji. Matere sve krivo. I ona bi ranila kokoše i kaže da je to žencki posov, a otac je ope’ ne sluša. Privari je i ujutru i pridveče!

– E, kako će to bit! Ošli mi dica s materom jedan dan na prelo kod mame (*očeve matere*). A, znate i same da je to n’onaj kraj sela. Imaš ti to fanj se prošetat od naše kuće do mamine i staromu dade. Prelo ko prelo. Žene radu, mi dica se sigramo sa starim dadom, kad evo ti našega oca. Bane u maminu kujnu svaj užurban. Sve se oznojijo!

– Ajte, svi kod nas! Da vidite šta mi imamo!

– Ta, pa, šta imate, Božemprosti? – pita mama (*očeva mater*).

– Ta, šta ima, šta ima? – pita moja mater.

– Ajde, doma da vidiš! – odgovara otac.

– Neka tentat! Sa’ću it doma?! Istom sam došla, ni prvo povismo još nisam poprela. – kaže mater. – Moraš prvo reć šta ima novo.

– Tako je! Prvo reci! Drugače nećemo it! – uglas viču strine, čike, tete i mi dica.

Otac digne šešir na po timena i kaže ponosno:

– Beca mu! Jedna kokoš snela prvo jajce!

* * *

Kidamo se od smija. Suze nam idu na oči i teško nam je svatit koliko se čovek obradovo jajcetu, jel mi danas... Posli salve smija, nudimo jedna druge sok i pogačice što je jedna spekla.

– E, al, imam i ja reč štogoda u vezi kokoše! – javlja se Liza.

– Čekaj da se prvo najimo i napijemo, da možemo podnet još jednu „ti-radu“. – kažem. Liza nastavlja.

– Moj otac i mater odu radit, a ja ko i sva dica ostanem sama doma. U podne dam svinjama, kokošma, pilićma, patkama, guskama jist i, najvažnije, vode. Cilo pri i poslipodne se sigram, a pridveče, ope' ko i u podne sve namirim. Kad su mi tako prvi put ostavili, ja se sitim da triba i jajca pokupit. Kokoše se svud penjale i nele. U kokošinjcu, ispod slame i sina, po šupa. Pokupim ti ja sva jajca i pribrojim. Pedeset i troj! Kad su uveče stigli otac i mater pitu jesi li naranila voga, jesi li napojila noga, jesi li guske čuvala, jesu li pačići jako vodu proljivali...

– Jesam! – odgovaram ja spremno i sve se dičim što sam sve poradila. Otac mi fali i miluje po glave, a mater pita:

– Jesi li lane, moje, jajca pokupila? – okreće se prema mene, dok prži luk na masti i pristavlja večeru.

– I to sam! – odgovaram veselo.

– Koliko je bilo jaja? – pita mater.

– Pedestroj! – odgovaram.

– Koliko!?!

– Pedestroj! Izbrojala sam dvaput! – kažem.

– Pa, kako kad imamo samo sedamnajst kokoša?! – pita ope mater.

– Ka' ti kažem, pedestroj! – laćam i oca i mater za ruke i vodim u vojat da vidu koliko u košarice ima jaja.

– Iju! – vikne mater – Majko Isusova! – pride košarice, lati jedno jajce i metne na uvo i počme slušat. Tako prvo, tako drugo i treće i do poslednjega.

– Pogušili su se svi! Ko ti reko da kupiš jajca ispod kvočaka?! Ajoj, ajoj, slatko Srce Marijino! – zaplače mater.

* * *

– Pa, di su sidile kovočke, kad si se tako privarila? – pita jedna od nas.

– Bila u jednomu kočaku, a ja?! Šta ja znam! Mala cura...

* * *

Eto, u Sonte ima još i vaki druženja, jel prela. Izdivanimo se nuz ručni rad nalik 'nomu koji su naši preci radili, spomenemo se svega što je bilo i što je sad. Mnogi koji su davno ošli prid lice Božje i mnogi koji su ošli iz rodno-ga kraja oživu u naši divana. Lipo je rodit se, bit i ostat međ svojima. Srican je čovek kojemu život to dopušća. Nažalost, puno nji mora ostavit svoje, jel radi kruva, jel ga štogoda drugo tira.

Vjerujem li u Boga ili vjerujem Bogu

Kakvo je ovo trik pitanje, pomislila sam kada sam prvi put čula da svećenik govori ovo. Pa naravno da vjerujem u Boga i da mu vjerujem.

Imala sam priliku čuti to pitanje više puta, navedeno kao primjer. Toliko puta da mi je već počelo odzvanjati u ušima. Tek tada sam ga podijelila u dva dijela i shvatila da su u njemu dva pitanja. Promislila sam i konstatala: na prvo pitanje je u svakom trenutku moj odgovor „da, vjerujem u Boga“. Još od ranog djetinjstva vjerujem u Boga. Eh, a vjerujem li Bogu? To je onaj važniji dio. Mogu se hvaliti na sav glas da vjerujem u Boga, ali ako mu ne vjerujem, to ništa ne vrijedi. Ako nemam povjerenja u Boga, ne mogu ni oduševiti dragoga Boga. Onda nisam ni na pravom putu. Prvi puta sam shvatila da vjerujem Stvoritelju onda kada sam promatrala svoju prvu bebu u kolijevci kako mirno spava. Ja, majka, okupala sam je, obukla, nahranila, pokrila, poljubila. Ona spava slatkim snom. Ali sam se trgnula i shvatila da je ona tu ne zato što sam ja netko i nešto, već zato što Bog tako hoće. Pomislih tada, pa njoj srce kuca ne mojom voljom, već je Božja volja tu glavna. Nadalje kroz život potvrdila sam da vjerujem Bogu. Kada se tlo pod nogama uzdrma, pa počnem gubiti ravnotežu, onda dozivam Boga, dosađujem mu molitvama dugim i kratkim, samo da me čuje, jer postajem svjesna da mu vjerujem, jer nitko na svijetu ne može riješiti neku situaciju osim njega. Mogu učiniti sve a da ne postignem ništa. Vjerujem li njemu, mogu da ne učinim skoro ništa, a da dobijem mnogo. Točno kako promatram svoj život vidim vrijeme kada nisam mogla shvatiti zašto mi Bog nije učinio nešto onako kako sam ja željela. Ali, tako je tada bilo najbolje i danas sam zbog toga sretna. Kada je riječ o sadašnjoj nekoj situaciji, neću kriti svoju slabost da se ponekad brinem i mislim kako je nešto nemoguće riješiti i da ni Bog ne može ništa učiniti. I kad već tako dobro sebe uvjerim u to i počnem očajavati, sjetim se da sam dragocjena Bogu, da me je on želio stvoriti i da je tu za mene. Tada mu počinjem vjerovati. „Bože, ti možeš, ja ne mogu.“ Još nikada nisam bila ostavljena.

Sve ovo ne znači da ja Boga držim u čarobnoj lampi i da On po potrebi ispunjava moje želje. Nikako! Dakako da pomaže u lijepim situacijama, uslišava molitve koje ja žarko želim, ali se ponekad neke situacije, usprkos

molitvi, završavaju tugom i suzama, zbunjenošću, no to ne znači da ne vjerujem Bogu, nego još više potvrđujem sebi da samo On može i tu tugu ublažiti, samo on može obrisati svaku suzu s mog obraza. Hvala Bogu na daru vjere.

Nataša M. Firanj

Eurokrem

Vjerujem da svi dobro znamo kako izgleda bilo koja vrsta eurokrema. Dakle, kombinacija dviju boja, svjetlije i tamnije, da ne ulazimo u detalje nijansi, jer nam nisu od velike važnosti.

Ležala sam u krevetu i tiho molila Boga. Analizirala sam sebe i došla do zaključka da nisam jedini „eurokrem“. Svi smo mi obojeni dvjema bojama. Ona svjetlija je boja Božjeg svjetla, svjetla koje daje život. To svjetlo vodi ka glavnoj svjetlosti vječnog života. Ono vodi kršćanskom životu. Taj svijetli dio nas tjera na pomisao na Isusa Krista, na onoga koji svaki dan ponovno umire na križu radi otkupljenja našeg grijeha. Bijeli dio naše duše teži Duhu Svetom, gori za molitvom, vodi k dobrim djelima. Snagom Božjeg svjetla možemo ljubiti istinski i do kraja jedinog spasitelja Isusa Krista, a onda prožeti tom ljubavlju možemo ljubiti svog bližnjeg. Zato smo poslani na zemlju. Vršiti volju Božju.

Ali, daljim razmatranjem postajemo svjesni onog tamnog dijela „eurokrema“. Zasigurno, budući da je sklon grijehu, čovjek posjeduje tamnu stranu duše. Postavlja se pitanje što s time? S onim dijelom duše koji nas, slabe i krhke, olako tjera na psovku, na bludnost, na neumjerenost u jelu i piću, na srdžbu, oholost na svađu i mržnju. O kako je fin crni dio eurokrema. Jednako tako je slatko psovati, još slađe se opiti i zaboraviti na sve što nas muči. Slatko je biti ohol i sve raditi samo da sebi ugodiš. Sladunjavo je gledati drugoga s požudom. Lako je započeti svađu. Divno je mrziti nekoga misleći da si jedino ti ispravan u tom odnosu. Kakva ljepota. Ali ta ljepota je nama kršćanima zabranjena. Mi smijemo uživati samo u bijelom dijelu eurokrema. Kako se izboriti s tom djetom?

Ako se udubimo u ovaj jednostavni primjer i zamislimo kako žličicom grabimo samo bijeli dio slatkiša, moći ćemo tako grabiti i samo misli iz svijetlog dijela duše. Za dijete je potrebna odlučnost i volja. Ovo je potpuno isto. Odlučnost i volja da koristimo samo ono što je na sliku Božju otvarajući vrata Duhu Svetom, koji uistinu djeluje, i on će nam dati snagu živjeti kori-

steći samo bijeli dio našeg duševnog „eurokrema“. I on je dovoljno sladak da možemo biti sretni.

Svijet može biti bolji, ali prvo i mi sami moramo biti bolji. Uđimo u dubinu svoje duše, zagrebimo malo bijeli dio, crni ne dirajmo, on je predodređen za ispovjedaonicu. Ispovijed rađa novog čovjeka. Budimo kršćani, volimo svoj poziv, poziv da budemo „lude“ svijeta, koje izabra Bog da posrami mudre. Budimo na sliku i priliku Sina Božjeg, što nam je glavni zadatak.

Nataša M. Firanj

Majka

Najuzvišeniji poziv koji može ispuniti jedna žena je biti majka. Roditi i othraniti jedno živo biće, to je nešto duhovno i uzvišeno. To biće će isto tako ispuniti svoje poslanje i tako teče životni ciklus ljudskog roda. Drevni Kinezi su smatrali da duhovnost počinje između muškarca i žene a završava negdje u kozmosu. Po toj misli u braku i iz braka izlazi duhovnost, a to je zaista najviše što čovjek može dostići.

Mi danas živimo lagodnije nego naši predci, imamo na raspolaganju proizvoda i raznih tehničkih pomagala koji nam udešavaju, ugađaju i olakšavaju svakidašnji život. Bez sumnje, to je za nas dobro, zbog našeg dobra su i izmišljeni ti proizvodi. Međutim, oni sa sobom nose i negativnosti, na koje mi nismo dovoljno obraćali pažnju. Na većinu je tehnički i tehnološki napredak, i ono što ide s njim, djelovao oslobađajuće i opuštajuće. Nove blagodati smo počeli uživati s velikim žarom i vjerom u njih. Ništa negativno nismo ni tražili ni zapazili, gledali smo samo ljepšu stranu. Ulijenili smo se i tjelesno i duhovno. Rad izbjegavamo kao neko zlo koje nas snalazi i muči i jedva čekamo da ga se oslobodimo, „jer se od rada nitko nije obogatio“. „Tko je volio raditi radilo mu se o glavi.“ Razmišljanje i duhovnost su teški i zamorni naročito ako stavljaju prepreke na neke naslade. Jer, ipak jedan je život i treba ga iskoristiti za što više uživanja, nesumnjivo je to tako gledajući jednu stranu, a druga prekomjerna hrana stvara višak kilograma, zatim izaziva razne bolesti i dolazi do prerane smrti. I svi ostali poroci i negativnosti: kocka, droga, razvratni život i drugo donose puno zla. Ako ozbiljno razmislimo o svakom poroku i njegovom učinku na naš organizam u fizičkom i psihičkom smislu, uočiti ćemo njegovo razorno djelovanje koje je uvijek veće od naslade koju porok pruža. Lijenost i slabljenje volje za žrtvom za drugog izbjegavanjem

bola i obveza u mnogim ženama je umanjila materinski nagon. Žena sebe ostvaruje kroz svagdašnji život koji je lagodniji od porođajnih bolova i brige oko djece i obitelji. Ostvaruje li se žena takvim životom? Ako je materinstvo najvrjednije što može postići, onda očito ne – žena, mati obitelji, koja ne zna biti sretna u kući, nigdje neće biti sretna.

Poslije industrijske revolucije i raznih drugih pokusa i pokreta, ponovno se naslućuje da je tradicionalan način života najbolji za zdravlje čovjeka. Uočili smo pogubnost bijele kuge, postali smo živi svjedoci njenog učinka. Od nje ćemo se spasiti jedino punom kućom djece. Zdrava obitelj s majkom punom ljubavi za svoju obitelj naš je spas i nada za budućnost.

Alojzije Firanj

Dobro da niko nije vidio

Gazda Joso bio već u godinama, volio je siditi u ladu pod dudom i pijuckajući vino gledati ko prolazi. A volio je i zbijati šale s prolaznicima. Jednom prilikom Đeno je upregao ome sa kobilom pa će ga učiti da priđe priko ćuprije. Ome se uplaši dasaka na ćupriji te gurne kobilu i kola te svi padoše u kanal. Đeno bisan viče, grdi, a Joso će:

– Dobro je da niko nije vidio.

Đeno još bišnji poviče:

– Dosta je kad si ti vidio!

Joso se poče grohotom smijati.

Alojzije Firanj

Iz povijesti Bačke biskupije

Piše: Josip Štefković

Pisani povijesni podaci svjedoče o postojanju biskupije u Baču još u dalekom VI. stoljeću. Možemo, dakle, govoriti o najmanje 1.500 godina kršćanstva na ovim prostorima. Ipak, povijest Bačke biskupije, koja je bila preteča današnje Subotičke biskupije, detaljnije nam je poznata tek od 1093. godine. Vrijeme je to vladavine slavnog i svetog ugarskog kralja Ladislava. Te 1093. godine u Baču se već spominje nadbiskupija, a nadbiskup se zvao Fabijan. To je prvo poznato nam ime bačkih nadpastira. Nakon Fabijana, spominju se još Grgur i Francika kao samostalni bački nadbiskupi. Nakon smrti Francike Bačka se biskupija ujedinila s Kalačkom. Tako se 1135. godine nadbiskup Šimun spominje kao zajednički nadbiskup ujedinjenih biskupija Bačke i Kalačke. Isto tako i Mukija 1142. godine. Od toga doba nadbiskupi se nazivaju katkad kalački, katkad bački, a katkad kalačko-bački. Papa Grgur XI. godine 1376. određuje da se izbor zajedničkog biskupa ima obaviti ne u kalačkoj nego u bačkoj katedrali. Iz povijesnih podataka crpljenih iz papinskih bula i drugih dokumenata dade se zaključiti da su u XV. stoljeću, prije najezde Turaka, Kalačka i Bačka nadbiskupija bile posebne nadbiskupije. Ujedinjavala ih je samo osoba nadpastira (*ecclesiae canonice unitae*). Obje su dijeceze imale svoju prijestolnicu. Bačka dijeceza, koja je inače bila veća od Kalačke, imala je središte u Baču. Tamo su nadbiskupi stalno stolovali, dok je u Kalači bilo samo drugotno sjedište (*sedes secundaria*). Čak su i pomoćni biskupi stolovali u Baču. Lijepa bačka katedrala bila je mjesto gdje su se nadpastiri sahranjivali. Bačka biskupija imala je i svoga generalnog vikara. Nadbiskup Petar Várady određuje da se eventualne tužbe na svećenike ili vjernike kalačke dijeceze imaju slati na kalački vikarijat, a ako dotični pripada bačkoj dijecezi na bački vikarijat. Ladislav Géber posebno je držao ustoličenje u Baču a posebno u Kalači. Iza Mohačke bitke, koja je bila 1526.

godine, razrušene su obje katedrale. Opustošene su i Kalačka i Bačka nadbiskupija. Oba kaptola su razjurena. Kalački se obnovio poslije 200 godina, a bački se nikada više nije obnovio. Spomen na bačku biskupiju ipak je ostao sve do XX. stoljeća, budući da je Kalačka nadbiskupija nosila ime Kalačko-bačka nadbiskupija (Archidieocesis Colocensis et Bachiensis).

Bačka dijeceza imala je u Baču, kako smo već spomenuli, i svoj kaptol. Bački je kaptol bio veći i ugledniji od onoga u Kalači. U Baču je bilo tri arhiđakona, u Kalači samo dva. Bački je kaptol bio i puno bogatiji. Shodno tome, prema državnim odredbama, bački je kaptol u slučaju potrebe bio dužan naoružati 500 konjanika, a kalački nijednoga. Bački kaptol je bio najveći u cijeloj Ugarskoj. U Baču je postojala i riznica i knjižnica. Tako je Ladislav Géber sve svoje knjige ostavio bačkoj nadbiskupskoj knjižnici. Za vrijeme Turaka mnoge uredbe prestaju važiti, a poslije Turaka biskupije se ujedinjuju.

Da su zaista prije Turaka postojale dvije katedrale i dvije biskupije vidi se iz toga što je Petar Várady dao praviti dva misala. Ti se misali čuvaju u Mađarskom Narodnom Muzeju u Budimpešti. Na jednom je upisano: „Za katedralu sv. Pavla u Baču“. Još je stoljećima u kalačkom kaptolu bilo dva prepozita: prepozit kalački i prepozit bački. Biskupski posjedi su se nalazili, također i u Baču i u Kalači. Nekada je bački posjed bio puno veći, ali se zbog prodaje postupno smanjivao. Preostalih desetak tisuća katastarskih jutara biskupijskih imanja oko Bača nacionalizirani su nakon drugog svjetskog rata.

Godine 1918. državne su granice opet razdvojile dvije biskupije. U kalačkom dijelu je ostalo 205.000 vjernika, a u bačkom 485.000. Dakle, u kalačkom 30% a u bačkom 70% vjernika.

Sveta Stolica je 10. veljače 1923. imenovala presvijetlog gospodina Lajču Budanovića za apostolskog administratora ovoga dijela koji je pripadao kraljevini SHS. Za taj je teritorij i vjernike katolike koji na njemu žive papa Pavao VI. ustanovio Subotičku biskupiju. Bilo je to 25. siječnja 1968. Prvi biskup je bio preuzvišeni gospodin Matiša Zvekanović, dotadašnji administrator Bačke apostolske administrature.

Vratimo se ipak, još malo u prošlost. Statistika Bačke biskupije 1927. godine izgledala je ovako. Imala je 90 župa i 30 novoosnovanih vikarija podijeljeno u 11 kotareva. Imala je 151 svećenika, 3 muška redovnička samostana i 24 ženska, 17 bogoslova i 120 gornjogimnazijalaca svećeničkog podmlatka.

Broj stanovnika na području Bačke biskupije 1927. godine bio je 756.455 duša. Katolika rimskog obreda bilo je 491.097 a grčkog obreda 11.785. Druge vjere dijelile su se ovako: srpsko-pravoslavni 161.173, protestanti 78.293 i Židovi 14.107.

To je ukratko podsjetnik za minula stoljeća koji nam govori o neprestanim promjenama, usponima i padovima. Ujedno nas opominje da uvijek gajimo nadu u bolju budućnost. S Božjom pomoću sve je moguće. I zato narode moj: pamti, čuvaj i ljubi svoje i vjeruj u Boga.

Pedeset godina Subotičke biskupije

Piše: Dražen Skenderović

Na našim prostorima ima mnogo drevnih biskupija. Prvi nam je susjed drevni Sirmij, čiji je biskup Irenej podnio mučeništvo još za Dioklecijanovih progona. Sirmij je dao još desetke nama pomalo nepoznatih mučenika poput Sinerota, Simforijana, Nikostrata, Bazile ili nešto poznatijih Anastazije i Dimitrija. Susjed nam je i staro sjedište bosanskih biskupa Đakovo gdje biskupi stoluju još od dolaska biskupa Ponse iz Vrhbosne sredinom XII. st. Ništa dalje od granica naše biskupije nisu niti Beograd, koji je još kao Singidunum imao svoje kršćanske mučenike Hermila i Stratonika, ali i krivovjernog ari-janskog biskupa Urzacija, niti Pečuh koji je imao svetog biskupa Mavra na svojoj katedri. Blizu nam je i drevni Čanad gdje su stolovali biskupi još od sv. Gerarda, učitelja svetog ugarskog princa Mirka.

Naša povezanost je stoljećima neraskidivo išla s Kalačom, s kojom smo u osobi kalačko-bačkog nadbiskupa bili povezani gotovo devet stoljeća. Povijesni podaci govore o našoj, bačkoj, povezanosti s Kalačom barem od 1135. pa sve do 1923. godine. U godinama prije i poslije ovih treba tražiti samostalnu opstojnost crkve u Bačkoj, bilo njeno sjedište u drevnome Baču ili u „biloj“ Subotici.

Samostalnost do 1135. godine

O ovom razdoblju mali je broj sačuvanih povijesnih vrela. Iz tih vrela ne mogu se utvrditi počeci samostalnosti crkve na prostoru Bačke. Povjesničari se ne slažu o počecima uspostave crkvene hijerarhije. Pojedini vide tragove još u vrijeme bizantskog cara Justinijana I. koji u svojim *Novelama* spominje i biskupiju u mjestu Baciensi ili Basiensi. Ovdje je pitanje je li riječ o Baču ili Basiani (u Donjem Srijemu u okolici Donjih Petrovaca, gdje je bilo u rimska vremena sjedište biskupa). Neki povjesničari govore o stolovanju sv. Metoda u Baču, ali niti o tome nema dovoljno povijesnih vrela.

Pomalo škrtá povijesna vrela nam govore o biskupima koji stoluju u Bačkoj, odnosno u drevnome Baču tek krajem XI. stoljeća. Za osnutak Zagrebačke biskupije vrlo značajna, iako ne u potpunosti vjerodostojna, isprava ostrogonskog nadbiskupa Felicijana, koja se obično datira u 1134. godinu, donosi nam imena dvojice bačkih nadbiskupa. Kao prvoga spominje nadbiskupa Fabijana kojega spominje u vezi s osnutkom Zagrebačke biskupije, a drugi je nadbiskup Francika (ili Fancika) koji je nešto prije pisanja ove isprave kao zagrebački biskup prešao u Bač gdje je stolovao kao nadbiskup.

Iz ove isprave možemo doznati da je već u vrijeme osnutka Zagrebačke biskupije, koje se datira u vrijeme od 1090. do 1094., u vrijeme svetog kralja Ladislava, Bač bio sjedište nadbiskupa, kada je nadbiskup bio Fabijan. Biskupija je, prema tome, u Baču morala postojati i prije vremena sv. Ladislava. No, povijesna vrela o tome ne donose ništa i svaka pretpostavka bi bila samo u domeni nagađanja. S druge strane, spominje se i nadbiskup Francika (vjerojatno benediktinac iz Francuske) nakon kojega više nema spomena samo bačkih nadbiskupa već kalačko-bačkih. U povijesnim vrelima između Fabijana i Francike spominje se i nadbiskup Grgur. Nakon Francike samostalnost Bačke prestaje sve do 1923. godine kada je uspostavljena Bačka apostolska administratura.

Borba za samostalnost

Nakon svršetka I. svjetskog rata i utvrđivanja novih granica ugovorima u Trianonu, veći dio Kalačko-bačke nadbiskupije našao se u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Veze s nadbiskupom u Kalači Lipótom Árpádom Váradyjem nisu bile moguće i on je za svoga generalnog vikara za Bačku postavio župnika u Baču Ivana Evetovića. Vlasti novoformirane kraljevine su težile da riješe pitanje jurisdikcije katoličke crkve pa odmah krenule u pregovore sa Svetom Stolicom oko stvaranja novih biskupija krajevima gdje su još jurisdikciju imali biskupi iz susjednih zemalja. U sve ovo bio je uključen i jugoslavenski episkopat koji

je za teritorij Bačke od početka kao svoga kandidata nametnuo tadašnjeg župnika subotičke župe sv. Terezije Avilske Lajču Budanovića. Vlasti kraljevine nisu željele kandidata koji je bio odgojen u Kalači jer su smatrali da će biti nedovoljno svjestan nove države, te su htjele nametnuti projugoslavenske kandidate koji bi po njima bolje upravljali većinom neslavenskim vjernicima na prostoru u Bačkoj. Kao kandidati vlasti Kraljevine SHS figurirali su: Nedjeljko Subotić, župnik Vručine na Pelješcu, Niko Ribičić, kateheta iz Makarske, Andro Murat župnik na Šipanu. Nakon pregovora, koji su trajali više od dvije godine, episkopat je uspio u svojoj namjeri. U proglasu apostolskog nuncija Ermenegilda Pellegrinettija, 10. veljače 1923. godine, uspostavljena je Bačka apostolska administratura, a apostolskim administratorom imenovan je Lajčo Budanović. Budanović je 1927. posvećen za naslovnog biskupa Cisama na Kreti i pokušao je raditi na proglašenju Bačke biskupije, no Sveta Stolica nije rješavala pitanje biskupija u tada već Kraljevini Jugoslaviji do sklapanja konkordata. Kako do sklapanja konkordata nije došlo, nije rješavano pitanje novih biskupija. Ipak, Budanović je u svom radu napravio velike pomake, prije svega u ustroju administracije, gradnji crkava, osnutku drugih ustanova što će pripomoći ustroju buduće Subotičke biskupije.

Nakon Budanovićeve smrti, 16. ožujka 1958. godine, upravu administrature preuzeo je dotadašnji pomoćni apostolski administrator i generalni vikar Matiša Zvekanović, naslovni biskup Burce. Mladi i poletan upravitelj Zvekanović je odmah krenuo u borbu za uspostavu biskupije. Već je u prvim godinama pokušao riješiti ovo pitanje, no tadašnji predsjednik episkopata beogradski nadbiskup Josip Ujčić je smatrao kako još nije vrijeme za rješavanje pitanja granica dotadašnjih brojnih apostolskih administratura na prostoru SFRJ. Stvari se mijenjaju kada na čelo biskupske konferencije dolazi zagrebački nadbiskup Franjo Šeper. Uz njegovu i potporu drugih biskupa, Zvekanović je započeo razgovore sa Svetom Stolicom oko rješavanja samostalnosti Bačke apostolske administrature, ali i rješavanja povrata arhiva iz Kalače.

1968. godina

Godinu prije je bila obljetnica smrti sv. Pavla i tadašnja Bačka apostolska administratura je organizirala hodočašće u Rim. Tada je sv. Otac Pavao VI. primio u audijenciju vjernike na čelu s administratorom Matišom Zvekanovićem. Već je tada bilo nagovještaja o uspostavi biskupije o čemu su i jugoslavenske vlasti imale informacije iz razgovora s apostolskim delegatom Mariom Cagnom.

Konačno, 25. siječnja 1968. godine, bulom *Praeclarissima Pauli*, uspostavljena je Subotička biskupija. U buli je određeno da je sjedište biskupije u Subotici, a katedralom je postala župna crkva sv. Terezije Avilske. Određeno je da je biskupija izravno podložena Svetoj Stolici, što je trajalo do osnutka Beogradske metropolije 1986. godine. U buli je također određen prvi zaštitnik biskupije sv. Pavao, dok je drugotni zaštitnik Prečisto Srce Blažene Djevice Marije. Bula je predviđala i da se osnuje zbor kanonika, a do njegovog osnutka biskupu trebaju pomagati dijecezanski konzultori (biskupijski savjetnici). Zbor kanonika (kaptol) do danas nije uspostavljen.

Slavlje uspostave biskupije trajalo je tri dana: 29. i 30. lipnja, te 1. srpnja. Svećenička ređenja bila su 29. lipnja (tada je ređen i sadašnji biskup Ivan), a 30. lipnja je bilo svečano proglašenje biskupije. Od cijelog jutra toga dana su u katedrali bile mise na jezicima kojima se govori u biskupiji. U 15.30 je bila svečana akademija, a u 17 sati je bilo proglašenje biskupije. Papin proglas na latinskom je čitao apostolski delegat Mario Cagna, a prijevod je pročitao novo ustoličeni subotički biskup Matiša Zvekanović. Nakon toga vjernike je pozdravio i kardinal Franjo Šeper, tada već pročelnik Kongregacije za nauk vjere, koji je potom predslavio svečanu sv. Misu na prostoru između katedrale i sjemeništa Paulinum. Svečanost proglašenja održana je 1.

srpnja u drevnome sjedištu biskupije Baču gdje je u crkvi sv. Pavla slavljena svečana staroslavenska liturgija, a potom je bio *Te Deum* u staroj tvrđavi.

U godini uspostave biskupije nanovo je uređena administracija, tiskan je novi šematizam o spomenu uspostave, neke dotadašnje vikarije (Hajdukov, Kelebića, Novo Orahovo...) uzdignute su na stupanj župe, a u pojedinim mjestima su uređene bogomolje za novi rast Katoličke crkve u Bačkoj. Administrativno su ukinuti već zamrli dekanati bačkopalanački i riđički, a tada je dokinut i kanjiški, koji će nanovo biti uspostavljen 1987. godine.

Pedeset godina života Subotičke biskupije

U razdoblju od pedeset godina dogodilo se mnogo toga na različitim poljima djelovanja biskupije. U vremenu od uspostave biskupije do danas radilo se na odgoju svećeničkih zvanja. Sve vrijeme života Subotičke biskupije radi i djeluje Paulinum kroz koji je tijekom ovih pedeset godina prošlo na stotine đaka, među kojima su neki postali i biskupi. Svećenički kandidati Subotičke biskupije su se školovali i školuju se u Rimu, Zagrebu, Đakovu, Rijeci, Sarajevu, Ostrogonu, Segedinu, Egeru, Pečuhu, Budimpešti, Vesprenu, Innsbrucku. Rijetko koja biskupija školuje svećenike na ovoliko različitih mjesta, no to donosi bogatstvo iskustava različitih krajeva u našu malu bačku ravnicu. Od uspostave biskupije za Subotičku biskupiju zaređeno je preko 130 svećenika.

Na ponos našoj biskupiji su dva naša marijanska svetišta, dva Bunarića, subotički i onaj u Doroslovu. U posljednjem desetljeću oba su temeljito obnovljena i služe vjernicima kako naše tako i drugih biskupija. Zasluga je prvog našeg biskupa Zvekanovića što je na subotički bunarić donio lik Gospe od Suza iz Siracuse i utemeljio temelje današnjeg hodočašća na subotički Bunarić.

U ovom razdoblju od pedeset godina katedrala je nekoliko puta obnavljana. Temeljito je obnovljena 1973. godine, a danas se radi još jedna takva temeljita obnova. Naslov manje bazilike (*basilica minor*) nosi od 1974. godine.

Tijekom ovih pedeset godina bogat je bio i liturgijski život u biskupiji. Liturgijsko vijeće je početkom 1970-ih pripremljivalo vlastitosti Subotičke biskupije pa je 1974. godine Kongregacija za bogoštovlje odobrila vlastiti kalendar Subotičke biskupije, koji je kao prvi takav odobren za prostor bivše SFRJ nakon liturgijske reforme. Nakon toga je 1980. godine tiskan *Proprium* (vlastiti misal) Subotičke biskupije. Svih ovih godina radilo se i na liturgijskom pjevanju. Tako u subotičkoj prvosolnici više od četiri desetljeća djeluju

zborovi *Albe Vidaković* i *Sveta Terezija*, a na prostoru biskupije se održavaju susreti dječjih zborova *Zlatna harfa* i *Ezüstcsengő*. Redovito se održavaju i susreti ministranata i prvopričesnika.

U Subotičkoj biskupiji nije zapostavljen niti katolički tisk. Redovito izlaze mjesečnici *Zvonik* (od 1994.) te *Hitélet* (od 1963.). Od 2002. godine na mađarskom jeziku izlazi tjednik *Hírvivő*. Kulski dekanat od sredine 1990-ih povremeno izdaje svoje glasilo pod nazivom *Hirnök*. Vrlo značajan list na mađarskom jeziku je bio *Agapé* (1977. – 1989.). Jedno vrijeme je na mađarskom jeziku izlazio i list za djecu *Útitárs* dok je na

slovačkom jeziku izlazio list *Svetielko*. Na hrvatskom jeziku od 1978. do 1993. godine izišlo je 78 brojeva katoličkog lista *Bačko klasje*. Bogatstvo katoličko tiska čine i župni listovi te pastoralni listovi (župne obavijesti) koje izdaju gotovo sve župe. Od župnih listova na mađarskom jeziku možemo izdvojiti *Horgosi harangszó* (1967. – 1972., povremeno se pojavljuje i u novije vrijeme) te *Temerini harangszó* koji od 1990. godine redovito izlazi tri puta godišnje kao i *Élő Kövek* koji izdaje župa Presvetog Srca Isusova u Senti. Na slovačkom jeziku župa Presvetog Trojstva u Selenči od 1995. godine tiska četiri puta godišnje svoj list *Plameň lásky*. Na hrvatskom jeziku od 1970. do 1978. godine u Bačkoj Palanci je izlazio list *Horizonti*, a u Vajskoj se povremeno pojavljuje list *Izvor*. Kao katolički kalendari pojavljuju se *Katolikus kincses kalendárium* (od 1969. godine) te *Subotička Danica* (najstariji crkveno-narodni kalendar, prvi broj tiskan 1883., s povremenim prekidima, a potom za 1971. i 1972., a od 1984. godine redovito izlazi).

Subotička biskupija zajedno s karmelskim redom ima jednog svog kandidata za oltar. To je sluga Božji otac Gerard Tomo Stantić. Postupak za proglašenje blaženim otpočeo je 1985. godine na biskupijskoj razini, a od 2003. godine postupak se vodi u Rimu. Od 2009. godine redovito izlaze glasila vicepostulature *Otac Gerard* i *Gellért atya*. Svake godine 23. i 24. lipnja cijela biskupija hodočasti u somborski Karmel moliti za proglašenje oca Gerarda blaženim.

Za školovanje vjeroučitelja 1993. godine osnovan je *Teološko-katehetski institut* koji djeluje na mađarskom i hrvatskom jeziku. Danas se

nastava odvija u Pastoralnom centru *Augustinianum* koji je otvoren 2009. godine.

Tijekom ovih pedeset godina na prostoru Subotičke biskupije djelovale su mnoge redovničke muške i ženske zajednice. Uslijed pomanjkanja redovničkih duhovnih zvanja danas u biskupiji djeluje vrlo mali broj redovnika (10), dok je broj redovnica nešto veći (53). U biskupiji više ne djeluju Kćeri Božje Ljubavi, Milosrdnice, Križarice, Služavke Malog Isusa, Marijine sestre od čudotvorne medaljice.

U ovih pedeset godina biskupijom su upravljala samo dva biskupa, Matiša (1968. – 1989.) i Ivan od 1989. do danas. Nije bilo lako tijekom ovih pedeset godina. Prvo razdoblje je obilježio još tada živući komunistički sustav Jugoslavije, a potom su uslijedili ratovi i nestabilno vrijeme koje je utjecalo na život naše biskupije. Usprkos svemu tome obojica biskupa su u ovih pedeset godina vjerno i brižno čuvali povjereno im stado.

Pogled u budućnost

Današnje stanje naše biskupije daje nam nadu za budućnost. Sada imamo 106 svećenika, te 14 bogoslova, stalnih đakona je 13. Ni previše, ni premalo. No, uvijek trebamo moliti za duhovna zvanja. Trebamo moliti i za redovnička zvanja. Toga nam nedostaje u biskupiji. Vjernika je sve manje, ljudi odlaze, rađa se manje djece. Kakva nam je vjernička budućnost?

Kada netko bude za pedeset godina sumirao što je urađeno za stotu obljetnicu biskupije, što će moći zabilježiti? Neke će župe možda prestati i formalno postojati, nekih crkava u pasivnim krajevima naše biskupije više možda neće biti. Možda ćemo častiti oca Gerarda kao blaženika ili sveca? Koliko ćemo imati svećenika, redovnika ili redovnica?

Prošlih pedeset godina je iza nas, budućih pedeset je pred nama. Teško je prikupiti sve što je proteklo u tom razdoblju, teško je predvidjeti što će biti u narednom razdoblju. Ne smijemo zaboraviti ono što je bilo, ali moramo biti svjesni svoje povijesti i ponosni na nju, krenuti u novo, buduće, u budućih pedeset godina Subotičke biskupije.

Ad maiorem Dei gloriam!

Literatura i izvori

Arhiv Subotičke biskupije

Littreae Circulares, 1968.

Nikola ŽUTIĆ, *Kraljevina Jugoslavija i Vatikan. Odnos jugoslovenske države i Rimske crkve 1918-1935*, 1994.

Subotička Danica, 1971.

Zagrebački biskupi i nadbiskupi, 1995.

NE TRAŽITE ISPRIKU

Zato što ste opjevali salaše
tisuću puta
odama i hvalospjevima
ili ste ih oplakali samo reda radi
svi vi koji ni dana niste tamo živjeli;
i vi što ste cijeli život ostali vjerni
djedovini, blatu i prašini;
Jednom davno zarekla sam se
da neću nikada o salašima pisati.
Prošlo je dosta godina.
Opet je došla Cvjetnica.
Sred žitnih polja stoji drveni križ.
Na križu limeni Isus pogleda uprta
...u salaš.
Kraj Njegovih nogu zadjenute grančice krunice.
Kraj salaša rasuto proljetno cvijeće.
Sad vas molim, ne tražite od mene ispriku
jer ovaj salaš nisu bezvrijedne zidine bez krova
obrasle zovom.
Vrata su otvorena, na pragu niknuo korov.
Ovaj salaš je drugačiji od ostalih.
Najljepši je i najbogatiji
uspomenama.
Ovo je salaš mojeg djetinjstva.
Tu sam rođena i odrasla
živeći sve radosti i bijede salašarskog života.
Između 'velike' i 'male' kuće procvjetala četiri žuta tulipana.
Svečano ih ubirem i žurim okтити križ.
Zato ne tražite od mene ispriku za ovu pjesmu,
svi vi koji ste okitili križeve
cvijećem sa svojeg rodnog, opjevanog salaša.

Verica Dulić

Najstarije subotičke matice

Piše: Stjepan Beretić

O 300. obljetnici franjevačke rezidencije u Subotici održan je znanstveni skup, na kojem je, među ostalim, bilo riječi i o najstarijim subotičkim maticama. Kalačko-Bačka nadbiskupija se prostirala od grada Kalače na sjeveru do Novog Sada na jugu. To je linija duga više od 200 kilometara. Širina nadbiskupije je bila oko 100 kilometara. Na tom prostoru je početkom 18. stoljeća živjelo svega 14.343 katolika sposobnih za svetu ispovijed. U to su vrijeme većinu stanovništva u Bačkoj činili pravoslavni Srbi. I subotička je župa obuhvaćala prostor grada Jánoshalme na sjeveru, do Bačke Topole i Sente na jugu (oko 70 kilometara), te od Bajmaka na zapadu do Kanjiže na istoku (također oko 70 kilometara). To je bezmalo polovica čitave Kalačko-Bačke nadbiskupije. U vrijeme kada su franjevci počeli pisati maticu krštenih, na tom prostranom području je živjelo manje od 1500 katolika. Ipak je broj vjernika na tako velikom području subotičke župe brzo rastao. Tako je 1731. godine na području subotičke župe bilo već 1865 vjernika sposobnih za svetu ispovijed (Katona, Stephanus, *Historia Metropolitanae Colocensis Ecclesiae*, Pars I, str. 118., Coloca, 1800.). Iz te činjenice je lako zaključiti da se na tako velikom području nisu mogle voditi matice u današnjem smislu. Lako je za pretpostaviti da ni svako krštenje, niti svako vjenčanje nije bilo upisano u maticu, premda se matica krštenih počela voditi 1687. godine. U maticu krštenih su bilježena samo krštenja iz Subotice ili najbliže okolice. Osnivanjem župe u Jankovcu (Jánoshalma) i u Aljmašu (Bácsalmás), sjeverna granica subotičke župe se spustila prema jugu za više od 20 kilometara.

Subotičke matične knjige

Kada spominjemo najstariju subotičku maticu, dobro je znati da ta knjiga već na svojoj prvoj stranici nosi naziv „Knjiga u koju se upisuju imena krštenih, vjenčanih i umrlih u mjestu i crkvi subotičkoj pod starateljstvom Reda Manje braće provincije Presvetoga Spasitelja u Mađarskoj prepisana 1717. godine“. To znači da ne postoji izvorna matica krštenih iz 1687. godine, bu-

dući da je ista prepisana 1717. godine. Ta stara subotička matica sadržava različite matice koje su franjevci dali uvezati u jednu knjigu. Radi se, dakle, o zbirci najstarijih matica. Svaka od matica ima svoj niz brojeva.

Matica krštenih

Matica krštenih se prostire na 234 stranice. Ta knjiga obuhvaća – s prekidima – vrijeme od 1687. do 1756. godine, a sve je upisano od 1. do 234. stranice. Osobna su imena pisana latinskim jezikom, ali se ipak povremeno nađe neko neprevedeno ime. Tako kod 3. krštenika nalazimo ime kume: Stana Merković. Godine 1668. je kršteno 32 djece. Tu u rubrici „Majka“ nalazimo dva puta ime Stana i jedanput Mara. U ožujku te godine među krštenicima nalazimo ime Stanislava i Stoja. Među 24 krštenika 1689. godine nalazimo dva puta ime Marga, jedanput ime Mara, a među kumovima dva puta nalazimo ime Vita. U godinama 1690. – 1692. nije ubilježeno ni jedno krštenje. Upravo te, 1692. godine odredio je provincijal za potrebe subotičke župe četvoricu franjevac. Oni su zaista počeli dolaziti u župu ponekad u pratnji vojske, a ponekad i kriomice (Tormásy Gábor, *A Szabadkai Főplébánia története*, Szabadka 1883, str. 22). Godine 1693. ubilježena su 24 krštenja u razdoblju od lipnja do listopada. Tu pod brojem 7 nalazimo zabilježeno krštenje djevojčice imenom Jaka. Tu je i djevojčica Anđelija. Među majkama te godine nalazimo ime Jaka i Mara. Godine 1696. nalazimo 34 krštenja, a među imenima narodna imena: Stoja, tri puta ime Stana. U rubrici „Majka“ pod brojem 9 nalazimo ime Manda, Kaja, Mara, Stana, Jaka.

Matica potvrđenih

Matica potvrđenih se nadovezuje na maticu krštenih tako da poslije 234. stranice matice krštenih počinje niz novih brojeva stranica od 1 do 35. Knjiga potvrđenih obuhvaća subotičke potvrdenike iz 1730., 1734. i 1738. godine. Prvi popis krizmanika obuhvaća krizmanike kojima je sakrament svete Potvrde 30. studenog 1730. godine podijelio biskup István Luzénszky. Svetu Potvrdu je tada primilo 2108 vjernika. Nadbiskup Gabrijel Patačić je sakrament svete Potvrde podijelio u Subotici 27. srpnja 1734. godine. U toj matici postoji i rubrika „Patria“. Tako iz matice potvrđenih doznajemo odakle su se u Subotici nastanjivali pridošlice. Među krizmanicima, koji su većinom iz Subotice, nalazimo i krizmanike podrijetlom iz Segedina, iz Aljmaša, iz Dorozsme, iz mjesta Táapé, iz Szombathelya, iz Murske Sobote, iz Baje, iz Sentivana (Felsőszentiván) kod Baje, iz Horgoša... Tako nam matica kriz-

manih svjedoči o sve brojnijem stanovništvu grada Subotice. Kako vrijeme prolazi, u gradu ima sve više ljudi mađarskog jezika. Matična knjiga potvrđenih iz 1738. godine započinje bez naznake biskupa koji je podijelio sakrament. Ali piše da je bilo 517 potvrđenih vjernika. Kod potvrđenika iz 1738. godine je ubilježena i životna dob potvrđenih vjernika. Tako vidimo da je na prvoj stranici upisan najstariji potvrđenik star 53 godine. Na prvom je mjestu upisan potvrđenik star oko 40 godina. Četiri starija krizmanika nisu znala koliko imaju godina, pa je uz broj godina upisano „circiter“ = oko. Najmlađi su bili stari 3 godine. I 1738. godine postoji rubrika „Patria“. Te godine su krizmanici mahom Subotičani, ali se nađe i po koji krizmanik podrijetlom iz Budima, iz Pešte, Segedina, a na 34. stranici nalazimo dvoje krizmanika iz Banja Luke.

Matica vjenčanih

Matica vjenčanih obuhvaća 97 stranica. U knjigu vjenčanih su upisana vjenčanja od 1718. do 1756. godine. U matici vjenčanih ima naznake za pojedine vjernike koje su narodnosti ili odakle su. Tako je 12. lipnja 1718. godine sakrament ženidbe sklopio došljak Slovak Toma Krizaković. Istoga se dana vjenčao i Somborac Matija. Došljak Slovak Ivan Jurica vjenčao se 25. lipnja 1718. godine. Toga se dana vjenčao i par Slovaka: Andrija Hornjak i Katarina Tatarković. Među vjenčanima se nađe nekoliko ljudi iz Baje. Slovakinja Ana Milazak iz slovačke županije Orava se vjenčala s Đurom Stipkovićem 19. lipnja 1718. Luka Kujundžić iz Baje se vjenčao s Jakom Stipić 8. veljače 1722. godine. Martin Petrović iz Poljske se vjenčao 15. veljače 1722. godine s Ilonom Hegedűs. Pál Szabó iz Gyöngyösa se 17. veljače 1722. godine vjenčao s udovicom pokojnog Jánosa Tótha. Njegovi su kumovi „advenae“ = došljaci: Andrija Hornjak i Pavao Balota.

Matica umrlih

Matica umrlih je pisana na 144 stranice. Prema naslovnoj stranici Knjiga umrlih obuhvaća vrijeme od 1718. do 1756. godine, a označena je brojevima stranica od 1 do 144. Ipak, u tu je knjigu upisano i 6 pokojnika iz 1717. godine. Kao prvi je upisan Matija Ivković, koji je preminuo 23. studenog 1717. godine. Posljednji upis iz 1717. godine je smrt izvjesne Jakobine koja je umrla 31. prosinca 1717. godine. Svi su podaci upisani latinskim jezikom. Zanimljivo je da je 1718. godine upisano svega 17 smrtnih slučajeva. Kao posljednji sprovod te godine je upisana smrt mlade žene: „18. prosinca 1718. godine Janja pokojnog Matije Poljakovića predala je svoju dušu Bogu u dobi od 16 godina u porodu u kući Ignacija Vukovića. Po rukama oca Jeronima je primila sve sakramente i okrijepljena pomazanjem svetim uljem. Pokopana je 20. prosinca u zajedničkom groblju.“

Pisac Matice umrlih navodi i zavičaj pojedinih pokojnika. Evo sprovoda nekoliko došljaka: „Dne 11. studenog 1719. godine Toma Toth, Slovak iz slovačke županije Đetva, pastir ovaca, u dobi od 35 godina iz subotičke župe vratio je Bogu svoju dušu u kući Ivana Vojnića okrijepljen svetom Ispovijedi i Euharistijom. Pokopan je u večer istoga dana,“; „Dne 14. travnja 1719. godine mučen kroz dvije godine najtežom bolešću umro je u vlastitoj kući Pavao Bošnjak, iz Bosne, stanovnik Subotice, u dobi od oko 40 godina providen svim sakramentima po ocu Pavlu. Pokopan je u zajedničkom groblju 15. travnja.“; „Dana 26. rujna 1721. godine je umro mladić imenom Pavao, došljak Hrvat u dobi od oko 25 godina, bio je vinogradar Josipa Tumbasovića.“. Kao došljak mađarske narodnosti je ubilježen mladić „Stephanus“, sluga u kući Nikole Vojnića.

Velika smrtnost dojenčadi

Matica krštenih svjedoči o tome da je dosta žena umrlo u porodu. Unatoč činjenici da je smrtnost dojenčadi bila iznimno velika, u matici umrlih nema spomena umrle djece. Znalo je biti dvostruko više umrle djece nego odraslih. Tek 1741. godine nalazimo ubilježenu smrt djece. U prva dva mjeseca 1741. godine je sahranjeno 22 djece i 10 odraslih. U ožujku i travnju iste godine je sahranjeno 23 djece i 18 odraslih. Za dijete stoji samo „parvulus“ ili „parvula“ bez naznake njihovoga imena: „Obiit in Domino Parvulus Antonii Buljovcsity et sepultus est in communi coemeterio“ = u Gospodinu je umrlo dojenče u kući Antuna Buljovčića i sahranjeno u zajedničkom groblju. Od 1742. godine bilježilo se ponekad i ime i dob umrle djece: Djevojčica Mateja Buljovčića Marija, 3 godine. Umrla je 15. siječnja 1742. godine.

Matičar nije prevodio svako ime

I u matici umrlih se susrećemo s više neprevedenih imena: tako je 27. veljače 1719. godine ubilježena smrt starice Stane čiji je otac bio Božo: „filia nomine Stana ex Szabatka defuncti Boxe...“ Udovica imenom Jaka, kći Jeronima Grubišića umrla je 26. listopada 1719. Dne 28. rujna 1721. godine je umrla Ivanica Tikvić. Dana 1. studenog 1721. godine je umrla u dobi od 44 godine kći pokojnoga Bože Pipunića imenom Ivanica supruga Ilije Rudića. Smrt Cvite Bajić ubilježena je 1. siječnja 1722. godine, a 27. ožujka smrt Stojke Stipić. Božo Marčetić je umro 3. siječnja 1723. godine.

Kuga u Subotici

Poznato je da je 1738. godine kuga odnijela mnoge živote diljem Bačke. Subotički franjevci su na posebnom listu popisivali žrtve zaraze, pa su na koncu čitave matice pridodali taj popis na 145. i 146. stranici, pod naslovom: „Od 15. lipnja 1738. godine su umrli od kuge sljedeći, koje su oci providjeli“. Taj popis ima 6 rubrika: ime svećenika koji je providio bolesnika, ime domaćina kuće u kojoj je žrtva živjela, a u sljedeće tri rubrike su razvrstani muževi, dječaci, žene i djevojke. U posljednjem redu su upisana dvojica muževa iz kuće Antuna Kujundžića „i još jedno dite“. Iz toga popisa vidimo da je posljednji zaraženi umro 19. veljače 1739. godine. Bio je to vinogradar Matiša Baćin.

Knjiga obraćenika

Knjiga onih koji su prešli na katoličku vjeru se nadovezuje na maticu umrlih i nalazi na 146., 147., 148. i 149. stranici. U tu knjigu su ubilježeni ljudi koji su prešli na katoličku vjeru od 1741. do 1755. godine; među novoobraćenicima je najviše pravoslavnih, i gotovo toliko reformiranih kršćana i pripadnika Evangeličke crkve.

Primalje

Zbog iznimno velike smrtnosti novorođenčadi bilo je od velike važnosti da se u župi nađu dobro poučene žene koje bi pomagale roditeljama. Važno je bilo i to da se dijete u životnoj opasnosti krsti. Među primaljama se znalo naći i samo priučenih žena. Na 149. stranici Matice umrlih subotičke župe, nakon

što su na 145. i 146. stranici popisani umrli od kuge, i na 146., 147., 148. i 149. stranici popisani ljudi koji su prihvatili katoličku vjeru, 1752. godine sačinjen je popis prisegnutih babica. Evo njihovih imena: Ana Skenderova, Marija Kujundžić, Lucija Bošnjačka, Jela Marijana Kovačeva, Ana Maria Jančik, Kata Matanka, Jela Nikaška, Susanna Drabant, Ana Brajčić, Tott Kata, Kovats Jutka, Katarina Hercsinica na ciglani, Katarina Biloga Nikole i Magdalena Bosanka. Toliki broj babica u Subotici svjedoči i o veličini župe.

Nepravda prema Crkvi i kulturi

Crkvi i kulturi je načinjena velika nepravda kad su komunističke vlasti oduzele župnim uredima sve matice krštenih, vjenčanih i umrlih do 1895. godine. Oduzete su i pomoćne knjige – indeksi. Tada je obećano da će u matičnim uredima prepisati matice, pa ih vratiti župnim uredima. S obzirom na to da su matice pisane latinskim ili mađarskim jezikom, u mnogim matičnim uredima ne postoje ljudi koji ih znaju čitati. Zato je čuvanje crkvenih matica kod građanskih vlasti i nerazumno. Godine 1989. država je dala čvrsto obećanje o vraćanju matica. Poznato je da su tada nastupila vremena razaranja, proganjanja, vremena pustošenja i siromaštva, vremena nemirna. Od 5. listopada 2000. godine ponovno je u ljudima oživjela nada u pravdu i istinu. No, ni do danas knjige nisu vraćene.

Subotički franjevci – veliki čuvari

Subotički su franjevci 2000. godine proslavili 100. obljetnicu Hrvatske provincije svetoga Ćirila i Metoda. Za tu priliku subotički katedralni župnik Stjepan Beretić je subotičkim franjevcima darovao kopiju najstarije subotičke matice koju su franjevci, kao tadašnji upravitelji subotičke župe, počeli voditi 1687. godine. Premda nema podataka za svaku godinu, a za pojedine godine su podaci manjkavi, ta je stara matica od najvećeg značaja i neprocjenjive vrijednosti za grad Suboticu i napose za Subotičku biskupiju. Ona je svjedok marljivog rada subotičkih franjevaca. Iz toga vremena jedva da se u Subotici i Bačkoj nađe koji pisani dokument. Zato je ta stara matica spomenik najvišega reda. Tu su knjigu subotički franjevci čuvali sve do 1. listopada 1773. godine, kada su subotičku župu predali dr. Stipanu Raniću, prvom župniku iz redova biskupijskih svećenika. Tom su prilikom franjevci novom župniku predali i sve ostale matice. Od 1773. godine čuvari te najstarije matice bili su župnici, svjetovni svećenici. Dok se nije teško razbolio, knjigu je čuvao blage uspomene subotički biskup Matija Zvekanović. Od toga vremena knjigu opet čuva župnik katedralne župe.

Otac Gothard je bio uporan

Pokojni subotički franjevac pater Gothard Hájek je neumorno tražio da se fotokopiraju najstarije matice. Matica je fotokopirana, a njezin je izvornik obnovljen u uglednoj stoljetnoj subotičkoj knjigovežnici Gábora Soka. Jedan primjerak fotokopirane matice predao je subotički župnik Stjepan Beretić franjevcima 20. ožujka 2000. godine.

Prva upisana subotička krštenja

Premda se latinski za kuma kaže „patrinus“ (CIC 875) odnosno „matri-na“, u subotičkoj matici se ne spominje ni kum ni kuma već samo „levans“ = onaj koji drži krštenika. Ovdje donosimo prve krštenike upisane u maticu.

„Dne 1. prosinca 1687. godine krstio je fra Bartul Benjović djevojčicu Katarinu Ivana Parčetića i Marte rođene Bilogrivić. Dijete je na rukama držao Marko Grubišić.“ To je prvi matični podatak u prvoj matici do danas sačuvanoj u Subotici. Istoga je dana fra Bartul krstio još tri djevojčice, i to: Angelu Nikole Kubatovića i Jelene Vuković. Kumovala joj je Stana Merković; Anu, Andrije Dumentića i Janje Tentodarević kojoj je kumovao Jakov Vojnić. Krstio je još i Marijanu Martina Raića i Kate Milković. Kumovao joj je Petar Đelmić.

Marta Marka Jurića i Marte Sučić krštena je 5. prosinca. Kumovao je Matija Kulić.

Na dan 13. prosinca je kršten Tome, Jakova Pastorovića i Marte Plević. Kumovao je Nikola Mersar.

15. prosinca je krštena Ana, Martina Margetića i Marte Mamužić. Kumovao je Matija Kulić.

18. prosinca je kršten Tome Petra Ivkovića i Ane Raić. Kumovao je Kuperšić Vit.

20. prosinca je kršten Tome Filipa Tovarića i Kate Čizić. Kumovao je János Horváth.

22. prosinca je kršten Tome Ivana Storukovića i Ane Dertić. Kumovao je Vit Kuperšić.

26. prosinca je kršten Ivan Mije Beršića i Margarete Ivošević. Kumovao mu je Natalis Goretić i Tome, Wolfganga (Vuka) Gotovirovića i Angele Hajduković. Kumovao je Vit Kuperšić.

27. prosinca Ivan Andrije Carkovića i Magdalene. Kumovao mu je Vit Klup'eršić i Stipan Đure Vomića i Uršule Ufknaović. Kumovao mu je Mijo Sindetić.

31. prosinca Jelena Bartolomeja Butzinskog i Jakobe Congor. Kumovao Lukács Kovács.

Dobro kaže otac Emanuel Hoško: „Subotički franjevci zapisuju... u osobit samostanski ljetopis događaje u svom gradu, a napose u svom samostanu. Naravno, bilježe i ono što rade, i to napose djela na dobro vjernika, svjesni svog apostolskog poslanja u Crkvi. Sveti Franjo je, naime, dao franjevcima ovu odrednicu: samo tako ćete koristiti sebi budete li koristili drugima! Riječ je, dakle, o služenju vjernicima, o dušobrižništvu ili pastoralu“ (Troistoljetno pastoralno djelovanje subotičkih franjevac, *Subotička Danica (nova)*, Kalendar 2001, str. 235). „Tako 1759. godine subotičko gradsko poglavarstvo prigovara upravi Provincije Presvetog Spasitelja da nema dovoljno svećenika u samostanu koji mogu propovijedati „dalmatinski“, premda su bila petorica. Čini se da je isto poglavarstvo predlagalo 1762. pitanje priključenja subotičkog samostana Provinciji svetoga Ivana Kapistranskoga, i to upravo zbog potrebe za dušobrižnicima hrvatskoga jezika. No, ubrzo su prestala nastojanja u tom pravcu, jer je 1763. nadbiskup Batthyány odlučio franjevcima oduzeti subotičku župu. Zbog opiranja gradske uprave, nadbiskup je odustao od svoje namjere, ali ju je proveo deset godina kasnije.“ (Troistoljetno pastoralno djelovanje subotičkih franjevac, *Subotička Danica (nova)*, Kalendar 2001, 239. str.)

Subotički franjevci uživaju veliko poštovanje subotičkih vjernika. Njima su jednako privrženi vjernici i hrvatskoga i mađarskoga jezika. Nije čudo da franjevce Mađari i danas zovu „barátok“ – prijateljima, a u Bosni je franjevac bio i ostao kao rod rođeni, franjevac je ujak. Da franjevci ništa drugo nisu učinili, već da su samo matice pisali i ostavili mladim pokoljenjima, učinili bi veliko djelo. „Najvažnije isprave u životu pojedinaca kao i cijeloga naroda svakako su matice (matrikule). U tim knjigama zabilježeni su najvažniji događaji od kolijevke do groba... Naše katoličke, najstarije matice, koju su sačuvane, datiraju od 1. prosinca 1687. godine. Starije su za vrijeme turske najezde popaljene i uništene...“ (Ive Prčić, *Subotica i Bunjevci*, Subotica, 1936, 19. str.). Sinovi svetoga Franje su sačuvali osim vjere nam katoličke i veliki dio naše povijesti koji se čita iz zbirke najstarijih matica.

Zlatni jubileji redovništva

S. Karmela Kovačević

Zlatni jubilej u svom redovništvu 2017. godine nanizala je i s. Karmela Kovačević.

Želimo Vas upoznati s ovom zlatnom jubilaricom. Evo kako je odgovorila na naša pitanja:

Zlatni jubilej svog redovništva proslavila sam u našem samostanu, se-stara Naše Gospe, Bukovačka 316, Zagreb. Boraveći na duhovnim vježba-ma, od 25. VI. do 1. VII., a voditelj duhovnih vježbi je bio fra Daniel Potalfa. Nas tri jubilarke, s. Marijana Đukić (50 g.), s. Valentina Britić (25 g.) i moja malenkost, slavile smo svoje jubileje na misi u subotu, 1. VII. S nama na misi su slavili svećenici, voditelj duhovnih vježbi fra Daniel, i dva brata svećenika, vlč. Marijan Đukić i fra Marijan Kovačević, koji je slavio 45 g. svećeništva. S nama je bila i brojna rodbina, i naše sestre iz Družbe, na čelu s časnom majkom Martinom Koprivnjak. Pater Mladen nas je predивно pripremio za zahvalu Gospo-dinu i uveo nas u daljnji hod prema vječ-nosti.

Moj otac je bio Antun Kovačević, radnik, sudionik u ratu i uzoran otac. Bavio se pletenjem košarica od šiblja, i

mnogim drugim ukrasima. Majka Marija, rođena Palić, bila je domaćica i brižno brinula o našoj brojnoj obitelji, bilo nas je petero. Voljela je ručne radove, šlinganje i druge radove na platnu.

Sva djeca su rođena u Rešetarima kraj Nove Gradiške.

Brat Marijan (r. 1946.) je svećenik-franjevac, boravio je u Subotici 29 godina, a danas je u Slavonskom Brodu u Hrvatskoj.

Imali smo brata Ivana (r. 1948.) ali je umro sa 6 godina, danas je u nebu.

Sestra Terezija (r. 1950.) je svršena krojačica i živi u Vukovaru sa svojom obitelji.

Brat Alojz (r. 1960.) je svršio fakultet elektrostrojarstva. Bio je načelnik 14 godina u Rešetarima, naglo se razbolio i sad je u kolicima, ne može hodati već 9 godina. Premda fizički nemoćan, podučava studente u matematici i fizici. Trpi i moli predan Gospodinu.

Kao prvo dijete u obitelji rođena sam u Rešetarima, kraj Nove Gradiške 12. IX. 1943. godine.

Kada sam osjetila da me Bog zove, ne znam objasniti, to je nešto posebno, tajanstveno... Kao djevojčica, često sam bila među sestrama milosrdnicama. Od svoje treće godine, pa sve do dvadesete, pjevala sam u crkvenom zboru. Već sa 14 sam htjela otići u samostan, ali majka je rekla da je prerano. Otac mi je uvijek govorio o Božjoj veličini i svemu stvorenome. Zvanje je stasalo u obitelji. Molitva, škola, crkva. Majka je bila stroga, a otac blag i on me blagoslovio kad sam odlazila u samostan.

Srednju školu završila sam u Subotici.

U samostan sam stupila u Hrvatskoj, u Zagrebu (Primorska 20), u Družbu Sestara Naše Gospe.

Magistra mi je bila s. Alis Lončarević. Imala je srce majke i dušu djevice. Bila je profesorica njemačkog i francuskog, također tajnica kardinala Franje Kuharića.

Vječne zavjete sam položila 5. VIII. 1972. u župnoj crkvi Gospe Remetske za vrijeme sv. mise koju je predvodio preuzvišeni Matija Zvekanović, p. Ivan Keravin i moj brat Marijan.

Tijekom 1963. i 1964. bila sam u Zagrebu. Tada su me premjestili u Suboticu kao kandidaticu, samo godinu dana. Zatim ponovno u Zagreb, na postulaturu u Primorskoj, jednu godinu. Novicijat je trajao dvije godine u Remetama u našem samostanu. Od 1968. sam u Subotici, na biskupiji, sve do 2015. Od tada sam u samostanu pri župi Isusovog Uskrsnuća.

Kao redovnici prvotna mi je molitva, sv. misa i razmatranje. Imala sam brigu za goste, bila sakristanka u biskupijskoj kapeli. Najdraže mi je bilo pjevanje u našem Katedralnom zboru „Albe vidaković“ uz našu s. Mirjam. Nas dvije smo pjevale na mnogim vjenčanjima *Ave Maria*, a naš prečasnii Beretić je govorio predivne propovijedi, tako da je to bila uvijek hvala Gospodinu,

a mladencima na radost. Stasala sam kao redovnica uz dva biskupa, Matiju Zvekanovića i Ivana Pénzesa, kao i mnoge svećenike. Svima mnogo zahvaljujem, neka ih Gospodin nagradi.

Pošto sam premještena u naš dom „Anuncijata“ među naše sestre u poznoj dobi, najmlađa sam ali sam nemoćnija od svih, pa činim koliko mogu. Molitva je ono što uvijek mogu, moja trajna uloga, za svećenička zvanja, duhovna zvanja i mnoge druge nakane.

Zahvaljujemo s. Karmeli na iskrenim odgovorima i primjeru duhovnog života. Neka je dragi Bog blagoslovi i podari joj još puno lijepih trenutaka u životu.

S. Paulina Kovač

Rođena sam u Monoštoru od oca Marina i majke Ane 24. XII. 1945. godine. U Monoštoru sam odrasla i završila osnovnu školu.

Jedan mladomisnik služio je u selu binacije mlade mise, i meni je došla misao: da sam muško bila bih svećenik. Budući da nisam išla u školu, išla sam svaki dan na svetu misu. To su roditelji primijetili pa me je mama, na tatin poticaj, pitala želim li biti časna. Ja sam odgovorila da želim. Mama me je odvela u Sombor kod sestara gdje sam dobila upute što trebam činiti.

Tata je radio svašta. Napravio je, ako treba, kuću od temelja do krova. Popravljao je krovove od trske, pleo korpe, bio šumski radnik, a mama je bila domaćica.

Nije bilo lako kupiti sve što je trebalo ponijeti u samostan, ali je ipak sve uspjelo, i ja sam ušla u samostan u Sombor početkom travnja 1962. godine. Iste godine u jesen sam otišla u Đakovo kod sestara svetog Križa u Katehetsku školu.

Kako su moje sestre i brat prihvatili što sam ja otišla u samostan, nije lako reći. Nisu ni mogli znati što me čeka jer nismo imali prilike doći u dodir s redovnicama, budući da ih u selu nije bilo.

Jedna moja sestra je redovnica naše zajednice, živi i radi u Apatinu. To je sestra Imelda Kovač. Druge dvije sestre žive u Subotici, sa svojim obiteljima.

Poslije završetka Katehetske škole 1965. godine otišla sam u Bač, gdje sam stupila u postulat, kao pripravnica za stupanje u novicijat. Sestra Magistra, koja me je s još tri susestre vodila i poučavala u novicijatu, bila je sestra Admirabilis Adamek.

U novicijat Družbe sestara Naše Gospe Bačke stupila sam 31. VII. 1966., a prve redovničke zavjete položila sam sa susestrama u Baču 1. VIII. 1967.

Od 1967. do 1971. bila sam kratko u Bečeju, Molu, Senti i Horgošu, a od 1971. do 1975. u Apatinu. Najduže sam bila u Baču, od 1. X. 1975. pa do 1. VI. 2013. godine.

U Baču je ujedno bila i najbrojnija zajednica sestara, a ja sam posljednja koja je napustila Bač.

Vječne zavjete sam položila 1973. u Subotici u Marianumu.

Kao redovnica sam uglavnom bila katehistica, sakristanka, zvonarka, kantorica, a ako je bilo potrebno, pogotovo kad sam ostala sama, radila sam i kućanske poslove.

Sada u Kanjiži pečem kruh i peciva, pravim krunice i ručni rad sa slamom i prešanim cvijećem, i slično.

Zlatni jubilej sam proslavila u krugu redovničke zajednice 14. VII. u Subotici, poslije duhovnih vježbi, u samostanskoj kapeli, a 30. IX. u Kanjiži također u samostanskoj kapeli, svetom misom koju su služili svećenici koji su bili župnici u Baču.

Neka dobri Bog blagoslovi s. Paulinu u svemu što radi.

Duhovna zvanja

Mladomisnik vlč. László Hajdú

László Hajdú je rođen 30. travnja 1993. u Novom Sadu. Odrastao je u Bačkom Petrovom Selu u obitelji s troje djece. Otac mu je soboslikar, a majka domaćica. László je osnovnu školu završio u svome selu. Godine 2008. se upisuje u subotičku Klasičnu gimnaziju i sjemenište „Paulinum“. Nakon mature, 2012. godine se upisuje na bogosloviju u Segedinu. Za đakona je zaređen 26. prosinca 2016., a za svećenika 29. lipnja 2017. Trenutačno je na službi u novosadskoj župi Imena Marijina kao župni vikar.

Đakon Gáspár Józsa

Gáspár Józsa je rođen u Villachu u Austriji 1973. godine. Odrastao je u Bečeju u obitelji s troje djece. Završio je srednju ekonomsku školu u Bečeju, a potom i Pedagoški fakultet u Sombothelyu u Mađarskoj. Više od deset godina radio je u prosvjeti. Od 2014. je svećenički kandidat Subotičke biskupije. Teološke studije završava u Ostrogonu. Trenutačno je na šestoj godini studija. Za đakona je zaređen 29. lipnja 2017.

ZAHVALA ISUSU

Mene Isus voli;
Ništa me ne boli,
A i kad me boli,
On me i tad voli!

Ja Isusa volim,
Njega uvijek molim,
Da budem ponizan,
Da s' ne uzoholim.

On ponizne voli,
Olakšava boli,
Kada prođu boli,
On me i tad voli.

Zato Njega volim,
Za ljubav Ga molim;
Ja mu se zahvalim,
Kažem da Ga volim!

Sve nas Isus voli
I liječi nam boli;
Ja Ga zato molim,
Kažem da Ga volim!

Franjo Ivanković

GOSPODINOV ZOV

I bijaše to jednog dana
Upoznah predivno biće
I osjetih u srcu, evo mi barke
U kojoj ću veselo
Ploviti morem života.

Radost, sunce, more
Putovi, blizina, šume,
Nježna toplina srca
Molitve cvijeća, mirisi
Darovi, vijenci i suze.

Vijenac si mi dao, o Gospode,
Kako izgleda, to ti samo znaš
Znam da ga imam
I još ga Tvojom
Milošću nadopunjam.

Budi uza me, Gospode,
I ne ostavi me u Onaj dan.
Jer znaš da Tvoja sam,
Jer znaš da Tvoj uvijek sam!

Nova Gradiška, 5. V. 1955.

s. Karmela Kovačević

Naši pokojnici

Msgr. László Huzsvár (1931. – 2016.)

U svom je domu u Horgošu, u subotu, 10. prosinca 2016. godine preminuo, u 86. godini, mons. László Huzsvár, umirovljeni zrenjaninski biskup, u 59. godini svećeništva i 28. godini biskupstva.

Rođen je u Horgošu 21. veljače 1931. godine. Osnovnu je školu pohađao u rodnom mjestu i Segedinu. Gimnaziju u Senti. Teologiju je studirao u Zagrebu. Za svećenika je zaređen u Subotici 1957. godine. Kao svećenik Subotičke biskupije bio je župni vikar u Selenči i Bačkoj Topoli. Potom je u Subotici obnašao

službu biskupovog tajnika i župnog vikara katedralne župe. Bio je upravitelj župe na Kelebiji pa župnik u Vrbasu. Bio je župnik u Novom Sadu, dekan i papinski prelat.

Pokrenuo je katolički list *Hitélet* i godišnjak *Katolikus kincses kalendárium*. Organizirao je i predvodio brojna hodočašća.

Papa Ivan Pavao II. imenovao ga je 7. siječnja 1988. godine prvim biskupom novoosnovane Zrenjaninske biskupije. Marno se brinuo za povjerenje mu vjernike. Isto tako, gradio je nove crkve i popravljao stare. Umirovljen je 2007. godine. Posljednje godine života proveo je u rodnom Horgošu. Preminuo je nakon duge i teške bolesti 10. prosinca 2016. godine. Pokopan je u kripti zrenjaninske katedrale. Gospodin mu bio vječna nagrada!

O. Joakim Hološnjaj (1932. – 2017.)

U 86. godini, u nedjelju 19. ožujka, u Đurđevu je preminuo protojerej stavrofor o. Joakim Hološnjaj, grkokatolički svećenik, koji je u Đurđevu pastoralno djelovao gotovo 46 godina (od 1971.).

Rođen je 1932. godine u Ruskom Krsturu, gdje je završio osnovnu školu, gimnaziju u Vrbasu, a Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu. Za svećenika ga je zareadio tadašnji apostolski administrator Križevačke eparhije mons. Gabriel Bukatko 1958. godine u Ruskom Krsturu. Bio je član više vijeća Križevačke eparhije. Sveta Stolica ga je imenovala križonosnim protojerejem 1985. godine. Kada je,

zbog novonastale podjele država, Križevačka eparhija počela djelovati u pet zemalja bivše Jugoslavije, 1999. godine utemeljen je njezin Vikarijat za Srbiju i Crnu Goru, a o. Hološnjaj je imenovan vikarom. Vikarijat je bio najviši oblik crkvenog ustrojstva za grkokatolike u našoj zemlji sve do uspostavljanja Apostolskog egzarchata i imenovanja egzarcha (biskupa) 28. kolovoza 2003. godine.

Otac Hološnjaj bio je graditelj (župnog pastoralnog centra, župnog doma i crkve, kao i kapelice na groblju), pisac, izvođač crkvene glazbe, veliki pastoralni djelatnik i promicatelj suradnje dvaju obreda Katoličke crkve u Vojvodini.

U braku sa suprugom Amalijom ima sedmero djece, od kojih su dvojica grkokatolički svećenici: o. Mihajlo (vikar u Đurđevu i župnik u Gospođincu) i dr. Boris Hološnjaj, svećenik Ordinarijata za grkokatolike u Austriji. Sahranjen je 21. ožujka u Đurđevu. Počivao u miru Božjem.

Kata Ivanković r. Stantić (1925. – 2017.)

Uzorna vjernica Kata Ivanković preminula je 12. ožujka u Subotici u 92. godini. Potekla je iz brojne obitelji Stantić. Ispovjednik joj je u mladosti bio biskup Lajčo Budanović. U braku s Grgom Ivankovićem ima desetero djece, trideset unučadi i dvadeset praunučadi. Među svojim potomcima ima i sina svećenika, kći časnu sestru i dva unuka svećenika.

Kata je redovito pratila katolički tisak i pročitala mnoge crkvene knjige. Napisala je mnoštvo pjesama u kojima izražava svoje pouzdanje u Boga, ljubav prema svojoj Bačkoj i svome hrvatskom narodu. Objavljena joj je zbirka pjesama *Ruku mira pružam svima*. Bila je redovita sudionica susreta pučkih pjesnika „Lira naiva“. Pjesme je objavljivala u *Subotičkoj Danici*, *Bačkom klasju* i *Zvoniku*.

Pokopana je na subotičkom Bajskom groblju.

DAR OD BOGA MOJA LIRA

Hvala Tebi Oče vječni
Što si liru meni dao
Ostavit ću je na zemlji
Kada budeš me pozvao.

Baš bih bila nezahvalna
Kad ti ne bih zahvalila
A ona je uvijek skromna
I poslušna meni bila.

Nikad nije ni tražila
Da je netko za rad plati
Jer je znala tko je poslo
Platit će na rajski vrati.

Kata Ivanković

DOMOLJUBNE DUŠE

Dok divaniš, sve razumim
ti, Bunjevče od Blagaja,
rika Buna navik čuva
ikavicu tvoga kraja.

Sa usana Dalmatinca
ćakulanje dušu kripi,
običaji što uz vino
Primorja su dragulj lipi.

Hercegovcu srid maslina
tvrda stina srce blaži
a oko mu znanim kršem
to Duvanjsko polje traži.

Rad nečujne jeke brda
Bosanac se pismom javi,
riči lete i bez krila,
svitu javlja – Božić slavi.

S Velebita let sokola
s moćnom vilom Ličan prati,
a uvo mu osluškuje
oće l' vuci zavijati.

U kolu se Šokac diči,
ne mož želja da ga mine
za zvucima od samice
iz prastare postojbine.

Dok vas gledim pod barjakom
jedne vire i divana
znam, duša vam od vajkda
domoljubljem sva protkana.

Josip Dumendžić Meštar

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događaja u Subotičkoj biskupiji/

Zabilježio: Josip Štefković

*** 2016. ***

Hodočašće u Svetu Zemlju molitvene zajednice „Proroci“

Od 8. do 15. studenog, molitvena zajednica „Proroci“ iz Subotice, predvođena **mons. Andrijom Anišićem** hodočastila je u Svetu Zemlju. Pridružili su se skupini hodočasnika iz Zagreba koju je organizirao i predvodio **p. Tomislav Glavnik**, franjevac konventualac. Ta novonastala skupina pridružila se velikom hodočašću Dubrovačke biskupije koju je predvodio biskup **mons. Mate Uzinić**. Tako se formirala skupina od više od tri stotine duša.

Za tjedan dana puno su toga vidjeli i doživjeli. Pohodili su pedeset i tri, za nas kršćane, sveta i značajna mjesta. Dovoljno je samo spomenuti neke od njih pa će svakom pobožnom vjerniku i sami navirati događaji iz evanđelja. To su primjerice: Nazaret (crkva Navještenja – Marijina kuća), crkva sv. Josipa (Josipova kuća, kuća sv. Obitelji), Ain Karem (crkva sv. Elizabete, crkva Ivana Krstitelja), Betlehem (bazilika Isusovog rođenja, Pastirsko polje), rijeka Jordan, Kana Galilejska (prvo Isusovo čudo), Kafarnaum (Isusov grad), Galilejsko jezero, Brdo blaženstava, Tabgha (mjesto čudesnog umna-

žanja kruha i ribica), Tabor (mjesto Isusovog preobraženja), Betanija (mjesto Isusovih prijatelja Lazara, Marte i Marije te Lazarov grob), Jeruzalem – Maslinska gora (Getsemani), crkva *Dominus flevit* (Gospodin je plakao), Zid plača, Dvorana posljednje večere, crkva sv. Petra (od pijetlovog pjeva), *Via dolorosa* (Križni put), bazilika groba Isusova (Kalvarija, Golgota, Sveti grob – mjesto Isusovog uskrsnuća), crkva sv. Ane (Bethesda), crkva Marijinog usnuća, Karmel, Haifa, Jerihon, Mrtvo more...

Hodočasnici su se s puta vratili obogaćeni brojnim duhovnim iskustvima o kojima su svjedočili u tiskanim i elektronskim medijima.

XX. izložba božićnjaka u Subotici

U predvorju Otvorenog sveučilišta u Subotici u petak, 9. prosinca otvorena je „XX. izložba božićnjaka“. Izložbu je organizirao Etnološki odjel „Blaško Rajić“ pri Katoličkom društvu „Ivan Antunović“. Izložbu je otvorila dominikanka s. **Nada Ivanković** podijelivši s nazočnima svoja sjećanja i do-

življaj Božića iz vlastitoga djetinjstva. U ime Katoličkog društva „Ivan Antunović“ posjetiteljima izložbe se obratio **vlč. Dragan Muharem**. Nazočnima se obratio i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**. Brojni posjetitelji, kao i bogatstvo izloženih božićnjaka, pokazali se kako ova tradicija ima budućnost. Otvaranje izložbe učinila su još radosnijim djeca iz vrtića „Marija Petković – Sunčica“ iz Subotice. Za njihov veseli nastup pripremila ih je odgajateljica **Marina Piuković**.

Obnova Franjevačkog samostana u Baču

Dugo očekivana vijest o početku projekta obnove Franjevačkog samostana u Baču konačno je stigla 16. studenoga kada je u blagovaonici samostana održana konferencija otvaranja kojom je zvanično započelo realiziranje tog projekta. Na sastanku su sudjelovali predstavnici delegacije Europske unije u Srbiji koja financira ovaj projekt. Zatim, predstavnici tvrtke koja vrši nadzor radova, predstavnici dviju tvrtki koje su izvođači radova. Potom, predstavnici Ministarstva kulture i informiranja, Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, fonda „Stoljeća Bača“, delegat Franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda **p. Zvonimir Lutrović** te predstojnik samostana u Baču **p. Josip Špehar**. Raspravljalo se o načinu rada, redovitim tjednim i mjesečnim sastancima te o izradi dinamičnog plana radova u skladu s vremenskim uvjetima. Sudionici su upoznati i s arheološkim radovima koji se obavljaju na mjestima gdje su projektom planirani rovovi za polaganje instalacija.

Radovi su započeti 2016. godine, a nakon jake zime, nastavljani u proljeće 2017. Planirani rok završetka je u proljeće 2018. godine.

*** 2017. ***

Tribina „Bog i djeca Abrahamova“ u Subotici

Tribina pod nazivom „Bog i djeca Abrahamova“ započeta je 2014. godine, kao reakcija na zabludu da su vjerske zajednice te koje proizvode razlike među ljudima. „Ni za čiju vjeru nisam odgovoran, ali ono za što smo svi odgovorni je to kakvi smo jedni prema drugima“, rekao je **o. Dragan Stokin**, protonamjesnik Srpske pravoslavne Crkve, u svom obraćanju brojnim

sudionicima istoimene tribine. Ona je održana 17. siječnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na tribini su govorili, osim o. Dragana, i predstavnici ostalih crkvenih i vjerskih zajednica: gvardijan subotičkog franjevačkog samostana **Zdenko Gruber** OFM, glavni rabin u Srbiji **Isak Asiel** i subotički imam efendija **Hasan Skorupan**. Potvrdu značaja nastavka subotičkih međuvjerskih susreta izrazili su načelnik sjevernobačkog okruga **Drago Vučković**, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša** i počasni vicekonzul Italije **Carmine Tarallo**.

Dani biskupa Ivana Antunovića 2017.

Sveta misa za biskupa Ivana Antunovića slavljenja je u nedjelju, 8. siječnja u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske. Predvodio ju je **vlč. Siniša Tumbaš Loketić**, u koncelebraciji s **vlč. dr. Ivicom Ivankovićem Radakom**, **mons. dr. Andrijom Anišićem** i **mr. Mirkom Štefkovićem**. Na misi je pjevao katedralni zbor „Albe Vidaković“, pod ravnanjem **Miroslava Stantića**.

XXV. razgovor je održan 13. siječnja u 19 sati u Pastoralnom centru „Augustinianum“ u Subotici, na 129. obljetnicu smrti biskupa Antunovića. Pozdravnu riječ je uputio **mons. Stjepan Beretić**, predsjednik Katoličkog društva „Ivan Antunović“. Tema Razgovora bila je Strategija obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji. O temi su govorili **Jasna Vojnić**, potpredsjednica Odbora za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća i **vlč. Želimir Žuljević**, ravnatelj Katoličke osnovne škole u Požegi.

Usljedio je razgovor, kojim je ravnao **vlč. dr. Ivica Ivanković Radak**, tajnik Katoličkog društva „Ivan Antunović“. Nazočni su pokazali veliki interes za ovu temu.

Ekumenska večernja u Molitvenoj osmini za jedinstvo kršćana u Subotici

Zajednička molitva za jedinstvo kršćana odzvanjala je u nedjelju 22. siječnja u župnoj crkvi Isusa radnika u Subotici, na koju su se, predvođeni svojim pastirima iz kršćanskih zajednica Subotice, sakupili vjernici istih kršćanskih zajednica. Moto Molitvene osmine za jedinstvo kršćana bio je „Pomirenje – Ljubav nas Kristova obuzima“ (2 Kor 5-14). Ekumensku molitvu predvodili su **vlč. Nándor Kara**, župnik subotičke župe svete Marije, **vlč. mr. Dragan Muharem**, župnik u Maloj Bosni, te **Gábor Dolinszky**, zamjenik biskupa Evangeličke kršćanske Crkve u Srbiji.

Okupljeni vjernici su se pomolili i za žrtve tragičnog sudara autobusa u Italiji, koji se dogodio dan prije, 21. siječnja.

Naši biskupi kod pape Franje

U razdoblju od 30. siječnja do 3. veljače biskupi Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda boravili su u Rimu povodom posjeta „ad limina apostolorum“. Taj posjet predviđen je Zakonikom kanonskoga prava prema kojemu je svaki „dijecezanski biskup dužan podnijeti izvještaj vrhovnom svećeniku o stanju povjerene mu biskupije u obliku i vremenu koje odredi Apostolska Stolica“ te za tu prigodu treba otići u Rim „počastiti grobove blaženih apostola Petra i Pavla“ te posjetiti rimskog prvosvećenika (kan. 399 sl.).

U svom stilu, vrlo jednostavno i srdačno, Papa je primio biskupe i s njima razgovarao. Zanimao se za stanje u svim biskupijama, o životu svećenika i redovnika, o laicima i o duhovnim zvanjima. U tom je razgovoru postalo vidljivo da se Papa jako dobro pripradio za susret s našim biskupima budući da se izvrsno snalazio u našem zemljopisu, navodio je pojedinosti iz njegova pontifikata vezane za svaku od naših država te je izrazio želju doći nam u posjet. Sveti je Otac imao misu s našim biskupima te ih na koncu ohrabrio da ostanu vjerni u nasljedovanju Isusa, dobrog Pastira.

Nadalje, biskupi su posjetili i brojne kongregacije te papinska vijeća gdje je bilo govora o pojedinim gledištima života i o djelovanju naših biskupija.

Veliko prelo 2017. u Subotici

U organizaciji Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ 4. veljače je u sportskoj dvorani Tehničke škole „Ivan Sarić“ održano „Veliko prelo 2017“. Izabrana je najbolja preljska pjesma pod nazivom „Prošlost“ autora **Nikole Kujundžića**. Najljepšom preljom je proglašena **Ana Ivanković Radak** iz Subotice, prvom pratiljom **Marija Gabrić** iz Đurdina, a drugom pratiljom **Martina Čeliković** iz Subotice.

Predsjednik Organizacijskog odbora manifestacije bio je **Denis Lipozenčić**. Prelo je otvorio gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**.

U programu „Velikog prela 2017“ sudjelovali su: tamburaški ansambl Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“, članovi folklornog odjela

HKC „Bunjevačko kolo“, Ansambl „Biseri“ iz Subotice i gosti iz Zagreba, klapa „Kampanel“.

Prvo Veliko prelo održano je 2. veljače 1879. godine u organizaciji „Pučke kasine“.

Prelo Hrvatske zajednice bračnih susreta

U HKC „Bunjevačko kolo“ 18. veljače Hrvatska zajednica bračnih susreta – regija Subotica (HZBS) organizirala je druženje „Vikendaško prelo“ sedmi put za redom. Na prelu je bilo blizu 150 prisutnih. Domaćini prela bili su koordinatori Zajednice **Katica** i **Pavao Ivanković**. Među gostima su bili i predstavnici Zajednice iz Republike Hrvatske, kao i predstavnici Mađarske zajednice Vojvodine. Cilj je druženja da se sudionici što bolje međusobno upoznaju i pokažu koliko ljubavi imaju te da su je spremni umnažati i dijeliti svima kojima je potrebna. Najdraži gosti su ipak bili oni najmlađi kojih je bio prilično velik broj, svih dobi, od jedne godine pa naviše. Prisutne je zabavljao tamburaški sastav „Ruže“.

Prelo mladeži u Subotici

„Prelo mladeži“ održano je u svečanoj dvorani HKC-a „Bunjevačko kolo“ u Subotici u petak 24. veljače. Na prelu je bilo više od dvije stotine mladih. Nazočnima su se obratili **p. Danijel Maljur** iz Franjevačkog samostana u Subotici, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **dr. Slaven Bačić**, predstavnik grada Zagreba te **Mladen Petreš** iz udruge „Hrvatski majur“ koja je i organizirala „Prelo mladeži“. Mlade su zabavljali tamburaški sastav „Klasovi“ i DJ Kruno. Ulaz na prelo bio je slobodan, a generalni sponzor bio je grad Zagreb. Prelo mladeži je održano deveti puta. Ta je pokladna zabava okupila mlade mahom iz Subotice i okolice, ali i iz Sombora, Podunavlja i Srijemske Mitrovice.

VII. prelo sićanja u Subotici

Sedmo Prelo sićanja, u organizaciji HKC „Bunjevačko kolo“ i Katoličkog društva „Ivan Antunović“, održano je u nedjelju 26. veljače. Sve je bilo kao nekada davno kada su naši preci održavali prela diljem ovih prostora, družili se i veselili noseći svoju narodnu nošnju. Broj sudionika je bio vidno

veći nego prijašnjih godina: ispunili su prostor velike dvorane HKC-a „Bunjevačko kolo“. Svi su bili odjeveni u svečanu zimsku narodnu nošnju. Prema unaprijed utvrđenom protokolu organizatora, svi sudionici Prela sićanja, koji su to željeli, odjeveni u svoje narodne nošnje, okupili su se kod spomenika Presvetog Trojstva u centru Subotice i načinili zajedničku fotografiju. Potom su se u povorci zaputili prema katedrali sv. Terezije, gdje je svetu misu predvodio **mons. Stjepan Beretić** u koncelebraciji **vlč. Ivice Ivankovića Radaka**, te se nakon bogoslužja svečana povorka zaputila prema HKC „Bunjevačko kolo“, gdje je organizirana središnja svečanost. Uz domaću rakiju i vino, ukusne fanke i glazbeni štimung ansambla „Hajo“ i orkestra HKC-a „Bunjevačko kolo“, prošlost nije zaboravljena već je u najljepšem svjetlu ponovno zasvijetlila u modernoj današnjici.

Duhovna obnova svećenika uoči korizme

Pedesetak svećenika, redovnika i đakona Subotičke biskupije na čelu s biskupom **mons. Ivanom Péntzesom** okupilo se u utorak 28. veljače u karmelićanskom samostanu u Somboru na tradicionalnoj predkorizmenoj duhovnoj obnovi pod okriljem sluge Božjega **o. Gerarda Tome Stantića**. Na početku susreta su se svećenici okupili u crkvi gdje su zazvali milost i svjetlo Duha Svetoga za taj svoj susret. Ondje ih je sve pozdravio prior samostana **o. Stjepan Vidak**. Potom su uslijedila predavanja, odvojeno na hrvatskom i mađarskom jeziku. Predavanje na hrvatskom održao je **dr. sc. Jure Ze-**

čević, karmelićanin. Nakon predavanja bilo je prilike za pitanja i razgovor. Poslije toga sudionici su se opet okupili u crkvi na euharistijskome klanjanju za vrijeme kojega je bila prigoda i za osobnu ispovijed. U podne je bila sv. misa koju je predvodio biskup Pénczes. U prigodnoj homiliji naglasio je kako svećenik živi od molitve, a napose od euharistije; ne od „služenja svete mise, nego od blagovanja tijela i krvi Kristove“.

Poslije mise biskup je na grobu o. Gerarda molio za njegovo proglašenje blaženim i svetim, te za uslišanje molitava koje njegovi štovatelji upućuju Bogu po njegovu zagovoru.

Druga tribina „Bog i djeca Abrahamova“ u Subotici

Druga po redu ovogodišnja tribina „Bog i djeca Abrahamova“ održana je 28. veljače na temu „Ljubav“. Sudionicima tribine se, u ime gradonačelnika Subotice, obratila njegova suradnica **Jasmina Stevanović**, a odmah nakon nje i **Carmino Tarallo**, počasni konzul Italije u Subotici. O temi tribine, inspirirano i nadovezujući se jedan na drugog, govorili su glavni rabin u Srbiji **Isak Asiel**, gvardijan subotičkog Franjevačkog samostana **Zdenko Gruber** OFM, subotički imam **Hasan Skorupan** te protonamjesnik **Dragan Stokin**. Moderator ove tribine bio je novinar **Krisztián Takács**.

Promocija monografije „HosanaFesta“

U Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici 12. ožujka je održana promocija „Monografije“ Festivala hrvatskih duhovnih pjesama „HosanaFest“. Povod izdavanju ove publikacije bio je kontinuirani desetogodišnji niz održavanja toga festivala, a nastala je zahvaljujući Organizacijskome odboru te mladom gospodinu **Srdanu Vari** iz Sombora koji je monografiju tehnički oblikovao. Tiskana je uz potporu Zagrebačke županije i grada Subotice u tiskari „Rotografika“ u Subotici. Monografiju je predstavila direktorica izdavačkog poduzeća „Publikum“ iz Sombora **Katarina Vizi**. U programu su sudjelovali **Marija Jaramazović Kovač**, **Lidija** i **Slobodan Ivković** te **Ana Ivanković Radak**. Sam festival predstavila je **Nevena Mlinko**, višegodišnja voditeljica festivala. Govorili su i **Sanela Molnar** i **Vedran Jević** koji su godinama uz festival. Na koncu se nazočnima obratio i predsjednik Organizacijskog odbora i osnivač „HosanaFesta“ **vlč. dr. Marinko Stantić**, ponosan na održane festivale i izražavajući nadu da će se priča o HosanaFestu i nadalje nastaviti.

Koncert Pasionske baštine u Subotici

Koncert hrvatskih crkvenih i pučkih bunjevačkih i kajkavskih korizmernih pjesama „Križ nam stoji u polju“ održan je u subotu 25. ožujka u Franjevačkoj crkvi sv. Mihaela Arkandela u Subotici. Nastupila su tri zbora: KUD

„Pojatno“ iz Zaprešića, KUD „Kupljenovo“ iz Zaprešića, Zbor svete Cecilije Franjevačke crkve iz Subotice i orguljaš **Mario Kambić** iz Desinca.

Na programu su bile skladbe korizmene tematike. Riječ je o pučkim pjesmama koje se odlikuju puninom pokajničkih misli što i iz narodnog motiva djeluju vjerodostojno jer pokazuju pravi duh vjernika koji zajedno pjevaju na liturgijama, pobožnostima i molitvenim skupovima. Napjevi ovih pjesama u kombinaciji s duhovnim mislima muke i smrti Gospodina našega Isusa Krista izražene su harmonijski, dok su interpretacije tih skladbi pjevači predstavili u dubini vjere i istine.

Organizatori ovoga događanja su bili Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, udruga Pasijska baština iz Zagreba te HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta.

Šokački korizmeni napjevi u Novom Sadu

U župnoj crkvi Imena Marijina u Novom Sadu u nedjelju 26. ožujka mali koncert korizmenih liturgijskih napjeva izvela je Muška vokalna skupina „Sinovi atara“ koja djeluje u okviru „CroEthno – udruge za očuvanje hrvatske kulturne baštine“ iz Zagreba. Na repertoaru su bile pjesme „Poslušajte braćo mila (Početak Gospinog plača)“, „Pred smrt svoju“, „Gorko plače“, „Oj žalosna majko“ i „Dušo, sad pođi sa mnom“. Skupina „Sinovi atara“ osnovana je 2010. godine pod okriljem udruge „Šokadija Zagreb“. Čuva tradicionalne napjeve iz krajeva gdje žive šokački Hrvati. U proljeće 2012. godine osniva vlastitu udrugu unutar koje počinje djelovati pod današnjim nazivom. „Sinove atara“ čini 16 muškaraca iz raznih krajeva Hrvatske, od Like preko Moslavine i Turopolja, Zagreba pa sve do Srijema, a na programu ima preko 50 pjesama. Izvodi svjetovne i hrvatske božićne i uskrсне napjeve te tradicijske marijanske napjeve, a skupina je i bogata članovima koji sviraju tambure i/ili tradicionalne instrumente (gajde, samicu, diplicu i dvojnice). Nastupaju u originalnim šokačkim slavonskim, baranjskim i srijemskim nošnjama.

Uskrсни koncerti katedralnog zbora „Albe Vidaković“

Ostajući vjeran tradiciji dugoj dvadeset i sedam godina, subotički je katedralni zbor „Albe Vidaković“ priredio svoj uskrсни koncert. Ove je godine, prije izvedbe koncerta u katedrali u Subotici 23. travnja, taj koncert izveden i u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Selenči.

Odaziv publike u Selenči i Subotici bio je iznimno velik pa je ovaj koncert čulo preko tri stotine ljudi. Tematika je koncerta bilo „Sveto vazmeno

trodnevlje i Uskrs“. Vođen tim geslom program se sastojao od djela širokoga stilskog spektra; od renesanse do skladbi nastalih u dvadesetom stoljeću.

Posebno su mjesto na koncertu imale skladbe koje su nastale za subotičku katedralu iz pera katedralnog zborovođe **Miroslava Stantića** i člana zbora **Bele Anišića** skladane za ovogodišnje Vazmeno trodnevlje. Izvedene su Stantićeve skladbe „Oče, u ruke tvoje“ i „Ubi caritas“ te Anišićevi „Prije-kori“. Te su skladbe svakako obogatile liturgijsku i koncertnu literaturu katedralnog zbora.

Ovim se koncertom katedralni zbor prisjetio i 100. godišnjice rođenja **Milana Asića** čiji je cjelokupni opus sakralne glazbe nastao za potrebe katedralnog zbora „Albe Vidaković“.

U programu su sudjelovali katedralni zbor „Albe Vidaković“, katedralni zbor „Sveta Terezija“, **Emina Tikvicki**, mezosopran, **vlč. Dragan Muharem**, bas, te **Kornelije Vizin**, orguljaš. Sveukupnim ansamblom ravnao je katedralni orguljaš i zborovođa Miroslav Stantić.

Uskrsni koncert zbora „Sveta Cecilija“

Tradicionalni uskrsni koncert zbora „Sveta Cecilija“, dvadeset i sedmi po redu, održan je 19. travnja U programu je sudjelovao i Subotički tamburaški orkestar. Prvi je dio koncerta zbor izveo uz pratnju orgulja na koru crkve. Zborom je ravnala **s. Mirjam Pandžić**. Drugi dio koncerta je započeo vještīm izvođenjem spomenutoga tamburaškog orkestra koji se predstavio djelom **Tihomira Ranogajca** „Nocturno“. Kako naš puk voli čuti stare i svima dobro poznate pjesme koje se inače pjevaju za Uskrs, ni one nisu izostale ove godine. Pjevane su zajedno s publikom, onako iz srca, da se svaka riječ u tim predivnim tekstovima razumije, shvati i doživi. Na koncu su se mogle čuti i prigodne šansone.

Susret volontera Caritasa Subotičke biskupije

Susret volontera župnih skupina Caritasa Subotičke biskupije održan je 22. travnja u velikoj dvorani Doma srednjoškolaca u Subotici. Teme susreta bile su: „Metode animiranja mladih“ koju je obradio **vlč. Szilárd Balcsák**, subotički katedralni kapelan, i „Marija, uzor volontera“ kojom se, prigodom stote godišnjice fatimskih ukazanja, pozabavio **preč. Vladislav Varga**. Prisutne je pozdravio i **vlč. Csaba Paskó**, predsjednik Caritasa Subotice. Nakon ručka sudionici su imali priliku pogledati kratki film o fatimskim ukazanjima

Blažene Djevice Marije. Sedamdesetero je volontera zatim s radošću pratilo predstavljanje Malteške dobrotvorne organizacije iz Mađarske i izvješća šest župnih Caritas-skupina. Volonteri su se veoma razveselili pozdravu koji im je uputio subotički biskup **mons. Ivan Péntzes**. Završna sveta misa održana je u subotičkoj franjevačkoj crkvi.

Susret hrvatske katoličke mladeži u Vukovaru

Na posebno uređenom prostoru kod dvorca Eltz u Vukovaru 30. travnja upriličen je središnji događaj jubilarnog 10. susreta hrvatske katoličke mladeži. Euharistijsko slavlje predvodio je đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit **Đuro Hranić**.

Susretu su prisustvovali mladi iz svih (nad)biskupija u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, iz Vojvodine, hrvatske dijasporu diljem Europe, kao i skupina mladih Poljaka.

U poruci koju je potpisao državni tajnik Svete Stolice kardinal **Pietro Parolin** ističe se kako nasljednik svetoga Petra želi da geslo susreta bude „Krist, naša nada“ (1Tim, 1,1). Ostati čvrsti u vjeri i u nadi u današnjem svijetu, zahtjevna je je zadaća koja sa sobom nosi mnoge napore, no istovremeno ispunja srce radošću i ljubavlju.

Treća tribina „Bog i djeca Abrahamova“ u Subotici

„Bog, čovjek, zajednica“, bila je tema trećega ovogodišnjeg susreta predstavnika crkava i vjerskih zajednica „Bog i djeca Abrahamova“ koji je, u njihovoj spontanoj organizaciji, održan 4. svibnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Tribinu je otvorio **o. Dragan Stokin**, subotički protonamjesnik, a o njoj su govorili i počasni konzul Italije u Subotici **Carmene Tarallo**, subotički imam **Hasan Skorupan**, glavni rabin u Srbiji **Isak Asiel**, subotički gvardijan **fra Zdenko Gruber** i, prvi puta, osobni izaslanik apostolskog nuncija u Srbiji **mons. Filippo Conago** te župnik subotičke župe Isusa Radnika **preč. József Szakály**.

Blagoslov kapele sv. Leopolda Mandića

Na blagdan sv. Leopolda Bogdana Mandića na tzv. Čantavirskom putu, koji je na teritoriju župe Marije Majke Crkve u Subotici, biskup **mons. Ivan Pénzes** blagoslovio je kapelu posvećenu tomu svecu u čast. Na slavlju se okupio velik broj župljana, vjernika susjedne župe Uznesenja BDM s Bikova, kao i vjernika grada Subotice, napose onih koji su nekoć živjeli na salašima oko Čantavirskog puta. U zajedništvu s biskupom bio je župnik **vlč. Marinko Stantić**, župni vikar **vlč. Arnold Lukacs** i **vlč. Ivica Ivanković Radak** te još osamnaest drugih svećenika.

Na misi je pjevao župni zbor pod ravnanjem **Marija Bonića**, voditelja zbora i orguljaša župe Marije Majke Crkve.

Na kraju sv. mise biskup Pénzes izrazio je svoju radost zbog blagoslova kapele kao novoga mjesta okupljanja vjernika u njegovoj biskupiji te je pozvao vjernike toga kraja da dolaze na svete mise i molitve u novu kapelu prema rasporedu koji će odrediti župnik.

Poslije svete mise svi su vjernici s biskupom i svećenicima za uspomenu na taj događaj napravili zajedničku fotografiju pred kapelom te sudjelovali u agapeu koji su priredili vjernici, „susjedi“ kapele.

Susret mladih Subotičke biskupije u Baču

Susret mladih Subotičke biskupije u Baču održan je 20. svibnja. Toga dana mladima je bio priređen bogati program – od predavanja, rada u skupinama, kazališne predstave, druženja, ispovijedi, sve do euharistijskoga slavlja. Na susretu je bilo oko 220 mladih iz cijele Subotičke biskupije.

Glavni organizator susreta bio je povjerenik za pastoral mladih Subotičke biskupije **vlč. Patrik Tvorek** koji ima sve riječi hvale za mlade, njihovu aktivnost, vjeru i odgoj.

Glavni moto tradicionalnoga susreta bio je dio poruke pape Franje: „Velika mi djela učini Svesilni“ (Lk 1, 49), a mladima ju je svojim predavanjem približio vlč. Tvorek.

„U svome obraćanju mladima stavio sam naglasak na činjenicu da je Marija imala samo petnaest godina kad joj se obratio anđeo Gabrijel i kad je izrekla hvalospjev Veliča. Njezin život nije bio savršen, a ipak je veličala i zahvaljivala Bogu za sve što joj je učinio u životu. Trebamo i mi po njezinu uzoru pronaći Boga u svome životu, pronaći Boga u svojoj obitelji, u svojoj školi i činiti nešto dobro za ljude oko sebe“, istaknuo je vlč. Tvorek.

Posebno predavanje za krizmanike održao je katedralni župnik **msgr. Stjepan Beretić** u kojemu je potaknuo djevojke i mladiće da svoju vjeru čuvaju i prakticiraju.

Mladi su imali priliku vidjeti i kazališnu predstavu „Božje dlijeto“ uz tri koreodrame koje je s mladima iz Subotice uvježbala **Nevena Mlinko**.

Kao kruna susreta priređeno je zajedničko euharistijsko slavlje u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije. Svetu je misu predvodio vlč. Tvorek, a propovijed je držao župnik u Vajskoj i Bođanima, **vlč. Vinko Cvijin**.

XV. Pokrajinski susret pučkih pjesnika „Lira naiva“ održan u Gradištu

Prvi puta u Hrvatskoj, a petnaesti put po redu, susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva* 2017. održan je u Gradištu kraj Županje, a na poziv domaćeg pjesnika **Ivice Mijatovića – Ice**. U subotu, 27. svibnja, organizatori – Hrvatska čitaonica i Katoličko društvo „Ivan Antunović“ iz Subotice, okupili su u Gradištu četrdesetak pjesnika iz Srbije i Hrvatske, od šezdeset koliko ih je zastupljeno u knjizi izabranih stihova *Riječi za nebo – Lira naiva 2017*. za koju je izbor sačinila subotička pjesnikinja **Željka Zelić**. Uz Ivicu Mijatovića, pjesnike su dočekale članice udruge *Vezilje*, na čelu s predsjednicom **Ljiljanom Gagulić** i samičar **Vinko Babić**, voditelj KUD-a „Seljačka sloga“ koji je susret otvorio šokačkom pjesmom na samici.

U iznimno lijepo uređenoj župnoj crkvi sv. Franje Asiškog uz pjesmu i blagoslov pjesnike je dočekao župnik **Alojzije Asić** čestitajući im na ljubavi prema jeziku i narodu čiji identitet čuvaju. Vrhunac susreta i ove je godine bila pjesnička večer u općinskoj vijećnici gdje je organizatorica i pokretač *Lire naive* **Katarina Čeliković** pjesnicima uručila autorske primjerke ovo-

godišnje zbirke stihova, a na kojoj se pjesnicima pridružio načelnik općine Gradište **Srećko Papac**. Svoju radost kao domaćin načelnik općine je izrazio stihovima i potvrdom da radosno stoji iza ovakvog događaja koji spaja pjesnike i briše granice. Program je vodila predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković** i izrazila radost što su se u program uključile pjesnikinja iz Gradišta **Božica Zoko**, te maturantica **Martina Čolakovac**, ali i **Katarina Saračević**, kći domaćeg pjesnika Ivice Mijatovića.

Hodočašće u godini fatimskog jubileja u biskupijsko svetište „Marije Pomoćnice“ u Doroslovo

Biskupijsko hodočašće u svetište „Marije Pomoćnice“ u Doroslovo upriličeno je 3. lipnja. Nakana je bila obilježiti 100. obljetnicu fatimskih ukazanja. Slavlje je započelo prigodnom pobožnošću u crkvi, u čast Gospi Fatimskoj. Pobožnost je predvodio **preč. Jakob Pfeifer**, podunavski arhi-prezbiter i župnik u Odžacima i Apatinu. Slijedilo je predavanje **vlč. Dragana Muharema** na temu „Teologija ukazanja“. Predavanje je održano na otvorenom budući da je na „licu mjesta“ utvrđeno kako ni u maloj ni u velikoj dvorani nema dovoljno prostora za sve sudionike. Poslije predavanja i kratke pauze molila se krunica pred Gospinim kipom „Na Bunariću“. Krunicu su predmolili vjernici iz Monoštora predvođeni svojim župnikom **vlč.**

Goranom Vilovom. Vrhunac slavlja bila je koncelebrirana sveta misa koju je predvodio **mons. Andrija Anišić**, direktor hrvatske redakcije „Radio Marije Srbije“ i župnik subotičke župe svetoga Roka. Pjevanje su predvodili članovi katedralnog zbora „Albe Vidaković“ iz Subotice pod ravnanjem **Miroslava Stantića**.

Poslije svete mise slijedila je procesija s Gospinim kipom koji su nosila četvorica svećenika.

Preko sto šezdeset vjernika uživalo je u višesatnome duhovnom programu.

Na koncu je svim sudionicima slavlja i svećenicima koji su doveli hodočasnike zahvalio rektor svetišta **preč. Árpád Verebélyi**.

Redovita skupština Društva „Ivan Antunović“

Redovita skupština Katoličkog društva „Ivan Antunović“ održana je 7. lipnja u Pastoralnom centru „Augustinianum“ u Subotici. Predsjednik Društva **mons. Stjepan Beretić** molitvom je započeo sjednicu skupštine koja je u prvom dijelu raspravljala o izvješću o radu Društva za 2016. godinu te o planu i programu za 2017. koji su, na koncu, jednoglasno usvojeni.

Potom je uslijedilo podnošenje Financijskog izvješća za 2016. godinu koji je izložio tajnik Društva **vlč. dr. Ivica Ivanković Radak**, što je također jednoglasno prihvaćeno. Pristupilo se potom i usvajanju plana rada za 2017. godinu koji je iznio mons. Stjepan Beretić.

U drugom dijelu rada sjednice Skupštine, uslijedilo je glasovanje za novo čelništvo. Budući da je posljednja izborna Skupština održana 2013. godine, dosadašnjim članovima Vijeća istječe mandat od 4 godine te je ova sjednica Skupštine ujedno bila i izborna. Prije početka izbora novih mandata, predsjednik msgr. Stjepan Beretić izrazio je zahvalnost za obnašanje dužnosti predsjednika Društva i predložio za mjesto novog predsjednika dosadašnjeg tajnika društva, vlč. dr. Ivicu Ivankovića Radaka kojega je Skupština izabrala na tu službu. Na mjesto potpredsjednika Društva nazočni članovi Skupštine izabrali su dosadašnjeg rizničara Društva **Lazara Cvijina**. Novoizabrani predsjednik na koncu se obratio nazočnima, izrazivši zahvalnost za povjerenju mu dužnost i istaknuo važnost zajedničkog rada svih članova Društva, na kulturnoj, povijesnoj i duhovnoj djelatnosti Hrvata u Bačkoj te u promicanju kršćanskih vrijednosti u sredini u kojoj danas živimo što su i dva osnovna cilja Katoličkog društva „Ivan Antunović“.

Završena izgradnja crkve svete Obitelji u Radanovcu

Vjernici subotičkog naselja Radanovac dvjema su svečanim misama zahvalili Bogu na završetku izgradnje crkve svete Obitelji u njihovu mjestu. Na blagdan Pohoda Blažene Djevice Marije, 5. srpnja slavljena je zahvalna misa točno o petogodišnjici početka prvih radova na izgradnji te crkve. Zajedno s mjesnim župnikom **preč. Josipom Leistom** suslavili su župnici iz Bačkih

Vinograda (**mons. István Koncz**), Kule (**preč. György Juhász**), Sonte (**vlč. Josip Kujundžić**) i Srbobrana (**vlč. Péter Szarvas**). Zahvalna sveta misa o danu mjesne zajednice čije je vodstvo svesrdno podupiralo njezinu izgradnju slavljena je 9. srpnja.

„Takmičenje risara“ u Đurđinu

Na njivi pored crkve svetog Josipa Radnika u Đurđinu, 8. srpnja, održano je 49. „Takmičenje risara“, jedna od najatraktivnijih manifestacija u okviru Dužijance, tradicionalne svetkovine koja se organizira povodom završetka žetve i zahvalnosti Bogu na novom žitu. Domaćini „Takmičenja risara“ bili su novoizabrani predsjednik HKC-a „Bunjevačko kolo“ **Lazar Cvijin** i njegova supruga **Slavica**.

Risari su se na njivi okupili u šest sati ujutro, a poslije pletenja užadi i dočeka gostiju, koji su na njivu stigli na karucama, uslijedila je smotra „risara“ i „risarski ručak“ (doručak): na trpezi od slame postavljenoj na njivi poslužena je slanina, kruv (kruh), crni luk, kiselna (kiselo mlijeko) i voda iz bunara.

Na ovogodišnjem „Takmičenju risara“ okupili su se risarski parovi iz Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Subotice. Početak natjecanja je čobanskim zvonom označio gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**.

Na „Takmičenju risara“ bio je i zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Nebojša Kuzmanović**. Prema njegovim riječima, ova manifestacija je jedan od događaja za koji se s pravom može reći da pokazuje kako je tradicija živa, jer u pravom smislu njeguje kulturu bunjevačkih Hrvata u ovdašnjem podneblju.

U okviru manifestacije održano je i nadmetanje u kuhanju tradicionalnog jela tarane. Ovogodišnji pobjednik je ekipa Šogori – **Petar Ištvanić** i **Vladimir Mamužić**. Poslije nadmetanja u ručnom košenju, prikazana je vršidba na starim strojevima, rad samorukovetačice i samovezačice s konjskom i traktorskom vučom, oboravanje, vozidba i vršidba.

Organizator manifestacije je Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanaca.

Dužijanica u Žedniku

U prepunoj crkvi sv. Marka u Žedniku proslavljena je 9. srpnja Dužijanica. Misu je predvodio **vlč. Dražen Dulić** uz koncelebraciju domaćina **vlč. Željka Šipeka** i **vlč. Miroslava Orčića**.

Čast da ove godine budu bandaš i bandašica u Žedniku pripala je **Davoru Pandžiću** i **Tatjani Poljaković**, uz pratnju malog bandaša i bandašice **Luke Dózsaija** i **Martine Vukov**.

Dužijanica u Bajmaku

Svečanom misom zahvalnicom u crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmaku proslavljena je 9. srpnja Dužijanica u ovome mjestu. Nositelji bajmačke zahvale Bogu za žetvu i novi kruh bili su bandaš **Željko Vari**, bandašica **Emina Mihaljević** te mali bandaš **Filip Šindrić** i mala bandašica **Dora Gabrić**. Sve-

tu misu je predvodio **mons. Andrija Anišić**, uz koncelebraciju župnika **vlč. Zsolta Bendea**.

Dužionica u Somboru

Centralna proslava 83. Dužionice koju je organizirao HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora održana je u nedjelju 23. srpnja. Nakon okupljanja sudionika i gostiju u Hrvatskom domu, svečana povorka je krenula ka župnoj crkvi

Presvetog Trojstva gdje je koncelebriranu svetu misu predvodio beogradski nadbiskup **mons. Stanislav Hočevar**.

Bandaš i bandašica bili su **Mario Kirasić** i **Lidija Đuran**.

Dužijanca u Tavankutu

Dužijanca u Tavankutu u župnoj crkvi Srca Isusovog održana je 23. srpnja. Misu je predvodio subotički katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić** u zajedništvu s mjesnim župnikom **Franjom Ivankovićem** i **mons. Andrijom Anišićem**, župnikom subotičke župe svetog Roka.

Ovogodišnji bandaš i bandašica bili su **Dragan Žarić** i **Martina Stantić** dok su mali bandaš i bandašica, **Luka Vuković** i **Sara Davčik**.

Misu zahvalnicu prenosila je direktno Hrvatska televizija.

Dužijanca u Maloj Bosni

Vjernici župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni zahvalili su u nedjelju, 30. srpnja Bogu za ovogodišnju žetvu i kruh svagdašnji. Svetu misu zahvalnicu predvodio je **vlč. dr. Marinko Stantić**, župnik subotičke župe Marije Majke Crkve i rektor marijanskog svetišta „Bunarić“ u zajedništvu s **mons. dr. Andrijom Anišićem**, predsjednikom Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“ i domaćim župnikom, **vlč. Draganom Muharemom**.

Djecu i mlade obučene u bunjevačku narodnu nošnju predvodili su bandaš **Silvester Pelhe** i bandašica **Doris Romoda** te mali bandaš **Mario Nadešić** i male bandašice **Nada Antunović** i **Ivona Stantić**.

Dužijanica u Đurđinu

Dužijanica u Đurđinu održana je u nedjelju, 6. kolovoza. Misu u crkvi sv. Josipa Radnika predvodio je svećenik **Ivan Benaković** rodom iz Županje, a sada u Rimu, u zajedništvu s **mons. dr. Andrijom Anišićem**, župnikom župe sv. Roka u Subotici, predsjednikom Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“, **vlč. Željkom Šipekom**, župnikom crkve sv. Marka Evanđeliste u Žedniku i domaćinom župnikom **vlč. Draženom Dulićem**.

Djecu i mlade obučene u bunjevačku narodnu nošnju predvodili su bandaš i bandašica **Damir Milodanović** i **Nevena Orčić** te mali bandaš **Andrej Orčić** i mala bandašica **Dunja Milanković**.

Dužijanica u Mirgešu

Dužijanica u Ljutovu – Mirgešu održana je u nedjelju, 6. kolovoza. Misu zahvalnicu predvodio je **mons. dr. Andrija Anišić**, župnik župe sv. Roka u

Subotici i predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ u zajedništvu s domaćim župnikom, **preč. Franjom Ivankovićem**.

Ovogodišnji mali bandaš i bandašica bili su **Vedran Vojnić Hajduk** i **Marijana Kinceš**.

Književna večer Katoličkog društva „Ivan Antunović“

U organizaciji Katoličkog društva „Ivan Antunović“ u četvrtak, 10. kolovoza u svečanoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ održana je tradicionalna Književna večer u okviru Dužijance 2017. Na početku večeri brojne posjetitelje pozdravio je predsjednik Katoličkog društva „Ivan Antunović“ **vlč. dr. sc. Ivica Ivanković Radak**, istaknuvši značaj dr. Josipa Andrića, čija je bogata književna i glazbena djelatnost bila tema književne večeri. Vlč. dr. Ivanković Radak kazao je kako ove godine obilježavamo 50. obljetnicu smrti Josipa Andrića, pripovjedača, jezikoslovca, publicista, velikog skladatelja opere „Dužijanca“ i člana Hrvatskog katoličkog pokreta, koji je u svom djelovanju svjedočio svoju vjeru kroz angažiranu kulturnu djelatnost.

Prvo izlaganje bilo je posvećeno životu i književnoj djelatnosti Josipa Andrića, o čemu je govorila **Klara Dulić**, profesorica jezika i književnosti.

U nastavku večeri **Miroslav Stantić**, katedralni zborovođa i orguljaš, govorio je o muzikološkom i skladateljskom radu Josipa Andrića.

Tijekom večeri **msgr. Stjepan Beretić**, katedralni župnik i član Vijeća Katoličkog društva „Ivan Antunović“ dodijelio je priznanja Katoličkog društva „Ivan Antunović“ za iznimne zasluge u njegovanju i očuvanju kulture,

povijesti i duhovnosti Hrvata u Bačkoj te za promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu i sredini u kojoj živimo. Svake godine Društvo dodjeljuje ovo priznanje jednom zaslužnom pojedincu, udruzi i brojnoj obitelji. **Lucia Tošaki Knezi** iz Lemeša dobitnica je priznanja koje se dodjeljuje pojedincu. Franjevačkom samostanu u Subotici dodijeljeno je priznanje kao zaslužnoj instituciji, a priznanje za brojnu obitelj pripalo je obitelji **Marinka i Jasne Kujundžić**.

Dužijanica 2017. u Subotici

Središnja proslava Dužijance svake godine traje tri dana. Prva večer, u petak, 11. kolovoza bila je posvećena slamarkama i tamburašima, kao i najljepšim momcima i djevojkama.

U predvorju Gradske kuće na taj je dan otvorena izložba slika od slame koje su nastale ove godine na 32. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Brojnu publiku pozdravila je **Jozefa Skenderović**, voditeljica Kolonije. Ona je u kratkim crtama predstavila njihov rad tijekom ove godine, kao i izloženu maketu suvremenog salaša koju je izradio **Nemanja Temunović**. Izložbu je otvorio **Branko Ištvančić**, filmski redatelj iz Zagreba. Na kra-

ju izložbe „Mirini tamburaši“ odsvirali su nekoliko melodija, a mali bandaš **Martin Vukov** otpjevao je popularnu dječju pjesmu „Al’ sam rđav“.

Na Tamburaškoj večeri nastupilo je osam tamburaških ansambala i Subotički tamburaški orkestar sa solistima **Antonijom Dulić**, **Marijom Kovač** i **Antunom Letićom Nunetom**. Nastupili su sljedeći tamburaški ansambl: tamburaški ansambl „Tajna“, ansambl „Uspomena“, ansambl „Nesanica“, ansambl „Ravnica“, ansambl „Ruže“, ansambl „Amajlija“, ansambl „Hajo“, **Marko Križanović** i Ansambl „Ruže“ te Subotički tamburaški orkestar.

U okviru Tamburaške večeri birani su i najljepše pratilje i pratitelji bandaša i bandašice, a **mons. Stjepan Beretić**, katedralni župnik, predstavio je ovogodišnju katedralnu (gradsku) bandašicu **Anu Ivanković Radak** i bandaša **Luku Gabrića**.

Za tri para pratitelja bandaša i bandašice natjecalo se sedamnaest mladića i djevojaka u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Pratitelje je izabrao žiri u sljedećem sastavu: **Senka Horvat**, **Kristina Tokodi Križan**, **Marinko Stantić**, **Jelena Lipozenčić** i **Dajana Šimić**. Za žiri je važan bio stas, nastup i hod, izgled glave, lica i frizure, izgled i usklađenost nošnje i obuće te opći dojam. Prvi pratitelj i pratilja bili su **Dario Tumbas** i **Marija Gabrić**, drugi pratitelj i pratilja **Luka Prčić** i **Olivera Pinter**, dok su za trećeg pratitelja i pratilju bili izabrani **Ivan Ivanković Radak** i **Ivana Poljaković**.

U okviru središnje proslave Dužijance subotnje je slavlje započelo svečanom Večernjom molitvom u katedrali u 18 sati. Molitvu je predvodio katedralni župnik mons. Stjepan Beretić u prisutnosti biskupa-gosta Dužijance 2017. **mons. dr. Vjekoslava Huzjaka**, biskupa bjelovarsko-križevačkog, i domaćeg biskupa **Ivana Pénzesa**. Na početku slavlja biskup-domaćin uputio je riječi pozdrava i dobrodošlice biskupu Huzjaku i svim sudionicima Večernje.

Slijedila je molitva Prve večernje iz Božanskoga časoslova.

Pjevanje je predvodio katedralni zbor „Albe Viđaković“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića**, katedralnog zborovode i orguljaša. Za orguljama je bio gost-orguljaš **Alen Kopunović Legetin**. Solo-dijelove pjevali su **vlč. Dragan Muharem** i **Emina Tikvicki**. Kratko čitanje pročitao je bogoslov **Dražen Skenderović**, a Molbenicu bogoslov **Bogdan Rudinski**.

Prigodnu propovijed i ove je godine u svom stilu i zanosu održao mons. Stjepan Beretić ističući radosti i tuge našega naroda u Bačkoj.

Dok se pjevao „Veliča“, bandaš Luka Gabrić i bandašica Ana Ivanković Radak donijeli su pred oltar krunu ovogodišnje Dužijance koju je u tehnici slame izradila poznata slamarka Jozefa Skenderović. Ovogodišnja je kruna imitacija krune Gospe Fatimske s metkom kojim je atentator Ali Agca pucao u papu svetog Ivana Pavla II.

Kiša je u subotu navečer onemogućila nekoliko dijelova predviđenog programa. Po rasporedu risari i risaruše trebali su položiti vijenac od pšenice na spomenik risaru te na bistu msgr. Blaška Rajića koji se nalaze u parku pored Gradske kuće. (To je ipak učinila skupina risara i drugih ljubitelja Dužijance u nedjelju poslije ručka.)

Otkazana je i risarska te folklorna večer. Uz tradicionalnu živu sliku „risarske pogodbe“ i defilea risara te pobjednika na manifestaciji „Natjecanje risara“ te je večeri trebalo nastupiti i osam folklornih ansambala. Nažalost, nismo imali prilike vidjeti neke od gostujućih ansambala poput „Preporoda“ (Dugo selo – Hrvatska), „Posavca“ (Vrbanja – Hrvatska) i „Pletenke“ (Makedonija), ali ni neke domaće ansamble poput HKC-a „Bunjevačko kolo“, „Népkőra“, „Bratstva“, „Aleksandrova“ i „Mladosti“.

U sklopu Dužijance, tradicionalno se organizira i natjecanje aranžera izloga u Subotici. Ove je godine imalo je za temu ris, odnosno žetvene svečanosti – Dužijancu. U njemu je sudjelovalo devet aranžera od kojih je osam bilo u natjecateljskom, a jedan u revijalnom dijelu. Žiri, koji je činila predsjednica **Aleksandra Prčić** te članovi **Marija Bošnjak** i **Branimir Kopilović**, pažljivim su pregledanjem izabrali tri najljepša izloga. Nagrade im je, umjesto na Trgu u okviru Folklorne večeri, uručio u HKC-u „Bunjevačko kolo“ na posebnom prijemu Branimir Kopilović, član žirija. Slijede imena nagrađenih:

– treća nagrada pripala je ženama iz Đurdina: **Mariji** i **Suzani Matković**, **Slavici Prčić**, **Sandri Stantić**, **Mariji Vidaković** i **Zori Vukov** čiji se rad nalazio u izlogu Butika „Veruška“. Oni su svoj rad nazvali „Kruv od novog žita“.

– druga nagrada pripala je **Miroslavi Pantelić** i **Jelici Šafer** koje su uredile izlog u prodavaonici „Textil“ pod naslovom „Vridna reduša“.

– prva nagrada pripala je **Grgi Piukoviću**. Kako je on ukrasio izlog, moglo se pogledati u JKP-u „Pogrebno“. Njegov rad nosi naslov „Dužijanca je...“.

Žiri je posebno pohvalio izlog koji su uredile **Đurdica Dulić** i **Snežana Džavić**, a nosi naslov „Risarski doručak – tradicija i budućnost“, a nalazio se u izlogu McDonald'sa.

Vrhunac Dužijance bio je u nedjelju 13. kolovoza.

Nedjeljno jutro osvanulo je okupano sunčevim zrakama. Međutim, kiša je ipak omela jedan dio programa.

Prvi dio slavlja, već više od dvadeset godina, odvija se u župi i crkvi svetoga Roka. Ondje se u jutarnjim satima okupe bandaši i bandašice iz okolnih naselja te gradski bandaš i bandašica sa svojim pratiteljima, kao i „Kerske kraljice“. Nakon zajedničkog fotografranja u dvorištu župe, u svečanoj pro-

cesiji svi zajedno ulaze u spomenutu crkvu koja je „kolivka“ Dužijance jer je u njoj 1911. godine **msgr. Blaško Rajić** slavio prvu Dužijancu.

Nakon prigodnog obreda, povorka je u 9:15 krenula prema katedrali na najvažniji i najsvetiji dio Dužijance – na euharistijsko slavlje. Na čelu povorke išao je konjanik s barjakom Dužijance.

Svetu je misu predvodio bjelovarsko-križevački biskup msgr. dr. Vjekoslav Huzjak. Božju su riječ pročitali bandašica i bandaš. Molitve su vjernika čitali mladi obučeni u narodne nošnje, a darove za misu, kao i plodove zemlje, prinijeli su, također, mladi u narodnim nošnjama, kao i mali bandaš i bandašica. Bandaši i bandašice iz Žednika, Bajmaka, Tavankuta, Male Bosne i Đurđina prinijeli su krunu, odnosno slike od slame koje su ove godine bili simboli Dužijance u njihovim župama, a bandašica Ana i bandaš Luka krunu ovogodišnje katedralne-gradske Dužijance.

Prigodnu propovijed održao je biskup-gost mons. Huzjak koji je, među ostalim, rekao: „Dužijanca je zahvala Bogu. Zahvala Bogu za što? Zahvala Bogu za dar žita, za dar plodova zemlje. Jeste li ikada razmišljali kako to izgleda kad zrno padne u zemlju i kad počne klijati? Čudo prirode. Svi smo mi svjesni da je to dar od Boga. I zemlja, ta čudesna zemlja iz koje niče sve što posadimo i plodovi koje primamo, plodovi koje dobivamo našim radom i Božjim darom... Razum nalaže čovjeku da, kada vidi plodove zemlje, kada vidi zemlju koja donosi rod, kada vidi da ju čovjek koristi da bi mogao živjeti, kaže hvala. Hvala i slava Bogu što možemo kao ljudi živjeti od ploda, od rada svojih ruku“. U nastavku propovijedi mons. Huzjak prisjetio se nekadašnjeg načina obrade zemlje kako je to činila i njegova obitelj i on sam. Bio je to naporan i težak posao, a plodovi su bili skromni: „Nije bilo često prilike skupljati i imati mnogo, nego je briga bila prehraniti obitelj, ali je zato obitelj bila brojna i puna života.... Danas strojeva koliko hoćeš, tehnike koja pomaže čovjeku da živi lagodno. Kuće su ogromne, lijepe, bogate. No, ima li života u njima? Slabo. Život je počeo nestajati jer je čovjek počeo vrednovati više ono što je oko njega nego ono što je u njemu... Bog je utisnuo u naša srca, u naše ruke, snagu ljubavi da možemo raditi, živjeti i davati život. Ako život postane manje vrijedan, ako život prestane biti prva vrijednost u čovjekovu životu, tada čovjek počinje umirati, počinje nestajati... Što je veća i radosnija vijest u čovjekovu životu od rođenja djeteta? Ako tako gledamo život i tako učimo djecu i mlade, neće biti zatvaranja škola jer ćemo Bogu zahvaljivati za ono što nam je dao. U zaključku propovijedi biskup je Huzjak ukazao i na ljepotu zajedništva koja se očituje u Dužijanci: „Neka ova Dužijanca bude doista zahvala Bogu, ali neka očituje i radost što možemo kao kršćani zajedno živjeti. Što možemo i kao hrvatski narod živjeti, činiti nešto lijepo u zajedništvu s drugim narodima, zajedno stvarati zajednicu koja čini čovjekov život radosnim, blagoslovljenim, lijepim! “

Na misi je pjevao katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem Miroslava Stantića, a za orguljama je bio Alen Kopunović Legetin.

Ulogu starješina katedrale i ove godine obavljali su **prim. dr. Marko Sente** i **Gabrijel Kujundžić**.

Sveta je misa završila oduševljenim pjevanjem himne „Tebe Boga hvalimo“ i nakon blagoslova, zanosnim pjevanjem pjesme „Rajska Djevo, kraljice Hrvata“. Time je završen duhovni dio proslave Dužijance koji organizatori smatraju vrhuncem svake proslave Dužijance.

Poslije svete mise, budući da je vani padala kiša, izostala je svečana povorka do glavnoga gradskog trga, Trga slobode, stoga su bandaš i bandašica u katedrali predali kruh gradonačelniku Subotice **Bogdanu Labanu**. On ga je pokazao na svim četirima stranama katedrale, odnosno grada, očitujući tako zahvalnost Bogu i marnim ljudima koji su ga svojim radom osigurali za sve građane našega grada.

Ni ove godine nije zaboravljen utemeljitelj crkvene Dužijance msgr. Blaško Rajić. U popodnevnom su satima bandaš i bandašica te direktor i predsjednik UBH-a „Dužijance“ posjetili njegov grob na subotičkome Kerskom groblju. U prigodnom obredu bandaš je Luka položio na njegov grob vijenac od žita, a bandašica buket cvijeća. Oni su ujedno preuzeli na sebe brigu da u narednih godinu dana povremeno posjećuju njegov grob i vode brigu o tome da bude lijepo uređen i za velike blagdane okičen cvijećem, zovom ili mladim zelenim žitom.

Slavlje Dužijance 2017. završilo je „Bandašicinim kolom“ na gradskoj Trgu slobode. Na tom se tradicionalnome narodnom veselju okupi uvijek velik broj građana Subotice i okolnih naselja, kao i turista koji se zateknu u gradu. „Bandašicino kolo“ započelo je pozdravom predsjednika UBH-a „Dužijance“ dr. Andrije Anišića. Nakon službenog otvaranja „Bandašicina kola“ nastavljeno je veselo slavlje uz igru različitih kola i narodnih igara u pratnji četiriju tamburaških ansambala, a svaki je svirao po jedan sat.

Proštenje na Bunariću

Proslava proštenja u marijanskom svetištu Bunarić kraj Subotice i ove je godine započela trodnevnom duhovnom pripravom. U četvrtak, 24. kolovoza bilo je euharistijsko klanjanje koje je predvodio **don Dario Čorić**, župnik župe svetoga Petra Apostola u Kaštel Novom (Split). Klanjanje je glazbeno pratio VIS „Noa“.

Drugoga dana, u petak, bila je pobožnost križnoga puta. Križni su put predmolili bračni parovi iz zajednice Bračnih susreta (vikendaša), a služili su se tekstom koji je napisao don Dario Čorić. On je na kraju pobožnosti održao prigodnu propovijed i podijelio blagoslov sudionicima drugog dana trodnevnice.

Trećeg dana bilo je višesatno duhovno-molitveno bdijenje koje je svake godine jedan od najomiljenijih događaja u proslavi bunaričkog proštenja. Na početku je bdijenja prisutne biskupe **Juru Bogdana** i **Ivana Pénzesa** te brojne svećenike i vjernike pozdravio rektor svetišta **dr. Marinko Stantić**. Slijedilo je samo bdijenje koje je započelo pokorničkom bogoslužjem koje je predvodio gost ovogodišnjeg proštenja mons. Jure Bogdan, vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj. Molitve na mađarskom jeziku predmolio je domaći biskup mons. dr. Ivan Pénzes, a prigodnu je propovijed na mađarskom jeziku održao **p. Ervin Gellért Kovács**.

Nakon propovijedi bio je blagoslov vode i pokornički čin škropljenja blagoslovljenom vodom. Vjernici su zatim pristupili osobnoj ispovijedi, a za to se vrijeme molila krunica.

Bdijenje je završilo Službom svjetala uz procesiju s upaljenim svijećama. U procesiji su posebno zapažena bila djeca s upaljenim lampionima, kao i mladi s bakljama. Vrhunac duhovno-molitvenog bdijenja na Bunariću bila je sveta misa koju je predvodio rektor svetišta dr. Marinko Stantić, dok je prigodnu propovijed održao **mons. Stjepan Beretić**, katedralni župnik.

Sama proslava proštenja na Bunariću započela je hodočasničkom dvojezičnom svetom misom na koju su došli i hodočasnici-pješaci u organizaciji

župe svetoga Jurja predvođeni župnikom **preč. Istvánom Palatinusom** koji već godinama predvodi tu misu.

U 8 sati bila je svečana misa proštenja na mađarskom jeziku koju je predvodio biskup Ivan Pénzes, a prigodnu propovijed održao je p. Ervin Gellért Kovács. Na kraju se vjernicima Mađarima prigodnim pozdravom obratio i biskup Jure Bogdan. Svečana sveta misa proštenja na hrvatskom jeziku započela je u 10 sati prijenosom Gospina lika iz kapele na veliki oltar. Sliku su nosili ovogodišnji gradski bandaš i bandašica **Luka Gabrić** i **Ana Ivanković Radak**. Na početku svete mise biskupa-gosta mons. Juru Bogdana pozdravio je biskup-domaćin mons. Ivan Pénzes koji mu je zahvalio što se odazvao pozivu i prihvatio da bude u zajedništvu sa svim sudionicima slavlja ovogodišnjega bunaričkog proštenja.

Slijedila je svečana sveta misa proštenja koju je predvodio biskup Bogdan u zajedništvu s biskupom Ivanom, rektorom svetišta Marinkom Stantićem i drugim svećenicima. Petorica su svećenika do kraja mise bila na raspolaganju vjernicima za osobnu ispovijed.

Pjevanje je sve dane proštenja predvodio zbor župe Marije Majke Crkve pod ravnanjem orguljaša i zborovođe **Marija Bonića**. Solo-dionice pjevao je **Franjo Vojnić Hajduk**.

Na kraju mise slavlju se pridružio i **o. Ilija**, upravitelj svetišta Srpske pravoslavne Crkve na Bunariću.

Među gostima na Bunariću bili su **Tomislav Žigmanov**, zastupnik u skupštini Republike Srbije i **Marinko Piuković**, direktor UBH „Dužijanča“ sa suprugama.

HosanaFest

Dvanaesti po redu festival hrvatskih duhovnih pjesama „HosanaFest“ održan je pod geslom „Punina zakona jest ljubav“ (Rim 13,10) 9. rujna u sportskoj dvorani u Subotici. Ove je godine oboren rekord što se tiče broja izvođača. Na pozornici „HosanaFesta“ prodefilirala su 134 izvođača.

U natjecateljskom dijelu festivala nastupilo je 15 izvođača; solista i vokalno-instrumentalnih sastava. Glasovanjem samih izvođača pobjednik je ovogodišnjeg festivala **Marija Perković** iz Stuttgarta (Njemačka) s pjesmom „Probudi me“. Nagrada Stručnog povjerenstva pripala je **Kristini Crnković** iz Tavankuta (Subotice) za izvedbu pjesme „Sunce“. Nagrada za najbolji tekst pripala je pjesmi „More milosti“ iz Županje koju je napisala **Liza Draganović**, a izvela skupina „Aeternum“. Nagrada bivših ovisnika otišla je **Božici Špoljarić** iz Valpova i pjesmi „Vječna je ljubav Tvoja“. Novina ovogodišnjeg festivala je i nagrada za najboljeg debitanta. Po mišljenju Organizacijskog odbora, nagradu je zaslužila „Frama“ iz Posušja za pjesmu „Pjesma o slugi Gospodnjem“. U revijalnom dijelu festivala predstavila se **Marija Jaramazović Kovač**. Voditeljica programa bila je **Suzana Gagić**.

Prvi zavjeti brata Saše Stjepana Bukvića

Brat je **Saša** (redovničko ime **Stjepan**) **Bukvić**, podrijetlom iz Subotice, zajedno s još petoricom dominikanaca, 26. kolovoza u dominikanskoj samostanskoj crkvi Svetoga Križa u Gružu (Dubrovnik) položio svoje prve redovničke zavjete na tri godine. Polaganje zavjeta odvijalo se tijekom večernje svete mise po rukama provincijala Hrvatske dominikanske provincije Navještenja Blažene Djevice Marije **p. Slavka Sliškovića**. Brat Saša Stjepan Bukvić započeo je dominikanski novicijat oblačenjem habita Reda propovjednika 4. rujna 2016. godine.

Posveta nove crkve u Senti

Spomen-crkva Svete Male Terezije iz Lisieuxa, karmelićanke, crkvene naučiteljice blagoslovljena je u Senti 11. rujna, na dan kada je prije 320 godina završena bitka kod Sente, odlučujući događaj u povijesti naših prostora kojim je prekinuta vladavina Osmanskog carstva u središnjoj Europi.

Obred blagoslova crkve i svetu misu predvodio je subotički biskup **msgr. Ivan Péntzes**, a propovijedao je zrenjaninski biskup **msgr. Ladislav Nemet**. U koncelebraciji su bili svećenici dviju biskupija na čelu sa župnikom senčanske župe svete Male Terezije i potiskim arhiepiskopom **msgr. Józsefom Nagyom**. Završni su radovi intenzivirani tijekom proljeća 2017. godine nakon donacije Vlade Mađarske koja je omogućila njezin završetak i uređivanje prostora oko crkve. Iz toga razloga u svečanosti blagoslova sudjelovao je i predsjednik Mađarske **János Áder**. Glavni je projektant crkve **dr. Vilmos Tóth**.

Dan Radio Marije

Dan hrvatske redakcije „Radija Marije Srbije“ održan je 16. rujna u subotičkoj župi svetoga Roka. Na susretu su se okupili slušatelji, voditelji emisija, dobročinitelji, volonteri, djelatnici toga radija, kao i članovi Udruge „Marija“. Svi su okupljeni zajedno molili, razmišljali i razgovarali o sadašnjosti i budućnosti RM-a. Obnovili su svijest o misiji „Radija Marije“ kod nas i u svijetu te izrazili radost što mogu i smiju putem valova radija širiti Isusovu radosnu vijest u našoj zemlji te nositi vjeru i nadu, radost i mir u svaki dom u kojem se on sluša.

Hodočašće Subotičke biskupije u Mariju Bistricu

Posljednjeg vikenda u rujnu vjernici Subotičke biskupije uputili su se na hodočašće u Mariju Bistricu. Polazak je bio u subotu 23. rano ujutro a prva zaustavna stanica bio je Aljmaš. U Mariju Bistricu stiglo se u večernjim satima. U 19 sati je bio svečani ulazak hodočasnika u crkvu. Nakon toga prigoda za osobnu svetu ispovijed. U 21 sat slavljena je sveta misa. Predvodio ju je prečasni **Franjo Ivanković**. Poslije mise je uslijedio križni put. Čitao se križni put oca Gerarda.

U nedjelju 24. rujna, slavila se sveta misa u 9 sati. Predvodio ju je **vlč. Vinko Cvijin** u koncelecijaciji s **preč. Franjom Ivankovićem**, đakonom **Ferencom Sotányijem** i domaćim kapelanom.

Ono što je oduševilo sve hodočasnike je broj djece na misi; od malih beba do onih velikih. Na misnom su slavlju bili i hodočasnici Hrvatske zajednice bračnih susreta iz Subotice i okolice. U 11 sati se krenulo natrag za Vojvodinu. Usput su hodočasnici zastali u Zagrebu, tom prigodom obišli katedralu i ondje se pomolili.

Susret prvopričesnika Subotice i okolice u Tavankutu

Susret prvopričesnika je održan 30. rujna u Tavankutu u organizaciji vjeroučitelja Subotice i okolice. Osim prvopričesnika kojima je ovaj susret bio namijenjen, vjeroučitelji su pozvali i nekoliko starijih osnovnoškolaca da budu animatori i pomognu na susretu.

U jednoj od radionica pravile su se male knjižice o Deset Božjih zapovijedi, izrađivale su se „naočale vjere“, plesalo se, pjevalo, molilo... Poslije radionica sudionici su posjetili Festival voća u Tavankutu. Bilo je oko 80

prvopričesnika i 22 animatora: iz Đurđina, Žednika, Bajmaka, Male Bosne te iz subotičkih župa Marija Majka Crkve, Sveti Rok, Sveti Juraj, Isusovo uskrsnuće, Sveta Marija, Sveti Križ, kao i iz katedralne župe svete Terezije Avilske.

Proslava 300. obljetnice Franjevačke rezidencije u Subotici

Franjevci su u Subotici i okolici kao dušobrižnici djelovali još u predtur-sko doba iz segedinskog samostana. Od 1687. godine vode maticu krštenih, a od 1710. godine upravitelji su župe u Subotici. Odlukom provincijalnog kapitula od 4. srpnja 1717. godine franjevci osnivaju svoju rezidenciju u Su-botici, tj. stalno se u njoj nastanjuju.

Višemjesečno obilježavanje 300. obljetnice Franjevačke rezidencije u Subotici završeno je 3. listopada. U okviru te proslave organizirane su razne tribine, izložbe i umjetničke večeri. Organizatori su proslave bili Franjevač-ki samostan u Subotici, Gradski muzej Subotica, Hrvatski dokumentacij-sko-istraživački centar Subotica i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, a vrhunac te proslave bio je znanstveni skup i svečana sveta misa zahvalnica.

Znanstveni skup je održan u Pastoralnom centru „Augustinianum“. Na njemu su sudjelovali predavači iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. U dvanaest

znanstvenih predavanja okupljeni su mogli upoznati povijesne prilike i mnoge odsječke djelovanja franjevacu u Subotici. Nakon završenih predavanja uslijedio je razgovor i zanimljiva rasprava o svemu izloženom.

Svečana sveta misa zahvalnica je održana u Franjevačkoj crkvi svetog Mihovila. Predvodio ju je subotički biskup **mons. Ivan Péntzes**. On je u svom pozdravu zahvalio franjevcima što i danas s ljubavlju rade u Subotici kako su to činili i tijekom triju dugih stoljeća te je izrazio nadu da će to nastaviti i u ovom, kao i u narednim stoljećima. Prigodne su propovijedi održali biskup Péntzes na mađarskom jeziku i provincijal **p. Ilija Vrdoljak** na hrvatskom jeziku. On je istaknuo kako su takve proslave prigoda da se zaviri u prošlost, ocijeni sadašnjost i usmjeri pogled prema budućnosti. Uz biskupa i provincijala na misi je koncelebriralo još dvadesetak svećenika među kojima je bio i predstavnik apostolskog nuncija **mons. Filippo Colnago**, tajnik Nuncijature. Među uglednim gostima bili su predstavnici Srpske pravoslavne Crkve na čelu s parohom **o. Draganom Stokinom**, predstavnici hrvatske i talijanske diplomacije, predstavnici gradske samouprave, kao i predstavnici kulturnih ustanova grada Subotice.

Bila jednom...

Bila jednom...

Bogata snaša
s nebrojeno dukata oko vrata.

Bila jednom...

Nad glavom njoj sunce ukraša,
oko vrata polja žita,
na prsima sve dukati,
a na tilu šaren svila sve na grane,
od sićušni do veliki.

Sve se one sritno grle,
a rukama njinim reke tekle.

E! Lipote!

Na dlanima sva lipota ovog svita,
i sve boje što ji ima,
a kosi joj – o! lipote –
Sunce sjajno ukraša dalo.

Pa se sjaji nadaleko
raspletena kosa njina
puna cviča i bisera.

I ponosna šećkala se
u cipele od oblaka.

Bila jednom...

Pa su ondak došli oni,
nepozvani, ludi gosti...

Ne hajaše što je fina
i jednu je bačo ima.

Zaigraše kolo ludo oko snaše!
Ni Boga se ti ne plaše.

Bila jednom jedna snaša...

Potrgaše sve dukate,
i sve rane na vrat stale...
utruše zlatno Sunce,
pokidaše žito-cviće.

Bila jednom jedna snaša...

Pokidaše šaren-svilu,
ko kerovi kaki gladni,
polomiše cvitne grane na aljini...
Pogaziše vezen-pruće,
upališe vatru srama da izgori lipa svila
da se grane ugljenišu, da ji nema...
Pokidaše zagrljaje cvitni grana,
u pepelu crni vitar da ji nosi,

nikad više zagrljaja,
ti procvati lipi grana!

Bila jednom jedna snaša...

Pa joj ruke zavezali gosti ludi!
I kidali njene vene,
da lipota sva istekne!
Sve pakovali u škatulju od pohlepe.
I razvukli sve lipote ko kerovi kad se kere.

Svaki vuko komad sebi...
Počupali kose njine...

Ej! Žalosti!

Pobacali njine vlasi
sve po putu od pakosti,
i gazili kose njine i krunu od cviča,
zapalili da je nema...
Bacili joj cipelice u tamnice
okovali bile stope...

Bila jednom jedna snaša...

Jedared, kadgod, digod, kogod
će pripovijdati.

O lipoti naše snaše
što je ludi gosti pokidaše.
I sad putom luta nema, stara, sama,
oronula, poderana i sirota.
O nečemu ona priča al je niko i ne sluša...
I još malo nikog kod nje biti neće!
Slomili su njene grane ludi gosti,
počupali svu lipotu.
Napravili sebi zlatne dvore.

Bila jednom jedna snaša...

A sad sama luta
skupila bi svoje grane.

Ali...

Ruku nema...

Suze kvase staro lice...

Umorila se sama i sirota...

Bila jednom jedna snaša...

(Voljenoj Vojvodini)

*/pobjednička pjesma na Večeri ikavice u
Stanišiću 2017./*

Mariška Pravdić

Sadržaj

Kalendar	4
Astronomski i vremenski podaci za 2018. godinu	28
Pomrčine Sunca i Mjeseca tijekom 2018. godine	28
Kakvo će vrijeme biti u 2018. godini	28
Vrijeme po mjesecima	28
Zapovjedni blagdani	30
Obvezatni post i nemrs	30
Katolička Crkva u svijetu	30
Katolička Crkva u Hrvatskoj	32
Crkva u Bosni i Hercegovini i Makedoniji	32
Crkva u Crnoj Gori	33
Crkva u Srbiji	33
Apostolske nuncijature	33
Biskupi Hrvati izvan domovine	34
Značajniji datumi u Subotičkoj biskupiji	34
Katoličke novine i časopisi	35

Stjepan Beretić: Dragi Štioče (Riječ urednika)	37
--	----

PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU

Sažetak Apostolskog pisma

<i>Misericordia et misera</i>	39
-------------------------------------	----

DUHOVNOST

Andrija Anišić (priredio): Hodočasnik mira i nade

– Poruke pape Franje iz Fatime	43
--------------------------------------	----

(*) Katica Milosavljević: Kristov kalež	48
---	----

o. Mato Miloš: Elizabeta od Presvetog Trojstva,

svetica molitve i šutnje i adoracije	49
--	----

Antun Kopilović: Relikvija sv. Eugena u Futogu	59
--	----

(*) S. Karmela Kovačević: Darovano proljetno jutro	62
--	----

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ	
o. Mato Miloš: Svi smo pozvani na kontemplaciju	63

NARODNO BLAGO

Antun Kesejić (zapisao): Betlemaši	71
Notni prilog: Ajmo braćo; Fala vam, vami	74
Kad se digo; O Betleme	75
Antun Kesejić (skupio i zapisao):	
Stare šokačke molitve uz Bača	76
Ive Prčić: Narodne poslovice (objavljeno	
u <i>Subotičkoj Danici</i> za 1924.)	88
Stjepan Bartolović (priredio Josip Štefković)	90
(*) Stanka Čoban: Bez sićanja	95

MALA DANICA (uredila Katarina Čeliković)

Djeca Subotičke biskupije 2017. godine	98
Misa zahvalnica	98
Svečano u novu školsku i vjeronaučnu godinu	98
Kerske kraljice	99
Susret ministranata Subotičke biskupije	99
Gerardovo 2017. – Ljubavi nam daj, pa se za nas ne staraj!	100
Dužijanica malenih	102
(*) Josip Dumendžić Meštar: Božić u srcu	103
Održana Zlatna harfa u Somboru	104
Pogodi tko sam!	106
Djeco, budite sigurni na Internetu!	108
Malo se šalimo	110

MLADI SUBOTIČKE BISKUPIJE

(uredili: Larisa Skenderović i Dario Marton)

Jelena Pinter: Tko je najveći u kraljevstvu nebeskom?	114
Ivan Dodig: Grad jutra	115
Tko je uistinu siromašan?	116
Mormoni (priredio Silvester Pelhe)	117
Stipan Jurić i Dario Marton: Mladi Subotičke biskupije	
sudjelovali na SHKM 2017. u Vukovaru	120
(*) Ivan Dodig: Putnik namjernik	124
Duhovna abeceda svetog Ivana don Bosca	125

OBITELJ (uredili Vesna i Ladislav Huska)

Pater Johannes Lechner CSJ: 7 lijepih navika sretnog braka	129
Razgovarali Vesna i Ladislav Huska: Obiteljski razgovori	
– Obitelj Željke i Tomislava Vukov – kad ljubav pjeva	132
(*) Tomislav Vukov: Ostala je samo pisma naša	146
Razgovarao Ivica Ivanković Radak: Obitelj Jasne	
i Marinka Kujundžić – Koliko su dica rasla,	
toliko smo i mi rasli	147
Korisno – Evo nekoliko velikih tajni za uskrсну kuhinju	155

KULTURA

Ana Gaković: Knjiška produkcija	
vojvođanskih Hrvata 2016. – 2017.	157

DA IH NE ZABORAVIMO

J. Ivančić, E. Hemar: Vitez hrvatskoga pjesništva	
u Vojvodini Jakov – Jašo Kopilović	167
(*) Đerdan pjesama Jakova Kopilovića	173
San	173
Kod ovog križa	174
Sunce je pripeklo	175
Bunjevac (Beli Gabriću)	176
Kad mene više ne bude	176
Grob pjesnika	177
Put u vječnost	177
Umjesto testamenta	178

ŠTIVO ZA TRENUTKE ODMORA

o. Zlatko od sv. Josipa, OCD (Žuvela): Svjetlo istinsko	179
(*) Nikola Kujundžić: Prošlost	182
Ruža Silađev: Kokoš	183
Nataša M. Firanj: Vjerujem li u Boga ili vjerujem Bogu	191
Nataša M. Firanj: Eurokrem	192
Alojzije Firanj: Majka	193
Alojzije Firanj: Dobro da niko nije vidio	194

POVIJESNI KUTAK

Josip Štefković: Iz povijesti Bačke biskupije	195
Dražan Skenderović: Pedeset godina Subotičke biskupije	197
(*) Verica Dulić: Ne tražite ispriku	204
Stjepan Beretić: Najstarije subotičke matice	205

OBLJETNICE

Zlatni jubileji redovništva:

S. Karmela Kovačević	213
S. Paulina Kovač	215

DUHOVNA ZVANJA

Mladomisnik vlč. László Hajdú	217
Đakon Gáspár Józsa	217
(*) Franjo Ivanković: Zahvala Isusu	218
(*) S. Karmela Kovačević: Gospodinov zov	218

NAŠI POKOJNICI

Msgr. László Huzsvár	219
O. Joakim Hološnjaj	220
Kata Ivanković	221
(*) Kata Ivanković: Dar od Boga moja lira	221
(*) Josip Dumendžić Meštar: Domoljubne duše	222

KRONIKA

Zabilježio Josip Štefković: Od Danice do Danice	223
(*) Mariška Pravdić: Bila jednom... ..	258

Sadržaj	259
---------------	-----

Znak (*) označava pjesme

Subotička Danica za 2018. godinu tiskana je uz pomoć:

Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu

Ministarstva pravde Republike Srbije – Uprave za suradnju
s crkvama i vjerskim zajednicama

Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose
s vjerskim zajednicama